

**TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU**

**ÇALIŞMA
YAŞAMINDAN
BEKLENTİLER
TOPLANTISI**

**16-18 Nisan 2001
Kızılcahamam-Ankara**

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ

"Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu"

"ÇALIŞMA YAŞAMINDAN BEKLENTİLER" TOPLANTISI

TÜRK-İŞ
16-18 Nisan 2001
Kızılcahamam - ANKARA
Bilgi Merkezi

Tarih:.....

Demirbaş No:.....

Tasnif No: 331.25.Çal.2001

Diyadinin Bilgi Merkezi

SUNUŞ

Yeni bin yıla giren Dünya'da, hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişim sendika yöneticilerini de yakından ilgilendirmektedir.

Aslında sendikal eğitim sürecinde en eski sloganlarından biri şöyledir. "**BİLGİ KUVVETTİR**", işçi sendikacıları çağımızda tarımdan sanayiye, sanayiden hizmet sektörüne bütün alanlarda ekonomik ve sosyal olayları takip etmek durumundadırlar.

Sendikal eğitim, iş yaşamının sorunlarını anlamak ve çözüm yollarını araştırmak, mevcut yasal çerçevede elde edilen hakların geliştirilmesi için davranış değişikliği kazanmak, sendikacıların yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde yeteneğini geliştirmek amacıyla yapılan bir bilgi edinme ve uygulama etkinliğidir.

Çünkü toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde işverenlerle toplu pazarlık aşamasında, ne kadar bilgili olunursa o oranda, pazarlık yapma gücünün artacağı muhakkaktır.

Sendikal sistemde işverenlere karşı eşit pozisyon almanın tek yolu, sendikacıların kendilerini yetiştirip, gerekli bilgilerle donatıp hazırlıklı olmalarıdır.

Hazırlıklı olmanın yolu da, günümüze uygun ve Avrupa Birliği standardında sendikal eğitim programlarını uygulamaya koymaktan geçmektedir.

Sendikalarda, bir araya gelmede amaç, çıkarların ortak savunulmasıdır. Ortak savunma yapabilmenin temel koşuluda, güçlü bir tabanın örgütlülüğünden geçmektedir.

Bu durumu, günümüzde her sendikacı bilmektedir. Zira, sendikacılar çalışmalarını sadece fabrika kapısında kalmadığının bi-

siyasal yapının değerlendirilmesi, önümüzdeki günlerdeki zor ve sorunlarımızı ve günleri aşabilecek tartışmaların ve düşünce alışverişinin geliştirilmesi için yapılacak çalışmalarımızla sonuçlanacaktır. Bunun elde edilebilmesi için de, dünyada 21. Yüzyılda kabul edilen en önemli 10 eğilimden biri olan hayat boyu eğitimin vazgeçilmez olduğu unsurları göz önünde bulundurarak yapmış olduğumuz bu toplantıda da eğitim, mutlaka ki toplumların değişimini ve dönüşümünü sağlayabilecek fikri yapıyı, örgütlenme yapısı ve fiziki yapısını oluşturacak, toplumun bilinç ve kültür seviyesini geliştirecek bir yapıyı oluşturmaktadır.

Eğitimin önemine Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu olarak vermiş olduğumuz önemle Genel Kurulumuzun almış olduğu kararlar doğrultusunda, bu toplantılarımızın seri bir şekilde devam etmesini sağlamayı amaçlamaktayız. Bu nedenle hem katılan Sayın Bakanımıza, -bu toplantıdaki programımıza zenginlik kazandırması için, bugün Bakanlar Kurulu toplantısı olmasına rağmen bizi kırmadılar, katıldılar- hem de sayın misafirlerimize çok teşekkür ediyorum. Bu toplantımızın işçi hareketine ve gelecek günlerimize ışık tutacak, taban oluşturabilecek, düşünce alışverişini geliştirebilecek çalışmalara fırsat vermesini diliyor, hepinize en derin saygı ve sevgilerimi sunarken, konuşmalarını yapmak üzere Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanımız Sayın Bayram Meral beyi kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Başkanım. (Alkışlar)

TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI BAYRAM MERAL- Sayın Bakanım, güzel ilçemizin Değerli Kaymakamı, Değerli Belediye Başkanı, Jandarma Komutanı, Sayın Genel Müdürüm, değerli hocalarımız, ILO'muzun saygıdeğer temsilcileri, değerli mesai arkadaşlarım, basınımızın ve televizyon kanallarının değerli çalışanları; hepinizi TÜRK-İŞ adına saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (Alkışlar)

Ben de Salih beyin buyurduğu gibi, Bakanlar Kurulumuzun toplantısının olduğu çok önemli bir günde bu toplantıya katılarak, gerek Hükümetin, gerekse kendi çalışmalarıyla ilgili bize bilgi sunma zahmetinde bulunan Bakanımıza ayrıca bir kez daha teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlarım; ülkemiz çok ciddi sorunlarla, çok ciddi sıkıntılarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar, sıkıntılar, hepimizin ortak sorunu, sıkıntısıdır. Ancak öyle bir noktaya geldik ki, sorunları, sıkıntıları yaratanlar da rahatsızlığını dile getiriyor; hiç günahı olmadan bu sorunların, bu sıkıntıların faturasını ödeyenler de dert yanıyor, böyle bir ortamdayız. İşte bu ortamdan nasıl çıkabileceğiz, bu sıkıntıları nasıl aşabileceğiz; bugünkü toplantımızın ana nedenlerinden birisi bu.

Burada TÜRK-İŞ'e bağlı teşkilatların genel eğitim sekreterleri, genel teşkilatlandırma sekreterleri, bölge temsilcilerimiz ve il temsilcilerimiz var, bütün arkadaşlarımız kilometrelerce yol kat ederek buraya kadar geldiler. Kendilerinin bu katkısına ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlarım; ülkemiz çok ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya. Biz, bu sorunlarla, bu sıkıntılarla belki bu ölçüde olmasa dahi, buna yakın ölçülerde karşı karşıya kalacağımızı birçok kez dile getirdik; toplantılar yaptık, değerli bilim adamlarını dinledik, dinlettirdik. "Bu sıkıntıların, sorunların bir noktada gündeme geleceğini" onlar da söylediler; ama geçmiş hükümetler, kısmen de bugünkü hükümetler, yalnız bu serzenişimizi dinlemekle yetindiler ve hep birlikte bu noktaya geldik.

En fazla şikâyetçi olduğumuz konulardan biri, IMF'nin ortaya koyduğu programlardı. Bu programlarında IMF ne istiyor? Diyor ki, "Yatırım yapmayacaksınız." Geçmiş bütçelere bakın, bugünkü bütçeye bakın; faizlere ayrılan pay bütçenin yüzde 45'i, bazen

neredeyse yüzde 55'ini buluyor; yatırımlara ayrılan pay yüzde 5. Peki, yatırım yapmazsanız, işsizliğe nasıl çözüm bulacaksınız? Üretken olmazsanız, ihracatta bulunmazsanız; sorunlarınızı nasıl çözeceksiniz? Bunu tercih etmedik; borçlandık, borç ödedik.

IMF onun ötesinde ne istedi? "Tarımda, hayvancılıktaki yapacağınız desteği azaltın, tarımı ve hayvancılığı çökertin." Nitekim öyle oldu; taşradan gelen arkadaşlarımızın, -ben de köylü çocuğuyum- Anadolu halkının büyük bölümünün geçim kaynağı tarımdır, hayvancılıktır; bunu da öldürdük. Öldürdüğümüzle kalmadı; vatandaş yorganını sırtına aldı ve büyük şehirlere akın etti ve işsizlik daha da arttı. Biz ne yaptık? Avrupa'nın hormonlu etlerini Türkiye'ye direkt veya endirekt soktuk, zehirli buğdaylarını soktuk, bunları kullandık. Zaten istenilen bu; "Ekme, biçme, bizim fazlalıklarımızı bitir."

Bir şey daha yaptık; "Avrupa Birliğine girelim" dedik -ki girmek hakkımızdır, bir şey dediğimiz yok, çalışalım; ama -kusura bakmasınlar- Anadolu deyimiyle, kazın ayağı öyle değil- ne oldu ondan sonra? Gümrük Birliğine girdik, çiğ köfteleri tavanlara attık, sevindik; Anadolu halkı, "Gümrük Birliğine girdik, Avrupa'nın kapıları bize açıldı" diye sevindi; hiç ilgisi yok, ondan sonra Avrupa'nın açık pazarı haline geldik. Avrupa, elde etmesi gerektiğini elde etti; şimdi yerimizde tepiniyoruz. İthalat-ihracat dengesi dört katladı, kendi malımızı üretemez olduk, satamaz olduk ve ondan sonra da borçlandık. Öyle bir noktaya geldik ki; yatırım yapmaya gerek yok, dışarıdan getirdik, tükettik, borçlandık ve bu noktaya geldik.

Bir şey daha yapıldı; yıllardır devletin sırtından zengin olan büyük sanayicilerimiz, sanayi yatırımlarını bıraktı, faize başladılar. Ayrıca sanayi, yatırımını bıraktı; hipermarkettir, süpermarkettir, uluslararası tekellerle işbirliği yapıldı. Artık, gidin bakın süpermarketlerine, Anadolu'nun ürettiği hiçbir şey

bulamazsınız; hatta zeytininden alın, peynirinden alın, yağından alın, hepsini orada bulursunuz, oralarda Anadolu'nun mahsulü yok. Ondan sonra ne oldu? Dibe vurdu; işsizlik arttı, yatırım durdu, üretim durdu.

Değerli arkadaşlarım; bu arada bir şey daha yaptık; banka boşalttık. Biz, "özelleştirmede bu gidişin sonu hüsrana" dediğimiz zaman, "bunlar zaten her şeye bağıyorlar" denildi. Sayın Bakanım; Ekonomik-Sosyal Konseydeki konuşmamda zatiâliniz de oradaydınız, bakanlarımız vardı, işveren kesimi vardı, bizler vardık. Biz, servet düşmanı değiliz. Her konuşmamızda diyoruz ki, "Bir işveren, devletine vergisini veriyorsa, çalıştırdığı işçinin hakkını veriyorsa; yani çalışanına, çalıştırana, hükümete sorumluluğunu yerine getiriyorsa, buna hiçbir diyeceğimiz yok; böyle işverenlerin desteklenmesi lazım, takdir edilmesi lazım. Buna hiçbir diyeceğimiz yok; ancak birileri var ki, devlet eliyle zengin olmayı, devleti sömürmeyi alışkanlık haline getirmiş." Şimdi özelleşiyor, bir bankaya birisi müşteri oluyor; -örnek veriyorum, bilerseniz; Sayın Bakanım, bunların birçoğu taşradan geldi-Etibank'a 185 milyon dolar veriyor, ona vermiyorlar. Niye; "Bu çürük; çürük çıkarsa..." Şimdi yurtdışında gezen çok değerli bir eski siyasetçiye yanılmıyorsam 140 milyon dolara satıyorlar; o da bir başkasına devrediyor, içi boşalıyor ve devlete teslim ediyorlar.

Değerli arkadaşlarım; böyle bir özelleşme olur mu? Yani bunun adı özelleştirme mi, yoksa birine verip "içini boşalt, devlete teslim et" demek mi? Bunun gibi çok sıralayabiliriz. Hiç uzağa gitmeye gerek yok; işte Çayırhan... Rüşvet veren hapiste, rüşvet alan hapiste; adı özelleştirme. Eğer istihdamı artırıcı, üretimi artırıcı, teknolojiyi yenileyici, çalışanın hakkını, hukukunu koruyucu bir plan, program ortaya konuluyorsa, hakikaten bu da bütün boyutlarıyla yaşama geçiyorsa; "niye buna karşı çıkıyorsunuz" deseniz, bir noktada oturup düşünme payı doğar bize. Ancak kapan götürüyor, sıfıra sıfır, devlete de bir şey yok.

Değerli arkadaşlarım; yine bir noktaya geliyoruz, uluslararası tekel bizden bir şey daha istiyor: Şeker Yasası çıktı; ekonomik krizle bunun ne ilgisi var? Uluslararası tekelin elinde fazla şeker var; -ki, bugün de Türkiye'nin pazarına sokuyorlar- aynen çimento fabrikalarında olduğu gibi, yarın birçok şeker fabrikasının kapısına kilit vuracaklar. Haydi işçileri kapının dışına koyduğunuzu bir an için düşünelim; pancar üreticisi vatandaş ne yapacak? Üstelik yeni yeni öğreniyoruz, pancardan birçok yan madde de üretiliyormuş; ispiertosuna kadar, küspesine kadar, mayasına kadar. Bunları da dışarıdan alacağız; "ne güzel pazar" altında yatan bu. Aynı olay, yarın tütün için de söz konusu olacak. Milyonlarca tütün ekicisini, işçiyi bir noktada kapı dışarı koyarsanız... Birçok kırsal yörede, kırsal arazide bu tütün üretiliyor, çayda da aynı durum olacak. Peki ne olacak buradaki insanımız? Dışarıdan sigara üreteceğiz, tütün üreteceğiz ve bunları bir noktaya getireceğiz, ülkeyi daha da çıkmaza sokacağız.

Değerli arkadaşlarım; ayın 14'ünde toplantılarımız oldu, katkılarınıza teşekkür ediyorum. Basın önünde bir konuyu açıklamak istiyorum: Biz, TÜRK-İŞ olarak her zaman kurallara uyan bir kuruluştuk. Emek Platformunun toplantıları oldu. Sözcülük belki bizdeydi; ama kurallar öyle gerektirdi, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliğine devrettik. İstanbul'da çok geniş katılımlı bir toplantı oldu, o toplantıya biz de gittik. Bir karar almışlar; sözcü konuşacak, onun ötesinde kimse konuşmayacak. Biz de konuşmadık; karar oysa, karara uyduk. İster istemez arkadaşlarımızın bu konuda rahatsızlıkları oldu, ki bunu kabul ediyorum, rahatsızlık duyan arkadaşlarım yerden göğe kadar haklıydı; çünkü biz oraya gittiysek, orada tabanın beklediği bazı sorulara cevap vermek mecburiyetimiz vardı, bunu veremedik. Bunun üzüntüsünü dün de, bugün de TÜRK-İŞ Yönetimi olarak biz çekiyoruz. Umuyorum ki bunu kamuoyu nezdinde telafi etmenin yollarını bulacağız.

Değerli arkadaşlarım; neydi söylememiz gereken? Hükümet bir program hazırladı. Ben, bir üzüntümü de Sayın Bakanımızın huzurunda özellikle arz etmek istiyorum: Bu kadar bilim adamımız var, bu kadar uzmanımız var, bu kadar teknisyenimiz var, bu kadar mali konularda bilenimiz var; bunları bir tarafta istirahata çektik, -o da bizim vatandaşımızdır, o da şu anda bizim Bakanımızdır, saygımız var, bir şey demiyorum- uluslararası üst düzeyde bir göreve muhatap bir vatandaşımızı getirdik devlet bakanı yaptık. 50 gün bekledik; 50 gün öncesi neydiyse, 50 gün sonra da aynı ifadeleri duyduk. Belki Sayın Bakanımız haklıydı, yapılacak başka bir şey yok. Birinden borç istiyorsun, o da şartlar koyuyor ortaya; bunları yerine getirirsen alırsın, yerine getiremezsen alamazsın. Ki, zaten IMF'nin bugüne kadar elde ettiği en büyük başarı, dış borcu zamanında ödettirmektir; tek başarısı odur, onun ötesinde yaptığı bir şey yok.

Sayın Bakan neyi açıklayacak? Birkaç konu açıkladı; "Efendim, bundan sonra vatandaşa yalan söylemeyeceğiz." Demek ki bundan öncekiler hep yalan söylemiş. Peki, ne olacak şimdi? Sayın Bakanım, kusura bakmayın, ben söylemedim, Sayın Bakanım söyledi bunu. "Bankalar battı; ama bunları götürenleri açıklayamayız." Niye? Bunların hepsinin açıklanması lazım; vatandaş bilsin, rahat etsin.

Sayın Bakanım; burada en önemli sorun şu: Ortada bir güvensizlik var, güvensizlik had safhada. Bu kopukluğu ortadan kaldırmamız lazım. Neden kaldırmamız lazım? Burada oturan insanlar, dışarıdan bizi izleyen vatandaşlar, bu ülkenin çakıl taşı için evladını şehit veriyor, "vatanıma helal olsun" diyor. Bunu yapan bir halk, bu ülkenin sıkıntılı bir ortamında Avrupalıya avuç açtırmaz; yarım ekmek yer, "devletime yarım ekmeğim helal olsun" der, ama yeter ki o yarım ekmek halka dönsün, üç-beş tane talancıya, vurguncuya gitmesin. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlarım; yine bir noktaya geliyoruz, uluslararası tekel bizden bir şey daha istiyor: Şeker Yasası çıktı; ekonomik krizle bunun ne ilgisi var? Uluslararası tekelin elinde fazla şeker var; -ki, bugün de Türkiye'nin pazarına sokuyorlar- aynen çimento fabrikalarında olduğu gibi, yarın birçok şeker fabrikasının kapısına kilit vuracaklar. Haydi işçileri kapının dışına koyduğunuzu bir an için düşünelim; pancar üreticisi vatandaş ne yapacak? Üstelik yeni yeni öğreniyoruz, pancardan birçok yan madde de üretiliyormuş; ispiertosuna kadar, küspesine kadar, mayasına kadar. Bunları da dışarıdan alacağız; "ne güzel pazar" altında yatan bu. Aynı olay, yarın tütün için de söz konusu olacak. Milyonlarca tütün ekicisini, işçiyi bir noktada kapı dışarı koyarsanız... Birçok kırsal yörede, kırsal arazide bu tütün üretiliyor, çayda da aynı durum olacak. Peki ne olacak buradaki insanımız? Dışarıdan sigara üreteceğiz, tütün üreteceğiz ve bunları bir noktaya getireceğiz, ülkeyi daha da çıkmaza sokacağız.

Değerli arkadaşlarım; ayın 14'ünde toplantılarımız oldu, katkılarınıza teşekkür ediyorum. Basın önünde bir konuyu açıklamak istiyorum: Biz, TÜRK-İŞ olarak her zaman kurallara uyan bir kuruluştuk. Emek Platformunun toplantıları oldu. Sözcülük belki bizdeydi; ama kurallar öyle gerektirdi, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliğine devrettik. İstanbul'da çok geniş katılımlı bir toplantı oldu, o toplantıya biz de gittik. Bir karar almışlar; sözcü konuşacak, onun ötesinde kimse konuşmayacak. Biz de konuşamadık; karar oysa, karara uyduk. İster istemez arkadaşlarımızın bu konuda rahatsızlıkları oldu, ki bunu kabul ediyorum, rahatsızlık duyan arkadaşlarım yerden göğe kadar haklıydı; çünkü biz oraya gittiysek, orada tabanın beklediği bazı sorulara cevap vermek mecburiyetimiz vardı, bunu veremedik. Bunun üzüntüsünü dün de, bugün de TÜRK-İŞ Yönetimi olarak biz çekiyoruz. Umuyorum ki bunu kamuoyu nezdinde telafi etmenin yollarını bulacağız.

Değerli arkadaşlarım; neydi söylememiz gereken? Hükümet bir program hazırladı. Ben, bir üzüntümü de Sayın Bakanımızın huzurunda özellikle arz etmek istiyorum: Bu kadar bilim adamımız var, bu kadar uzmanımız var, bu kadar teknisyenimiz var, bu kadar mali konularda bilenimiz var; bunları bir tarafta istirahata çektik, -o da bizim vatandaşımızdır, o da şu anda bizim Bakanımızdır, saygımız var, bir şey demiyorum- uluslararası üst düzeyde bir göreve muhatap bir vatandaşımızı getirdik devlet bakanı yaptık. 50 gün bekledik; 50 gün öncesi neydiyse, 50 gün sonra da aynı ifadeleri duyduk. Belki Sayın Bakanımız haklıydı, yapılacak başka bir şey yok. Birinden borç istiyorsun, o da şartlar koyuyor ortaya; bunları yerine getirirsen alırsın, yerine getiremezsen alamazsın. Ki, zaten IMF'nin bugüne kadar elde ettiği en büyük başarı, dış borcu zamanında ödettirmektir; tek başarısı odur, onun ötesinde yaptığı bir şey yok.

Sayın Bakan neyi açıklayacak? Birkaç konu açıkladı; "Efendim, bundan sonra vatandaşa yalan söylemeyeceğiz." Demek ki bundan öncekiler hep yalan söylemiş. Peki, ne olacak şimdi? Sayın Bakanım, kusura bakmayın, ben söylemedim, Sayın Bakanım söyledi bunu. "Bankalar battı; ama bunları götürenleri açıklayamayız." Niye? Bunların hepsinin açıklanması lazım; vatandaş bilsin, rahat etsin.

Sayın Bakanım; burada en önemli sorun şu: Ortada bir güvensizlik var, güvensizlik had safhada. Bu kopukluğu ortadan kaldırmamız lazım. Neden kaldırmamız lazım? Burada oturan insanlar, dışarıdan bizi izleyen vatandaşlar, bu ülkenin çakıl taşı için evladını şehit veriyor, "vatanıma helal olsun" diyor. Bunu yapan bir halk, bu ülkenin sıkıntılı bir ortamında Avrupalıya avuç açtırmaz; yarım ekmek yer, "devletime yarım ekmeğim helal olsun" der, ama yeter ki o yarım ekmek halka dönsün, üç-beş tane talancıya, vurguncuya gitmesin. (Alkışlar)

Bir şey daha yapıldı; Hükümetimiz dinledi, Başbakana gittiler. Bir şeyi çalsan vatandaşı ise, zanlı, -daha suçu yok-yakalanırsa koluna kelepçe vurulur. Patronlar memleketi soymuş; "Onların itibarına dokunmayın, koluna kelepçe vurmayın" diyorlar. Hani insan haklarıydı, eşitlikti, vatandaşlıktı?.. Hurda demiri çalanların koluna kelepçe vuruyoruz; bankayı talan edip götürenler elini kolunu sallayarak gidecekmiş. Neymiş; "bir şey yaparsak bunlar kaçar." Bırakın kaçsın; zaten kaçtı, kaçacağı mı kaldı, götüren götürdü.

Değerli arkadaşlarımız; bizim özellikle Yönetim ve başkanlar olarak üzerinde durduğumuz birkaç konudan size bilgi arz ettikten sonra, Sayın Bakanımız elbette ki genelde değerlendirme yapacaktır. Bunlardan biri, Sayın Bakanımızın da ısrarla üzerinde durduğu İş Güvencesi Yasa Tasarısı. Biz, geçmişte Sayın Bakanımızla ters düştüğümüz zamanlar oldu, o zamanki kurallar öyle gerektirdi. Belki O haklıydı, belki biz haklıydık; ama görünen o ki, o zaman biz haklıydık. Ancak bugün farklı bir ortam gündeme geldi; İş Güvencesi Yasa Tasarısı... Biz, burada ne diyoruz; diyoruz ki, "Kim olursa olsun; bir insan hırsızlık yapıyorsa, kasıtlı şekilde bir işyerine zarar veriyorsa, arkadaşlarıyla geçimsizliği alışkanlık haline getirmiş, iş düzenini bozuyorsa, buna benzer konularda yaptığı herhangi bir şey varsa, bununla ilgili yasal işlemler yapılsın, buna bir şey dediğimiz yok. Ancak bir insan işine bağlı, amirine saygılı, üretken; ama hakkını arıyor, yasal hakkını arıyorsa, bu kapı dışarı konulmasın. Bir insan çalışıyor, hiçbir sorun yok; bugün işverenlerin birçoğunun yaptığı gibi, ekonomik krizi bahane göstererek, ondan yararlanarak binlerce insanı yıllardır kazandığı kârından zarar etmeden kapının dışına koyuyorsa, koymasın, böyle bir yasal düzenleme çıksın."

Sayın Bakanımız, bu konuda -çok samimi söylüyorum- ısrarlı. Belki de diyebilirim ki parti içerisinde olsun, işveren

nezdinde olsun, siyasi geleceğini ortaya koymuş. İşverenler, bunun tersini ortaya koyacaklar; Sayın Bakanın görevden alınması için veya ona benzer bir şeyin yapılması için çok sistemli, çok mantıklı bir hareketin içerisinde. Bunu basın huzurunda konuşuyorum Sayın Bakanım. Biz hiçbir zaman macera aramadık, sorun aramadık, sorun yaratmak meraklısı da değiliz. Her zaman hükümet-işçi-işveren ilişkilerinin daha dostane bir ortam içerisinde geçmesini her zaman araştırdık. Bu konuda sonuna kadar sizin yanınızda olduğumuzu ifade etmek istiyorum Sayın Bakanım.

Güler misin, ağlar mısın; mezarda emeklilik çıkarken, "IMF istedi, dolaylı haber geliyor bize, bunu çıkarmak zorundayız." Biz de Sayın Bakanımıza ters düştük. Şimdi IMF bir şey daha istiyor; resen emeklilik, zorunlu emeklilik. Şu IMF baştan sona kadar ne istiyor; perakende istemesin de, toptan istesin, biz de ona göre başımızın çaresine bakalım. Bu taksit taksit istemesi bizim işimize gelmiyor ve bu yanlışlıklara umuyorum ki Hükümetimiz müsaade etmez. Böyle bir yola başvurursa, ülkede çok sıkıntılı bir ortam yaşanır. Bunun üzerinde duruyoruz, çalışıyoruz.

Değerli arkadaşlarım; çok önemli konularımızdan birisi, - baştan aynı noktaya geliyorum- yine özelleştirmedir. Böyle bir özelleştirme olmaz. Nitekim işverenler bile feryat etmeye başladılar; "talan ediliyor, yağma ediliyor devletin birikimleri" demeye başladılar. Bu bir noktalansın, bu gibi konular yine hükümet-işveren-işçi arasında oturulsun, tartışılsın; -yine en büyük noktaya geliyorum- üretimi arttırıcı bir şey yapılıyorsa, ortaya koysunlar, teknoloji yenileyici bir şey yapılıyorsa ortaya koysunlar, istihdam arttırıcı bir şey yapılıyorsa ortaya koysunlar, çevre korunuyorsa anlatsınlar, biz de bir dinleyelim. Ondan sonra bize dönsünler, desinler ki, "Kardeşim, burada 50 kişi çalışıyorduydu, şimdi 100 kişi çalıştıracağız." O zaman kamuoyu bize dönsün, desin ki, "Kardeşim, niye bağıırıyorsunuz; bu kadar istihdam yaratılıyor."

Değerli arkadaşlarımız; yapılan bu mu? Binlerce arkadaşımız, "özelleştirme" adı altında kapının dışına konuldu. Bunların günahı neydi? emekliliğine 6 ay kalan süre var, bir sene kalmış emekliliğine, bu insanları hangi kişi alır, çalıştırırda bunlar yarın bir sosyal güvenceye kavuşur?.. Sosyal devlet mantığını ortadan kaldırdık, insan unsuru diye bir şey ortada kalmadı, her şey rantta dayatıldı ve bu noktaya geldik. Bu nereye gidecek değerli arkadaşlarımız? İşte burada bunları tartışmak için geldik.

Bir de "diğer memurlar şunu aldı, bunu aldı" demiyorum, memur arkadaşlarımız özelleştirme sonucu başka müesseselere aktarılıyor. Bu arkadaşlarımızın da başka müesseselere aktarılması konusunda Sayın Bakanımızla görüştük, bakanlarımızla görüştük, görüşmelerimiz devam ediyor. Şayet bu gibi konular uzatılacaksa, ondan sonra Başkanlar Kurulunu yine olağanüstü toplayacağız ve bizzat TÜRK-İŞ olarak yapacağımız eylemi biz yapacağız, sizi de orada bekleyeceğiz değerli arkadaşlarımız, biz haklıyız. (Alkışlar)

Bir diğer konu şu: Bu sıfırdan hiç kurtulamadık; sıfır zam yine gündeme geldi ve bir şey de ortaya koyuyorlar, süslüyorlar. Yine bir sıfır zamlarla karşılaştığımız zaman, -hepiniz o zaman vardınız- dönemin siyasetçileri bize gelip dedi ki, "Efendim, eğer siz fedakârlık yaparsanız; emeklilerin ücretleri az, onlara takviye edeceğiz. Siz fedakarlık yaparsanız; memurların ücretleri az, onlara takviye yapacağız, işsizlere iş bulacağız." Köşeye sıkıştık... Nitekim yaptık, siz de gelip bizi yuhaladınız. Sonunda başımıza ne geleceğini bilmiyor muyuz; biliyoruz, böyle oldu. Ne oldu sonra? 3 ayda yüzde 50 net faiz icat edildi biliyorsunuz; yani bir adam, servetinin yarısı kadar serveti 3 ayda kazandı, parası olan için böyle bir ülke görülmemiş. Bir şey daha oldu; dolar, bir hafta içerisinde 8 bin liradan 14 bin liraya, 14 bin liradan 38 bin liraya, 42 bin liraya çıktı. Oradan bozdur, buraya yatır; aynı bugünkü dönem. Ne emekliye gitti, ne işsize gitti, ne memura gitti, ne işçiye gitti; rantta gitti.

Bugün de bunun benzeri, sıfır zam. Neymiş; -süsü var yine onun, kamufle edici yönü var- "memurlar az oluyormuş." Az alıyorsa ver; bankacılara talan ettireceğine oraya ver. Yolu mu yok; bankacılara talan ettireceğine, memura ver. "Memurlar az alıyor."

Sayın Bakanım; bugün özel sektörde asgari ücretle çalışan binlerce insan var, siz de çok üzerinde durdunuz, bu konu için de teşekkür ederim. "Kaçak işçilik" dediğimiz yerli ve yabancı kaçak işçi, asgari ücretle çalışıyor; bu da şu günkü fiyatıyla 85 dolara düştü. İşte bu İş Güvencesi Yasa Tasarısını çıkarmakla o sorunun da çözüleceğinin üzerinde özellikle duruyorsunuz ki, onun için size bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Peki, ülkede ekmeğe zam yapılıyor; -bizim tüketim maddelerimiz- şekere zam, çaya zam... Bir madde de var ki, ona zam yaparsan, A'dan Z'ye her şeye zam gelir; o da akaryakıt. Enflasyon sıfıra indi mi; hayır. Faizler sıfıra indi mi; hayır. Bizim zam niye sıfıra iniyor; "IMF istedi." Daha bu kur ayarlamasından sonra işçi aylık ücretiyle 600 dolar alıyorsa, şimdi 300 dolara düştü, yarısı gitti.

Değerli arkadaşlarım; bunlar çoğaltılabilir, sıralanabilir. Biz, hep dert yanıyoruz; bu dert yanmayı bir yerde bırakmak zorundayız. Bugüne kadar hep bunu söylüyoruz; "ekonomik güç kimin elinde olmuş ise, politik gücün büyük bir bölümü de onun elinde olmuştur" diye. Bu ekonomik gücü elinde tutanların birçoğu da devlet eliyle zengin olmuş veya zengin edilmiş. Öz kaynağı olanlar belki var; ama birileri devlet eliyle zengin oluyor veya ediliyor. Ben, Karayollarından gelen bir insanım; şu müteahhitlerin çoğuna bakın, bunların yüzde 90'ı Karayollarından iş almışlardır, zengin olmuşlardır. Özel yapılmaması gereken yollar açtırılmıştır, -ki, o zatlara çok iyi biliyorsunuz- bu insanlar zengin edilmiştir. Ondan sonra çıkmıştır, bir devlet büyüğünün yanında resim çektirmişlerdir. Herhalde ne demek istediğimi anlıyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım; bu sorunları birlikte yaşıyoruz. Sayın Bakanımızın ortaya koyduğu modelle bu sorunlar kısa vadede de aşılabileceğini düşünmüyorum, uzun vadede ne olacak bilmiyorum. Bir ülkede yatırıma yönelik bir şey yoksa; yani üretken bir tablo ortada yoksa, orada işsizlik vardır, orada göç vardır, orada yoksulluk vardır. Sayın Bakanımızın ortaya koyduğu tablo; yalnız ve yalnız borç alınacak, borç ödenecek, istihdama yönelik hiçbir şey yok. Peki istihdam olmasa işsizlik artacaktır. Bir şeye daha hız veriliyor; "özelleştirilsin." Neler özelleştiriliyor? Gelecekte ülkeyi çok farklı boyutlarda sıkıntıya sokacak bazı müesseseler özelleştiriliyor. Özelleşiyor ne oluyor, yatırım yapılıyor mu; hayır, o da bütçeye yama ediliyor, o da borç ödüyor, o da gidiyor öyle.

Değerli arkadaşlarım; bunlar hepimizin sorunları. "Söyledik, bittik" demiyoruz; -Cumhuriyet Hükümetinin Bakanının huzurunda konuşuyorum- diyoruz ki, bütün dünya devletlerinin ana geliri vergidir. Asgari ücretle çalışan bir insan, kuruşuna kadar vergisini veriyor; ama büyük servet sahipleri, bu vergiyi vermediği gibi, bir de devletten kendine ek kaynak istiyor. Peki nereden gelecek bu kaynak? "Borç al, bize ver." O zaman borç al, bize de ver; biz de bu ülkenin, bu memleketin vatandaşı değil miyiz?

Değerli arkadaşlarım; bu yolla bir yere gidilmez. Ben, bir kez daha şurada Hükümete sesleniyorum: Bu tavizkâr politikaya bir yerde son versinler. "Efendim, böyle dersek yurtdışına kaçıracaktırmış." Ne kaldı ki neyi kaçıracaktılar daha? Ülkeyi kurtaran Sayın Bakanın yanında, müsteşarın yanında kayıp kamu bankalarını söylüyorum, "devlet bankalarında kayıp batan para 40 milyar dolar" diyorum; kafasını sallıyor, tasdik ediyor. 15 milyar dolar da özel bankalarda battı gitti. Bunların yarısına sahip çıksaydık, yarısını elde tutsaydık; hadi yarısını yine "alışkanlıklarımıza feda olsun" desek, bizim IMF'den, Dünya Bankasından bu kadar sıkıntıya girip, onur kırıcı davranışlarına muhatap olup da para istemeye gerek var mıydı? Bunları birileri yaptı.

Bundan sonra ne yaparız? Sayın Bakanım; -arkadaşlarım hemen kızsda da, kızmasa da söylüyorum- bu çalanların, talancıların üzerine gideceksiniz, adlarını açıklayacaksınız; bunların servetlerine, hatta birinci derecedeki yakınlarının servetlerine tedbir koyacaksınız. (Alkışlar) Mahkeme eğer bağışlarsa, bir şey yok, verirsiniz; yoksa bu paraların bir bölümünü bu şekilde ele alırsınız. Koymuşsunuz kısa bazılarına; bazıları hâlâ daha çarşıda, pazarda geziyor. Cezası da az, topu tüfeği üç gün; bir sene iyi halden gider, -zaten onlar iyi hallidir- 6 ay, 1 sene daha hâkimin takdiridir falan... Hem de ne güzel kısa yollu kâr? Dağda, bayırda niye dolaşıyorsunuz; adam kısa yoldan aldı götürdü. Bunların önünde duralım; bunlar durursa, vatandaş siyasete güven duyar. Güven duyduğu bir yerde, her insanın devletin bankasına, bilmen neyine koyacağı bir şey vardır, bu sıkıntı büyük oranda ortadan kalkar.

Değerli arkadaşlarım; biz, bu sıkıntının ortadan kalkması için üzerimize düşeni bugüne kadar yaptık, bundan sonra da bir şey varsa yapacağız. Ancak nasıl yapacağız; yaptığımız vatandaşa dönsün. Topluyoruz, biriktiriyoruz; birisi alıp götürüyor. Ondan sonra yatırım yok, istihdam arttıran bir şey yok; vergi verme, primini yatırma, ondan sonra devleti sıkıştır, "İş Güvencesi Yasası çıkarırsa bunalım çıkarırız." Neyi biliyorlarsa onu yapsınlar Sayın Bakanım, çıkarsınlar o bunalımı. (Alkışlar) Daha bundan büyük bunalım mı olur? Al, götür. "Krize girdim" diye işçiyi kapının dışına koy, vergini verme, borcunu verme, primini yatırma; daha ondan ötesi de bir şey mi var? Bir de bizi mi dövecekler; gelsin dövsünler, ötesi o kaldı. "Macera çıksın" demiyoruz; üretim artırıcı, istihdamı artırıcı, çalışanın hakkını, hukukunu koruyucu ortaya konulacak her türlü tedbirin yanındayız, yanında olacağız.

Bu arkadaşlarım, bu 3 günlük toplantıda bunları tartışacaktır. Çıkacak kararlar önemlidir ve değerli arkadaşlarım, hiçbir zaman

macera aramadık. TÜRK-İŞ'in aldığı bütün kararlara sahip çıktınız, toplantılar yaptınız, miting yaptınız, bize güç verdiniz, TÜRK-İŞ'e güç verdiniz ve sizden aldığımız gücü sizin hizmetinizde kullandık. 100 binleri topladınız, kimsenin burnu kanamadı, kimsenin malına da zarar vermedik. Esnaf yürümesin; "işçinin, memurun, emeklinin geliri nasıl arttırırız" diye bizim ortaya koyduğumuz tavırlara destek olsunlar. Senin gelirin yoksa, esnaf malını kime satacak? Esnafın malını alan sensin. İşçinin ekonomik gücü yoksa, emeklinin yoksa, memurun yoksa, çiftçinin yoksa; esnaf da sabahtan dükkanı açar, "bismillah" der, akşamda "bismillah" der kapatır. Her şeyden önce halk ekonomik yönden güçlendirilmediği sürece yapılacak hiçbir şey yoktur.

Değerli arkadaşlarım; sonuçta ülkemizin her bölgesinden, yöresinden gelen il temsilcisi arkadaşlarımız, bölge temsilcisi arkadaşlarımız, diğer yönetici arkadaşlarımızın katıldığı bu toplantıların çok yararlı olacağını düşünüyoruz. Ben bir kez daha Sayın Bakanıma, değerli hocalarımıza, değerli katılımcılara, bu toplantımıza göstermiş olduğu ilgi için çok teşekkür ediyorum.

Sorun, ülke sorunudur, sorun hepimizin sorunudur. Bu ülke sorununa birçoğundan fazla bizim sahip çıkmamız gerekir. Biz, bu ülkeyi bugün için düşünmüyoruz; bu ülkeyi "bir şey kazanırım, kazandığımı nasıl yurtdışına götürürüm" mantığıyla değerlendiren insanlar değiliz. Biz bu ülkeyi bugün için, yarın için, yarından sonra da evlatlarımızın yaşayacağı bir ülke olarak düşünüyoruz; bu toplantımız da bu mantık çerçevesinde yürüyecektir.

Ben bir kez daha TÜRK-İŞ ardına başta Sayın Bakanıma ve sizlere yürekten teşekkür ediyorum. Toplantıya başarılar diliyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

SUNUCU- Yaptığı konuşmadan dolayı TÜRK-İŞ Genel Başkanı Sayın Bayram Meral'e teşekkür ediyoruz.

Şimdi ILO Türkiye Temsilcisi Sayın Gülay Aslantepe'yi, konuşmalarını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

Buyurun efendim.

GÜLAY ASLANTEPE (ILO Türkiye Temsilcisi)- Sayın Bakanım, Sayın Kaymakam, Sayın Belediye Başkanı, TÜRK-İŞ'in Değerli Genel Başkanı ve TÜRK-İŞ'in çok değerli temsilcileri, yöneticileri, sevgili basın mensupları; sizleri şahsım ve Uluslararası Çalışma Örgütü adına saygıyla selamlıyorum.

Gerçekten bugün ve bundan sonraki günlerde, 3 gün içerisinde, çalışma yaşamının beklentilerini kendi aranızda tartışacaksınız ve de çözüm yolları arayacaksınız. Eminim bu konuda yaratacağınız yeni fikirler, çalışma hayatına ve bundan sonraki yön kazanmasına bir ivme verecektir. Şimdiden çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

İzninizle, sizlerle Türk çalışma yaşamındaki beklentilerin ötesine giderek, Uluslararası Çalışma Örgütünün geçen aylarda dünya kamuoyuyla da paylaştığı, Türkiye'deki sosyal tarafların da eline ulaştırdığımız 2001 yılı Dünya İstihdam Raporunun bulgularını sizlerle paylaşmak istiyorum: Geneldeki beklentiler ve de gelişmeler, tabii özelde tüm ülkelere de yansımakta.

Uluslararası Çalışma Örgütünün 2001 yılı Dünya İstihdam Raporuna baktığımız vakit, geride bıraktığımız 10 yıla oranla daha bir olumlu, daha iyimser bir dünyayla karşı karşıya kaldığımızı gözlüyoruz. Ancak yine de çok ciddi sorunlar bizi bekliyor, tüm dünyayı bekliyor. Dünya İstihdam Raporunun bulgularına göre, halen dünyada 160 milyon kişi açık işsiz ve de yine bir önceki 10 yıllık dilimle karşılaştırdığımız vakit, dünyanın 1/3'ü, yani 3 milyar kişi açık işsiz veya eksik istihdam ediliyor. Bunlar tabii çok ciddi rakamlar. Neler yapılacak, dünyada nasıl bir gelişme izlenecek; bunları hep birlikte göreceğiz. Ancak Uluslararası Çalışma Örgütünün önerdiği ve de kaçınılmaz bir

nokta var, bunu Sayın Kılıç da konuşmasında vurguladı; özellikle insana yatırım ve istihdam olgusu bundan böyle tüm dünya ülkelerinin ekonomilerinin odak noktasını oluşturmak durumunda, bu karamsar tablonun önümüzdeki 10 yıl daha iyi bir noktaya ulaşabilmesi için.

Bölgesel olarak baktığımız vakit, Amerika Birleşik Devletlerinde istihdam durumu iyi; ancak Latin Amerika'da Karayiplerde son derece yoğun bir işsizlikle karşı karşıya dünya. Orta Avrupa ve Doğu Avrupa ülkeleri, yine artık kronikleşmiş bir işsizlik sorunuyla karşı karşıya ve Sahra güneyi, Afrika'da son derece yüksek, Kuzey Afrika ülkelerinde son derece yüksek. Mesela Cezayir, nüfusunun azlığına rağmen, yüzde 28'lerde bir işsizlik oranına sahip. Özelleştirme sürecine katılmış olmakla birlikte ve de yavaş yavaş pazar ekonomisine de açıldığı göz önüne alınırsa, Çin'de dahi artık işsizlik sorunu yavaş yavaş gün yüzüne çıkmaya başladı. Bütün bunların sonucu olarak, doğal sonucu olarak, istihdam ilişkilerinde giderek artan ve değişkenlik gösteren yeni modeller karşımıza çıkıyor. Yarım zamanlı, -"part-time" denilen- kısa süreli, hatta iş paylaşımı, "job shering" dediğimiz yeni istihdam türleri tüm dünyada giderek artmakta ve de küçük ve orta ölçekli işletmeler; yani bizim de esnaf dediğimiz grup, kişisel girişimlerle kendi başının çaresine bakmaya çalışan insanların oranı da bütün dünyada giderek artıyor.

OECD ülkelerine baktığımızda, -ki, Türkiye de OECD ülkelerinde biri- kısmi çalışma, yarı zamanlı çalışma veya biraz önce bahsettiğim bu jop şering de dahil olmak üzere yeni istihdam biçimleri yüzde 14'ten yüzde 16'ya yükselmiş. OECD'yi biraz daha daraltıp da Avrupa Birliği ülkelerine baktığımızda; bu tür istihdam türlerinin de yüzde 10'dan yüzde 12'ye yükseldiğini görüyoruz. Bütün bu değişkenlikler içerisinde, bir de yine işgücü göçünün gündeme gelip oturduğunu görüyoruz. O 1960'larda Avrupa'da özellikle yaşanan işgücü ihtiyacı, şimdi artık işsizlerin

daha yoğun bir şekilde dünyada göç hareketini başlattıklarını görüyoruz. Bundan Türkiye de nasibini alıyor; gerçekten Türkiye'de artık sadece işgücü gönderen bir ülke değil, yabancı işgücü alan, kaçak dahi olsa alan bir ülke konumunda.

Bütün bunlara paralel olarak, dünyada bir de son derece hızlı bir teknoloji değişimi ve gelişimi var. Bunların en başta geleni ve de çok yeni paradigmlar üretmesi açısından belki de en önemli olan, enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki değişiklikler ve giderek artık nokta.com ekonomiler, nokta.com alanlar, yeni dünyanın istihdam modellerini, üretim biçimlerini değiştirmekte ve etkilemekte. Belki hepiniz gördünüz, basında da yer aldı; Hollanda'da da memurların bir kısmı evde, bilgisayarların başında kamu hizmeti verebilecekler. Pek çok ülkede e ticaret aldı başını gidiyor. Fakat yine de şu bir gerçek ki, bu enformasyon ve iletişim teknolojilerinin dünya üzerindeki dağılımında da yine gelir dağılımı, refah dağılımında olduğu gibi, çok büyük bir farklılık olduğunu görüyoruz.

Bugün dünyada enformasyon ve iletişim teknolojilerini, ileri sanayileşmiş ülkelerin oluşturduğu yüzde 15'lik bir ülke dilimi oluşturmakta; dünyanın geride kalanı, bu enformasyon ve iletişim teknolojilerinden yararlanamamakta. Bu enformasyon ve iletişim teknolojilerinin yarattığı bu çeşitlilikten yararlanma alanında bir başka farklılık da yine karşımıza çıkıyor. Bu, aslında genel anlamda Türkiye'nin de istihdamdaki ayrımcılık bağlamında özel olarak herhangi bir kasıt olmaksızın, genel gelişimin sonucu olarak ortaya çıkan bir sonucu; bu da cinsiyet ayrımcılığı. Bakıyoruz, enformasyon ve iletişim teknolojilerinin gelişmiş olduğu ülkelerde ve bu teknolojilerin kullanıldığı ülkelerde de bu teknolojiler daha çok erkeklerin egemenliğinde, kadınların istihdamı açısından fazlaca bir katkı dünya üzerinde getirmemiş. Ancak bu tabii ileride getirmeyecek de değil.

Aslında bu teknolojiye Dünya İstihdam Raporunda bu kadar önem verilmesinin bir nedeni; bu teknoloji, gelişmekte olan ülkelere normal sanayileşme, ilerleme açısından belirli aşamalarda sıçramalar yaparak gelişmiş ülkeleri yakalama şansını da tanıyor. Tabii çok iyi kullanılırsa ve de işgücü bu doğrultuda eğitilirse. Dolayısıyla zaman kazandırıcı, olumlu gelişme sağlayıcı bir özelliği de var.

Türk çalışma yaşamındaki beklentilere çok fazla değinmeyeceğim; çünkü bunlara siz çok yoğun bir şekilde önümüzdeki 3 gün içerisinde bugünden başlayarak tartışacaksınız ve çok olumlu sonuçlar çıkaracağınızı da tahmin edebiliyorum. Türkiye, çok enteresan, değişime çok açık; ama çok zor, bu değişimin belirli sancılar getirebileceği bir dönemden geçiyor. Öyle sanıyorum ki bu sancılar, bütün doğumların da bir sancıyla başladığını da varsayarsak, olumlu sonuçlar verebilir ve burada başlayacak olan tartışmalardan çıkacak sonuçların bu sancıları birer kahkahaya yahut da sevinç seslerine bırakmasını diliyorum.

Türkiye özelinde, bütün bu dünyadaki gelişmelere geldiğimiz vakit; gerçekten Türkiye'de de enformasyon ve iletişim teknolojileri iyi kullanıldığı takdirde, o alana özel bir ilgi ve eğitim sağlandığı takdirde, Türkiye'nin de belirli noktalarda, belirli aşamaları sıçrayarak gelişmiş ülkeleri yakalayabilme şansını sağlayacaktır diye düşünüyorum. Onun dışında, Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullardan çıkış yollarından biri de, malumumuz, aslında istesek de, istemesek de pazar ekonomisinin bir sonucu olarak bir özelleştirme sürecini Türkiye de yaşayacaktır. Özelleştirme süreci, genelde planlı ekonomiden pazar ekonomisine geçen eski demirperde ülkelerinde başlayan bir olguydu. Bunun dışında kamu iktisadi teşebbüslerini özelleştiren Avrupa ülkelerinde, en önemli özelleştirme örneklerini Birleşik Krallıkta, İngiltere'de gördük ve de Avrupa ülkelerinden en önemlisi de yine Almanya, bir ölçüde de Fransa.

Özelleştirmenin normal demirperde ülkesi dışındaki ülkeler açısından ağırlık noktası; "Niçin bir kamu iktisadi teşebbüsü özelleştirilir?" Normal koşullarda özelleştirmenin nedeni, verimliliğin artırılmasıdır, verimliliğin artırılabilmesi için özelleştirme yöntemi uygulanır. Ancak zaman zaman -bizim ülkemizde de yaşandığı gibi- özelleştirme, verimlilik odak noktasından bütçe açıklarının kapatılması noktasına kaydı. Ben, bunların siyasi tercihler, siyasi önlemler olduğunu da artık düşünmüyorum; çünkü tüm siyasi partiler de, belki belirli bir sıkışma anında aynı tercihleri kullanmak zorunda kaldılar. Fakat Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, özellikle demirperde ülkelerindeki özelleştirme sürecinde önerdiği belirli ilkeler var; o ilkeleri sizlerle paylaşmak istiyorum. Aslında bu ilkeler, sadece o ülkelere önerilmişti; çünkü o ülkelerin pazar ekonomisine geçmeleri son derece önemliydi, o açıdan belirlenmişti. Ancak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün özelleştirme bağlamında benimsediği ilkeler tüm ülkelerde özelleştirme sürecinde kullanılabilir ve de kullanılması halinde bu sürecin daha az sancılı bir şekilde noktalanmasına yol açan ilkeler. Çok özetle onları sizlerle paylaşmak istiyorum:

Birincisi, özelleştirme sürecine katılımcı bir yaklaşım şart. Bu ne demektir? Genelde Uluslararası Çalışma Örgütü 3'lü yapı içerisinde toplanır. Ancak özelleştirmede özelleştirilen kurumlar kamuya ait olduğu için, burada ikili diyeceğim bu sefer; yani çalıştıran ve çalışanlar, işçi kesimi ve mümkün olursa bunun yanı sıra bütün siyasi partiler, toplumun tüm katmanları, özelleştirilecek bir kurumun çevrede birtakım olumsuz etkileri olabilecekse, çevreyle ilgili kamu dışı örgütler, sivil toplum örgütleri ve de o zaman son derece geniş katılımlı bir özelleştirme süreci yaşandığı zaman, bunun zaten son derece saydam bir biçimde gerçekleşmesi söz konusu olacaktır. Herkes o işletmenin artısını da, eksisini de görebileceği için, son derece olumlu ve de yapıcı, uzun erimde istihdam yaratıcı sonuçlar alınması da kaçınılmaz olacaktır.

Bir de tabii bütün bu ilkeleri harekete geçirebilmek için çıkış noktası; uluslararası çalışma yaşamının standartları. Bu standartlar nelerdi; özgürce örgütlenme hakkı, toplu pazarlık hakkı ve zorla çalıştırmanın yasaklanması, istihdam artırıcı önlemleri ancak bu yöntemlerle sağlayabiliyoruz ve tabii diğer, zorla çalıştırma bağlamında çocuk işçiliğinin önlenmesi ve de istihdamda cinsiyet ayrımının her bir şekilde uzak tutulması. Son yıllarda bakıyoruz, 80'lerden bu yana Türkiye'de gerçekten kadınlar istihdamdan bir şekilde itildi. Bu neden itildi? Kasıtlı bir yaklaşımla tabii ki itilmedi; ama köyden kente göçle birlikte, kadınlar kırsal alandaki çalışmalarını kentlerde sürdüremedikleri için, kentlere göçle birlikte Türkiye çocuk işçiliği olgusuyla karşılaştı.

İşte bütün bunların belki de kademe kademe ortadan kaldırılması, çözümlenmesi için Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilkelerine uyulması ve de çok katılımcı yaklaşımlarla çözümler bulunması, herhalde sorunların tüm toplumun katmanları tarafından kabulünü ve de ortak çözüm önerilerinin kabulünü de birlikte getirecektir diye düşünüyorum. O bağlamda bugün burada başlayan toplantıya da çok büyük bir önem addediyorum. Çünkü gerçekten Türkiye'deki çalışanların en geniş kesimini temsil eden TÜRK-İŞ, bugün burada bir beyin fırtınası başlatıyor ve burada başlattığı bu sorunların tespiti, sorunların çözümüne ilişkin önerileri, sizler burada TÜRK-İŞ'in değerli temsilcileri, Anadolu'ya taşıyacaksınız ve Anadolu'da kendi arkadaşlarınızla bu beyin fırtınasını sürdüreceksiniz ve Türkiye'nin sorunlarını aşmada hep birlikte üreteceğiniz çözüm yolları, yöneticilere, siyasi otoriteye ve toplumun diğer katmanlarına da ışık tutacaktır.

Ben, hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum ve çalışmalarınızda başarılar diliyorum. (Alkışlar)

SUNUCU- Sayın Gülay Aslantepe'ye teşekkür ediyoruz.

Şimdi son konuşmacımız, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Yaşar Okuyan'ı, konuşmalarını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANI YAŞAR OKUYAN- ILO'nun Türkiye Temsilcisi Sayın Aslantepe, TÜRK-İŞ Konfederasyonumuzun Sayın Genel Başkanı, Sayın Kaymakam, Sayın Belediye Başkanı, TÜRK-İŞ'imizin değerli yöneticileri, bölge ve il temsilcisi arkadaşlarım, değerli öğretim üyeleri; öncelikle hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum ve bugün TÜRK-İŞ genel eğitim ve teşkilatlandırma sekreterlerinin 3 gün sürecek bu çalışmasına başarılar diliyorum.

Bu toplantı, Türkiye'nin ekonomisindeki zor bir süreç içerisinde gerçekleşiyor. Gayet tabiidir ki ekonominin olumsuzluğundan en fazla etkilenen kesimlerden bir tanesi de işçi ve çalışan kesim. Öncelikle bu noktada demin Sayın Başkanın da ifade ettiği bazı olumsuz tablolar, bu tabloların değerlendirmeleri, tabii ki özgür bir ortamda, demokratik bir platformda karşılıklı olarak tartışmaya açılacak konulardır. Katıldığımız görüşler olacak, katılmadığımız görüşler olacak. Bu farklılıklar da gayet doğaldır ve tartışarak en doğru bir neticeyi bulacağız. Aksi takdirde tek yönlü bir görüş ve düşünce, işin doğrusunu bulmada bize bir zorluk yaratır.

Sözümün başında hemen ifade edeyim ki, TÜRK-İŞ Konfederasyonunun kurulduğu günden bu yana, 1952'den bu yana ortaya koyduğu itidalli, soğukkanlı, sorumluluk alan ve Türkiye'nin geleceğine yönelik sorumluluğu her an düşünen tutum ve davranışları Türkiye'miz için bir şanstır. Çünkü hepimiz biliyoruz ki, bu ülke bizimdir, başkalarının gideceği başka ülkeleri olabilir; ama bizim gidecek başka bir ülkemiz yok. Bu noktada hükümetler için de, hükümet mevkiinde oturanlar için de TÜRK-İŞ'in bu sorumlu davranışları bir şanstır, bunun altını çizmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım; tabii bugünkü esas konu, çalışma hayatımızla ilgili beklentiler. O konuyla ilgili bazı hazırlıklarımızı, sizlerin yakından bildiğiniz bazı kanun tasarısı hazırlıklarımız ve çalışmaları da tekrar sizle paylaşacağım. Ancak onun öncesinde birkaç noktayı da sizlerle paylaşmak istiyorum.

İki gün önce açıklanan yeni program çerçevesinde tabii ki Türkiye yeni bir dönemi, ekonomide alınacak tedbirleri de içeren yeni bir dönemi başlatmış oldu. Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı arkadaşımız tarafından açıklanan bu programın artı ve eksi eleştiriye açık olduğu muhakkaktır; iyi yönleri, kötü yönleri, eksik yönleri tabii ki tartışılacaktır ve doğaldır. Ancak hepimizin bilmesi gereken bir husus şudur ki, Türkiye zor bir dönemden geçiyor ve Türkiye'nin bu zor döneminde hepimiz elimizden geldiğince iktidarı, muhalefeti, sivil toplum örgütleri ayrımı yapmaksızın hepimiz birbirimize yardımcı olmak durumundayız.

Değerli arkadaşlarım; hepimizin bildiği gibi, dünyada bir global ekonomik kriz dalgası aşağı yukarı son 4 yıldan bu yana süregelmektedir. Önceleri pek önemsemediğimiz; ama sonra boyutları her geçen gün farklı noktalara ulaşan ve sonucunda da ülkemizi sık sık ziyaret eden bu ekonomik global krizin dalgalanmaları, Türkiye ekonomisini, bankacılık sektöründeki altyapı eksikliği de hepimizce malum olan sistemimizi çok daha fazla ve derinden yaralamıştır.

Sözlerimin başında, en son söyleyeceğimi sizlerle paylaşmak istiyorum. "Hükümet olarak çıktı, kendilerini savunuyor" tarzında bir mekanizmayı devreye sokmuş olmuyorum. Hükümet edenler, yani bizler, -bugün bu koltukta biz varız, yarın bir başkası olur, öbür gün bir başkası olur- Hükümet makamında bulunanlar, bütün işlerin sorumluluğu kendilerine aittir. İyi işler yapıyorsanız da, olumsuz işler yapıyorsanız da, bunun birinci derecede sorumlusu sizsiniz. Burada bir sorumlu

aramak meselesi değil; "sorunu çözmede acaba doğru tespitler yapabilir miyiz" arayışı içinde değerlendirmeleri izninizle yapmak istiyorum. Ancak bu değerlendirmeleri yaparken, dünyada ve içindeki olumsuzlukların Türkiye'deki mevcut sisteme yansımalarını göz ardı edemeyiz. Onun için dünyadaki global ekonomik kriz, bizim için göz ardı edemeyeceğimiz ve Türkiye'yi çok ciddi manada da etkileyen bir durum.

Bakın, daha iki-üç gün önceki gazetelerde vardı; Japonya'da -ki Japonya'nın ekonomisiyle Türkiye ekonomisini mukayese ettiğimizdeki farklıklar hangi boyutta, hepimiz bilincindeyiz- son 4 yıl içerisinde bankacılık sektöründe çok büyük negatif gelişmeler yaşanıyor ve şu ana kadar 268 milyar dolar Japon bankacılık sisteminin rehabilitesi için harcamışlar. Hâlâ problem çözülmemiş; iki-üç gün önceki gazetelerde vardı, 90 milyar dolarlık daha Japonya'daki bankacılık sisteminin rehabilitasyonu için kaynağa ihtiyaç olduğu ifade ediliyor. Türkiye gibi bankacılık sektörünü ele aldığımızda, çok daha sağlıklı bir yapı olduğu şimdi bir kere daha anlaşılıyor ki, kamu bankalarının durum ortada, özel bankaların durumları ortada. Ancak Japonya gibi bir ülkenin bankacılık sisteminde bile çok ciddi boyutlarda bir sıkıntılı dönemden geçtiği açık bir gerçek.

57. Cumhuriyet Hükümetinin işbaşına geldikten hemen sonra ortaya koyduğu ekonomik istikrar programı, aslında birinci yıl sonu itibarıyla fevkalade büyük ölçüde hedeflerine varmıştır; hem de bu global ekonomik krize, yüzyılın en büyük felaketi olan 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerine rağmen. Bu depremin faturası, 20 bin insanımızı kaybettiğimiz, 50 binin üzerinde insanımızı yaralı olarak enkazın altından çıkardığımız, 158 bin 800 ailenin evsiz-yurtsuz kaldığı bu yüzyılın en büyük felaketi, sadece bu bilançoyla değil, işgücü ve üretim kayıplarıyla beraber toplam maliyeti 12-13 milyar dolar olmuştur. Siz bakmayın öyle, "dünyadan yardımlar yağdı, geldi" filan... Topu topu dünyadan

bağış niteliğinde, karşılıksız olarak gelen yardımlar 75 milyon doları bulmuştur. Evet, kredi alıyoruz, IMF'den, Dünya Bankasından, çeşitli kuruluşlardan uygun şartlarda kredi gelmiştir; ama kredi neticede borçtur. Bunları hep birlikte hatırlamamız lazım ve bir şey daha yine bu bapta hatırlanmasında yarar var; petrol ürünlerindeki fiyat artışları, bu ekonomik istikrar programı sırasında da fevkalade olumsuz etkileyici boyutlara ulaşmıştır. Bütün bunlara rağmen yıl sonundaki enflasyon hedefi büyük ölçüde tutturulmuş; Türkiye 14 yıldan sonra ilk kez yüzde 30'lara düşen bir enflasyonla tanışmıştır. Ancak kasım ayındaki bankacılık sektöründeki dalgalanma ve hemen akabinde şubat ayındaki ikinci bir kriz; ister istemez bu programı revize etmek durumunda kalınmış. Geline nokta yeniden mevcut sistemi belli bir noktada ileriye dönük bir revizyona tabi tutmuş ve yeni alınacak tedbirlerle yıl sonu itibarıyla yeni hedefler ortaya konulmuştur. Bize düşen, mümkün olabildiğince bu programa ve mümkün olabildiğince bu yeni yapılanma sürecine hepimizin katkı sağlamasıdır.

Değerli arkadaşlarım; ekonomik krizdeki en önemli etken, aslında Türkiye'nin yıllar öncesi yapması lazım gelen, devletin hantal yapısından kurtarılması ve kamunun özellikle yeniden yapılanma sürecini tamamlanmış olmasıydı. Ancak maalesef Türkiye, bu noktada yeterince hızlı hareket edememiş ve çok tartışılmasına rağmen bir yapısal değişim tatmin edici boyutlarda gerçekleştirilememiştir. Bugün devlet, hantal yapısı içerisinde varlık içinde yokluk çeken, eziyetini de vatandaşına çektiren bir pozisyondadır. Bugün hâlâ Ankara'dan 81 ili idare etme; Van Ilindeki, Edirne Ilindeki filan ilçenin, filan köyünün yolundaki 5 metre menfezi hâlâ Ankara'dan yapma iradesini ortaya koymakla meşguldür. Artık bunlar çağın gerisinde, çağdaş devletle taban tabana zıt olan durumlardır. Mümkün olabildiğince yerinden yönetimi, demokratik katılımı öne çıkartan bir yerel yönetimler

reformunu hâlâ gerçekleştiremedik, bunu açıklıkla ifade etmek istiyorum. Bugün hâlâ her şeyi Ankara'dan yönetme sevdası içindeyiz. Ankara'nın bu kıskançlıktan, bu yetki kıskançlığından kurtulması lazım ve olabildiğince yerel yönetimlere bu yetkilerin devredilmesi lazım. İdarede, hukuk alanında, çeşitli konulardaki yeniden yapılanma sürecini de çok süratli tamamlamamız lazım. Kamu harcamalarını mutlaka ve mutlaka denetlenebilir hale getirmemiz lazım. İsteddiğiniz kadar vergileri arttırın, istediğiniz kadar primleri arttırın; eğer harcamalarınızı kontrol edemiyorsanız, o zaman neticeyi çözmeniz mümkün değil.

Değerli arkadaşlarım; bu açıdan da Hükümetimizin ortaya koyduğu bu yeni program, bütünü itibariyle en azından şu veya bu sebeple, "şu iktidar dönemi bundan sorumlu, bu iktidar dönemi sorumlu" arayışına girmeden; ama sonuçta gecikilmiş olan bazı gerçekleri de hatırlayıp, o gerçeklerin ışığında yeni bir süreci başlatmamıza da fırsat teşkil etmiştir. Şunu çok açık ve net ifade ediyorum ve inanarak ifade ediyorum ve paylaşmak istiyorum ki; Türkiye bu krizden de çok kısa sürede kurtulacaktır ve bakın, iki ayın sonunda bu konuşmalarımızı lütfen hatırlayın. Burada mühim olan hadise şudur: Bu krizden kurtulmak değil; mühim olan, Türkiye'nin bir daha bu tarzdaki krizlerle tanışmamasını temin etmektir. Yani o yapısal değişimi çok süratli bir şekilde tamamlayıp, çağdaş bir devlet olmanın gerekliliğini yerine getirmemiz lazım, önemli olan budur. Yoksa bu krizlerden kurtuluruz, burada bir problemimiz yok. Problem; Türkiye'nin önünü açacak, Avrupa Birliği yönündeki attığımız adımları daha sıklaştıracak, Avrupa'nın norm ve standartlarına ulaşacak bir noktada bu yarım kalan işlerimizin tamamlanmasıdır.

Burada önemli bir diğer husus; bu yeni anlayış itibariyle tabii Sayın Başkan da takıldı, "Sayın Derviş, 'bundan sonra yalan söylemeyeceğiz' dedi. Demek ki bundan önce hep yalan söylüyorlardı" dedi. Daha önce yalan söyleniyordu-söylenmiyordu, ona girmeyeceğim, onun takdirini kamuoyu

biliyor; ama şunu tabii değerlendirmemiz lazım: Herkesi, bütün siyasetçileri de "yalan söylüyor" diye bir tanımlamanın içine koyarsak, siyaset kurumuna haksızlık etmiş oluruz. Siyasette yalan söylenenler boldur; ama yalan söylemeyip dürüst davrananlar da az değildir. Ancak önemli olan hadise şudur: Bundan sonra şu açık bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır ki, popülist politikalarla, iki tane oy alabilmek hesabıyla yapılan her iş yanlış olmuştur, her iş yanlıştır, işin doğrusunu yapacaksınız. İşin doğrusu, Türkiye'nin geleceğine sahip çıkmaktır. İşin doğrusu bugünü kurtarmak değil, Türkiye'nin geleceğini yönetmektir. Siyaset kurumunda yer alanlar, ister muhalefet partilerinde, ister iktidar partilerinde, kim olursa olsun, hepimize düşen görev; artık günlük, ucuz politikalardan sıyrılıp, oy hesabıyla değil, milletin geleceğini dikkate alacak çalışmaları ve programları ortaya koymaktır. Benim anladığım, Sayın Derviş'in o günkü toplantıdaki konuşmasında işaret ettiği budur.

Değerli arkadaşlarım; şeffaflık en önemli bir hadisedir, denetlenebilir olmak en önemli bir hadisedir. Çünkü hangi programı ortaya koyarsanız koyun, eğer güveni tesis edemezseniz, halkı doğru bilgilendirme imkânını ortaya koyamazsanız, şeffaf bir yönetimi ortaya sergileyemezseniz, soru işaretleri çok art arda gelir. İşte bu noktadan da programda, bu şeffaflık ilkesinin, denetlenebilir olma ilkesinin öne çıktığını hep birlikte görüyoruz.

Kamu harcamalarının mutlaka denetim altına alınması lazım. Bakın, size doğrudan doğruya sosyal güvenlik kuruluşlarıyla ilgili, bu programda da yaklaşık minimum -dikkat buyurun rakama- 1 katrilyonluk tasarruf sağlayan, bizim Bakanlığımızın önerisiyle de hayata geçirilmeye başlanan bir hadiseyi arz edeyim: Biliyorsunuz sağlık hizmeti satın alıyoruz. SSK, kendi hastanelerinin dışında da, hastanelerin olmadığı yerlerde sevk ile sağlık hizmeti satın alıyor. Bağ-Kur ve Emekli Sandığı, kamuda çalışanlar da aynı şekilde sağlık hizmeti satın alıyorlar.

Ben, birçok yerde bu örneği veriyorum, bazıları çok rahatsız oluyor; bazıları rahatsız olacak diye de bu örnekleri vermekten çekinmeyeceğiz: SSK aynı hastaneyle anlaşma yapmış, misal olarak söylüyorum, 100 dolar. Bağ-Kur, aynı hastaneyle aynı apandisit ameliyatı için sözleşme yapıyor, 200 dolar. Aradaki rakamsal, oransal farklılık bu; Emekli Sandığı da 400 dolar. Ben, 14 aydır bu işle uğraşıyorum, 14 ay önce bunları fark ettik. Hele şükür, şimdi SSK'nın, Bağ-Kur'un, Emekli Sandığının ve kamuda çalışanların, yani devlet memurlarının sağlık hizmeti satın almalarında bir ortak protokol imzaladık ve şimdi aybaşından itibaren de bunu devreye sokuyoruz. İlaçta aynı şekilde, inanılmaz israf var, istismar var ve bunların -detayına girmiyorum- toplam değeri 1 katrilyon lira değerli arkadaşlarım. Şimdi Maliye Bakanı arkadaşımızla, Sağlık Bakanı arkadaşımızla toplantı yaptık; ondan sonra bürokrat arkadaşlarımıza talimat verdik, işi toparladılar ve bu noktada bir yıl içerisinde 1 katrilyonluk bir tasarruf gündeme geldi. Yazık günah değil mi; işte paralar böyle gidiyor, devlet böyle yağmalanıyor. Sadece bankaların hortumlaması filan, artık onlar hep bilinen şeyler; ama bunların dışında belki hiç dikkatimizi çekmeyen, kıyıda-köşede çok basit gibi gelen onlarca iş var. İşte bunların üzerine gitmemiz lazım; bu Hükümet bunu yapma kararındadır.

Değerli arkadaşlarım; çalışma hayatıyla ilgili de sizlerle birkaç konuyu paylaşmak istiyorum: Biliyorsunuz evvelki hafta, Ekonomik ve Sosyal Konseyin Kuruluşu Hakkındaki Kanun Meclisten geçti. Ekonomik ve Sosyal Konsey, bundan sonra hukuksal bir zeminde toplanacak. Bu kanun, bütün sosyal tarafların ortak uzlaşmasıyla hazırlandı ve o uzlaşıyla Hükümetimiz tarafından Meclise sevk edildi ve kanunlaştı. Bu kanunun çok önemsiyorum; iki yönden önemsiyorum: Bu kanun, hem diyalog bakımından, Hükümetle sivil toplum örgütlerinin arasında diyalogun sürekliliği ve hukuksal bir zemin içerisinde

temini bakımından önemlidir; hem de Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerimizde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Avrupa'ya olan kısa vadeli taahhüt çıkartmayı taahhüt ettiği yasalardan ilki olmuştur. Ulusal Programda yer alan ilk yasamız, bu Ekonomik ve Sosyal Konsey Yasasının çıkmasıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışma hayatını ilgilendiren birçok kanun tasarıları var. Demin Sayın Başkanın da ifade ettiği, bir tanesi de şu anda Bakanlar Kurulunun gündemine getirdiğimiz yabancı kaçak işçilerle ilgilidir. Maalesef Türkiye'de 1 milyon civarında yabancı kaçak işçi mevcuttur. 2001'den geriye doğru giderek, 10 yıl içerisinde Türkiye'ye giriş yapan ve Türkiye'den çıkış yapan yabancıların istatistiklerini Emniyet Genel Müdürlüğünden aldık: 3 milyon 930 bin buharlaşan yabancı var. Türkiye'ye 10 yılda giriş yapmışlar, çıkışları yok ve bu 4 milyon civarındaki yabancının 1 milyon civarında olduğunu tahmin ettiğimiz kesiminin çalışma hayatında yer aldığını düşünüyoruz. 1 milyon yabancı işçi, Türkiye'ye çok yönlü problem getiriyor. Öncelikle uluslararası ilişkilerde problem getiriyor; burada iş kazası oluyor, hiç sahibi yok, kaydı yok falan... İkincisi, kurallara uygun, dürüstçe vergisini ödeyen, sigortasını ödeyen, kurallara uygun iş yapan sanayicimize, işverenimize büyük ölçüde haksız bir rekabet sonucu onların mağduriyetini ortaya koyuyor.

Bir diğer problem; sigorta ve vergi kaçakçısı. Bunu 75 milyon liradan çalıştırdıklarını düşünüseniz, yaklaşık 900 trilyon liralık bir para kayıtdışından gidiyor demektir. Belki de bunun yarısı da yurtdışına transfer ediliyor. 78 trilyon lira civarında işsizlik sigortasında, 184 trilyon civarında da vergi matrahından kayıp var. Hepsinin toplamı yılda 1.8 katrilyon ediyor. İşte buyurun; hiç kaydı falan olmayan bir ekonomimizin kaybı, vergi kaybı, sigorta prim kaybı. Bunu hazırladık, çok ciddi denetim mekanizması getiriyoruz, cezaları artırıyoruz. Bakanlar Kurulunun gündemine sunduk, zannediyorum kısa sürede Meclise sevk edip bunu çıkartacağız.

Üzerinde durduğumuz bir diğer önemli yasa, çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik. Bu da aşağı yukarı son aşamasına geldi, hazırlık safhası bitti, Bakanlar Kurulunda da zannediyorum önümüzde hafta takdim edeceğiz. Bunu da öncelikli olarak çıkartmayı hedefliyoruz. 2821 ve 2822 sayılı yasalarda yapılması lazım gelen değişikliklerle ilgili geçtiğimiz mayıs ayında ilgili sosyal taraflarla bir çalışma komisyonu oluşturmuştuk. Fakat maalesef bugüne kadar orada önemli bir ilerleme sağlanamadı. Şimdi aldığımız, işçi ve işveren kesimiyle de ortak mutabakat neticesinde aldığımız karar uyarınca, öğretim üyesi arkadaşlarımızdan bir komisyon, bir çalışma grubu oluşturup, bunların bütünü, 1475 dahil, hepsini yeniden gözden geçirip; üzerinde uzlaşılanları hemen, üzerinde tartışılması lazım gelenleri de ikinci kademedede olmak üzere hayata geçireceğiz ve mümkün olduğunca sosyal taraflarla bir uzlaşma ve mutabakat sağlayarak bu işi yapmak durumundayız. 12 Eylül ihtilalinin getirdiği mantıkla, örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmayışı, bana göre Türkiye için hâlâ bir ayıptır. Bir taraftan "Avrupa Birliği" diyoruz, bir taraftan hâlâ 12 Eylül mantığıyla düzenlediğimiz yasalarla çalışma hayatını tanzim ediyoruz. Sanıyorum en kısa sürede bunu da gerçekleştireceğiz.

Bir diğer çalışma, Plan-Bütçe Komisyonunda da bulunan kamu çalışanlarının sendikal örgütlenmesi. Bu kanun tasarısı da Plan-Bütçe Komisyonunda önümüzdeki günlerde ele alınacak ve hedefimiz bunu da en kısa süre içerisinde, benim elimden gelse 2 ayın içinde hemen bunu çıkartmak. Bunun için de çalışıyoruz, Hükümetimizin de bu konuda aynı kanaati paylaştığını biliyorum.

Bir diğer konu, -demin de bahsedildi, hepimiz için çok önemli- İş Güvencesi Yasa Tasarısı. Bunun üzerinde birkaç ayrıntıya girmek arzusundayım. Sayın Başkan da demin ifade ettiler; İş Güvencesi Yasa Tasarısı, aslında işçi kadar, işveren için de -eğer kurallara uygun çalışıyorsa- yararlı olacak bir yasadır.

Demin Sayın Başkanım ifade ettiler; "Biz, Türk işçi hareketi olarak, istihdam yaratan, vergisini veren, namuslu işverenin yanındayız" dediler. Ben de ifade ediyorum, Hükümet olarak biz de aynı görüşü paylaşıyoruz. Hatta kendi adıma bir adım daha ileri gidiyorum; diyorum ki, vergisini veren, kurullara uygun davranan, Türkiye'ye istihdam yaratan, hatta hatta bir işçiye ekmek veren bir işverenin, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak elini öpmeye hazırım; bir işçimize, bir insana ekmek veriyorsa. (Alkışlar) Bunu açık ve net söylüyorum ve işte işçilerin huzurunda söylüyorum; TÜSIAD'ın toplantısında, Odalar Birliğinin toplantısında, TİSK'in toplantısında değil. Ancak bir şey daha ilave ediyorum; yanında çalıştırdığı işçisini ucuz emek olarak sömürmeye kalkan, ama kendi yanında çalıştırdığı işçiye horlayan işverenin de sonuna kadar karşısındayım. (Alkışlar) Bakın, bizim Yüce Dinimiz İslam, onun Yüce Peygamberi ne buyuruyor: "Yanınızda çalıştırdığınız işçinin hakkını, alnını teri kurumadan veriniz." Bırakın öyle kıdemini ortadan kaldırmak, şunu bunu yapmak; "alnının teri kurumadan veriniz" diyor. İşte ölçü budur; bu ölçüyü dikkate alan herkese bizim minnet borcumuz olur.

İş Güvencesinde bir bardak suda fırtına kopartıldı, 6-7 aydır izliyorum. Hatta enteresandır; bir arkadaşımız, TİSK'in Genel Başkanı, -Ekonomik ve Sosyal Konseyde bir rapor hazırladılar ve orada konuşma yaptılar, sonra da bu raporu basına açıkladılar, onun için gizli-kapaklısı yok- bu krizin sebepleri arasında en başlıcalarından bir tanesini, İş Güvencesi Yasa Tasarısının konuşulmaya başlanmasını gösterdi. Konuşulması krize sebep olmuş. Bunu nasıl yorumlayacağımı bilmiyorum.

Değerli arkadaşlarım; demin Başkan ifade etti, bu İş Güvencesiyle biz demiyoruz ki, "olumsuz davranmış, hırsızlık yapmış, üretime katkı sağlamamış işçi çıkartmayacaksınız." Dünyanın hiçbir yerine böyle bir kural yok, gayet tabii

çıkarcaksınız. Üretiminizi düşürmüşsünüz, 100 kişi yerine 50 kişi çalışıyor; "hayır çıkartmayın" diyen yok. Çıkartmazsanız ne olur; iki ay sonra fabrikanın tamamı kapanır, bütün itibariyle biter. "Efendim, teknolojik yenileme var. Teknolojik yenilemeye göre, işçi sayısında, yeni teknolojinin gereksinimi itibariyle eksilme olacak." Buna "hayır, çıkartmayın" diyemezsiniz. Bunlar haklı sebeplerdir, bu haklı sebepleri herkes paylaşıyor; ama siz, yanınızda çalıştırdığınız işçiyi 11 ay çalıştırıp, 12 nci ay geldiği vakit bir aylık kıdeme hak kazanacak diye kapının önüne koyarsanız, bunu Allah da sorar, biz de sorarız. (Alkışlar) Getirilmek istenen yasa bu; haklı bir gerekçe... Getirdiğimiz öbür düzenleme, sendikaya üye olmak. Anayasanın insanlara, yurttaşlara verdiği bir hak; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı istediği derneğe, vakfa, sendikaya, sivil toplum örgütüne üye olabilir. "Avrupa Birliği" diyoruz; "Hayır, Avrupa Birliğine gireceğiz, Avrupa Birliğinin norm ve standartlarına kavuşacağız; ama sendika olmayacak." Niye olmayacak? "Ben böyle istiyorum" diyor.

Birçok örneklerini biliyoruz: İşçi arkadaşlarım, sendikacı arkadaşlarım, getiriyor bana; adam 10 sene çalışmış, 10 sene emek vermiş orada, 10 uncu yılda tören yapmış işveren sertifika vermiş, şilt vermiş, "10 yıl ömrünüzü verdiniz, emek verdiniz, bu işletmemizin gelişmesine katkı sağladınız, size yürekten teşekkür ediyoruz, minnettarlığımızı sunuyoruz" diyor ve mayıs ayında, altında genel müdürün, yönetim kurulu başkanının imzasıyla sertifika veriliyor, haziran ayında adamı kapının önüne bırakıyor. Niye; çünkü bu sertifikayı aldıktan sonra bir sendikaya gitmiş, üye olmuş. Eğer bu işçi arkadaşım, o işyerine katkı sağlamamışsa, 10 sene onun orada ne işi var, o sertifika ne manaya geliyor? Yok, orada gerçekten yazdığınız doğruysa, o işyerinin gelişmesine ömrünü katmışsa, emeğini katmışsa ve onu takdir ediyorsan, sırf günahı sendikaya üye olmak diye orada işten çıkartamaz. Getirilmek istenen yasa tasarısı bu.

Demin Sayın Başkanım ifade ettiler; "Biz, Türk işçi hareketi olarak, istihdam yaratan, vergisini veren, namuslu işverenin yanındayız" dediler. Ben de ifade ediyorum, Hükümet olarak biz de aynı görüşü paylaşıyoruz. Hatta kendi adıma bir adım daha ileri gidiyorum; diyorum ki, vergisini veren, kurullara uygun davranan, Türkiye'ye istihdam yaratan, hatta hatta bir işçiye ekmek veren bir işverenin, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak elini öpmeye hazırım; bir işçimize, bir insana ekmek veriyorsa. (Alkışlar) Bunu açık ve net söylüyorum ve işte işçilerin huzurunda söylüyorum; TUSİAD'ın toplantısında, Odalar Birliğinin toplantısında, TİSK'in toplantısında değil. Ancak bir şey daha ilave ediyorum; yanında çalıştırdığı işçisini ucuz emek olarak sömürmeye kalkan, ama kendi yanında çalıştırdığı işçiye horlayan işverenin de sonuna kadar karşısındayım. (Alkışlar) Bakın, bizim Yüce Dinimiz İslam, onun Yüce Peygamberi ne buyuruyor: "Yanınızda çalıştırdığınız işçinin hakkını, alnını teri kurumadan veriniz." Bırakın öyle kıdemini ortadan kaldırmak, şunu bunu yapmak; "alnının teri kurumadan veriniz" diyor. İşte ölçü budur; bu ölçüyü dikkate alan herkese bizim minnet borcumuz olur.

İş Güvencesinde bir bardak suda fırtına kopartıldı, 6-7 aydır izliyorum. Hatta enteresandır; bir arkadaşımız, TİSK'in Genel Başkanı, -Ekonomik ve Sosyal Konseyde bir rapor hazırladılar ve orada konuşma yaptılar, sonra da bu raporu basına açıkladılar, onun için gizli-kapaklısı yok- bu krizin sebepleri arasında en başlıcalarından bir tanesini, İş Güvencesi Yasa Tasarısının konuşulmaya başlanmasını gösterdi. Konuşulması krize sebep olmuş. Bunu nasıl yorumlayacağımı biliyorum.

Değerli arkadaşlarım; demin Başkan ifade etti, bu İş Güvencesiyle biz demiyoruz ki, "olumsuz davranmış, hırsızlık yapmış, üretime katkı sağlamamış işçi çıkartmayacaksınız." Dünyanın hiçbir yerine böyle bir kural yok, gayet tabii

çıkaracaksınız. Üretiminizi düşürmüşsünüz, 100 kişi yerine 50 kişi çalışıyor; "hayır çıkartmayın" diyen yok. Çıkartmazsanız ne olur; iki ay sonra fabrikanın tamamı kapanır, bütün itibariyle biter. "Efendim, teknolojik yenileme var. Teknolojik yenilemeye göre, işçi sayısında, yeni teknolojinin gereksinimi itibariyle eksilme olacak." Buna "hayır, çıkartmayın" diyemezsiniz. Bunlar haklı sebeplerdir, bu haklı sebepleri herkes paylaşıyor; ama siz, yanınızda çalıştırdığınız işçiyi 11 ay çalıştırıp, 12 nci ay geldiği vakit bir aylık kıdeme hak kazanacak diye kapının önüne koyarsanız, bunu Allah da sorar, biz de sorarız. (Alkışlar) Getirilmek istenen yasa bu; haklı bir gerekçe... Getirdiğimiz öbür düzenleme, sendikaya üye olmak. Anayasanın insanlara, yurttaşlara verdiği bir hak; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı istediği derneğe, vakfa, sendikaya, sivil toplum örgütüne üye olabilir. "Avrupa Birliği" diyoruz; "Hayır, Avrupa Birliğine gireceğiz, Avrupa Birliğinin norm ve standartlarına kavuşacağız; ama sendika olmayacak." Niye olmayacak? "Ben böyle istiyorum" diyor.

Birçok örneklerini biliyoruz: İşçi arkadaşlarım, sendikacı arkadaşlarım, getiriyor bana; adam 10 sene çalışmış, 10 sene emek vermiş orada, 10 uncu yılda tören yapmış işveren sertifika vermiş, şilt vermiş, "10 yıl ömrünüzü verdiniz, emek verdiniz, bu işletmemizin gelişmesine katkı sağladınız, size yürekten teşekkür ediyoruz, minnettarlığımızı sunuyoruz" diyor ve mayıs ayında, altında genel müdürün, yönetim kurulu başkanının imzasıyla sertifika veriliyor, haziran ayında adamı kapının önüne bırakıyor. Niye; çünkü bu sertifikayı aldıktan sonra bir sendikaya gitmiş, üye olmuş. Eğer bu işçi arkadaşım, o işyerine katkı sağlamamışsa, 10 sene onun orada ne işi var, o sertifika ne manaya geliyor? Yok, orada gerçekten yazdığınız doğruysa, o işyerinin gelişmesine ömrünü katmışsa, emeğini katmışsa ve onu takdir ediyorsan, sırf günahı sendikaya üye olmak diye orada işten çıkartamaz. Getirilmek istenen yasa tasarısı bu.

Ben, bugün TÜRK-İŞ tarafından genel teşkilatlandırma ve eğitim sekreterlerinin ortak olarak düzenledikleri ve 3 gün sürecek bu seminerin, bu çalışmaların çalışma hayatına olumlu katkı yapacağına inanıyorum ve bu noktada başarılar diliyorum. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

SALİH KILIÇ- Değerli arkadaşlar; Sayın Bakanımıza, Başkanımıza ve ILO Temsilcimize teşekkür ediyoruz. Basın mensuplarına teşekkür ediyoruz, misafirlerimize de teşekkür ediyoruz.

Genel eğitim sekreterleri ve bölge temsilcileri bu salonda ve toplantımıza 10 dakika verdikten sonra tekrar devam etmesini sağlayacağız.

Teşekkür ediyorum.

(Ara verildi)

İKİNCİ OTURUM

"ÖZGÜRLÜKLER ve DEMOKRASİ"

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi)- Değerli arkadaşlar; demek ki TÜRK-İŞ'in toplantılarına epeydir katılamamışım ki, eski bazı dostlarımı burada gördüğüm zaman ve arada geçen süre içinde neler yaşandığının muhasebesini yaptığımız zaman çok ilginç, kimi zaman nostaljik keyif verici, kimi zaman üzücü bazı şeyleri paylaşmak durumunda kaldık ve gerçekten bir özlem giderme açısından da bu seminer çok memnuniyet verici oldu. Bugün burada sizlerle beraber olduğum için çok mutluyum. Ancak herhalde programda bir sarkma oldu, 10.30'dan başlayıp 12.00'da bitirecektik; şimdi 11.30'da başladığımızı göre, acaba kaçta bitireceğiz, herhalde 12.00'da bitirmeyeceğiz.

Değerli arkadaşlarım; özgürlük ve demokrasi, yıllardan beri üzerinde durduğumuz, çalıştığımız konular. Önce kendimle ilgili biraz bilgi vereyim: Beni birçoğunuz İktisat Fakültesi öğretim

üyesi, gazeteci-yazar olarak tanır. Doğrudur, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Öğretim Üyesi olarak çalışıyorum. Bunun yanı sıra değişik gazete ve dergilere sürekli olarak yazmaktayım. 1969'da doktor oldum, iktisat doktorası aldım ve 1974'te, yani günümüzden tam 27 yıl önce siyasal teori alanında doçent oldum. O zamanlar sunmuş olduğum doçentlik tezi, demokrasi teorisiydi ve 1974'ten günümüze kadar demokrasiyle ilgili epeyce kalem oynattım, epeyce ders verdim ve bugünkü seminerimizi de bu çerçevede içinde değerlendirmenizin doğru olduğunu düşünüyorum.

Demokrasi dediğimiz zaman, eski Yunanca'dan gelen bir sözcük olduğu genellikle bilinir. "Demos" ve "kratos" sözcükleri; yani "demos" halk, "kratos" yönetim. "Demos kratos" halkın yönetimi. Demos kratos, halkın yönetimi kavramını bir yana bırakıp, bugünkü konumuz olan "siyaset nedir?" diye sorduğumuzda, yine ilginç bir noktaya karşı karşıya kalıyoruz. Şöyle ki: Ben, 1974'te "Demokrasi Teorisi" başlıklı çalışmamı yazarken, o günkü olanaklar çerçevesinde temel denilebilecek kaynakların yaklaşık elimde olan tümünü elden geçirmeye çalıştım. Elden geçirebildiğim kaynaklar herhalde elden geçirmem gereken kaynakların belki yüzde 1'i bile değildi. Fakat buna rağmen, 20-25 tane farklı demokrasi tanımına rastladım ve bu 20-25 farklı demokrasi tanımından bence kendimce bir tanım ürettim. Ben, demokrasiyi şöyle -ki, buna yine döneceğiz- tanımlıyorum: Demokrasi, bir toplumda insanların kendilerini ilgilendiren ya da ilgilendirebilecek olan her konuda kararların oluşum süreçlerine katılımlarıdır. Yani demokrasi, katılım demektir, katılmak demektir. Nereye katılım; kararların oluşumuna katılım. Hangi kararların; benim ilgilendiren ya da ilgilendirebilecek olan tüm kararların oluşumuna katılım.

Demokrasiyi böyle tanımladığımız zaman; -ki böyle tanımlamamız gerekir- o zaman demokrasi, öyle 3-5 yılda bir

Değerli arkadaşlarım; şimdi bu İş Güvencesi Yasa Tasarısı, biliyorsunuz Ulusal Programda da Türkiye Cumhuriyeti Devletinin -Hükümetinin değil artık; çünkü devlet adına bu taahhüt yapılmıştır- Avrupa Birliğine bir taahhüdüne dönüşmüştür, Ulusal Programda yer almıştır. Sayın Derviş tarafından açıklanan, acil çıkartılması lazım gelen 154 yasadaki bir tanesi de yine sosyal barışı temin etmek bakımından İş Güvencesi Yasa Tasarısıdır. Şu anda bu tasarıyla ilgili olarak aldığımız ortak karar, sosyal taraflar işçi ve işveren ve Hükümet olarak ortak aldığımız karar doğrultusunda 9 tane çok değerli bilim adamı arkadaşımıza bir çalışma grubu oluşturduk, onlar bunun üzerinde çalışmaları tamamlama aşamasına gelmişlerdir. Geçtiğimiz Cumartesi günü ikinci bir toplantıyı yaptılar, bu ayın sonu itibarıyla bize, inanıyorum ve ümit etmek istiyorum ki, hepsinin ortak bir noktada buluştuğu bir metni hazırlayıp Çalışma Bakanlığına getirecekler ve biz, hemen aybaşı itibarıyla de bu metni Bakanlar Kuruluna arz edeceğiz. İş Güvencesi Yasa Tasarısı mutlaka olabildiğince süratle çıkarılacaktır.

Bu noktada her türlü haksız eleştirilere muhatap olduğumu biliyorum; hatta bazı daha ileri giden, eleştirilerin ölçüsünü kaçıran bazı kimselerin bize yönelttiği tehditleri de farkındayım. Ancak bunlar bizim için önemli hadiseler değildir; çünkü biz, işin doğrusunu yapacağız. İşin doğrusu neyse, onu yapmaktan da hiçbir zaman geri adım atmayacağız. Bu makamlar bugün var, yarın yok, kimseye bakanlık makamı babasından miras kalmadı, bizim tapulu arazimiz filan da değil; bulunduğumuz yerde işin hakkını verebiliyorsak, önemli olan odur. Yoksa oturdunuz, seyrediyorsunuz, bakıyorsunuz. Geçmişte bu memleket böyle çok bakanlar gördü. Onun için doğrusunu yapacağız, 57. Cumhuriyet Hükümeti olarak doğrusunu yapmanın kararındayız, azmindeyiz, inancındayız ve bu İş Güvencesi Yasası da bu anlayışla mutlaka çıkartılacaktır. Ümidim, temennim; işçisiyle,

işvereniyle hep beraber bir konsensüs sağlamak. Konsensüs sağlanmazsa ne olur; çoğunluğun dediği olur. Demokrasi kurulanın birinci maddesi, o uygulanır; ama ben inanıyorum ki, bu konsensüs, bu çalışma sonunda sağlanacaktır.

Değerli arkadaşlarım; son olarak iki konuya da değineyim: Biliyorsunuz 1,5 sene önce 4447 sayılı Sosyal Güvenlik Reform Yasasıyla birlikte işsizlik sigortasını da hayata geçirdik, kayıtdışı istihdamı önleyecek tedbirleri içeren yasal düzenlemeleri gerçekleştirdik. O zaman işsizlik sigortasıyla ilgili de epey soru işaretleri gündemdeydi; lehinde, aleyhinde tartışılan konular vardı. Bugün de olabilir; doğaldır, bir şey söylemiyorum; ama bilgi olarak arz ediyorum: O yasada yaptığımız düzenlemelerle tam bir şeffaflığı ortaya koyduk ve o şeffaflığın denetlenebilir olmanın gerekliliği itibarıyla de 3 ayda bir bütün bilançolarına kamuoyuyla paylaşıyorlar. Biz, arkadaşlarımızdan rica ettik; "3 ayda bir" diye kanuna yazılmasına rağmen, Türkiye İş Kurumu, İşsizlik Sigorta Fonunu her ay bir bülten olarak bütün her ilgili kurumlara, işçi-işveren sendikalarına, Hükümet üyelerine, medyaya, diğer ilgili kurumlara gönderiyor, deklere ediyor ve bugünkü tarih itibarıyla de burada 684 trilyon lira toplanmıştır. Önümüzdeki mart ayına kadar bu rakamın 1,5 katrilyonu aşp 2 katrilyon civarında olması beklenmektedir, çok önemli bir fondur ve bu bugüne kadar da bu fonun nemalandırılmasından 124 trilyon lira elde edilmiştir.

Bu fon deyince, bir bilgi daha: SSK ile ilgili olan, -zaten SSK'nın hali malum, detayına girmeyeceğim; ama- Sosyal Sigortalar Kurumunun tarihinde ilk defa, o bir gün bile kalan paralarımız -bir gün, iki gün ancak kalıyor, öyle bizim paramız yok, hele bu krizden sonra maalesef Hazine'den finans desteği sağlamak durumunda kalıyoruz- nemalandırılıyor. Günün şartlarında, son 7 ayın içerisinde ilk kez, SSK'nın tarihinde olmayan bir rakam, 31 trilyon lira faiz geliri elde edilmiştir. Hep faizden başkaları istifade etmeyecek, biraz da SSK istifade etsin diyorum.

Ben, bugün TÜRK-İŞ tarafından genel teşkilatlandırma ve eğitim sekreterlerinin ortak olarak düzenledikleri ve 3 gün sürecek bu seminerin, bu çalışmaların çalışma hayatına olumlu katkı yapacağına inanıyorum ve bu noktada başarılar diliyorum. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

SALİH KILIÇ- Değerli arkadaşlar; Sayın Bakanımıza, Başkanımıza ve ILO Temsilcimize teşekkür ediyoruz. Basın mensuplarına teşekkür ediyoruz, misafirlerimize de teşekkür ediyoruz.

Genel eğitim sekreterleri ve bölge temsilcileri bu salonda ve toplantımıza 10 dakika verdikten sonra tekrar devam etmesini sağlayacağız.

Teşekkür ediyorum.

(Ara verildi)

İKİNCİ OTURUM

"ÖZGÜRLÜKLER ve DEMOKRASİ"

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi)- Değerli arkadaşlar; demek ki TÜRK-İŞ'in toplantılarına epeydir katılamamışım ki, eski bazı dostlarımı burada gördüğüm zaman ve arada geçen süre içinde neler yaşandığının muhasebesini yaptığımız zaman çok ilginç, kimi zaman nostaljik keyif verici, kimi zaman üzücü bazı şeyleri paylaşmak durumunda kaldık ve gerçekten bir özlem giderme açısından da bu seminer çok memnuniyet verici oldu. Bugün burada sizlerle beraber olduğum için çok mutluyum. Ancak herhalde programda bir sarkma oldu, 10.30'dan başlayıp 12.00'da bitirecektik; şimdi 11.30'da başladığımıza göre, acaba kaçta bitireceğiz, herhalde 12.00'da bitirmeyeceğiz.

Değerli arkadaşlarım; özgürlük ve demokrasi, yıllardan beri üzerinde durduğumuz, çalıştığımız konular. Önce kendimle ilgili biraz bilgi vereyim: Beni birçoğunuz İktisat Fakültesi öğretim

üyesi, gazeteci-yazar olarak tanır. Doğrudur, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Öğretim Üyesi olarak çalışıyorum. Bunun yanı sıra değişik gazete ve dergilere sürekli olarak yazmaktayım. 1969'da doktor oldum, iktisat doktorası aldım ve 1974'te, yani günümüzden tam 27 yıl önce siyasal teori alanında doçent oldum. O zamanlar sunmuş olduğum doçentlik tezi, demokrasi teorisiydi ve 1974'ten günümüze kadar demokrasiyle ilgili epeyce kalem oynattım, epeyce ders verdim ve bugünkü seminerimizi de bu çerçevede içinde değerlendirmenizin doğru olduğunu düşünüyorum.

Demokrasi dediğimiz zaman, eski Yunanca'dan gelen bir sözcük olduğu genellikle bilinir. "Demos" ve "kratos" sözcükleri; yani "demos" halk, "kratos" yönetim. "Demos kratos" halkın yönetimi. Demos kratos, halkın yönetimi kavramını bir yana bırakıp, bugünkü konumuz olan "siyaset nedir?" diye sorduğumuzda, yine ilginç bir noktayla karşı karşıya kalıyoruz. Şöyle ki: Ben, 1974'te "Demokrasi Teorisi" başlıklı çalışmamı yazarken, o günkü olanaklar çerçevesinde temel denilebilecek kaynakların yaklaşık elimde olan tümünü elden geçirmeye çalıştım. Elden geçirebildiğim kaynaklar herhalde elden geçirmem gereken kaynakların belki yüzde 1'i bile değildi. Fakat buna rağmen, 20-25 tane farklı demokrasi tanımına rastladım ve bu 20-25 farklı demokrasi tanımından bence kendimce bir tanım ürettim. Ben, demokrasiyi şöyle -ki, buna yine döneceğiz- tanımlıyorum: Demokrasi, bir toplumda insanların kendilerini ilgilendiren ya da ilgilendirebilecek olan her konuda kararların oluşum süreçlerine katılımlarıdır. Yani demokrasi, katılım demektir, katılmak demektir. Nereye katılım; kararların oluşumuna katılım. Hangi kararların; benim ilgilendiren ya da ilgilendirebilecek olan tüm kararların oluşumuna katılım.

Demokrasiyi böyle tanımladığımız zaman; -ki böyle tanımlamamız gerekir- o zaman demokrasi, öyle 3-5 yılda bir

ortaya konulan bir seçim sandığı ya da siyasal partiler ve saire değil sadece. Demokrasi bir yaşam tarzı, bir yaşam felsefesi; en ufak bir toplumsal birim olan ailede başlayıp, kademe kademe toplumun her kesiminde görülen ve her kesiminde yaşanması gereken bir yaşam biçimi. Ailede, eğer çok dairesel bir apartmanda oturuyorsanız, o apartmanın yönetiminde, çocuğunuzun okul-aile birliğinde, mahallenizin güzelleştirme derneğinde; kanarya seviyorsanız, kanarya severler derneğinde; bir futbol takımını tutuyorsanız, onun yönetiminde; işyerinizde mesleki örgütünüzde, siyasal olarak kendinize yakın hissettiğiniz partide, her yerde sizi ilgilendiren ya da ilgilendirebilecek olan her yerde kararların oluşumun sürecine katılımdır demokrasi.

Bir başka kavram, siyaset. Siyaset kavramı, at terbiyesi anlamına gelen bir kavramdır; seyyis, siyaset. Osmanlıca'dan aldığımız Arapça kökenli bir sözcük siyaset. Siyasetin de yüzlerce farklı tanımı var ve bunların hepsi doğru tanımlar, aynen demokraside olduğu gibi. Bunlar arasında benim çok sevdiğim; fakat abartılmaması bir tanım şu: Siyaset, bir toplumda kaynakların paylaşımı için yapılan örgütlü mücadeledir; yani siyaset, örgütlü bir mücadele. Neye yönelik olarak yapılıyor; kaynakların paylaşımına yönelik yapılıyor. Demokrasi dediğimiz şey de aynı tanım çerçevesinde; demokrasi, bir toplumda kaynakların paylaşımı için yapılan örgütlü mücadelenin özgürlük içinde olması demektir.

Değerli arkadaşlarım; ortada bir somun ekmek vardır, bir pasta. Maalesef burada bir tahta yok, tahtada çizsem daha güzel olur; ama sayımız az olduğu için burada da görebiliriz. Bu ne; bu pasta, çikolatalı pasta veya bir Vakkıkebir ekmeği, bunu paylaşacağız. İşte siyaset bunun için yapılır; bu pastadan daha fazla, daha büyük bir dilim kopartabilmek için. Aslında alınan ekonomik her karar, siyasal bir karardır. Siyaseten alınan her kararın kökeninde ya da amacında, bir ekonomik olay vardır.

Hani siyaset, "vatan, millet, Sakarya" güzeldir; ama iş, şu pastanın paylaşımıdır. İşte demokrasi, bu pastanın paylaşımının özgürlük içinde ve örgütlü bir biçimde yapıldığı rejimin adıdır.

Program biraz karıştığı için, neyi ne kadar anlatacağımın tam bilincinde değilim; ama şu kadarını söyleyeyim: Demokrasi, hani öyle "biz demokrasiye geçiyoruz" demekle geçilen bir rejim ya da "efendim, biz demokraside yaşıyoruz" demekle yaşanan bir rejim değil. Demokrasi, zor geçilen ve zor yaşanan bir yönetim biçimi. Bu konuda -pek severim, her yerde de söylerim, çoğunuz duymuşsunuzdur- Winston Churchill'in bir tanımı vardır: Diyor ki, "Demokrasi berbat bir rejimdir; ama rejimlerin en az berbat olanıdır." Gerçekten iş demokrasiyi eleştirmeye kalsa, burada saatlerce ve saatlerce eleştirebiliriz; ama "daha iyi ne var" diye sorduğumuz zaman, verebilecek bir cevabımız yok.

Değerli arkadaşlarım; demokrasinin işleyebilmesi için, belli bir altyapıya gereksinim var ve bu altyapının 4 temel unsuru vardır. Bunlardan biri gelirdir, -şu pastayla ilgili olarak bunları anlatmak durumundayım- bir diğeri eğitimidir, bir diğeri iletişim ve ulaşımıdır ve nihayet bir diğeri de örgütlü bir toplumdur. Bizi bugünkü seminerimiz çerçevesinde en çok ilgilendiren iki husus, gelir konusu ve örgüt konusudur.

Ben, gençliğimde çok takılırdım; bakardık, Batının gelişmiş ülkeleri, tıkr tıkr işleyen bir demokrasi, üstelik bunların çoğu monarşi, krallar, kraliçeler oturuyor bir yerlerde, fakat kusursuz işleyen demokrasileri var. Bizim yetiştiğimiz dönemde de üç aşağı beş yukarı -bir kısmınız çok daha gençsiniz; ama benim kuşağımdan bir sürü arkadaşım var burada- bütün ömrümüz darboğazlardan geçmekle gitti, bir de demokrasi mücadelesi yapmakla gitti ve ikisini de bitiremedik, hâlâ aynı mücadelenin, aynı kavganın içindeyiz. Ben, buna çok takılırdım; "Biz aptal

miyiz? Neden Batı demokrasiyi böyle yaşayabiliyor da biz yaşayamıyoruz?" O zamanlar o gençlik heyecanıyla doğrusunu isterseniz çok yanlış işler de yaptım. Şöyle bir kanaatim vardı: "Efendim, çirkin politikacılar temiz halkımızı kandırıyorlar, oylarını alıyorlar. Onun için demokrasi işlemiyor" ve biz, demokrasiyi işletmek için cuntacılıktan falan medet ummaya başladık, olacak kepezelik değil. Tabii bunun bedelini de bir biçimde ödedik. Ancak siyasetçiyi suçlardık; yani siyasetçinin arkasındaki yapıyı, siyasetçinin arkasındaki ekonomik ilişkileri doğrusunu isterseniz göremezdik. Sonra yaş biraz kemale erip, biraz daha dünyayı doğru algılamaya başlayınca, bunun ardına farklı bir şey olduğunu gördük. Demokrasi neden gelişmiş ülkelerde rahat uygulanıyor da, bizim gibi ülkelerde uygulanamıyor?

Değerli arkadaşlarım; hani bu konuda kompleks sahibi olmamıza da gerek yok. Türkiye gibi yıllık geliri fert başına 3 bin dolar civarında olup da -ki şimdi bu 2 bin dolarlara düştü maalesef- ya da 2 bin dolar civarında olup da demokrasiyi bizde olduğu gibi kör-topal uygulayabilen; zaman zaman askıya da alınsa, zaman zaman rafa da kalksa, yine de kendimizi demokrasi içinde ifade ettiğimizi unutmamamız gereken bu sistemi yaşayabilen başka ülke yoktur. Yani fert başına geliri 2 bin dolar, 3 bin dolar, 4 bin dolar, 5 bin dolar, demokrasi falan yoktur. Arap ülkelerini saymayın, petrol zengini, onların diğer faktörleri eksik. Fert başına düşen gelir 6 bin dolar, 7 bin dolar, yoktur demokrasi. Ancak fert başına düşen gelir 8 bin doların üzerine, 9 bin doların üzerine çıkınca, demokrasinin işlemeye başladığını görüyoruz. Neden acaba böyle, hiç düşündünüz mü; neden zengin ülkeler demokrasiyi yaşıyor da, biz yaşayamıyoruz?

Bakın, çok basit bir şey söyleyeyim: Bakın, şu pasta... Bu pasta küçükse, herkese yetmiyorsa, o zaman bunun paylaşımı olaylı oluyor, insanlar hırçın oluyor. hele bizdeki gibi böyle bir pastanın önemli bir bölümünü birileri hortumluyorsa, geriye daha

az bir şey kaldığı zaman, bu paylaşım sert oluyor, hırçın oluyor. İnsanlar bir lokma daha fazla kapabilmek için birbirinin gözünün oymaya çalışıyor ve insanlar, demokrasinin aradığı sevecenliği, hoşgörüyü, karşılıklı sevgiyi, saygıyı burada gösteremiyorlar ve onun için azgelişmiş ülkelerde fert başına milli gelirin düşük olduğu ülkelerde demokrasi işlemiyor. Diyeceksiniz, "Batıda demokrasinin işlediği ülkelerde dağıtım çok mu dengeli?" Hayır, aynı dengesizlik orada da vardır. Biraz önce bir arkadaşımız söyledi, keşke eşitlik olabilse, dünyanın hiçbir yerinde eşitlik yok. Belki de eşitlik iyi bir şey de değil; bilenle bilmeyen, çalışanla çalışmayan nasıl eşit olabilir; bir fark elbette olacak. Ancak netice itibarıyla en az pay alan da insanca yaşayacak bir pay alabildiği için, oralarda insanlar demokrasiye farklı bir biçimde yaklaşabiliyorlar.

Demek ki demokrasinin altyapısındaki birinci faktör, gelir. Zaman zaman Cumhuriyetimiz de eleştirilir bu konuda; yani fırsat zuhur etmişken, biraz da Mustafa Kemal'i burada sizlere anlatmak isterim. "Efendim, Atatürk demokrasiyi falan getirmedi" falan diyerek lafın başını-sonunu düşünmeyen bazı arkadaşlarımız, meslektaşlarımız eleştirir. Nasıl getirsin? 1920'lerin Türkiye'sinde, biz şu kâğıdı üretemiyorduk, şu patiskayı üretemiyorduk. Biz, patiskaya Amerikan bezi deriz. Neden Amerikan bezi deriz; Amerika'dan geliyor. Kefenimizi üretemiyoruz, şu bardağı üretemiyoruz, şu fincanı üretemiyoruz. 1920'lerin Türkiye'sinde fert başına 50 dolar civarında bir milli gelir payı var; demokrasiye nasıl geçersiniz? Biraz tütün, biraz fındık, biraz incir, biraz üzüm, biraz tiftik, biraz yapağı, her şeyimiz bu; sattığımız başka hiçbir şey yok, ürettiğimiz başka bir şey yok. Peki demokrasiye nasıl geçeceksiniz?

Demek ki birinci faktör gelir, ikincisi eğitim. Abdülhamit zamanında bir sürü okul açılmış bu ülkeye, iyi de etmiş. Hani tarihimize biraz da daha doğru bakmamız gerektiğini de düşünüyorum bu arada, konuyu ikide bir saptırıp siyaset bilimine

getiriyorum, kusura bakmayın. Hani ne sadece bütünüyle "Kızıl Sultan" olarak değerlendirmek, ne de bütünüyle "Ulu Hakan" olarak değerlendirmek lazım. Bizim bu abartılmış birtakım yaklaşımlarımız var. Ben, ciddi olarak Abdülhamit'e sempati duymam; ama eğitim alanında yaptığı çabaları övgüyle karşılamak gerekir. Bir sürü kız öğretmen okulu açmış mesela; Konya'ya açmış, İstanbul'a açmış, Edirne'ye açmış, Malatya'ya açmış ve buralarda bir sürü öğretmen çıkmış. Ancak 1920'lerin Türkiye'sinde okuma-yazma oranının ne olduğuna dair fikriniz var mı, halkın yüzde kaç okuma-yazma biliyor? 1920'lerin Türkiye'sinde okuma-yazma oranı yüzde 3. Bu oran, erkeklerde yüzde 6 civarında, kadınlarda ise neredeyse yüzde sıfır.

O günlerin Türkiye'sinde, aynen bugün olduğu gibi 40 bin küsur köy ve mezra var, 1 500 belde var, kasaba var, ilçe var ve bu kentlerde, köylerde, kasabalarda, beldelerde seçim sandıklarını koyduğunuz zaman, 50 binin üzerinde seçim sandığı oluyor. Her sandığın başına oturtacak okuma-yazma bilen 3 tane insanınız yok. Peki demokrasiye nasıl geçersiniz? Bizde de zaten bu zaman zaman tartışılır; "efendim, demokrasiye geç geçtik." Biz, geç geçmedik, memlekette demokrasiye geçmenin mantığı yoktu. O zamanlar eski yazıyla yazıp okuyanlar, zaten normal olarak öyle okullarda okumuş oluyorlardı ki, Batı tipi eğitim kurumlarında, Latin alfabesini de biliyorlardı. Yani Harf inkılabından sonra Latin esasına dayanan Türk alfabesini öğrenemeyenlerin oranı 10 binde 1 falandır. Ancak şu olmuştur: Yeni alfabeyle müthiş bir eğitim kampanyası ve okuma-yazma bilme oranı yüzde 20'lere birden bire fırlamıştır.

Demek ki demokrasinin altyapısı olarak birincisi gelir, ikincisi eğitim, üçüncüsü iletişim ve ulaşım. Bizim kuşak hâlâ -biraz da nostaljik takılıyoruz galiba bugün- haberlere ajans der. Mesela "Toktamış, ajansı izledin mi?" "Ben, ajansı radyodan dinledim, arabadaydım; şöyle şöyle olmuş." Neden ajans deriz? Neden televizyonda haberleri izlemiyoruz da, mesela ajansı izliyoruz?

Değerli arkadaşlarım; Türkiye’de ilk defa radyo 1927 yılında Ankara Haber Ajansı adıyla günde iki saat yayına başlamış. Bunun da çoğu haberler, türküler, oyun havaları ve tangolar, fokstrotlar ve iki saatlik haber yayını dolarmış. Ankara Haber Ajansı olduğundan dolayı, bizim büyüklerimiz, çocukluğumda hatırlıyorum; "ajansı dinleyelim." çok mühimdi bizim evde de. Hani saat 19.00 mıydı, 20.00 miydi hatırlamıyorum, ajans başladı mı herkes susar. İsterseniz susmayın, içeri gidersiniz, içerisi de o zaman buz gibi. Yani ajans diye kulağımıza takılmış, biz de ajans diyoruz, bizim çocuklarımız da ajans diyor. 11 yaşındaki kızım var; geçen gün "baba ajans başlıyor" dedi. Dedim, "sen nereden ajansı çıkardın şimdi? Bizim açıklamamız var; ama sana ajans nereden geldi?" İşte buradan. Yok arkadaşlar; iletişim de yok, ulaşım da yok.

Aranızda Antep’ten gelen var mı, Antep bölgesinden? Kahramanmaraş’tan gelen var mı? Tamam, çok güzel. Ben, dün ve evvelsi gün oralardaydım. Neden sizin Antep fıstığına biz Şam fıstığı deriz? Şam’da tek fıstık ağacı yok. Hiç düşündünüz mü bunu? Değerli arkadaşlarım; ulaşım yok. İstanbul’a Antep’ten, Maraş’tan, Urfa’dan, Siirt’ten ulaşılamadığı için, oradan hemencecik Şam’a iniyor mallar, Şam’dan gemilere yükleniyor, İstanbul’a geliyor. Onun için Şam fıstığı, yoksa Şam’da fıstık olduğundan değil; yok, ulaşım yok. Bakın, Cumhuriyetin ilanından sonra Ankara’nın doğrusunda iletişimi kuramıyorsunuz, kentleri birbirine bağlayamıyorsunuz. Yani yaşı 60 civarında olan arkadaşlarımız iyi bilirler; İstanbul gazeteleri, örneğin yazın Konya’ya gittiğimizde, diyelim ki Pazar gününün gazetesi, Pazartesi günü gelirdi. Sinop’a iki sene öncesine kadar gazete bir gün sonra geliyordu; iletişim yok, ulaşım yok. Bu olmadan da demokrasi olmuyor.

Değerli arkadaşlarım; işin bamteli, örgüt... Demokrasi, örgütlü insanların rejimi. Eğer örgüt yoksa, demokrasi de yoktur, örgütün olmadığı yerde demokrasinin olması mümkün değil.

Demokraside çıkan ses, örgütün sesidir. Ben, hep aynı örneği veririm: Diyelim ki İstanbul'da 10 bin tane kapıcı var, 100 bin tane kapıcı var. Her birisi çıksa, evinin kapısına avaz avaz bağırırsa kimse duymaz; ama 50 tane üyesi olan Kapıcılar Derneği bir çıkış yapsa, bütün Türkiye'ye duyurur. Duyulan ses, örgütün sesidir. Bakın, -bugün çok nostaljik takılıyoruz, biraz duygusal bir günümdeyim ben anlaşılan- İsmet Paşanın en yaşlılık dönemlerinde bile herhangi bir örgüt, hani adını duymamışsınız, mesela Kanarya Sevenler Derneği, İsmet Paşadan randevu istiyor; hemen verirmiş. Evde rahat kıyafetler, pijamayla ropdöşambıyla falan oturuyor; "Paşam, geldiler" denildiği zaman kalkarmış, gidermiş, üşenmeden -ki ben üşeniyorum, bilmiyorum sizin durumunuz nedir- tiril tiril giyinirmiş, kravatını bağlarmış, ceketini giyermiş, terliğini çıkartır, ayakkabısını giyermiş ve insanları gidip orada ayakta karşılamış. O gelen insana; Ahmet'in, Mehmet'in, Ayşe'nin, Fatma'nın hatırına, onlara saygıdan dolayı değil; örgüte saygı, o örgütü oluşturan iradeye saygı.

Bakın, bugün Türkiye'de demokrasinin altyapısının çok önemli ölçüde oluştuğuna inanan bir insanım. Hani gelirimiz çok düşük, fevkalade düşük; ama uzun yıllar, yüzyıllar, binyıllar belki, devlet kurma geleneğine sahip olan bir halk olarak -ki pek çok şeyi kaybetmemize rağmen- bunu kaybetmediğimizi düşünüyorum. Böyle bir halk olarak, siyasal kültürümüzün bu gelir faktörünü biraz törpülediğini düşünüyorum. Eğitim ve ulaşım-iletişim alanında artık sorunumuz yok; yani ülkenin en ücra köşesine kadar, çok istisnai birkaç olay dışında, birkaç konum dışında, her yere ulaşıyoruz. Rize'nin bir dağ köyünden kartı taktınız mı, Rio de Janeiro ile telefonda konuşuyorsunuz, burada da sorun yok. Peki bu demokrasi o zaman niye işlemiyor? Örgütlenmenin önündeki engeller yüzünden. Çünkü herkesin "demokrasiyi istiyorum" diyerek konuşmasına rağmen, bu yalandır; kimileri var ki Türkiye'de demokrasinin işlememesini isterler, işlemesinden müthiş rahatsızlık duyarlar.

Hiçbir demokratik ülkede, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla çalıştığı, insanların örgütlenebilmiş olduğu hiçbir demokraside, şu Sayın Yaşar Okuyan'ın üyesi olduğu 57. Cumhuriyet Hükümeti gibi hükümetler kalamaz, tepetaklak olup giderler, halk öksürür ve giderler. Olmaz böyle şey. Dünyanın hiçbir demokratik ülkesinde, enflasyon yüzde 60'lardayken ve yüzde 100'lere çıkması beklenirken, hiçbir demokratik hükümetin bakanı, başbakanı gidip, bir işçi sendikaları konfederasyonuna, hani şöyle biraz mahcup bir ifadeyle, "Size bu sene yüzde sıfır zam verelim" diyemez, mümkün değil bu, adamı tükürüğe boğarlar. Utanmazlığın, yüzsüzlüğün bu derecesi görülmemiştir. Olacak iş mi bu? Hani adam diyor, "Sizi sofranızdaki ekmeği yarı yarıya, biraz yarıdan da fazlasını müsaade edin alalım." Bu, olacak iş değildir.

Aynı şekilde -iktisada pek girmek istemiyorum, programda onu anlatacak arkadaşlar var, ama- herkes enflasyona karşıdır. Yalan, enflasyon bizim dışımızdaki bir olay değil ki... Hani şimdi dışarıda şakır şakır yağmur yağıyor, hadi sıkıysa engelleyin, Allah'ın işi; engelleyemezsiniz, bizim dışımızda. Birazdan yağmur kesilir, güneş açılır, etraf pırıl pırıl olur; olur mu, olur, bizim dışımızda. Ancak enflasyon öyle değil ki, enflasyonun kararı masa başında alınır; "enflasyon yüzde 30 olacak" denilir, yüzde 30 olur; "yüzde 40 olacak" denilir, yüzde 40 olur. Yani 40 olmaz da, 38 olur; 40 olmaz da 42 olur, olur. Ancak yüzde 40 dediğimiz zaman 30 olmaz, 50 olmaz; 42 olur veya 38 olur veya 40 olur. Bu, bizim kararımızdır; daha doğrusu, o ekonomi politikasını yapanların kararıdır. "Enflasyon canavarı" diye bir laf uydurmuşlar; sanki bizim dışımızda bir canavar, etrafta dolaşıyor, alıp başını bizim ekmeğimizi götürüyor. Yalan; enflasyon bir tasarruf aracıdır, tasarruf ettirme ve gelir nakli aracıdır.

Bakın, bir örnekle bunu size anlatayım; konudan saptık, ama bu önemli bir nokta: Diyelim ki ben her gün evime 5 eklemek

götürüyorum. Tanesini 100 bin liradan alıyorum; sabahleyin 500 bin lira bakkala veriyorum, akşamleyin 5 ekmeğimi alıp gidiyorum. Bana diyorlar ki, "Tasarruf et. Memleketimiz kötü durumda, bankalar hortumlandı, devlet yağmalandı. Bu gariban insanlara yazıktır, hepsi yurtdışına kaçmaya çalışıyorlar; şunların ceplerine koyalım parayı borçlarını ödesinler de, güzel memleketimizi terk etmesinler, hadi biraz fedakarlık" diyorlar. Ben ne diyorum; "Olmaz; ben ancak 5 ekmekle çoluk çocuğumu doyuruyorum, tasarruf falan yapamam, siz gidin başka yerden bu işi yapın" diyorum. Bir gün sonra gidiyorum, yine 500 bin liramı veriyorum, "şu benim 5 ekmeği ver" diyorum; benim bakkal Rıfat Efendi diyor ki, "Hocam, ekmek 125 bin lira oldu. Ben, sana bu 500 bin lira karşılığında 4 tane ekmek verebiliyorum." "Rıfat etme, eyleme." "Vallahi ne yapayım, fiyatlar artmış." Kendi kendine artmış; bu "mış" lafına da illet oluyorum, o da ayrı bir şey. Ben, 4 ekmeğimi alıp çıkıyorum. Hani belki 5 ekmek alırdım, o talep elastikiyetiyle ilgili bir şey de, kafanızı karıştırmayayım. Ben, dün aynı parayla 5 ekmek almışken, bir gün sonra aynı parayla 4 ekmek aldım. Benim bir ekmeğim ne oldu; tasarruf ettik, istesem de, istemesem de tasarruf ettim.

Değerli arkadaşlarım; olay budur. Şimdi o ekmeğin fiyatı 100 bin liradan 150 bin liraya çıktı. Gittim 500 bin lira verdim, bana 3 tane ekmek verdi; üstüne bir de 50 bin lirası, yoktu sakız verdi. Ne oldu bizim iki ekmek; tasarruf oldu. Yani kaybolmadı, uçmadı, göle düşmedi, inek yemedi; o ekmekler bir yerlere gitti, var olan bir şey yok olmaz. Sadece nedir; başka bir yere gider ve onun için öyle "enflasyona karşıyız" diyenlere aldanmayın.

Bakın, enflasyondan kim ne fayda sağlamış? Enflasyon, ücretlinin aleyhine, sabit gelirlinin, dar gelirlinin aleyhine; ama enflasyon birilerinin işine geliyor. O birilerinin işine geldiği için de enflasyon sürüp gidiyor. İşte aynı şey örgütlülük için söz konusu. "Efendim, örgütlenmenin önündeki engelleri kaldıracamız." Hayır,

kaldırmazlar; çünkü örgütlenmenin önündeki engeller kalkarsa koltuklarından olurlar. Bakın, örgütlenildiği zaman çoğumuzun aklına gelen nedir? Televizyonda bir ara sürekli onu görüyorduk; bir masa, üzerinde birkaç tapanca, birkaç Kaleşnikof, birkaç kitap, arkasında yüzü duvara dönük ya da kameralara dönük birtakım kadınlı-erkekli insanlar. Örgüt deyince, insanların aklına silahlar geliyor; örgüt denince, insanların aklına tabancalar geliyor, tüfekler geliyor.

DISK'in bünyesinde bir sendikanın işyeri temsilcileri düzeyinde, bundan 10 sene evvel bir seminer yapıyorduk; -ki bunlar, Türkiye'de işçilerin en bilinçli olması gereken, çok uzun eğitimler görmüş olan ve tamamen siyasi eğitimler görmüş olan insanlardı; yani 12 Eylül'den bir 10 sene geçmişti, ama eskiden bu eğitimi görmüş olan insanlardı bunlar- örgütlülüğü falan anlatırken, dedim ki, "Arkadaşlar, sizler örgütlü insanlarsınız." Aralarından bazıları, "Estağfurullah Hocam" dedi ve yerin dibine geçtim. Yani adam örgütlü olmayı, "estağfurullah" denilecek bir laf olarak görüyor. Neden; çünkü öyle kafamız yıkandı, çünkü oraya götürmeye, çünkü oranın anlayışına göre beynimizi yıkamaya çalıştılar. İşte bu bakımdan, Türkiye'de demokrasinin altyapısını görüyorum. Örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılırsa, demokrasinin ideal düzeye ulaşmasa bile, bugünkünden çok daha fazla tüm kurum ve kurallarıyla işleyeceğini düşünüyorum. Ancak ezeli ve ebedi örgüt korkusu yüzünden buna izin vereceklerini de zannetmiyorum.

Şimdi biraz da özgürlük üzerinde durmak istiyorum; "özgürlük nedir ve sınırsız özgürlük olur mu?" Burada bir yanılgı var; "Efendim, özgürlüklerimiz kısıtlanıyor." Kısıtlanır; çünkü özgürlükler kısıtlıdır. Neden kısıtlıdır; şimdi bunun bir tanımını yapalım, bir anlatalım bunu:

Her şeyden önce, bireysel olarak özgürlüğü şöyle tanımlarız; hepimiz biliriz bu tanımı ve doğru bir tanımdır: Özgürlük; bir

başkasının özgürlüğüne tecavüz etmeksizin ya da bir başkasının özgürlüğüne tehdit oluşturmaksızın insanın istediği her şeyi yapabilmesidir. Bakın, burada görüyoruz; bir başkasının özgürlüğü söz konusu. Demek ki burada bir sınır var, ben istediğim her şeyi yapamıyorum; bir başkası var. Bir başkasının özgürlüğüne tehdit de oluşturmamıyorum, hele hele tecavüz asla edemiyorum. Siyasal özgürlükler de böyle tanımlanır. Siyasal özgürlükler; başka toplulukların, başkalarının özgürlüğüne tehdit oluşturmaksızın ya da başkalarının özgürlüğüne tecavüz etmeksizin insanların istediği gibi yaşamasıdır. Bakın aynı sınır burada da var; başkaları, başka topluluklar.

Demek ki özgürlükler öyle sınırsız değil. Tek sınırsız özgürlük var; o da düşünce özgürlüğü, onu da anlatacağım şimdi. Bir sınır var burada, başkaları. O zaman başkalarının özgürlüğüne saygı göstermek zorundayız. Bakın, bu çok tartışılan bir konuydu. Özellikle 28 Şubat 1997 yılındaki -post-modern darbe diyorum ben ona- muhtıra verilene kadarki olan dönemde, o günkü Refah Partisinin kimi değerli milletvekilleri bence çok yanlış bir şeyi dile getiriyorlardı. Yanlış anlamayın; ben, burada "şu parti iyidir, şu parti kötüdür" asla düşünmüyorum, her parti içinde çok saygı duyduğum, sevgi duyduğum dostlarım da var. Fakat bu yanlış bir görüştü; şöyle diyorlardı: "Efendim, demokrasi çoğunluğun yönetimi olduğuna göre; eğer çoğunluk bir İslam şeriatında yaşamak istiyorsa, o zaman bir İslam şeriatına geçmek gerekir."

İlk bakışta doğru gibi geliyor; ama işte o zaman hemen özgürlüklerin sınırını düşünmek lazım. Bir çoğunluk İslam şeriatına geçmeyi istese bile, istediğini düşünelim, -ki, Türkiye'de böyle bir şeyin istenmesi asla söz konusu değil- fakat o çoğunluk karşısındaki azınlık bunu istemezse; peki çoğunluk karşısındaki azınlığın, yani başkalarının özgürlüğünü kim koruyacak? Bu, çok kritik bir soru; "Efendim, bir çoğunluk

yönetemiyorsa, bizi azınlık mı yönetecek?" Hayır, bir demokraside elbette çoğunluk yönetecek; ama bir demokraside, eğer o demokrasi ise, azınlığın haklarını ortadan kaldırmadan, azınlığın haklarını saygıyla değerlendirerek yönetecektir. Yoksa ortada demokrasi de kalmaz, yoksa ortada iç barış da kalmaz, huzur da kalmaz. İşte bu kritik, enteresan bir nokta. Fakat düşünce özgürlüğü, sınırsız bir özgürlük. Neden?

Değerli arkadaşlarım; öncelikle şunu bileceğiz: Hiçbir düşünce, o düşünceye inanan, o düşünceyi benimseyen insan açısından yanlış, haksız, mantıksız, çirkin, çağdışı değildir. Her düşünce, ona inanan insan, o düşünceyi benimseyen insan açısından doğrudur, haklıdır, mantıklıdır, iyidir, güzeldir. Ben, benim dışımdaki insanın düşüncesini ancak kendimce değerlendirebilirim. Bu düşünce doğru mu, yanlış mı; haklı mı, haksız mı; mantıklı mı, mantıksız mı; iyi mi, güzel mi; çağdaş mı, çağdışı mı; bunu ancak kendimce yapabilirim. Ahmet beyin, Mehmet beyin, Ayşe hanımın, Fatma hanımının düşüncesi doğru ya da yanlış, haklı ya da haksız, mantıklı ya da mantıksız; bunu kendimce yapabilirim ve benim bu değerlendirmeyi yapabilmem için her şeyden önce gereken nedir? Benim o düşünceyi bilmem gerekir. Ben, o düşünceyi bileceğim ki, doğru mu, yanlış mı; haklı mı, haksız mı; mantıklı mı, mantıksız mı; kendimce bir değerlendirme yapabileyim. Eğer ben, Ahmet beyin, Mehmet beyin, Ayşe hanımın, Fatma hanımın düşüncesini bilmiyorsam, "bu adam, bu kadın bu konuda ne düşünüyor" herhangi bir fikrim yoksa; tipine bakıp, "bunun düşüncesi kötüdür ya da iyidir, haklıdır ya da haksızdır" diyebilir miyim? Ben, düşünceyi, düşüncenin ürününü okuyacağım, konuşacağım, tartışacağım ve ondan sonra değerlendirmemi ancak yapabilirim. İşte bu nedenden dolayı, düşünce sınırsız özgür olmak zorundadır. Fakat mesele o kadar da basit değil. Örneğin Ramazan'da delikanlı eline almış bir odun, öğleyn yemek yiyenleri dövmeye

alışıyor. "Dur evladım, ne yapıyorsun" diyorsun; "Hocam, bakın le yemeği yiyorlar." "Yerler..." "Ramazandayız." "Evet." "Oruç tutmaları lazım." "Oğlum sen orucunu tut, başkasının işine ne karışıyorsun?" "Hocam, ben Mslmanlığımı, ancak Müslüman bir çevrede yaşayabilirim. Eğer bunlar burada yemek yerlerse, benim Müslüman evrem rencide oluyor ve o zaman Mslmanlığımı yaşayamıyorum. Bu benim düşüncemin gereği" diyor. Acaba?.. Acaba böyle bir düşünce olabilir mi? Acaba bunu düşünce olarak görüp, düşünce özgürlüğü gibi koruma altına alacak mıyız? Elbette almayacağız, böyle şey olur mu? Peki aradaki farkı nerede bulacağız?

Değerli arkadaşlarım; bu öyle kritik bir soru ki, sanki bıçağın sırtındayız. Bir yandan düşünce özgürlüğünü savunuyoruz, sonuna kadar savunuyoruz, "her türlü düşünce" diyoruz; ama öte yandan eline odun alan adama da karşı ıkıyoruz. Odunu bırakın; Kaleşnikof alıyor, tabanca alıyor, tüfek alıyor, top alıyor, uçak alıyor. Peki bu aradaki farkı, bir düşüncenin dile getirilmesi, ne zaman düşünce özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilecek, ne zaman anarşiye ve teröre zemin oluşturacak, bunu nasıl ayıracağız? Bu sadece bizim değil, bütün dünyanın başının da derdi. Terörle anarşi Almanya'da da var, İngiltere'de de var, İspanya'da da var, Amerika'da da var, Fransa'da da var, var oğlu var, her yerde var ve herkes, bütün bu devletler buna bir are arıyor. En azından doğru tanımlamaya çalışıyor ve çok toplantılar yapıldı. En son 1996'da -en son yapılan toplantı bu- İskoçya'nın Edinburgh Kentinde uluslararası bir toplantı yapıldı ve orada, 20. Yüzyılın başında Amerikan Yüksek Mahkemesinin aldığı bir karar var, o karar benimsendi, tekrarlandı. O da şunu diyor: "Eğer bir düşüncenin dile getirilmesi, mevcut bir terörist hareketi ateşliyor ya da gözle görülebilir bir terör tehdidini yaşama geçiriyorsa, o zaman bunu düşünce özgürlüğü çerçevesinde değerlendiremeyiz." Yani gözle görülebilir bir terör, anarşi tehdidi

ya da mevcut bir terör hareketi... "Eğer bir düşüncenin dile getirilmesi bunları tetikliyorsa, o zaman düşünce özgürlüğü adına onları savunamayız" diyor. Hani tartışılabilecek bir konu; ama zannederim bu konudaki kavram anarşisine son veren bir konu.

Değerli arkadaşlarım; özgürlük ve demokrasi deyince, şu anda bu çatı altında bizleri bir araya getiren örgütlülük, biraz daha derinliğine ele alınmaya muhtaç ve sendikaların bir demokrasi içindeki yerinin ne olduğunu, ne olması gerektiğini ortaya koymamız gerekir.

Kamu bizim dışımızda bir şey değil, devlet aslında biziz. Devlet, insanlardan oluşan bir örgütlenme. Tabii şimdi Türkiye'de tüm kurum ve kurallarıyla yaşayamadığımızdan, bir de devlete abartılı bir saygı duyduğumuzdan; kimi devlet görevlilerinin, kendilerine yetki verilmeyen konularda, yetkileri olmadığı halde birtakım işleri devlet adına yapmaları son derece rahatsız edici bir şey ve kimi zaman "derin devlet" diye isimlendirdiğimiz, kimi zaman "Susurluk devleti" diye isimlendirdiğimiz bu türden davranışlar elimizi kolumuzu bağıyor ve bizi şaşkına çeviriyor. Ama bunları bir tarafa bırakıp, devletin ne olduğunu düşündüğümüz zaman; devlet de insanlardan oluşan bir örgütlenmedir ve nasıl bireyler arasındaki ilişkilerde özgürlük, başkalarının özgürlüğü sınırlarıyla sınırlanıyor ve o zamana kadar sonsuz özgür oluyorsa, devletle birey arasındaki özgürlük ilişkisi... Tabii fevkalade rahatsızız biz de, son derece rahatsızız. Yani yetkili olmadıkları konularda, yetkisiz oldukları konularda kendilerini yetkili sayıp, özgürlüklerimize tasallut eden kimi kamu görevlileri var. Ki işte bu da mücadelemizin bir parçası olsa gerek diye düşünüyorum.

Buyurunuz efendim.

SALONDAN- Acaba gelişmiş ülkelerde demokrasiyi yaşarken önce pastayı büyütüp sonra mı özgürlüklerin sınırlarını kırdılar ya da genişlettiler; yoksa önce özgürlükleri elde edip, sonra mı pastayı büyüttüler?

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ- Değişik ülkelerde farklı uygulamalar var. Burjuva devrimlerinin birincisi olarak kabul edilen Fransa Devriminde örneğin, önce özgürlükler geldi, ardından pasta büyüdü. 1640 İngiltere Devriminde -ki, pek devrim sayılmaz, onun için Fransa Devrimini hep öne alırlar-gördüğümüz; önce pastanın büyümesi, bir burjuvazinin gelmesi ve pastayı büyütmesi, daha sonra özgürlüklerin gelmesi.

Tabii burada bir husus daha var, onu anlatmaya fırsatımız olmadı; Batının gelişmiş ülkelerinin hemen hemen tümünde şunu görüyoruz: Kalkınma için gerekli olan o ilk ana sermayeyi sömürgelerinden getirebiliyorlardı. Yani bugün İngiltere'nin o zenginliğinin görkeminin arkasında Hindistan halkının alın terini görüyoruz, göz yaşını görüyoruz. Fransa'nın zenginliğinin kökeninde, bir Kuzey Afrika'yı görüyoruz, bir Hindi-Çin Yarımadasını, yani bugünkü Vietnam, Laos ve Kamboçya devletlerini görüyoruz. Hollanda'nın zenginliğinin ardında bugünkü Malezya Federasyonu ve Endonezya topraklarını oluşturan o adaları, Cava, Sumatra, bu adalar ve buralardan gelen petrol zenginliklerini görüyoruz. Bir Belçika'nın zenginliğinin ardında Kongo'daki madenleri görüyoruz. Yani tulumbanın suyu hep dışarılardan gelmiş ve o zaman bir yandan içeride ekonomik olarak nefes alırken toplumlar, -ki o zamana kadar kadın emeği, çocuk emeği, inanılmaz bir sömürü- dışarıdan kaynak aktarmayı başardıkları zaman, o kaynağı aktarabildikleri zaman, o zaman içeride de özgürlükleri çoğaltabiliyorlardı.

Klasik örnek; Karl Marks, işçi sınıfından söz ederken, "Zincirlerinden başka kaybedecekleri şeyleri yok" der. Oysaki 19. Yüzyılın sonlarına gelindiği zaman, hani sanayi işçisinin evi de olmuştur, elinde radyosu da olmuştur, çocuğunun okul sorunu da çözülmüştür, hastane sorunu da çözülmüştür. Hele İkinci Dünya Savaşından sonra artık işçinin arabası da olmuştur. Yani o zincirinden başka kaybedecek şeyi olmadığı iddia edilen işçi, bir sürü kaybedeceği şeye sahip olmuştur ve onun için o teori de çökmüştür.

Buyurun.

TÜRK-İŞ

Bilgi Merkezi

SALONDAN- Ben, bu teorinin ortadan kalktığına pek katılmıyorum; çünkü netice itibariyle bu bir ertelenmedir. Dışarıdan getirdiği kaynakları artık getiremeyince, kendi halkını sömürmeye başlamayacak mı veya o dışarıdan getirdiği ülkelerin hakları bunun hesabını sormayacaklar mı?

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ- Çatır çatır soruyorlar. Bugün Fransa nüfusunun yüzde 10'u, Afrika'dan gelen zencilerden oluşuyor ve gitgide artıyor ve engel de olamıyorlar, "Siz bizim ülkemize zorla geldiniz, 200 yıl kaldınız, biz şimdi daha yeni geliyoruz" diyorlar. Yani bu faturayı çıkarıyorlar, bunlara dayatıyorlar. Marksizme çok genişliğine girmemiz mümkün değil; ama şu kadarını söyleyeyim: Marks'ın iki yönü var; bir siyasetçi yönü var, bir bilim insanı yönü var. Bilim insanı yönüyle Marks'ın da iki büyük yaklaşımı var. Bir, geçmişi yorumlaması var, gününü yorumlaması var, bir de gelecekle ilgili tahminleri var. Ben, bir sosyal bilimci olarak, Marks'ın geçmişle ilgili tahlillerinin sonsuza kadar doğru olduğuna inanıyorum, çok doğrudur tahlilleri, değerlendirmeleri. Ancak gelecekle ilgili yaptığı tahminler, kehanetler doğru çıkmamıştır. Çünkü o kehanetlerin belli koşulları var, sayarak ileri sürmüştü. O koşullar değişince, tahminlerin de herhangi bir kıymeti harbiyesi kalmamıştır.

Toplantımıza son vermeden önce, ne yaparsanız yapın, demokrasi içindeki örgütler üzerinde biraz duracağım; çünkü bizi çok ilgilendiriyor. Demokrasi içinde iki türlü örgütlenme vardır; siyasal partiler, baskı grupları. Siyasal partiler, siyasal iktidarı almak amacıyla, siyasal iktidar olmak amacıyla oluşturulan örgütlerdir ve hiç kuşkusuz demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Buna karşılık baskı gruplarının iktidar amacı yoktur. Onların amacı; isminden de anlaşılacağı üzere, siyasal iktidara baskı yapmaktır, baskı grubunun amacı budur. Baskı grupları, üyelerinin çıkarları ya da düşünceleri doğrultusunda siyasal iktidara yapmak amacıyla oluşturulan örgütlerdir. İşçi sendikaları,

baskı gruplarının en tipik olanı, en yaygın olanı ve en çok bilinenidir. Siyasal partiler demokrasinin nasıl vazgeçilmez unsuruysa, özgürlük içindeki baskı grupları da demokrasinin aynı derecede vazgeçilmez unsurlarıdır; ama hem siyasal partiler, hem de baskı grupları için temel koşul, özgürlük içinde olmalarıdır.

20. Yüzyılda yaşayan sağ ve sol totaliter ülkelere bakın; örneğin Bulgaristan'da 1989'a kadar 6-7 tane parti vardı, Bulgaristan Komünist Partisi bunlardan biriydi. Köylü Partisi vardı, İşçi Partisi vardı, esnafın partisi vardı, parti vardı; ama parti değildi, tabelaydı veya bakın totaliter yönetimlere, baskı grupları hepsinde laf olarak var. Mesela Alman İşçi Sendikaları Birliği DGB, en çok üye sayısına -aidatını ödeyen üye- Hitler zamanında sahip oldu; ama bir baskı grubu değildi, rejimin borazanlığını yapan bir örgüttü. Aynı şekilde Hitler zamanında köylü birlikleri, tarihlerinde ulaşamadıkları rakamlara ulaştılar; ama baskı grupları değillerdi, rejimin borazanıydılar.

Buyurun.

SALONDAN- Hocam, zaman zaman içimizde bazı sesler çıkar veyahut da görüşler çıkar; "Artık TÜRK-İŞ, kendi siyasal partisini kurma zamanı gelmiştir veyahut da geçmiştir" diye. O zaman biz baskı grubu olarak mı kalacağız; siyasal erki elde tutma hevesine mi kapılacağız? Türkiye'deki siyaset yapıya baktığımız zaman; işçi sınıfı kendine bir canavar mı yaratıyor?

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ- Ortaya bir canavar da çıkabilir, bir kuzu da çıkabilir; yağından, sütünden, peynirinden istifade edebileceğimiz verimli bir inek de çıkabilir, her şey olabilir. Ben, aslında bu tür sendikal örgütlenmelerin, baskı gruplarının partileşmesinin çok kötü bir şey olduğunu düşünüyorum. Kaldı ki sosyaldemokrat partiler, işçi partileri, genellikle bu tür baskı gruplarıyla organik ilişki içerisindeyler. Örneğin Thatcher

zamanına kadar İngiltere’de bir delikanlı veya bir küçük hanım, bir yere işçi olarak girdiği zaman, otomatikman İngiliz İşçi Partisine de üye olurdu ve diyelim 10 paund aidat kesiliyorsa, bunun 5’i sendikaya, 5’i partiye giderdi; yani böyle organik bir bağ vardı. Artık günümüzde böyle organik bağların olabileceğine pek emin değilim. Ancak şu var: Bugün Türkiye’de siyasetin kirliliğinden hepimiz rahatsızız, siyasetçiye güvenemiyoruz.

Ayrıca size şunu da söyleyeyim: Bugün TBMM içinde gerçekten saygın çok insan vardır. Hani şuraya gelse, şu kürsüye otursa; sizinle aynı frekanstan konuşan, sizin sıkıntılarınızı samimi olarak paylaşan bir sürü insan vardır; ama ne hikmetse, liderlerini gördükleri zaman elleri ayakları titriyor bunların. Hakikaten anlaşılır bir şey değil; yani seçim ve Siyasal Partiler Yasasındaki aksaklığın getirdiği bir sorun bu. Ancak insan fevkalade rahatsız oluyor; yani 40 yıllık arkadaşınız, biliyorsunuz, hani nice sınavlardan başarıyla çıkmış; o genel başkan önündeki hallerini görünce insan sinir oluyor. Ümit ederim ki partileşme olursa sizde böyle olmaz. Ancak bu partileşme de şuradan kaynaklanıyor: Şu anda ortada parti yok; yani yapılan araştırmalarda yüzde 35-40’ları bulan tarafsız ya da kararsız insan herkesi heveslendiriyor; "bir parti kursam, bunların oylarını alabilir miyim acaba" diyor.

Buyurun.

SALONDAN- Biz, Parlamentoda kendi gücümüzü yansıtamazken, Odalar Birliği Parlamentoda yüzde 60’a varan bir oranda temsil ediliyor. Eğer TÜRK-İŞ parti kurarsa, partiler de yeni konfederasyonlar kurar. TÜRK-İŞ acaba nasıl bir baskı unsuru olacak?

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ- Tabii bunlar, biraz gelecekle ilgili kehanetler ya da belli bir zemine oturmayan tartışmalar olabilecek. Fakat Türkiye’de siyasal partilerin oluşturduğu

sendikalar ve konfederasyonlar vardır. Bunun MİSK'i de vardır, HAK-İŞ'i de vardır, DİSK'i de vardır; şimdi ayrıntılara girmek istemiyorum. Ancak her halükarda yapılması gereken şey, bu toplumda toplum önderi olan insanların -ki, siz beğenseniz de, beğenmeseniz de örgütlüsünüz; beğenseniz de, beğenmeseniz de lider olarak sorumluluklarınız var. Beğenseniz de, beğenmeseniz de, bu sorumluluklar sizi belirli tavırlar almaya itecektir. O bakımdan bunun bilincinde olarak, bu sorumluluğu taşıyarak davranmanızı çok dostça, çok kardeşçe sizlere öneriyorum. Hakikaten toplumumuzda ihtiyaç olan bir konu bu ve sizin de bu örgütlülüğten gelen gücünüzü bu milletin yararına kullanma konusunda gayretli olacağınıza inanıyorum.

SORU- Hocam, örgütlülük dediniz de, Türkiye'de sizin düşünceniz ne bu konuda? Örgüt bugün kan kaybediyor; başta iççi sendikaları kaybediyor. Bunun temel nedeni sizce nedir?

TOKTAMIŞ ATEŞ- Demokrasiyi frenlemek ve engellemek arzusu.

Hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

"YENİ YÜZYILDA NASIL BİR DÜNYA, NASIL BİR SENDİKA?"

SUNUCU- Değerli arkadaşlar; Prof. Dr. Meryem Koray hocamız, "Yeni Yüzyılda Nasıl Bir Dünya, Nasıl Bir Sendika" konusunda sizlere bilgi verecek.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Teşekkür ederim.

Hepinize merhaba.

Sabah tabii çok az kalan zamandı, bir saat biraz geciktik, geçiştirdik. Konular ve tartışmalar çok ateşli noktalara geldi; ama

pek fazla çözüme ulaşmadan bitirmek zorunda kaldık, zaman yetmediği için, umarım burada biraz daha verimli bir çalışma yaparız. Neden verimli bir çalışma olmasını istiyorum? Tabii ki sizler zamanınızı ayırdınız, buraya geldiniz; ben zamanımı ayırdım, buraya geldim ve gerçekten de bilgi artışına, bu bilgiden bir çözüm üretmeye son derece ihtiyacımız var. Hep aynı yerde, aynı konuları konuşup, sonra "ah-vah" edip ayrılmaktan ben kendi adıma gerçekten artık sıkıldığımı söylemek istiyorum. Bir dertleşmek, dert yanmak ve orada kalmak, ondan sonra tekrar aynı düzene devam etmek, sonra yine şikayete devam etmek bana çok anlamlı gelmiyor. TÜRK-İŞ'in sorumlu kişilerisiniz, bu nedenle sorunları benden de fazla biliyorsunuz; sorumlu kişiler olarak sorunları çözmek de -tabii ki ben tabii ki buna bir çerçeve çizebilirim- size kalmış.

Türkiye, gerçekten hem siyasal anlamda, hem toplumsal anlamda, hem işçi sınıfı açısından ciddi bir sorunlar silsilesi içinde. Siz, bu sorunları günlük yaşamınızda hissediyorsunuz bireysel olarak, sendikalar örgütsel olarak hissediyorlar; ama çok da yeni bir şey değil, "nereden çıktı bu" diyeceğimiz bir şey değil. En azından 80'li yıllardan bu ana az-çok kendisini belli eden; izini, yönünü ortaya koyan, giderek daralan, bizi daraltan, bizi köşeye sıkıştıran bir sürecin içinde yaşadığımızı biliyoruz. Dolayısıyla yeni olmayan, uzun zamandır meydana gelen bu sorunlar karşısında bir eksiğimiz var; o da tavır eksikliği, duruş eksikliği. Nerede ve nasıl tavır alacağımız konusunda ciddi birtakım eksiklikler içindeyiz. Bunun çeşitli nedenleri olabilir; çok gündelik sıkıntılarımız var, onları hallederken, gerçekten daha uzun vadeli, uzun boylu çözümler üzerinde duramıyor olabiliriz. Ama ben bundan da daha fazla bir eksiğin bilgiyi yeterince kullanmamak ve bu konuda nasıl ki siyasal iradeyi suçluyorsak bazı şeyleri gerçekleştirmediği için, sendikal olarak da irademizin yeterli olmadığı gibi bir son sözümü baştan söyleyerek başlamak istiyorum.

Gerçekten sizden çok ciddi sorunları çözme iradesi isteniyor, bekleniyor. Soru şöyle sorulabilir: Sendikalar, gerçekten içinde bulunduğu koşullardan çıkmak ve daha iyi bir varolacakları dünya yaratmak için gerçek bir istek duyuyorlar mı? "Böyle bir soru sorulur mu, tabii ki istiyoruz" diyeceksiniz. Peki istediğinizi nasıl anlayacağız? Ben, sokaktaki vatandaş, siyasetçi, şu ya da bu, bu isteğin gerçekten ciddi olduğunu nereye bakarak anlayacak? Sendikalar cephesinde ne var-ne yok?

SALONDAN- Yasaklar var.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ben, sendikaların yaptıklarından söz ediyorum. Onlar var, onlar bizim iş dünyamızın, sistemimizin siyasal, sosyal, yasal, ekonomik sıkıntıları, bunları biliyoruz; ama bunlar 80'li yıllardan bu yana artarak üzerimize geliyor, her gün daha fazla sıkıştığımızı hissediyoruz. Toplu pazarlıklarda sıkışıyoruz, örgütlenmede sıkışıyoruz, yasal haklarımızı korumada sıkışıyoruz. Peki bunun karşısında yer alan sendika cephesinde ne var diyorum?

SALONDAN- Eylemlilikler var; mesela iki gün önce yaptığımız eylem; bütün Türkiye çapında demokratik kitle örgütleriyle beraber katıldığımız eylemlilikler.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Eylemler var. Başka ne var? Yani buna karşın, ben hastayım ve ben ne yaparım? Ya otururum, "boş ver, Allah'tan gelir, ne kadar ömrümüz varsa" derim ya da giderim, doktor doktor hastalığımın çaresini ararım. Sendikalar nerede çare arıyorlar; onu soruyorum.

SALONDAN- Sendikaların şu anda yaptığı, -kendim için söylüyorum- günü kurtarmak; hiçbir sendikanın 5 yıl, 10 yıl, 20 yıllık bir plan, program yok. Bakın, birileri 80'li yıllarda bir program koymuşlar, adım adım bizi o noktaya götürüyorlar; ama sendikaların yaptığı, sadece günü kurtarmak, yani "bu seçimi aldım, sonraki seçimi nasıl alırım; siyasetçi, işadamlıyla nasıl iyi geçinirim de koltuğumu korurum." Benim gördüğüm bu.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Çok teşekkür ederim; ben de zaten özetle bunu söylemek istiyordum. Şimdi böyle bir durumumuzu genel olarak kabul ediyorsak, günü kurtarmakla uğraşıyoruz; daha uzun vadeli, daha uzun soluklu programlar koyup politikalar üretemiyoruz. Demek ki asıl derdimiz odur. Asıl derdimizin o olduğunu bilirsek, belki o zaman hiç olmazsa doktorun hastalığa teşhis koyması gibi, bir de hastalığımıza teşhis koyup çözümler üretebiliriz. Gerçekten böyle olduğu konusunda ben de büyük ölçüde size katılıyorum; çünkü neden? 20 yıl boyunca özelleştirme geliyor, 20 yıl boyunca küreselleşme geliyor, esneklik yasalarda geliyor, taşeronlaşma geliyor, işten çıkarma geliyor; bütün bunlara karşılık, hükümetlerin dünyaya ayak uydurmaktan başka çok ciddi, yani mecbur oluyrlar belki, rekabet ve sermaye getirmek açısından. Peki ben bu sıkışıklık altında neye nasıl, nerede, ne cevap arıyorum; bir cevap aramıyorum, sorun bu.

Yeni dünyayı anlamak lazım. "Bize dünya ne lazım; yani derdimiz kadar çok başımızdan aşkın ki..." Sabahleyin birisi öyle dedi; "Hocam, hocalar gelip dünyayı anlatıyorlar. Bütün dünyayı; kendimizin derdi başımızdan aşkın." Peki, yine bir soru: Dünyayı anlamadan, dünyanın ne olduğunu bilmeden, -bir tek yeryüzünde yaşıyoruz ve şu anda küreselleşme diye bir olgunun içindeyiz- acaba Türkiye'yi anlamak mümkün mü, Türkiye'nin sorunlarını anlamak mümkün mü? Dolayısıyla bir dünyanın içinde şurada bir yer işgal ediyorum. Bu yer, hep kendi sorunumla eşilmek, "işsizim, hastam, yoksulum, dengesizliğim çok, hükümet krizim çok, ekonomik krizim çok..." Bu dünya bunu umursamıyor veya işine geldiği kadar umursuyor; ama ben bu dünyanın bütün etkilerini üzerimde hissediyorum. Bu yüzden bu dünyayı anlamak zorundayım, başka türlü kendimi çözemem, kendimi anlayamam. Dolayısıyla burada dünyanın ne olduğunu tabii ki iyi anlatmak gerekir; orada çıkan birtakım sonuçlar var. Yani dünya diyelim ki

bir atmosfer üretiyor; bu atmosferde bu kadar karbon, bu kadar etilen gazı ve saire var, onların hepsini soluyan bir havada yaşıyorum ve tabii ki onların etkisi altında şu ya da bu hastalık veya sağlık ya da iyilik gösteriyorum.

Bu dünya benim için ne üretiyor? Şimdi yeni dünya düzeni; - kısaca hemen şöyle bir bakıp geçelim, bildiğiniz bir şey- tek bir blok kaldı, Doğu Bloku-Batı Bloku ayrımı ortadan kalktı, tek bir sistem var. O sistem nedir; kapitalist ekonomi. O sistem nedir; piyasa ekonomisi. O sistemin ana politikası nedir; liberalleşme, yani özellikle ekonomide devletin ciddi bir biçimde geriye çekilmesi, sermayenin önünün açılması. Böyle bir sistemde, "kuzey ülkeleri" dediğimiz gelişmiş ülkeler, bizden önce endüstrileşmiş ülkeler, bunun kurallarını koyuyorlar. Bu da bir veri; "o dünya benim büyümemi istemiyor, o dünya zaten hep sömürgeci oldu, hep bana karşı çifte standart uyguluyor." Evet, bunlar doğru olabilir; ama ben bunu, dünyayı tersine çevirecek, şimdi onları benim yerime koyacak bir güce sahip değilim. Onların karşısında sadece birtakım savunma mevzilerinde tutunabilirim, bazı zaman belki birtakım ataklar yapabilirim. Bu dünya bana ne getiriyor; şimdi çok ciddi bir şekilde kendi gücünü gösteriyor.

Şöyle diyelim: Bu dünya, gelişmiş dünya, üç büyük bloktan oluşmuş; Avrupa Birliği, NAFTA, Kuzey Amerika ülkeleri, bir de Asya-Pasifik. Bunların nüfusları, dünyada yüzde 20; ama yüzde 80'i üretiyorlar. Dünyadaki bütün üretimin yüzde 80'ini bu grup üretiyor; halbuki nüfus olarak sadece yüzde 20'sine sahipler. Dünya Ticaretinin yüzde 80-85'ini kendi aralarında yapıyorlar ve dünyadaki yatırımların, yani paranın yüzde 90'ı buralardan üretiliyor; yani artı para, sermaye olan, yeniden üretime, yatırıma giden paranın yüzde 90'ı burada üretiliyor ve yine bu paranın yüzde 70'i burada kullanılıyor. Ekonomik açıdan kuzey ülkelerinin böyle bir üstünlüğü var ve gayri safi milli hâsıla içerisinde yüzde

2-3-4 oranında da AR-GE dediğimiz; yani "daha az benzin kullanan araba nasıl üretirim, daha küçük cep telefonu nasıl üretirim, nasıl İnternet üzerinden ticaret yapmayı kolaylaştırırım" gibi teknolojik açıdan sürekli arayışlar içerisinde. Ondan sonra da onun getirdiği üstünlük olarak bize onları satıyorlar ve müthiş bir avantaj sağlıyorlar. Bu dünyanın bir de kendi içerisinde bulunduğu bir sosyal stabiliti var, yani istikrar; siyasal açıdan demokratikleşmişler, insan haklarını kabul etmişler, hukuk devletini kabul etmişler. Mesela hukuk devleti çok önemli bir unsur; hukuk devletini herhangi bir ülkede hayata geçirmedığınız zaman, hiçbir grup, hiçbir sınıf, hiçbir birey için ciddi bir iyilik bekleyemezsiniz.

Hukuk devleti şu demek: İnsanlar, birbiriyle ilişkilerinde kendilerini çerçeveleyen hukukun ne olduğunu biliyorlar ve bunun getirdiği güvenle, topluma bakışlarında, sisteme bakış açılarında bir güven var; "Bunu yaparsam cezası var, ama öbürü için de bu ceza var, şuraya kadar bir serbestim var." Böyle bir güven ortamı için hukuk devleti gerekli. İkinci bir işlevi de, bizi yönetenlerin bize karşı sorumlu olabilmesi; onların da hukuka uymalarının sağlanabilmesi için yine hukuk devleti gerekli. Yani keyfi, "ben istersem yaparım; çünkü başbakanım, bakanım, büyük sermaye sahibiyim" diyerek hukukta ayrıcalıklar isteniyorsa, tabii ki hukuk devleti diye bir şey yok, o sistemlerde tabii ki güven diye bir şey yok.

Bunu gerçekleştirmek çok önemli; yani ekonomik büyüme, ama onun yanında insan hakları ve hukuk devletini getirmek, birbirinden ayrılmaz ikili gibi bir şey. Sosyal uzlaşmaları var; yani sınıf kavgalarını büyük ölçüde bitirmişler. Emek ve sermaye arasında bir uzlaşma sağlanmış; neyin üzerine? "Belki üretim araçları özel sektörün elinde olsun; yani Marksist bir anlayışla toplumsallaştırılalım, kamulaştırılalım diye bir derdimiz yok, ama biz, bu üretilenden daha hakça pay alalım," emek buna razı olmuş. İşveren de, sermaye de, emeğin vatandaşı olarak yarattığı

haklarla, ekonomik haklarla, sosyal devlet anlayışıyla daha hakça bir pay almasına razı olmuş. Bunun getirdiği bir uzlaşma zemini içinde, artık sistemin ne olduğunu tartışmıyorlar. Bir de sistemli hukuk devletini yaratınca, herkes için kabul edilebilir, hakça, adaletli bir paylaşım ortaya çıkabiliyor.

Böyle bir sistem, böyle bir istikrarın yanında, bizim gibi ülkeler; -kuzey ülkelerinin yanında güney ülkeleri var- onlar sayıca çoklar, 140-150 tane vesaire... Bunların etrafında büyük ölçüde işte bu yüzde 30'luk sermayeden bir pay alayım, yüzde 15'lik ticarete ben de katılayım, yüzde 20'lik üretimin içinde biraz daha üretimimi arttırayım." Bunu nasıl yapacak? Kendisi o payı üretimdeki, yatırımdaki sermaye üretebilecek, teknoloji üretebilecek bir noktada olmadığı için, göbek bağından buraya bağlı. Yani bunu kırmak kolay kolay hiçbir gelişmekte olan ülkenin kolay kolay atınız, gereksiz, hiçbir ülke için mümkün değil. Tam aksine, bunların hepsi, buradan, bu yüzde 30'luk paydan biraz daha bana gelsin daha fazla yabancı sermaye, Türkiye de onun için çalışıyor, "niye gelmiyor" diye de üzüyor; "Polonya'da veya Macaristan'da benim yarım kadar nüfus var, ama oraya benim iki-üç katım yabancı sermaye gidiyor, niye gidiyor?"

Gerçekten bu yüzde 30'un yüzde 50'si, 5 tane ülkeye gidiyor; Arjantin, Brezilya, Meksika, Polonya ve Çin. Geri kalan yüzde 50 de, 140-150 ülkenin arasına dağılıyor. Her ülke, birbiriyle mücadelede, asıl rekabet onların arasında sürüyor, "nasıl yabancı sermayeden pay alacağım, bunun koşulları ne" diye düşünüyor; "siyasal istikrarım olacak falan, ama bir de yabancı sermaye aman gel, çok fazla kuralla senin canını sıkmam, sen de biraz rahat edersin" diye ilanlar veriyorlar. Bu serbest bölgeler nedir; çok açıkça söyleniyor, yabancı ülkelerde ilanlar veriliyor, "Serbest bölgelerde yatırım yaptığınız zaman, ne sendika var, ne toplu sözleşme var, bütün bundan korkunuz olmadan gelin yatırım yapın" diye.

SALONDAN- Tahkim yasaları...

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Onlar da var, başka şeyler de var: Dünya Ticaret Örgütü, şimdi bütün dünyada yabancı yatırımları güvence altına almak için tek bir hukuk sistemi, tek bir yargılama sistemi oluşturmaya çalışıyor; yani "o ülke başka, bu ülke başka, sıkboğaz etmesinler." Bir yatırım yaparken, "benim karşımda şu kurallar var ve her yerde aynı" ve hep sermaye, yani sermayenin egemenliğinin arttığı bir dönemde yaşıyoruz. Bunun tabii ki arkasındaki temel husus da küreselleşme.

Size göre küreselleşme nedir? Tabii hep biliyoruz diyoruz, küreselleşmeyi biliyoruz, çok konuşuluyor, artık ağızımızda pelesenk oldu, sokaktaki çocuklar bile konuşuyor; ama nedir acaba küreselleşme?

SALONDAN- Aynı dünya üzerinde yaşadığımız için, haberleşme olsun, ulaşım olsun, kültür olsun veya sermaye olsun, bunların bir arada işlenmesine küreselleşme diyoruz. Küreselleşmede diyelim ekonomik olarak büyük olan devletler, geliyor Türkiye'ye bir fabrika yapıyor, bundan bir pay alıyor. Diyelim ki Türkiye gibi ülkelerde yapıyor, işçi olarak, emek olarak, oradan o da o şekilde yararlanmış oluyor. Yani onlar tabii ki sermayeleri olduğu için, yatırımları yapabildiği için, küreselleşmede onların faydası daha fazla.

SALONDAN- Sermayenin serbest dolaşımı, transfer diyelim.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Evet, asıl küreselleşilen de orası zaten. Yani istenilen şey, bugünkü ulaşım teknolojisi, iletişim teknolojisi, bilgi akışıyla ve saire... Dediğiniz gibi, toplumlar birbiriyle yakınlaşıyor. İşte televizyonda anında dünyanın her yanını seyretiliyoruz, anında her yerde üretilen mal burada üretiliyor. Velhasıl tüketim alışkanlıklarımız benziyor, aynı filmleri seyretiliyoruz, aynı şarkıları dinliyoruz, aynı elbiseleri giyiyoruz; böyle bir yakınlaşma var. Ama bu, küreselleşmenin bir

sonucu olsa bile; bunun da ötesinde, esasında en çok küresel boyut kazanan, sermaye akışı. Yani sermayenin ve piyasanın küreselleştiğinden söz etmek mümkün; mal ve hizmet piyasaları, gerçekten küresel boyutta çalışıyor artık. Coca Cola'yı gidip Afrika'nın en ücra köşesinde bulmak mümkün, Nike ayakkabısını dünyanın her yanında bulmak mümkün, hamburgeri Çin'de bile bulmak mümkün; yani böyle bir üretim ve tüketim benzerliği var. Fakat bu bizi küresel bir ekonomi olduğuna getirmiyor. Neden getirmiyor; şundan getirmiyor:

Genelde bugüne kadar toplumsal sistemde üç temel sistem olduğu düşünülür: Bir tanesi ekonomik sistem, bir tanesi siyasal sistem, bir tanesi de yönetsel-hukuksal sistem. Yani bu yönetsel-hukuksal sistem; "ekonomide şirketler nasıl kurulacak, ticaret hukuku ne olacak, kıymetli evrak nasıl olacak, kim kime borcunu nasıl ne zaman ödeyecek" gibi hukukun kurallarını koyar. Aynı şekilde siyasal yapıda da; "kim hükümete gelecek, kim kime sorumlu olacak" belirten yönetsel-hukuksal sistem vardır. Bunlar bir arada bir sistemin bütünlüğünü oluştururlar ve sistemler arası denetimi sağlarlar. Örneğin hukuk kuralı yoksa, siz ekonomide herhangi bir denetim aracı sağlayamazsınız. Yani kim hukukun dışına çıktı, kimi yargılayacağım, kim suçlu; bunların bulunabilmesi için bir hukuk sistemi olması lazım.

Bugün küreselleşen sermaye ve piyasalarda böyle bir hukuksal sistem olmadığı için, küresel bir ekonomiden söz etmek mümkün değil. Dolayısıyla ekonomi küreselleşmiyor, piyasa küreselleşiyor, pazar küreselleşiyor; üretimiyle, tüketimiyle pazar küreselleşiyor. O pazarın içerisinde de en çok bundan yararlanan sermaye. Sermaye, teknolojik olanaklar nedeniyle artık işini parçalara bölmek, fason üretim, taşeron üretimiyle dünyanın her yanında üretimi yapmak ve belki parçalarını birleştirmek veya ayrı ayrı üretmek ve sonra bunu dünyada satmak gibi bir olanağa sahip. Dolayısıyla ulusal sınırlardan koptu, küresel bir üretim

ilişkinde girdi. Bu küresel iletim ilişkisine girmesiye, onu birden bire ulusal devletler ve ulusal sınırlar karşısında güçlü konumuna getirdi. Ne demek; vergiler karşısında güçlü demek, "bu kadar yüksek vergi olan bir ülke yerine, daha az vergi olan bir ülkeye giderim" veya "bu kadar yüksek ücretler olan bir ülke yerine, daha az ücretli olan bir ülkeye giderim." Bunu da yaparken, "esneklik" dediğimiz uygulamayı kullanıyor; yani üretimini firma dışına çıkarıyor; hem ülke içinde firma dışına, hem hatta ülkeler arasında firma dışına çıkarıyor.

Böyle bir noktada sermaye müthiş bir egemenlik kazanmış oldu; iki şeye karşı egemenlik kazanmış oldu: Birincisi emeğe karşı; çünkü emek büyük ölçüde onun gibi akışkan değil ve emek tabii ki işsizliğin arttığı bir dünyada daha da zayıf konumda. İki, ulusal devletlere karşı bağımsızlık kazanması. Ulus-devletlerin o hukuksal-yönetmelik sistemi içinde az çok zapturapt altına aldığı, az çok disipline ettiği sermaye, artık bu disiplinden çıkmış durumda. Onun için bir iddia -ki, ben de çok kabul ediyorum- yasallıklarını, meşruiyetlerini büyük ölçüde sınırlarının dışına çıktı ve kaybetti sermaye; ama buna rağmen son derece büyük bir biçimde bundan yararlanıyor. Onu sınırlayan bir yasa, kural olmayınca, önünde bütün imkânlar ve onun insafına kalmış bir biçimde belirlenmiş. Bunun karşısında emek de bir yerde küreselleşmiş oluyor. O hareket ederek küreselleşmiyor, hareket etmeden küreselleşiyor. Bir emek piyasası var; bu emek piyasası Türkiye'nin emek piyasasıdır, İtalya'nın emek piyasasıdır; böyledir. Ama şimdi bir yatırım kararı verilirken, büyük şirketler, özellikle küresel şirketler için emek piyasası dünya çapında; "Tayland'da işimin şu kısmını yaptırırım, Pakistan'da bunu yaptırırım, Amerika'da bunu yaptırırım, Almanya'da bunu yaptırırım, ona göre de maliyetim bu olur. Demek ki benim aslında oradaki şu işçiyi, buradaki bu işçiyi kullanmamda yarar var, hepsini Almanya'da üretmemin anlamı yok" diyor. Dolayısıyla emek piyasası âdeta çeşitli nitelikte ve çeşitli ücretlerdeki öbek

olarak sermayenin önüne bir mönü sunuyor; "değişik yemeklerimiz var, çorbalarımız, tatlılarımız, et yemeklerimiz, sebze yemeklerimiz, hani buna göre kendine göre en iyi besleneceğin hangisiyse ona göre bir seçim yap." Emeğin prensipte olmasa bile, fiilen küreselleştiği bir dünyada yaşıyoruz ve siyasetçiye, ulus-devlete karşı da bağımsızlık kazanıyor; ulus-devletin hukuksal-yönetmelik sistemini eğer biraz sıkıcı buluyorsa, onun dışına kaçmak, başka ülkelere gitmek gibi bir olanağı var.

Böyle bir sermaye küreselleşmesi, piyasa küreselleşmesi, tabii ki "küreselleşme ne" sorusunun arkasından, "bunu kim istiyor?" Burada iyimser bakışlar var, gerçekçi bakışlar var. Tabii Marksist olarak, "bu dünyanın aslında kapitalizm tarafından tamamen işgal edilmesidir, bu yeni emperyalizm" diye küreselleşmeye son derece karşı olan görüşler var; "küreselleşme, aslında piyasanın büyümesi için kaçınılmazdır; ama herkes bundan yararlanacaktır, bu herkes için bir fırsat anlamına gelir" deyip iyimser bakış açısında olanlar var. Dolayısıyla neredeyiz biz? Örneğin küreselleşmeye sendikalar olarak tavrınız nedir? "Küreselleşme ne ve o ona karşı tabii tavrımız ne" sorusuna cevabım olacak ki tavrı alayım. Bir üçüncü tavrı; küreselleşmeyi kaçınılmaz bulup; ama bu küreselleşmeyi çalışanlar açısından da daha iyi koşullar getirecek bir biçimde dönüştürmek, değiştirmek, insancillaştırmak. Böyle bir üç temel görüş var. Dediğim gibi, birincisi tamamen liberal bir anlayışla "ne iyi ki küreselleşiyoruz" diyenler; Marksist anlayışla "bu yeni emperyalizmdir, kapitalizmin dünya üzerinde egemenliğini kurmasıdır" diyenler, bir de "küreselleşme kaçınılmazdır; ama onu değiştirmemiz, dönüştürmemiz gerekir" diyenler var. Türkiye'de sendikalar, böyle bir anlayışla, böyle bir yaklaşımla "küreselleşme karşısında tavrımız budur" diye net bir tavrı ortaya koydular mı? Net bir tavrı koymadılar değil mi?... Peki ne olacak; böyle bir tavrımızın olmaması, acaba ciddi bir maliyet ödememizi getirmiyor mu?

SALONDAN- Hocam, bu sizin söylediğiniz tespit, daha Türkiye'de yapılmadı ki... Uluslararası sermayenin artı değeri 10 yıl öncesine kadar iki blok halindeydi, herkes belli bir bloğa bağlıydı.. Öğleden önce Sayın Başkanımızın da söylediği gibi, hoş göstermek için bir kılıf buldular ve bunun adına da küreselleşme koydular. TÜRK-İŞ veya Türkiye'de kurulu diğer hiçbir sendika veya sendikal oluşum bu tespiti yapmadı ki, tavır koysun. Yani bir tavır koymak için veya bir politika belirlemek için, önce bu tespitin yapılması lazım.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Tabii, aynı şeyi söylüyorum; ama aslında nasıl yapmamız gerektiğini vurgulamak için söylüyorum. Böyle bir tespiti de yapmamız lazım, tespitten sonra tavrımızı da netleştirmemiz gerek; çünkü karşımızda bir sorun var. Bu sorunu el yordamıyla, şurası, burası, kuyruğunu yakalamak filan gibi bir karmaşıklık içinde tarif etmek yerine, şöyle oturup masaya yatırmak, doğru dürüst anlamak, analiz etmek, sonra da "bu budur ve biz de buna karşı şöyle bir tavır koyuyoruz" demek gibi bir ihtiyaç var.

SALONDAN- Hocam, üç tane görüşü söylediniz, öyle veya böyle. Küreselleşmeyi de anlattınız; işte üretimin yüzde 85 payını alıyor. Biz ve bizim gibi ülkeler de, "Yüzde 20 üretimi gel benim ülkemde yap" diye biz de onların etrafında dönüyor. O zaman o ürettiğinin yüzde 50'sini 5 tane ülkeye götürüyorsa, bize verin, 6'ya çıkar, yüzde 60'ını vermiş olur; yine yüzde 40'ını 140-150 devlet paylaşmanın kavgasını verecek, orada binlerce insan açlıktan-yoksulluktan ölecek. Yani bizim tek başımıza kurtulmamız mümkün değil, bunu görmek zorundayız. Dünyada nasıl ki küreselleşme, sermayenin -bundan 10 yıl önceki tabirle-enternasyonalizmi ise, emeğin de enternasyonalizmini kurmak zorundayız. Sermayenin küreselleşmesi varsa, emeğin de kendi hakkını korumasının küreselleşmesini kurmak zorundadır. Eğer biz bunu başaramazsak, bizim ömürlerimiz tamamlanır belki; ama

bizden sonraki çocuklarımıza, dünyadaki bizim gibi ülkelerin çocuklarına az da olsa mutlak bir dünya bırakmayacağız. Bunun çözümü, emeğin küreselleşmesinde.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Çok haklısınız, yani yanlış diye iddia etmiyorum; fakat böyle kestirme cevaplardan aslında hep kaçınmamız gerektiğini bir kez daha söylüyorum. Böyle kestirme cevaplar, hiç cevap vermemekle eşanlamli oluyor. Tabii doğru, onu yapmamız lazım; ama onu yapabilir miyiz, nasıl yapabiliriz, onun dışında yapacağımız başka şeyler yok mu, Türkiye işçi sınıfı olarak ayrıca bu ülke için başka bir şey düşünmemiz... Yani ben de kestirme cevabı bilmiyorum. Benim bir tek söylediğim şey; bu meseleyi masaya yatırmak, enine boyuna, bilim insanlarıyla süreklilik taşıyan araştırmalar içerisinde ve ondan sonra "şunu yapabiliriz, şuraya kadar, bunu bu koşullarda" yani belki birtakım değişik stratejiler, ülke çapında farklı, uluslararası çapta farklı, uluslararası düzeyde de birtakım sendikalar arası dayanışma oluşturuluyor ve buna ihtiyaç var; ama bunun da ülkedeki güçlenmeyle birlikte olması ancak mümkün mesela.

SALONDAN- Meseleye şöyle bakılsa: Biz, siyasete müdahil olacak mıyız, olmayacak mıyız? İşçi sendikaları olarak söylüyorum. Eğer olmayacaksak, baskı grubu olarak kalacaksak, o zaman ulusötesi bu sermayeye, şimdi Avrupa Birliğine giriyoruz, ona da nasıl bakacağız? Yani sermayenin serbest dolaşımına, küreselleşme; aday ülke olduğumuz anda, tahkimler ve saireler geldi, sermayeyi koruyan müeyyideler de geldi. Sendika cephesinden mi bakacağız, siyaseten mi bakacağız; soruyu ikiye ayırmak lazım gibi geliyor bana. Siyaseten bakacaksak, ulus-devleti savunmak lazım; misal, bir çözüm. Avrupa Birliğine giriyoruz; ulus-devleti savunmak da mı yeterli?

Bence, sendikal cepheden bakarsak, o zaman bizim ülkemizde nasıl kendi öz sermayemiz karşısında emeğin sömürsünü önleyemiyoruz, örgütlenme yasaktır; bu sermaye

için de farklı değil. Gerçi serbest bölgelere gidiyor, dediğiniz gibi, sendikalaşamıyorsunuz da veya sendikalaşsanız da 10 yıl grev yapamıyorsunuz. Onun için "ne" sorusuna cevap ararken, sendikaların kuruluşu bakımından bir siyaseten mi duracağız, yoksa sendikal açıdan mı karşı duracağız? Ondan sonra tavır belirlemek mümkün olabilir.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Bu ne; tavırdan sonra strateji tabii ki. Stratejiler; sendika ne yapabilir, bir sürü böyle basamak basamak gitmek lazım. Yani sonuçta, en son burada söyleyeceğimizi baştan söylediğimiz zaman, bu aradaki bütün düşünceleri, analizleri bir kenara bıraktığımız zaman, bunu ancak slogan düzeyinde söyleyebiliyoruz. Evet, belki bu çok doğru; ama bu doğruları böyle bir analiz içerisinde gelmediğimiz için, hem yeterince açıklıkta anlayamamış, hem de onun belki olması gereken cevapları üretememiş oluyoruz diye düşünüyorum. Dolayısıyla buradan başlamak lazım; "Tavrım ne, sonra bunun karşısında değişik boyutlarda ne yapabilirim?" Yani sendikaların burada oturup, masaya yatıracak meseleler, mesela bunun çerçevesinde olmalı. Bu bir günlük, iki günlük, burada konuşmanın da bu içinde olacak şey değil. Bu, sadece dokunmalar olabilir, değinmeler olabilir. Analizce derinlemesine bir sonuç çıkarmak açısından bu platform yetmez, belki de uygun değil; süreklilik taşıması lazım vesaire...

SALONDAN- Hocam, küreselleşme noktasında başladığımızda; küreselleşmenin ortaya çıkmasının nedeni ne; önce onun tahlili gerekir. Sizin de biraz önce değindiğiniz gibi, 3 tane devletin, dünya ticaretinin yüzde 80'ini elinde tuttuğunu... Madem bu kadar ekonomik durumları, pozisyonları dünya düzeyinde iyi halliyken; niye küreselleşme, yeni dünya düzeni veya globalleşme altında diğer kalkınmakta olan veya üçüncü dünya ülkelerine açılma gereğini duydular? Bence oradan başlarsak, neticeye daha çabuk varırız gibi geliyor.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Onu çok kısaca geçtim, bir kez daha söyleyeyim: Haklısınız. "Ne" derken, soru zaten o, arkasındaki güç ne? Yani küreselleşmeyi kim neden nasıl istedi de küreselleşme diye bir noktaya geldi; yani "Uruguay Raunt" diye gelişmiş ülkeler toplandılar ve bu toplantıda, 1980 ortaları sonrası artık dünyanın mutlaka ve mutlaka piyasaların açılması, küresel piyasanın yaratılmasına gerek duydular.

SALONDAN- Sermayenin içine girdiği krizden çıkmak için mi...

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Burada üç tane temel görüş var; onun için sizin bunlardan birini seçmeniz lazım. Yani her biri de kendisine göre açıklıyor. Bir tanesi diyor ki, "Teknoloji o kadar ileri bir noktaya geldi ki, insanlar artık dünyayı ayaklarının altında görüyorlar, her yere ulaşmak mümkün, her yerle konuşmak mümkün. Ayrıca teknoloji üretim ve süreçleri böyle gidiyor. Bütün bu noktadan sonra ulusal sınırları tutmak, insanları da, üretimi de, sermayeyi de ulusal sınırlar içerisinde tutmak mümkün değil." Teknolojik gelişmelere bağlıyor, bu bir teknokrat görüş. O görüşe göre, teknolojik gelişme, tarafsız bir gelişme; yani teknoloji, herhangi bir görüşün inhisarında değil, herhangi bir görüşün isteği doğrultusunda çalışmıyor. Teknolojiye tarafsız bir gözle bakılıyor. Batıdaki sendikacılar filan, "teknoloji tarafsız olamaz" diyorlar. Teknoloji yatırımlarına kim karar veriyor; birileri karar veriyor. Neden karar veriyorlar; teknolojinin yatırımının arkasında daha fazla kâr etmek...

SALONDAN- Hocam, bu tespit doğru mu; yani dediniz ya, tarafsız gözle, politika olmayan gözle, "teknokratlar böyle diyorlar" dediniz. Bu doğru mu?

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ben anlatacağım, üçüne siz karar vereceksiniz. İkinci görüş diyor ki, "Teknolojik gelişmeyle üretim o kadar arttı ki, bu üretimin dağıtımı küreselleşmek

zorundadır." Bunu da piyasanın mantığına bağlıyor; "Piyasa büyür büyür büyür, bir süre sonra sınırına geldiği zaman dayanamaz, o sınırı istemez ve sınır açılır." Üçüncü görüş de diyor ki, "Hayır, bu kapitalizmin mantığıdır. Kapitalizm öyle bir üretim aşamasına geldi ki, o üretimin mutlaka enternasyonalize edilmesi gerekiyordu; üretim açısından da, tüketim açısından da. Yani bu, kapitalizmin doğasında var; bu, kapitalizmin kaçınılmaz bir sonucu. Globalleşme de yeni bir olgu değil; globalleşme 500 yıl öncesine, kapitalizmin yavaş yavaş doğduğu, makineli üretimin olduğu döneme kadar geriye gidebilir." Bu da Marksist görüş. Yani birisi teknolojiye bağlıyor, birisi piyasaya bağlıyor, birisi kapitalist düzene bağlıyor. Bunların hangisi size yakın gelir, o sizin bileceğiniz iş.

SALONDAN- Ulus-devleti savunursan, hepsine itiraz edeceksin.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ulus-devlete gelmeden önce. Bunun karşısında "ne yapıyor" diyorlar, üç görüş de bunun için çıkıyor. Birisi diyor ki, "Ne iyi, ne güzel, herkese fırsat yaratıyor. Gelişmekte olan ülkeler bile eskiden olmadığı kadar sermaye çekmeye başladılar. Dünya piyasası içerisinde gelişmekte olan ülkelerin dünya ticareti içindeki payı yüzde 30 diyorum ya, bu eskiden yüzde 20'ler dolayındaydı. Yani gerçekten baktığınız zaman, dünya ticaretinde gelişmekte olan ülkelerin payı artıyor. Onlar da diyorlar ki, "Bakın, onlar da istihdam yaratıyordu, enformel sektör olabilir; ama olsun, istihdam, üretim yaratıldı, onlar dünya ticaretinde pay alıyorlar. Yani biraz huzursuz olunacaktır, bu da kaçınılmaz. Bu bir fırsat."

Bir kısmı da diyor ki, "Hayır, bu fırsat değil, bu müthiş bir şekilde mağdurlar yaratıyor. Bir yandan gelişmiş ülkeler bundan çok yararlanıyorlar, "transnasyonal" dediğimiz küresel şirketler çok yararlanıyorlar; ama hem ulusal sermaye, hem genel olarak

emek, özellikle düşük nitelikli emek çok zarar görüyor, bu da onun mağdurları" diyor. Yine burada yorum size kalmış bir şey. Öte yandan küreselleşmede üçüncü bir olay, devletle ilişkisi; -ulus-devlete orada geleceğim- devletle ilişkisinde ne oluyor? Yine burada üç görüş çıkıyor. Bir görüş -gelenekçi bir görüş, gelenekçi-gerçekçi bir görüş- diyor ki, "Hayır, bugün de yeryüzünde küreselleşen dünyada en önemli güç kaynağı devlettir. Devlet, hem kendi ulusal sınırları içerisinde kuralları koyan, hakimiyeti kuran bir güç kaynağıdır, hem uluslararası ilişkilerde başka ülkelerin yanında, onunla eşit kabul edilen; mesela isterseniz Amerika Birleşik Devletleri olsun, bizim cumhurbaşkanımızla onun cumhurbaşkanı eşit olmak durumundadır. Böyle bir tek güç merkezi yine devletlerdir" diyorlar. "Sadece devletin belki bazı işlevlerinde değişiklik olmuştur; ama küreselleşen dünyada da en önemli güç kaynakları devletler olacaktır." Seçmeniz gereken bir görüş bu. İkinci görüş -bu, liberal, çoğulcu bir görüş- diyor ki, "Hayır, aslında günümüz dünyasında modernitenin bir sorunu var, modernite sorunu diye bir sorun var."

Ne demek istiyorlar bununla; bununla şunu demek istiyorlar: "Dünya o kadar değişti ki, insanlar o kadar farklılaştı ki, o kadar farklı farklı çıkarlar, gruplar ortaya çıktı ki; bugünkü siyasal sistem, bugünkü siyasal kurumlar, Parlamento gibi, partiler gibi, seçim yasaları gibi, artık insanların kendilerinin temsil edildiği düşüncesini vermiyor, bir temsiliyet krizi var. Yani bugünkü modern toplumda, geçmişte biz ne yapıyorduk; 'demokrasi, bütün sorunların çözümü' diye düşünüyorduk. Oysa şimdi hem demokrasiyi uygulayamıyoruz, hem demokrasinin sorunları çözümü konusunda o kadar emin değiliz. Bunu birçok ülke duyuyor, birçok ülke partisinden şikayetçi, birçok ülke Paramentosundan şikayetçi. Bir temsiliyet krizi var. İşte bu temsiliyet krizi ve bugünkü devletlerin insanın ihtiyaçlarına cevap

vermekte yetersiz kalması nedeniyle küreselleşme, insanların önünde kendilerini ifade edecekleri, kendilerine benzer olanlarla birtakım güç grupları oluşturacakları çok büyük fırsatlar yaratıyor. Dünya, devletlerin hegemonyasını büyük ölçüde ortadan kaldıran bir dünyaya doğru gidiyor."

Üçüncü görüş ise, biraz daha yine mağdurlar açısından, belki biraz da Marksist görüş; onlar da diyorlar ki, "Devlete iki şey oldu: Birincisi; devlet, aslında sermaye açısından oynadığı rolünde önemli bir değişiklik yaşamıyor. Devlet hâlâ uluslararası ilişkilerde, sermayesini arkasına takmış, onun yolunu açmakta çok önemli rol oynuyor." Öyle değil mi; bir hükümet adamı geliyor, arkasından sermaye sahipleriyle. Türkiye'de bizler nereye gidiyorsak, arkamıza uçak dolusu sermaye sahibi alıyoruz. Yani uluslararası ticaretin gelişmesi de, yatırımların yapılması için de devletler sermayeye güven veren, destek veren müthiş bir rol oynuyorlar bugünkü dünyada da.

Peki rollerini niye oynayamıyorlar, hangi rollerinde bir gerileme var? Şöyle diyorlar: "Büyük ölçüde ulusal sınırlar içinde kalan insanları koruyucu rollerini oynayamıyorlar. Yani devlet, böyle, aslında eskisine göre bazı alanlarda gücünü kaybetmedi; ama özellikle çalışanlarını, yoksul kesimlerini koruyacak sosyal politikaları uygulamak konusunda işlevini kaybetti. Çünkü artık uluslararası kuruluşlar, -'gelişmekte olan ülkelerden söz ediyorum tabii ki'- onun bu tür politikaları uygulamasına izin vermiyor, öncelikle borçlarını ödemesi lazım, onun için yeniden borç bulması lazım, sermayeyi çekmesi lazım. Bunun için de içerdeki insanlara hep kemerini sıkmak tavsiyesinde bulunması lazım. Dolayısıyla devletin sosyal yönü müthiş bir şekilde aşınmış."

Bu görüşten hangisini kabul ederseniz, yine size kalmış bir şey. Ancak bu toplam görüşleri bir araya katarak; "karşımda bir gerçek var, bu gerçeğin böyle sonuçları var, benim şimdi tavrım

ne olacak" demek gibi bir noktaya gelmemiz gerekiyor. O da doğru teşhisler koymakla mümkün tabii ki. Mesela devlet konusunda gerçekten bu üçüncü görüşü doğru buluyorum; yani gelişmekte olan ülkelerde siyasetin tıkanıklıklarının büyük ölçüde -bu modernite krizi diyelim ya da demeyelim- küreselleşen dünyada devletlerin uluslararası kuruluşların bir ajanı, bir uzantısı olarak görev yapmaları, diğer öteki görevlerini yerine getirememesiyle son derece ilgili buluyorum.

İstihdam yaratmak... Örneğin 60-70'li yıllarda bütün devlet kalkınma planlarına bakın, en önemli amaçlardan biri istihdam yaratmaktır; çünkü üretim artmalıdır, istihdam yaratılmalıdır. Şimdi bakınız Devlet Planlama Teşkilatına, tabii ki bu hedef olarak konuluyor; ama bunun için gerçekten yapılması düşünülen bir şey yok. Bunu da zaten yapamazlar, düşünemezler bile. Devlet, ancak dış dünyadaki kredisini belli bir noktada sürdürmek açısından yapması gerekenleri yapıyor. Böyle bir ulus-devlet var şimdi; ulus-devlet var, ama böyle bir ulus devlet var. Böyle bir ulus-devlete eğer biz, küreselleşmeyi bir kaçınılmaz gerçeklik, ama dönüştürülmesi gereken bir gerçeklik olarak alırsak; bir ulus-devlet meselemiz de var. Bu ulus-devleti yeniden nasıl yapılandırmalıyız ki, bu devlet aynı zamanda sosyal yönünü de şu veya bu noktaya kadar yerine getirebilsin, böyle bir meselemiz var mesela.

SALONDAN- Siz söyleyin Hocam, o zaman bu işin önünde durulur mu? Yani sendikalar bu işin önünde nasıl duracak? Siz öyle anlatıyorsunuz ki, silip süpürüyor, götürüyor. O zaman ne yapacağız; onu da söyleyin.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Önce bir tavır koyacağız; sonra "bu tavrı nasıl gerçekleştireceğiz" diye düşüneceğiz. Tavrımız, küreselleşmenin insancillaştırılması, böyle bir şey. "Küreselleşme geri gitsin; yani eski korumacı politikalara dönelim, eski ithal

ikameci ekonomik politikalara dönelim" böyle bir şey yapma şansımız yok. Dünya ticareti giderek serbestleşiyor, dünya üretimi ve tüketimi giderek küreselleşiyor, piyasalar giderek küreselleşiyor, bu bir gerçek. Ancak, "bu gerçeğin mağdurlarının yapabileceği hiçbir şey yok" demek değil; bunu dönüştürmek, insani yönde dönüştürmek, böyle net bir tavır koymak lazım. Yoksa "küreselleşmeye karşıyım..." Karşısın; ama hiçbir şey ifade etmez ki...

Bakınız, Prag'da, Washington'da, Seattle'da küreselleşme karşıtı hareketler oluyor, bir sürü insan katılıyor, çok da hoş şeyler. Bu hareketler, uluslararası kuruluşları birazcık tedirgin ediyor, "biz galiba sosyal politikaları çok ihmal ettik, biz galiba ulusal devletleri çok erken yıktık" gibi birtakım tedirginlikler duymalarına yol açıyor; yani o kadar da boş değil. Ancak bunun küresel düzeyde ve ulusal düzeyde süreklilik taşıyan ve anlamlı, akıllıca politikalara dönüşmesi lazım. Kolay değil, kolay olmadığını biliyoruz. Kolay olsaydı, böyle bir sorundan söz etmezdik; ama yapılması gereken şeyler olduğu çok açık.

SALONDAN- Hocam, günümüzde sermayenin artık dünyada imparatorluğunu ilan etme gibi bir hedefinin olduğu biliniyor ve sermaye bunu yaparken de birkaç tane bölge üzerinde özellikle yok etme planlarını yapıyor. Birincisi, demin Mustafa bey üzerinde durdu, ulusal devletleri ortadan kaldırma, demokrasiyi ortadan kaldırma gibi bir hedefleri var. Özellikle sendikaları zayıflatıp, küçük hale getirip yok etme gibi bir hedefi var. İşin mantığına bakıldığı zaman da, zaten sermayenin bu tavrını burada gördüğümüz andan itibaren de, o anda savunulması gereken, ulusal devlet kavramı; sendikaların özellikle 12 Eylül'den sonraki bu yasal sistem içerisinde zayıflatılmasına yönelik engelleri ortadan kaldırmasına yönelik bir mücadele. Bununla birlikte sosyal devlet ilkesinin hayata geçirilmesi noktasında sendikalara büyük görevler düşüyor diye düşünmek lazım.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Analitik bakmamız lazım; neden-sonuç ve ondan sonra bu neden-sonuçları değiştirmek için benim elimde neler var...

SOLANDAN- Küreselleşmeye karşı akılcı tepkilerle ehlileştirelim mi?

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Evet, tek yapacağımız şey bu; ehlileştirmek ve insancillaştırmak. Ne demek; sermayenin bugünkü dizginsiz at koşturmasının önüne bazı dizginler, bazı kurallar çıkarmak demek. Bakınız, tarihten alacağımız dersler var. Batıda endüstrileşmenin başlangıcında aynı şekilde bir sermaye; bir yerde fabrikasını kuruyor, sabahın köründen akşamın karanlığına kadar işçi çalıştırıyor, çok düşük ücretler veriyor, işçilerin o dönemde oy hakkı bile yok. Bence bugünkünden de umutsuz bir durum; çünkü o gün bir yasa bile yok, yani insanların kafasında en ufak bir iş hukuku kavramı yok. Demokrasi sınırlı, burjuvazi demokrasisi diye bir demokrasi; yani toprak sahibi olanlar, yıllık geliri bilmem kaç paund olanlar falan oy veriyor. İşçi sınıfı, bu umutsuzluk dünyasında birkaç çıkış yolu buldu. İşçi sınıfı, Batıda devrimci bir öze sahiptir; ama Türkiye'de sınıf kavramına tekrar konuşmamız lazım; onu parantez içerisine alıyorum, mutlaka dönmemiz gerekiyor.

Batıda işçi sınıfı devrimci bir öze sahiptir; yani bugün insan haklarının içinde sosyal-ekonomik haklardan söz ediyorsak, gerçekten herkesin oy hakkına sahip olduğu bir çoğulcu demokrasi anlayışından söz ediyorsak, bir sosyal devlet olayından söz ediyorsak, bunun yaratıcısı işçi sınıfıdır ve batıda tarihsel bir rol oynamıştır ve bugünden daha umutsuz koşullarda oynamıştır. Ama buraya gelince, bıçak kemiğe dayanınca, kendine iki mücadele yolu seçti "bu siyasetle başa çıkmam için, ulus-devlette olduğu gibi, siyasal açıdan güçlenmeliyim; oy hakkı için mücadele etti, oy hakkını aldıktan sonra da siyasal bilince

sahip olarak, kendisinin yanında partiler kurdu veya öyle partileri destekledi; bu bir siyasal bilinç meselesidir. Ondan sonra sendikalar haklar ve toplu sözleşmelerle de ekonomik haklar mücadelesini yaptı.

Böyle bir misyon, işçi hareketine siyasal ve ekonomik güçlenme getirdi; böyle bir hareket var tarihte, böyle oynanmış bir rol var. Ondan sonra o devletler "bana ne, bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" diyen liberal devletler "dur bakalım, sen nereye kadar yapıyorsun? Bu kadar uzun süreli çalıştıramazsın, bu kadar düşük ücret veremezsin, bu kadar sağlıksız koşullar olmaz, bu kadar insanlar tatil yapmadan çalışmaz" demeye başladılar ve bildiğimiz yasal güvenceler geldi. Yani yasal güvencelerin arkasında bir mücadele olduğunu zaten hepimiz biliyoruz.

Peki bu yasal güvencelerin sonunda ne oldu; kapitalizm dizginlendi. Özellikle Avrupa için söyleyebiliriz; ehlileşmişin ötesinde, sosyalleşmiş bir kapitalizm var. Avrupa Birliğinin sosyal devletinin, aslında Avrupa ülkelerinin analizci bir bakış açısıyla nedir tarifi; liberal ve sosyal sentezdir. Türkiye'de bunu yaratmak lazım. Liberal-sosyal sentez demek; liberal insan önemli, özgürlük önemli, farklılık önemli.

Bunlar hep liberal değerler; ama bunun karşısında sosyal değerler nedir? İnsan karşısında toplum da önemli, özgürlük kadar eşitlik önemli, farklılık karşısında dayanışma önemli. Liberal ve sosyal sentez, bunları bir araya getiren bir sentez. Mesela Avrupa Birliğinde, Amerika Birleşik Devletlerinden, Türkiye'dekinden farklı bir piyasa anlayışı yok; ama bu piyasa, belirli bir ölçüde kontrol altına alınmış, disipline edilmiş bir piyasadır. Mesela rekabet var; ama -tekelleşme boyutu çok yüksek olan, zaten rekabetin olmadığı bir yapı hiç değil- öte yandan bu rekabette insanlara varolabilmek açısından belirli

birtakım güvenceler ve fırsat eşitlikleri veriliyor. Yani "bana ne, ne halin varsa, bu piyasada ol; ister iş bulursun, ister bulmazsın; ister yaşayacak kadar kazınırsın, ister kazanmazsın" böyle bir anlayış yok. "Tamam, iş bulamazsan; ben seni yeniden meslek kazandırmak için eğitirim. Yine iş bulamazsan, ben sana işsizlik sigortası veririm." Okuyamıyorsan, mesela bir eğitim izni var. Diyelim ki çocuk belirli bir süre okuyamıyor; giriyor çalışma hayatına, sonradan kafasına dank ediyor, "niye okumadım" diye ve işyerinden eğitim izni alır. Bunlar hep fırsat eşitlikleri için güvencelerdir. Bunların anlamı nedir; liberal ve sosyal sentezdir, liberal anlayışlarla sosyal anlayışların bir araya geldiği bir sentez.

Türkiye'de veya dünyanın herhangi bir yerinde emekçi kesim için insancillaştırmak için böyle bir liberal ve sosyal sentez yaratmak gerekli. Tümüyle sosyal bir bakış açısıyla; yani "sermaye kamulaştırılacak, sermaye devletin eline geçecek, her şey kamulaştırılacak, sürekli olarak sermayenin girişim özgürlüğü engellenecek" dersiniz, bu dünyada onu tutturamazsınız. Ama ne dersiniz; sermaye kadar insanların da yaşama hakkı var. "İnsanların yaşama hakkına saygılı bir sermaye düzeni istiyoruz, bir piyasa ekonomisi istiyoruz" bunu diyebiliriz. Bunu demek, Avrupa Birliği'nin yarattığı modeli yaratmak istemek demek. Öncelikle burada anlaşmak gerek; yine bu masada, yapabileceğimizin sınırları bunun içerisinde. Yani dönüştürücü, insancillaştırıcı bir küreselleşmeye veya ekonomik düzene karşı tavrın sınırlarını bu liberal ve sosyal sentez çiziyor.

Mesela iş dünyası, liberalizmi, istediği gibi at koşturmak olarak anlar; ama istediği zaman da "gelsin, devlet beni desteklesin" der. Aslında istediği, tam bir devletçi politikadır ve bunları deşifre etmemiz lazım; "sen nasıl bir liberalizm diyorsun ki, vergi iaden vardır, yatırım teşvikin vardır, desteğin vardır; ondan sonra kalkıp 'liberal ekonomi istiyorum' dersin. Böyle liberal ekonomi mi olur?" Bankalar Birliği bir rapor hazırladı,

gazetede okudunuz mu? Öyle istekleri var ki; bunları gerçekleştirdiği takdirde, bizim hepimiz daha uzun yıllar onların ekonomilerini düzeltmek için vergi ödeyeceğiz demektir. Bugün aldıkları kamu kâğıtlarının değerinin kaybolması nedeniyle, "bu kamu kâğıtlarını alın, bize döviz verin" diyorlar. Özetle, "biz bu krizden çok olumsuz etkilendik, bizim yaramızı sarın." Peki ben etkilenmedim mi, siz etkilenmediniz mi; bize ne olacak?

SALONDAN- Hocam, her şeyi çok güzel ifade ettiniz. Yalnız ulusal devlet olmadığı müddetçe hiçbir şey mümkün olmaz.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Tamam, ulusal devleti tartışalım. Ne anlıyorsunuz bu ulusal devletten? Bunu da ortaya koyalım; çünkü her şeyi önce tartışmamız için, üzerinde kavram olarak anlaşmamız lazım. Mesela benim kafamda başka bir ulusal devlet var; sizinkinde ne var? Hukuk devleti diyorsunuz; ona zaten hiçbir itirazım yok; ancak onu da nasıl anladığımız konusunda bir tartışma yapmak gerekir.

SALONDAN- İnsancı toplum, özgürlük; eğer bu hukuk devleti olsaydı, zaten o varolacaktı.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Peki "olsaydı" dediğimiz şeyler; olsaydı, çok güzel. Peki nasıl olacak? Yani şu anda sorumuz, hep "ne yapacağız" sorusu. Size çok hak veriyorum; yani içimiz çok dolu, dertleşmek ve sorunlarımızdan söz etmek istiyoruz ve çok haklısınız, hiçbir itirazım yok. Ama ben de size diyorum ki; 10 değil, 20 yıldır bu sorunlardan söz ediyoruz ve Perşembenin gelişi Çarşambadan belliydi. Ben de en azından 10 yıldan beri birtakım şeyler söylüyorum, 10 yıldan beri eğitim seminerlerine daha çok gidiyorum. Ancak söylenenler orada kalıyor; bir dert döküyoruz, içimizi rahatlatıyoruz ve çıkıp gidiyoruz. O yüzden saptamalar yapıldı; yani Türkiye'de ne eksik bence çok açık, Türkiye'de eksikler belli. Bunlar nasıl giderilecek konusu önemli. Sınıf olarak, sendikalar olarak sizin burada bir rolünüz olabilir mi;

böyle bir karar vermeniz lazım. Sonra "bu rolü nasıl oynarız" diye karar vermeniz lazım. Örneğin hukuk devletini nasıl gerçekleştiririz; çünkü elzem olduğu hiçbir tartışma götürmüyor, o konuda anlaşıyoruz. Ancak nasıl yapacağız?

SALONDAN- Siyasete müdahil olacağız.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Evet. Siyasete müdahale, "onu da nasıl yapacağız" meselesi...

SALONDAN- Siyasal parti kuracağız yahut destekleyeceğiz.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- O da yine kestirme bir cevap oluyor; onun üzerinde biraz duralım.

Buyurun.

SALONDAN- Hocam, 20 yıldır tartışıyoruz bu siyaseti; TÜRK-İŞ olarak ve diğer sendikaların bir kısmı. 20 yıldan beri kamu sektörüne eleman alınmıyor. Şurada en genç üyemiz de 20 yaşında. 5 sene daha bu işi çözemezsek, TÜRK-İŞ'e bağlı olan sendikaların üyesi de kalmayacak ve bunu işi hiç başaramayacağız. Şu konuşmaları ve tartışmaları daha önce yapmamız gerekiyordu.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Bence zaten yapıldı; yani tartışmaları her gittiğim eğitim seminerinde yapıyorum hemen hemen. En az 10 yıldır sık olarak gidiyorum, ondan önce daha seyrekti. Ancak 90'dan bu yana herhalde her yıl birkaç defa en azından benzer şeyleri anlatıyorum; yani "sendikaların külahlarını, takkelerini, neyse önlerine koymasının zamanı geldi, geçiyor" diye.

Buyurun.

SALONDAN- Hocam, panelin isminde aslında bu sorunun cevabı biraz saklı; "nasıl sendika" sorusunda biraz saklı. Demek ki sermayenin, yani üretim aracı olarak baktığımızda; sermayeyi bir taraf, emeği bir taraf olarak düşünersek, sermayenin şekli ve gücü değişiyor. O zaman emeğin de gücünün ve şeklinin

değişmesi gerekiyor diye bir mantıktan hareket edersek; esas sivil toplum örgütü olarak yapması gereken gücünü artık kullanan bir sendika, kullanan bir baskı grubu durumuna gelmesi gerekiyor demek, ilk başta kestirme bir cevap gibi gelir. Ancak bunlar neler olabilir dediğimiz zaman, hiç uzağa gitmeden, Türkiye'de bugün son 6 aydan bu yana TÜRK-İŞ'in ya da başka bir konfederasyonunun, federasyonunun tepki olarak, bu gelişen kriz ve siyasal kriz içerisinde neleri koydu, neleri koymadı? Eğer arkadaşlarım, bu sorunun cevabı konusunda akıllarına geleni söylerlerse, sorunun cevabı biraz açılmış olur.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Buyurun.

SOLANDAN- Hocam, "gelişmiş ülkeler söyler, az gelişmiş ülkeler de söylenir" diye bir tabir var. Biz, hep söyleniyoruz; ama şu bir gerçek: Bugün Türkiye'mizde, Cumhuriyet tarihinden bugüne kadar; yani 38'den bugüne kadar gelen iktidarların da makro düzeyde ülkede ekonomisini geliştirecek, insanların refahını ve sosyal adaleti geliştirecek hiçbir politika uygulamadıkları bir gerçek. Bugün siyasilerde de aynı kriz yaşanmakta; günübirlik politikalar... İşte bakınız; eğitim politikamız, sağlık politikalarımız bugüne kadar hep artık iflas etmiş durumda. Bu iktidar değiştiğinde, yeni gelen bir iktidar, ısmarlama Bakanın koymuş olduğu ekonomik programları bir kenara koyacaktır, öyle inanıyorum. Bugüne kadar bizleri, bu yöneten kesimleri veya sosyal kesimin temsilcilerini rahat bırakmamışlardır. Bilhassa geçenlerde tartışmalarda da gördük; Mecliste milletvekilleri dertli. Niye, "Biz, zaman bulamıyoruz; şu yoğunluğumuzdan, bu yoğunluğumuzdan, halkın dertlerinden, gelenden, gidenden zaman bulamıyoruz."

Biz, bir süreci elimizden kaçırmışız. 80 Eylülünden sonra yasalar, sendikalar açısından çok ileri düzeydeydi; ama 80'den sonra bizi belirli bir dar kapsam içerisine almışlar ve sürekli de sorunlar yumağıyla boğuşturmuşlar ve gördüğüm kadarıyla bu

sorunlar yumağıyla daha boğuşmaya, iç çekişmeye devam ediyoruz. Belli bir dönem hep seçimlerle uğraşmışız, kafamızı hep seçimlere yormuşuz; şimdi sorunlar yumağıyla uğraşıyoruz. Biz de oturup bugüne kadar makro düzeyde; yani sendikaların ileriye dönük, geleceğe dönük nasıl politikalar uygulaması düzeyinde gerçekten bir şey koymamışız. Bize de bunu koyduracaklarını da hiç zannetmiyorum; çünkü güçler çok kuvvetli.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Buyurun.

SALONDAN- Hocam, küreselleşme sanırım en fazla ülkemizi etkiledi. TÜRK-İŞ, Türkiye'nin en büyük sivil toplum örgütüdür ve işçi sınıfının örgütüdür. Burada 81 ilden gelen il temsilcilerimiz var, bölge temsilcilerimiz var. Her bir arkadaşımızın da siyasi bir görüşü vardır, oy verdiği bir parti vardır, fiilen desteklediği bir vardır; benim de vardır, başkasının da vardır. Türkiye, siyaseten de iflas etmiş durumdadır; ekonomik anlamdaki iflasın nedenlerinden birisi de siyasi iflastır. Sabah bazı arkadaşlarımızın, "TÜRK-İŞ'in siyasete karışmaması, baskı unsuru, caydırıcı olma unsurunu yerine getirmesi gerekir" şeklinde ifadeleri vardı. TÜRK-İŞ'in dışarıda ülkenin bağımsızlığından yana ve toplumun çıkarlarından yana olan gruplarla, aydınlarla, diğer kesimlerle, meslek odalarıyla ve de sendikalarla oturup, siyasi örgütlenmeyi, siyasi partileşmeyi gündeme getirmesi mecburiyeti vardır. Çünkü burada bulunan arkadaşlarımızın hepsinin yaşadığı sıkıntılar aynıdır. Günlük hayatta temsil ettikleri insanların problemlerini, çıkarlarını koruma gibi bir durumları vardır. Herkes aynı şeylerle karşılaşılıyor, sıkıntılarımız aynı; fakat siyasi anlamda ortaklık oluşturamadığımız için, biz burada seyirci kalıyoruz. Seyirci olmaktan vazgeçip, burada sadece TÜRK-İŞ olarak değil; bizim gibi düşünen, şu şekilde davranan bütün gruplarla ilişki kurup, hemen program hazırlayıp partileşmelidir diye düşünüyorum.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Teşekkür ederim.

Biraz daha sistematize edelim ki, konuşmalarımızdan az-çok bir sonuç çıkaralım. Çünkü şöyle bir şey de olabiliyor: Herkes ucundan bir şey çıkarıyor, fili tarif etmek gibi; fil tarif edilmiyor sonuçta; kimisi "kulağı büyük" diyor, kimisi "kuyruğu uzun" diyor, kimisi "çok cüsseli" diyor ve saire... Daha sistematize edelim; yani sonuçta biraz daha file yakın bir tarif yapmış olalım hiç olmazsa. Mesela küreselleşmeden söz ettik, sıkıntılarımızdan söz ettik. Konuşanlar, "hedeflerimiz ne olabilir" desin; yani ne olacak ki, ne yapacağız ki biz bunların altından biraz olsun kalkalım? İkincisi, bunu yaparken, mesela biriniz söz ediyorsunuz, "hep yasal sıkıntılarla uğraştık" diyorsunuz.

Buyurun.

SALONDAN- Arkadaşlarımız düşüncelerini söylediler; ben de Türkiye'de yasalarla, bu Anayasayla bir yere varamayacağımızı düşünüyorum, başta Anayasanın değişmesi lazım. İkincisi, Siyasal Partiler Yasasının değişmesi lazım. Üçüncüsü, seçim yasalarının değişmesi lazım. Bunun yapılabilmesi için de siyasette ağırlığımız olması lazım; yani Mecliste temsil hakkımız, orada ağırlığımızın olması lazım.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Onu da hedeflere koydum. Şimdi bu biçimde devam edersek, başka ne tür sıkıntılarımız var ve hedeflerimiz var?

SALONDAN- Türkiye'nin bağımsızlığı sıkıntısı var.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Türkiye'nin bağımsızlığını mı istiyorsunuz?

SALONDAN (Devamla)- Ulus-devleti istiyoruz, devletin sosyal karakterini istiyoruz, adalet istiyoruz, eşitlik istiyoruz. Bunları isteyebilmemiz için, önce bir örgütlülüğümüzün dağınık olmaması gerekir. Türkiye'de 27 işkolu var, 110'a yakın da sendika var; işkollarını düşürün, gücümüzü birleştirmemiz gerekiyor. Gücümüz yetersiz ve örgütler dağınık; diğer kesimlerle işbirliği hususu da söz konusu.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Dağınık sendikanın değiştirilmesi; yani bu toparlanma, güçlenme ve saire gibi... Yani onun içinde ne varsa, kavramsallaştırıyorum.

SALONDAN- Diğer sivil toplum örgütleriyle işbirliği...

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Başka?

SALONDAN- Ben de şöyle düşünüyorum: Neticeye varabilmek için önce birey olarak kendimizi yargılamamız lazım; evvela biz neyiz? Ben bölge temsilcisi olarak kendi mesleğimle ilgili neler yapabiliyorum; özeleştiriyapmamız lazım. Sendikacılık görevini icra etmekte olan -şube başkanı düzeyinde olsun, TÜRK-İŞ düzeyinde olsun- yönetici arkadaşlarımız, bu ülkenin biraz daha düzelebilmesi için, insanların biraz daha rahat nefes alabilmesi için, acaba kendi yükümlülüklerimizi yerine getirebiliyor muyuz?

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Anladım; "bireysel sorumluluk anlamında eksikliklerimiz var" diyorsunuz.

Başka?

SALONDAN- Nicel ve nitel olarak zayıflığımız var, giderek zayıflıyoruz.

SALONDAN- Hocam ben de fili tarif edebilir miyim? Efendim, köyün birine koca cüsseli bir hayvan gelmiş. Köylü toplanmış, bugüne kadar hiç öyle bir şey görmemişler, iriyarı bir şey, hayatlarında ilk defa görüyorlar. Bunu kim bilir; öğretmen mi bilir, o zaman kim vardıysa. Demişler ki, "Bunu hoca bilir." Hocayı çağırmışlar köye; "Hoca, bir bak bakalım, bu nedir" diye. Hoca, sağına, soluna bakmış; "Böyleydi, böyle oldu" demiş. Tarif ettim efendim.

SALONDAN- Hocam, herhalde sonuç da şuraya geliyor: Aslında bazı konulardan konuştuk; "TÜRK-İŞ ne yaptı, diğer sivil toplum örgütleri ne yapıyor?" Tabii ki bazı şeyler yaptılar. Sonuçta eğitilmiş olmak lazım. Biz, haklarımızı da pek bilmiyoruz,

ödevlerimizi de pek bilmiyoruz. Yani eğitilmiş olmak derken, özellikle de insanların matematiği veya tarihi ezberletmek değil. Bugün konumuz ne, ülkemizde toplum içerisinde yerimiz ne, gelişen olaylarda ne yapmalıyız? Sendika olarak, eğer bir sivil toplum, başka bir örgüt olarak, bir karar aldığı zaman, ona kaç tane buna kaç tane üyesi uyabilecek?

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Yönetim ve işçi ilişkisi...

SALONDAN (Devamla)- Burada bir eksiklik var; çünkü nedeni şu: Siyasi gücümüzü de kullanamıyoruz. Küreselleştirmenin birinci politikası özelleştirme; özelleştirmeyi durdurmamız gerekiyor.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Tek tek sorunlarımızı yazmıyoruz; özelleştirme sorun da taşeronlaşma sorun değil mi, işçi çıkarmak sorun değil mi, sendikasıylaştırma sorun değil mi? Çalışanların bir sürü sorunları var. Enformel sektörde çalışıp da sigortasız çalışanlar sorun değil mi, asgari ücretin düzeyi sorun değil mi; hepsi sorun. Zaten sorunları böyle görmemiz gibi bir ihtiyacımız var.

SALONDAN- Hocam, emeği temsil ediyoruz; ancak siyasi düşüncelerimizi, ideolojik düşüncelerimizi ön planda tutuyoruz. Dolayısıyla farkında olmadan sermayeye baston değnekliği yapıyoruz.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ne diyelim ona, nasıl bir sorun diyelim?

SALONDAN (Devamla)- Şunu söylüyorum: Emeği temsil eden insanlar olarak, siyasi düşüncelerimizi tabii ki kendi beynimizde, ön plana almadan, emeği dürüstçe temsil edeceğiz.

SALONDAN- Öze dönme diyebiliriz.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ben, ona siyasal da diyemeyeceğim; çünkü ben siyaseti başka türlü tarif ediyorum, partilileşme diyelim.

SALONDAN- Hocam, parti dediğiniz zaman, işçi sınıfı kavramı kalkar; yani o çok hassas bir nokta, sabahleyin de çok açığa kavuşmadı. "İki türlü örgüt vardır" diye hocamız anlattı, genelde anlatılıyor; "partiler ve baskı grupları." Sonra siz, baskı grubu rolünüzü oynamıyorsunuz, parti kuruyorsunuz; başka birileri size karşı baskı grubu oluşturacaklar. İşte küreselleşme bu zaten, sermayenin gücü orada gelecek. Dolayısıyla işçi sınıfı kendi bilincini geliştirerek kendi rolünü oynamalı. Yani burada "parti kuralım" dediğimiz zaman, yanlış oluyor.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Tamam, "ne yapacağımız" konusu çıkmadı burada, sadece bunun tartışmasını yapıyoruz. Hedeflerimiz var, bir de elimizdeki imkânlar ya da imkânsızlıklar var. Şimdi daha bundan nasıl bir strateji, nasıl bir politika, bilmiyoruz; ama önce hedef koyacağız. Ondan sonra bu elimdeki imkânlarla nasıl ulaşacağım? Şimdi bunlar elimde; ama böyle bir hedefim var. "Buraya nasıl geleceğim" konusunun adını daha koymadık.

SALONDAN- Hocam, orada elimizde bir imkân yok ki; 80 inkılabında tüm yasaları elimizden almışlar...

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Yasalar diye sınırlarımızı koyduk; yani imkânsızlıklarımız, sınırlarımız var, bir şeyi yapmak konusunda rahat değiliz. Bunu sayıyoruz burada; Anayasa, yasalar, bireylerin bir özeleştiri, sendikaya ait dağınık, güçsüz sendikacılık, işbirliği yok, yönetim-taban ilişkisi kopuk, güven sorunu var, partileşme sorunu var ve saire... Var mı daha bunlara ekleyeceklerimiz?

SALONDAN- Buraya yazdığımız taleplerimizin hepsi, gördüğüm kadarıyla siyasete ağırlık vermemizde. Ancak siyasete ağırlığın ölçüsü nedir? Örneğin işçi sınıfı sermayenin oranında veya sermayeden daha fazla Parlamentoda temsil edilmediği müddetçe, buradaki taleplerimizin hiçbirinin gerçekleşmesi

imkânsız gibi geliyor. Dolayısıyla iyi bir eğitimle birlikte, tabanımızın iyi eğitilmesiyle birlikte, işçi sınıfının kesinlikle Parlamentodan sermaye oranında, en az sermaye oranında temsil edilmesi şart diye düşünüyorum.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- İşte ben de bunu söylemeye çalışıyorum. Biz buradayız, bazı imkânlarımız var, örgütlü bir gücüz ve yasalardan, örgütümüzden gelen sınırlılıklarımız var. Sonra bir de hedeflerimiz var; hedeflerimizin adını bunlar koyduk; Türkiye'nin bağımsızlığı, ulus-devleti, hukuk devleti, gelişmiş bir ülke olması ve saire... Bunun nasıl olacağı konusunu konuşmadık. Bunun nasıl olacağı konusunu, bir tek "emeğin siyasete ağırlık vermesi" diye buraya koyduk; bunun yolu, yöntemi ne olabilir? Buraya mı gelelim istiyorsunuz; yani bitti mi, elimizdeki imkânlar ve sınırlılıklar bitti mi, üç aşağı beş yukarı meydana çıktı mı? Bir sınır çizmeye çalışıyoruz, tartışma zemini...

SALONDAN- Türk işçiler bilinçlendikten sonra, bir partiyle ittifak kurup, en azından Mecliste...

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ne yapılacağına geldiniz; o zaman buraya yazacağımız şeyler bitti. Peki tamam, bitti diyelim; ne yapacağız? Biriniz diyor ki, "Bir parti kuralım."

SALONDAN- Gerçekten 80 sonrasını ikiye ayırın, 80 12 Eylül Anayasası ve onlara bağlı yasalarla 90-91'e kadar, 89'daki gerçekten büyük eylemler ve 90 sonrası o örgütlülükteki ve 1980 sonrasında gelen 94 krizi ve şu an yaşadığımız kriz, artık askerin süngüsüyle gelmesine gerek kalmadı. Ama 12 Mart, ki öğrenci olaylarının sonucunda gelen bir yönetimi biçimi değildi, 12 Eylül'e geldiğimizde, 12 Eylül öncesi kardeş kanının akmasından kaynaklanan bir askerin yönetime el koyması değil, yoklukların, kuyrukların olduğu, 24 Ocak kararlarının uygulanabilirliğinin ancak asker süngüsüyle olabileceği bir ortamda ve yine asker geldi. Demek ki 94'le şu anda yaşadığımız ekonomik kriz, bu

ülkedeki toplumun tüm kesimlerinde örgütlülük düzeyi aşağıya düşmüş ve örgütlerin, Ahmet arkadaşımın söylediği gibi, günü kurtaran politikalar içerisinde yürüdüğü sürece istediğimiz kadar burada hedefleri koyalım, siz de istediğiniz kadar eğitime gidin, verilen eğitimlerde konulan hedeflerin öncelikle yerine getirilebilmesi, bugün örgütümüzün düşmüş olduğu alt seviyedeki, bu alt seviyedeki örgütlülüğün dahi değişik sendikalarda; yani TÜRK-İŞ, DISK, HAK-İŞ, KAMUSEN, KESK, MEMURSEN gibi oluşturulan bir Emek Platformunun kendi içerisinde ve günü kurtarma politikası değil, hedefleri belirleyerek, örneğin bir eğitim konusunda şu anda tüm sendikaların, burada verilen eğitim -belirlenecek bir eğitim sisteminin- taban eğitimi verilmesi, Hakkari'de de verilmesi, İzmir'de de verilmesi. Yani biz kendi içimizdeki örgütlülüğü çok aşağı çekilmişken, aşağı çekilmiş olan bir örgütlülüğün eğitimde de, siyasi bakışta da, bu ülkenin demokratikleşmesinde de, Anayasanın değişmesinde de ne istediklerimizin tüm örgütler tarafından ortak noktada bir program oluşturulup, nasıl şu an diyoruz ki ekonomik krizle ilgili "alternatif program" diyoruz ve şu anda adını koyamıyoruz. Bugünkü program gibi, eğitiminden tutun, bu ülkenin zaten tek ihtiyacı demokratikleşmesidir, bu Anayasanın değişmesidir, Siyasi Partiler Yasasının değişmesidir. Yani bu ülkedeki varolan sorunlara karşı tüm örgütlerin bir araya gelerek ortak hareket etmesi, ondan sonra hedeflerle ilgili bir yerlere ilerleyebileceğimize inanıyorum. Hatta 14 Nisanda da ben bundan sonra Emek Platformunun alacak olduğu kararlar çerçevesinde yapacakları, günü kurtarmakla ilgili olacaktır. Temennim, daha çok eğitimlere gelmeniz, ama eğitimler sonucunda da bir şeyler çıkarılmış, alınan kararların hayata geçmesine yönelik olmasını da temenni ediyorum.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Ben de aynı temenni ediyorum. Benim de ilk başta söylediğim; zaten eğitimlerin

yepyeni bir hayat konusuyla gitmiş olmasaydı; dolayısıyla aynı şeyleri söylüyoruz. Zaten bundan daha farklı bir şey, en azından düşünce bazında harekete geçme-geçirme konusunda kararı verecek olan ben değilim; sendika yöneticileridir, sizlersiniz. Dolayısıyla o kısımda, sadece onun ne kadar önemli ve gerekli olduğunu size anlatabilirim, benim bireysel sorumluluğum da oraya başlıyor ve orada bitiyor. Ben, burada üniversite öğretim üyesi olarak, örneğin "dünyada şu veya bu sınıfı koruyacak bir yasanın gelmesi..." öyle bir politikanın oluşturulması konusunda muktedir değilim, -öyle bir yasa var mı, yok mu; onu bilmiyorum ayrıca da- öyle bir konumda değilim; bütün üniversite hocaları gelse, bir şey olmaz. Türkiye'de aydınlar biraz sesini çıkardığı an... Şu anda hapishanede varolan insanlar, gazeteciler ve aydınlar. Dolayısıyla Türkiye'de işçi sınıfından çok mücadele eden başka kesimler; bunu da kabul edip görmeniz gerekiyor. Dolayısıyla bizim yapacağımız şey, sadece sizin içinde bulunduğunuz durumu tarif etmenize; yani -biraz önce çok kabaca, ama belki biraz daha kafamızda canlandırır diyelimizde yakaladığımız yanıyla ve doğru olmayan bir tarif yerine; fili, gerçekten "hangi hayvan grubundan geliyor, ne yiyor, ne içiyor, ne yapıyor, nasıl bakılıyor ve bundan nasıl yararlanıyor" diye tarif etmektir. Dolayısıyla biz size burada bunu yapıyoruz: Dünyanın durumu nedir; öte yandan Türkiye'nin durumu nedir? Acaba bundan çıkış yolları var mı; varsa bunlar neler olabilir? Bu çıkış yollarının da acaba sizin açınızdan, size düşen tarafı var mı, yok mu? Dolayısıyla burada bireysel olarak sorumluluğumu yerine getirdiğimi düşünüyorum.

Bir şey daha ilave etmek istiyorum: Ben, 70 sonrasında itibaren üniversitedeyim. 70 sonrasında; yani 70 muhtırası son yıllarının, 70'li yılların son zamanında sosyal politika derslerini verirdim, öğrencilerim son derece ilgiyle izlerdi. Bu konularda, bir sürü tezler yapılırdı. 80'li, 90'lı yıllardan beri de sosyal politika

dersi veriyorum; şimdi öğrenciler not almak için geliyorlar. Sendikacılık konusunu merak edip de tez yapan sayısını parmakla arasak bulamıyoruz. Bunların arasında birkaç, belki iki elin parmağı kadar, 10 hoca kalmıştır ki; inanın daha fazla değildir, hâlâ sendikal sorunlarla ilgileniyorlar ve sendikal meselelerde birtakım şeyler yapmaya çalışıyorlar.

Biz, sizleri eleştiriyorsak, bilin ki içinizden gelen birileri olarak eleştiriyoruz, dışarıdan gelip de "aman canım, bunlar da ne yapıyorlar ki" falan diye bir tavrımız yok. Tam aksine, belki sizler kadar olmasa bile, sizlere yakın birtakım endişeler duyduğumuz için, hâlâ bir şeyleri söylemek, anlatmak gibi bir dert ve bir telaş içindeyiz. Dolayısıyla bizim, benim gibi hocalar, dediğim gibi, belki iki elin parmağı kadardır, daha fazla değil. "Nedendir daha fazla olmaması" sorusu, size ait bir soru. Neden bu konular hocaların ilgisini çekmiyor; yalnız depolitizasyon süreci mi acaba? Böyle bir cevap veriyorlar çok zaman. Tamam, bunun etkisi var; ama depolitizasyon süreci kadar, ondan da önemlisi; bilgiye ihtiyacı olan kesimlerin, sendikaların böyle bir bilgi başvurusu yapmaması. "Gel hoca, benim için şunu araştır, şunu yap" diyen bir sendikacılık beni yaşatır, beni var eder; benim gibi başka birilerini "bu alanda çalışılır" diye ilgisini çekmesini sağlar. Böyle bir şey yok. Bırakınız beni-seni; sizin kendi ihtiyacınız, sorularınıza cevapların ancak bilimsel araştırmalarla bulunacağı çok açık.

Dünya, bugün halkla ilişkiler ve bilim konusu; yani insan, kamuoyuna çıkarken ne giyecek, saçını nasıl yapacak, hangi sözcüğü kullanacak, nasıl hitap edecek, hatta el sıkarken nasıl bakacak; bunlar anlatılarak insanların gönülleri fethediliyor. Bill Clinton geliyor, deprem bölgemizde bir çocuğu alıyor, bir öpücük konduruyor ve bugün artık herkesin sevgilisi. Bunlar kendiliğinden Clinton'un büyük zekasıyla oluşmuş şeyler değil; bunlar, Clinton'un arkasında bir sürü orduyla oluşabiliyor, o ordunun sayesinde bu kadar sevimli bir varlık olarak ortaya çıkabiliyor.

Söylemek istediğim şu: İnsanlar, en basit insan insana ilişkilerde bile dünya kadar uzmanla çalışıyor. Sermaye, bugün inanın -dünyada çoktan başladı- Türkiye'de bile kendi içinde "geleceğin grubu" diyor; "geleceğin Koç'u, geleceğin Sabancı'sı, geleceğin Doğuş Grubu..." İçinden en dinamik, en iyi eğitim almış gençlerini alıyor, onları özel eğitime yolluyor, onlara müthiş bir motivasyon veriyor. Çünkü dünyadaki bu gelişme, büyüme, bu rekabet; "ben, bunlara kendi içimdeki insanları hazırlamalıyım." Bu hep nedir; bir ihtiyaç ve bilim. Benzer şeyleri sendikalar yapmazsa, tren gider, yaya kalır, başka hiçbir yolu yok. Dünya bilimle oturuyor, bilimle kalkıyor; konuşmasından ve söyleyeceği söze kadar. Artık sloganlarla konuşmak yok; "Emek en yüce değerdir" bundan başka bir sözünüz çıkmıyor. Alanları dolduruyoruz, "Emek en yüce değerdir" diyoruz. Emek en yüce değerdir; ama o en yüce değeri, sokaktaki, toplumdaki insanın nabzında, vatandaşın kafasında, yüreğinde nasıl destekleyeceğimiz meselesi önemli. O da ancak ciddi birtakım araştırmalar ve davranış bilimleriyle falan oluyor.

Sizler konuşurken, hepinizin zaten sorunları bildiğinizi biliyorum, söylüyorsunuz da; ama bu sorunlar karşısında hareketsiz ve sessiz kalmanızın neden olduğunu bilmiyorum. Onu da siz biliyorsunuzdur herhalde; ama mesele burada. Hedeflerimiz var, bakın ne güzel koydunuz; gerçekten ekonomik büyümeyi sürdürmemiz lazım. Tabii ki aslında dış dünyadan gelen yabancı sermaye payını arttırmamız lazım; çünkü içerde fazla öz sermayemiz yok. Ancak bu, teslim olmak demek değildir. Büyüme ve sermaye yatırımı artarken, artık üretken istihdamı arttırmamız lazım. Çünkü o sokaktaki istihdam, evet 5 kuruş alıyor, o gün "Allah'a çok şükür, 4 milyon bugün kazandım, evime ekmek götürüyorum" diyor, işsizlik görünmüyor. Ancak sokaktaki her insan, bir fabrikada, bir işyerinde, belirli yasalar çerçevesinde çalışan insan için bir tehdit, bir tehlike. Dolayısıyla olabildiğince

öyle bir üretken bir yapıya geçmemiz lazım ki, istihdamlı üretken işleri arttıracak bir istihdam artışı istememiz ve hayata geçirmemiz gerekiyor.

Dolayısıyla işin ekonomi boyutu da var; ama bu ekonomik boyutu hayata geçirmek için siyasal iradenin çok önemli olduğunu biliyoruz, siyasal yapının çok önemli olduğunu biliyoruz ve emeğin siyasete el koyması bu anlamı da taşıyor. Yani bu ülkede alınan siyasal kararlarda, yasalarda, politikalarda falan emeğin de çıkarları temsil edilsin. Bu bir parti kurmak olabilir, bu bir partiyi desteklemek olabilir. Ancak sadece ve sadece baskı grubu olmakla olacağını ben kendi açımdan düşünmüyorum. Emekle yakın ilişkide bulunan bir partiyle bir baskı grubu olarak rol oynayabilir; ama baskı grubu veya bir partiyle ilişkiler ve parti kurmak için o zaman da sorunlarımız var. Bakmamız lazım; sendikacı olarak kendi içimizde bulunduğumuz şey: Dağınık bir sendikacılık, parçalanmış bir sendikacılık, tabanla ilişkilerin yeterli olmadığı bir sendikacılık ve en önemlisi; tabanın kendi içinde, siyasal partiler arasında tabanın da yönetmede parçalanmış olması. Yani bir parti kurulsaydı; herhalde partinin politikaları ve anlayışı içinde kendi aranızda 4-5'e ayrılırsınız.

Parti nasıl kurulacak? Bu bölünmüşlük içerisinde emek siyasete nasıl ağırlığını koyacak? Koyamayacaksa da hep böyle baş aşağı gidecek; çünkü çözüm, siyasette. Türkiye'de gerçekten demokrasinin, insan haklarının, hukuk devletinin adil bir düzenin gelmesi için, siyasette sorun. Batıda onun için örnek verdim; Batıda işçi sınıfı çok daha olumsuz koşullarda bunu yaptı, Türkiye'de niye yapamam? Bu bölünmüşlüğün önüne geçmenin hiçbir yolu yok.

SALONDAN- Arkadaşlar, birbirimizi kandırmayalım. Özelleştirmeye ilgili defalarca meydanları doldurduk, 100 binlerce kişi; ne yaptık? Yani meydanları doldurduk, bir yerlere varamadık, baskı unsuru olmadık. Bunun dışında ne yapmalıyız; bunu tartışmalıyız.

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Baskı unsuru olabilmek için, baskı unsuru gibi bir güç kazanabilmek için, yine de bir ortak politikada birleşmek gerek. Neyin baskısını yapacaksınız? Sadece İş Güvencesi Yasası çıksın diye. Yaparsınız, bazı zaman da olur; ama İş Güvencesi Yasası Meclisten geçer, kabul edilir, ama hayatta işlemez. Çünkü çok haklı olarak, "Bütün dünyada, Almanya'da bile en iyi İş Güvencesi Yasasının olduğu, 3 milyon işsiz var şu anda" diyor. Neden? Çünkü ekonomik gelişme, ekonomik-teknolojik değişme, rekabet, orada da bir sürü insanın işsiz kalmasına yol açıyor. "İş Güvencesi Yasası, haklı bir neden" demek; belki keyfi uygulamaları önleyecek, belki... Ancak bu, ekonomik açıdan işletmenin haklı olduğu zaman işten çıkarılmayı önlemeyecek. Dolayısıyla, önemli olan, bunu da daha ötesinde bir şeye geçebilmek. Özelleştirme önlenebilir mi? Özelleştirmenin bile başından itibaren bütün politikalar yanlış, bunu da masaya yatırmak gerekiyordu. Böyle bir dalga geliyor; "bunu istemem, istemezük" demekle olmuyor. Ne yapacağım; çok akıllıca politikalar: "Nerede istemeyeceğim, ne kadarını istemeyeceğim, istediklerimi hangi tavizlerle isteyeceğim, gerçekten kabul edebileceklerim olabilir mi?" Ondan sonra bunun getirdiği hazırlıklarla, bunun getirdiği netlikle, gerçekten uzun vadede birçok şeyi farklı koyabilirdik. Örneğin bir sürü işletme, gerçekten bugün kapandı gitti, çok yanlış bir özelleştirme nedeniyle işletmeler işlemedi, insanlar işlerinden oldu. Mesela belki bunları önlemek mümkün olabilirdi; ama sektör bir tavır, "istemiyoruz." İstemiyoruz; ama özelleştiriliyor işte. Dolayısıyla bunlar hep bize biraz ders olması gereken şeyler. Yani istemediğimiz birçok şey oluyor; peki bu istemediğimizi gerçekten "istemiyoruz" noktasına nasıl getirebiliriz?

SALONDAN- Hocam, ben baştan söyledim, tekrar aynı şeyi söyleyeceğim; biz, sendikacılar olarak kendimize laf ettirmeyiz. TÜRK-İŞ, bu konuda; yani ben de dahil, hiçbir arkadaşım,

bugüne kadar ciddi bilimsel bir tespit yapmadı. Bu tespit yapılmadıktan sonra da bir tavırdan, bir çareden bahsetmek mümkün değil. Arkadaşlarımız, "birtakım sloganların peşinden miting yaptık" diyor. Mitinge gelirken, arkadaşlarım bize soruyor, "Maraton mu olacak, öğle yemeğinde de döner mi var, akşam dönerken ne vereceksin, şu mu olacak?" Yani biz, sınıf olma bilincini kaybettik.

Sonuçta işimiz zor; ama genelde bütün arkadaşlarım, başta yöneticilerimiz olmak üzere, sizin de söylediğiniz gibi, bilimsel manada bir tespit yapıp bize görevler vermesi lazım. Bu tespitin yapılmasında bizim üzerimize düşen bir şey varsa da; yani biz bir kuru kalabalık değiliz, hiyerarşik bir yönetimimiz var. Biz burada ne söylersek söyleyelim, yanlış. Yani ben, Kütahya'dan Ankara'ya kadar getirecek arkadaşıma, Prens Otobüsü, O403'ü garanti ediyorsam, öğle yemeğinde döneri garanti ediyorsam, akşam yemeğinde döneri garanti ediyorsam, çayını garanti ediyorsam ve o şartlarda geliyorsa, biz bu işi kaybettik zaten.

SALONDAN- Ruh yok...

Prof. Dr. MERYEM KORAY- Bu garantilerle yapamazsınız; bunu tam tersine götürmek lazım, o noktaya gelmek lazım.

Bakin, tabanla ilişkiler meselesini konuşalım: Tabanla ilişkiler sorunlu. Peki neden? Sendikalara ilişkin nedenler var, tabana ilişkin nedenler var, bugüne kadar yapılan o sendikacılık politikalarına ilişkin de nedenler var. Mesela Türkiye'de uzun süre sınıf lafından korkuldu; çünkü sınıf başka şeylere, "sınıf sendikacılığı yapmıyoruz" denildi. Oysa ister istemez, her zaman ve her yerde yapılması gereken tek şey, sınıf sendikacılığıdır. Sınıf sendikacılığı ne demektir? "Ben, emek gibi, sermayeden farklı bir konumda olan, farklı çıkarları olan bir kesimi temsil ediyorum. Sadece üyelerim değil, bu kesimin bütünü benim

korumam altındadır. Ben, bunların hepsine iyi gelecek, doğru gelecek, onların koşullarını iyileştirecek politika yapıyorum." Özetle bu.

Sınıf demek, ille de devrim yapmak demek değil. Biraz önce söyledim; sınıf sendikacılığı, Batı Avrupa'da hâlâ bile son derece geçerlidir ve bu sınıf sendikacılığı, elde ettiği oy hakkıyla parlamenter düzen içerisinde bir sürü reformun arkasında olmuştur ve gerçekten de sınıf kavramından uzaklaşmadan, o ülkelerde çok ciddi bir değişim yaratmıştır. Türkiye'de ise sendikacılığın günahlarından bir tanesi, sınıf kavramından bu kadar uzaklaştırılmış olmasıdır. Toplusözleşme sendikacılığı, - ücret sendikacılığı demiyorum- tabii tabanı sürekli olarak toplusözleşmelerle getirilen haklar ve onlar iyileşiyor, -çünkü durum fena değil- ona alıştırmıştır; Amerikan sendikacılığı gibi, bugün yüzde 10'un altına düşmüş durumda. Oysa Avrupa'nın en kötü ülkelerinde bile yüzde 20'ler ve üzerinde. Dölayısıyla ciddi bir analiz de orada yapmak lazım.

Bu tabanı önce değiştirmek lazım, tabana sınıf bilinci vermek lazım; işçi olmakla sınıf olunmuyor. İşçi, ancak siyasal bir duruş, siyasal bir bakış açısı; "Hayatta burada duruyorum, buradan bakıyorum etrafa; buradan bakıyorum ekonomiye, buradan bakıyorum sermayeye, buradan bakıyorum hükümete. Gözümde emekçi bir insanın lensleri var, gözlükleri var; onunla ilgili olarak doğru ya da yanlış kararı veriyorum." Öyle bir bakış açısına sahip olmadan, "emek siyasallaşacak." Nasıl siyasallaşacak?

Hep verdiğim bir örnek var: Diyelim ki iki öğrencim üniversiteden mezun oldu; biri fabrikaya girdi, diyelim muhasebeci olarak çalışıyor, biri gitti kendisine bir muhasebe bürosu açtı. İkisi de benzer işler yapıyorlar; ama bunun ikisinin hayattaki konumları farklı; biri o fabrikada ücretli, biri serbest çalışan. Ücretli ve serbest çalışanların, örneğin ücret politikaları,

vergi politikaları arasında hiçbir zaman aynı siyasal duruşu olamaz. Birisi, "Aman daha nasıl vergiler azalsın..." Ama ücretli zaten vergi kaçırıyor; tam aksine, "Doğru dürüst vergi alınsın da, bari benim birtakım okulmuş, hastaneymiş falan hizmetlerimi iyileşsin" der.. Böyle bir siyasal duruş ve böyle bir siyasal anlayış olmadan siyasal duruş bu demek.

Emeğin siyasallaşması ne demek; bir partiye yamanması mı olacak? Bir partiyle, bugün hiçbir belli olmayan, bugün iyi, yarın kötü olan bir ilişkiye girmesi mi? Siyasallaşma, bu anlamda; zihinlerin, bilincin siyasallaşması anlamında son derece büyük ihtiyaç. Ancak ondan sonra emek ister parti kurar, ister şunu yapar, ister bunu yapar; ama gerçekten güçlü bir baskı grubu olur. Önce burada birleşmek lazım. Birleşmenin altında yatan neden de bu; emeği birleştiren ne? Yok, böyle bir şey yok. Çünkü emek ve sınıf, emekçi olmanın bilinci yok ortada. Emeği birleştiren tek unsur bu, başka ne gibi bir birleştirme olabilir? Ama bu unutulmuş, bu yok edilmiş. Peki neyin etrafında birleşeceksiniz de, bir güç birliği çıkacak? İşte bu çok zor, işte burada taban eğitimi devreye giriyor.

Gerçekten bizim kurtuluşumuz; ancak "kendimizin bilincine varmak, çıkarlarımızın bilincine varmak ve bu bilinci takip edebilecek politikalar izlemekle olabilir" diyen bir taban, bir kitle yaratmakta geçiyor. Bunun dışında yapılacak olan şeylerin, kendi adıma çok fazla bir şey getireceğini sanmıyorum. Ama ikinci bir şeyi hep öneriyorum, son derece önemli bir şey; bir araştırma kurumunun kurulması. Üç konfederasyon bir araya gelebilir, özerk bir araştırma kurumu kurabilir, çok da büyük paralar gerekmiyor ve her yıl o araştırma kurumundan çok acil sorunlar için birtakım öneriler isteyebilir. Tahlil eden, analiz eden, sorunu masaya yatıran ve sonra da birtakım ondan öneriler getiren; böyle bir araştırma kurumu kurmadıktan sonra da bilimsel bir tavır takınmak mümkün değil. Birkaç tane araştırma uzmanıyla

sendikalarda olacak bir şey değil. O araştırma uzmanları zaten günlük birtakım rapor yazıyor ya da başkanların birtakım demeçlerini yazıyor. Bu mu bizim işimiz?

Aslında sonuçta aslında size önerilen şeyler de var, 10 yıldır söylenen şeyler de var, bunu konuşan hocalar da var; ama bu kesimin yapabileceği, harekete geçmek değil, sadece meseleyi koymak ve söylemek. Harekete geçmek, sendikalara kalmış bir şey. Çok zor olduğunu ve uzun soluklu bir zaman olduğunu biliyorum; ama eğer 90'da başlansaydı, 2000'li yılda 10 yıllık bir zamanlık zor yol alınmış olurdu. Bakın, 2000 yılında daha kötü bir duruma geldik. O zaman belki daha kötü durumda olmazdık ya da belki birtakım olaylar karşısında ne yapacağımız konusunu biraz daha iyi bilirdik. Dolayısıyla her geçen zaman, biraz daha kayıp demektir. Bir an önce başlanması çok zor olsa bile, bir yerlerden başlanması tek çözüm olarak görünüyor.

Evet, emeğin siyasallaşması gerekiyor. Gerçekten emeğin ve sendikaların bu toplumda oynayacağı önemli roldür. Bütün sivil toplum örgütlerini bir yana bırakın; emek ve sermayenin toplumsal açıdan sahip olduğu gücü hiçbirisinde bulamazsınız. Bu toplum, devletin belirlediği bir toplum olmuştur; toplumsal güçler, devleti belirlemek açısından rol oynayamamıştır. Cumhuriyeti belirli birtakım gruplar, aydın-sivil bürokratlar ilan etmiştir, çok partili rejime geçişi onlar ilan etmiştir, 60 ihtilalini onlar yapmıştır, 71 askeri muhtırasını onlar vermiştir, 80 ihtilalini onlar yapmıştır, bu anayasaları onlar hazırlamışlardır. Biz, sadece toplumun diğer kesimleri, hep tepki veren, edilgen bir vaziyette olmuşuzdur. Bu da bizim yaralarımızdan bir tanesi; çünkü biz, biçim veremediğimiz devlete, biçim veremediğimiz topluma kalkıp da kendi isteklerimizi nasıl anlatacağız, vereceğiz? O yüzden devleti, kendi elimizin altında; benim, sizin, onun biçim vereceği bir kavram olarak düşünmeye başlamamız lazım. Devlet, bizim dışımızda, bizim üstümüzde, bize biçim

veren bir varlık değil; devletten önce insan vardır, devletten önce emek vardır. Dolayısıyla insan ve emek devleti şekillendirmek zorunda, yoksa devlet onları değil. O yüzden devlete bakiş açımızı da değıştirmemiz lazım. Devlet, bizim ÷lkemizde devlet babadır; ama o aynı zamanda arada bir tokatlayan bir devlet babadır. Bizim böyle bir devlet babaya ihtiyacımız yok. Bizim kendi kuyruğunu elimize geçirdiğimiz ya da boyunduruğunu elimize geçirdiğimiz ve istediğimiz gibi az-çok şekil vereceğimiz bir devlete ihtiyacımız var. İşte demokratikleşme, aslında bu demektir. Dolayısıyla bu eğitimi vermek lazım.

Ben, çok zor bir dünyaya baktığımızın farkındayım; ama önce zihinsel değışiklikten başlamak koşuluyla, yapabilecek şeylerimizin olduğunun da farkındayım.

Teşekkür ederim.

SUNUCU- Hocam, çok teşekkür ederiz.

Arkadaşlar, programımız çok sarktı, diğer hocalarımız da bekliyor. Saat 15.30'a kadar ara veriyoruz.

(Ara verildi)

İKİNCİ GÜN

17 Nisan 2001, Salı

BİRİNCİ OTURUM

"ULUSLARARASI GELİŞMELER ve TÜRK SENDİKACILIĞI"

YILDIRIM KOÇ- Değerli arkadaşlar; sıkıntılı bir dönemde toplanıyoruz ve bu dönem, işçi hareketi olarak yaşadığımız en sıkıntılı dönemlerden biri olacak, 12 Eylül sonrasını bile aratacak bir süreç. Bu nedenle, şu gelişmeleri birlikte tartışacağız. Onun için uygun görürseniz, önce şu programdan başlayalım. Sonra bu

program hangi uluslararası zemine oturuyor ve bu programda bize karşı yöneltilen saldırı, geçici bir saldırı mı? Yani 94'teki kriz sonrasında uygulamaya sokulan 5 Nisan Programı gibi kolayca atlatılabileceğimiz bir programla mı karşı karşıyayız; yoksa Kemal Derviş'in gerçekten söylediği gibi, -Kemal Derviş, programı sunarken yaptığı konuşmada, "düzen değişecek" dedi- çok köklü bir yapısal değişiklikle mi karşı karşıyayız? O nedenle, önce izninizle "yeni yapısal değişiklik ve düzen değişikliği" diye ifade edilen olay ne, "gemileri yaktık" denilen olay ne; önce bir hızla buna bakalım. Çünkü döndüğünüzde, il temsilcileri olarak şubeler size en fazla herhalde ne yapılacağını soracaklar; ne yapılacağını anlamak için, bu belgeyi iyi izlemek gerek.

Birincisi, bu yapısal değişikliğe ilişkin elimizde 4 belge var; bu 4 belgeye dayanarak karşıımızdaki gücün ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışıyoruz. Bunların birincisi, geçen ayın 13'ünde, Hükümet daha oluşur oluşmaz, "Programın Genel Stratejisi" diye bir belge yayınladı. İnternet'le uğraşanlarınız varsa, oradan Hazine sitesinden bulabilirsiniz. Başkanlar Kurulu Toplantısı sırasında başkanlara dağıtıldı. Programın genel stratejisi, Hükümetin bu yeni yapı değişikliği konusundaki ilk resmi belgesi. Bu, geçmişte IMF'ye verilen niyet mektuplarından, yapılan stand-by düzenlemelerinden bazı noktalarda farklı, biraz daha açık. Bu, 13 Mart tarihli birinci belge.

İkinci belge, Kemal Derviş'in 19 Mart tarihli basın toplantısı. Kemal Derviş, daha acemiydi, Türkiye'de neyin söylenip neyin söylenmeyeceğini pek bilmiyordu, tepkiler daha ortaya çıkmamıştı; onun için 19 Mart'ta kafasındakileri bu resmi belgeye aktardı. Bu açık bir tavır, henüz uyanıklaşmadığı ve henüz uyarılmadığı dönemin belgesi. Üçüncü belge; 31 Mart'ta Ekonomik ve Sosyal Konsey toplandı, -Ekonomik ve Sosyal Konseye TÜRK-İŞ'ten 3 yönetici, bir de 2 uzman katılıyor- orada hizmete özel bir belge dağıtıldı. "Ekonomik Durum

Değerlendirmesi Sunuş Notu" adıyla 31 Mart tarihinde ne yapacaklarını biraz daha kısıtlı olarak da olsa ifade ettikleri bir belge yayınlandı. Bunun ardından Emek Platformunun eylemleri gelişti; onun ardından da 14 Nisan günü 30 sayfalık "Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" adıyla Kemal Derviş'in geçen Cumartesi günü yaptığı basın toplantısında sunduğu metin ortaya çıktı. Biz, bu nedenle "karşımızdakiler ne yapmak istiyor, onu anlamaya çalıştığımızda; IMF'ye verilen niyet mektupları, IMF ile yapılan stand-by düzenlemeleri eskide kaldı, daha kötüler geliyor, nisan ayında yenisi yapılacak.

Programın 4 ana belgesi var: 13 Mart tarihli genel strateji, 19 Mart tarihli basın toplantısı metni, 31 Mart tarihli Ekonomik ve Sosyal Konseye sunulan belge ve 31 Mart sonrası gelişen tepkiler karşısında tıraşlanarak ortaya çıkarılan ve henüz hepsinin açıklanmadığı ifade edilen bu son belge. Bu 4'ünü birlikte değerlendirmek durumundayız, bu 4'ü bir bütünlük oluşturuyor. Çünkü örneğin resen emeklilik konusu, bu ilk iki belgede var; yani 13 Mart tarihli belgede var, 31 Martta Ekonomik ve Sosyal Konseye sunulan belgede var. 31 Martta Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantısı sırasında Genel Başkan Bayram Meral, yanında DPT Müsteşarı oturuyordu, onunla konuştu, tartıştı. Ondan sonra bu programda açıkça yer almıyor; ama gizli bir biçimde var. Bu nedenle karşımızdaki gücün ne yapmaya çalıştığını anlamak istiyorsak, tamamı henüz açıklanmayan ve ne yapılacağının açıkça belirtilmediği sadece şu son belgeye değil; 13 Mart, 19 Mart, 31 Mart ve 14 Nisan belgelerinin bütününe bakmamız gerekiyor.

Bu 4 belgede bizim TÜRK-İŞ olarak genel taleplerimize ilişkin olumlu hiçbir adım yok. Bizim temel taleplerimiz ne? Birincisi; biz, yıllardır demokratikleşme istiyoruz, çünkü demokratikleşme olmadan sorunlarımızı çözmemiz mümkün değil. Kaçak işçilikle mücadele istiyoruz; bu konuda hiçbir şey

yok. Halbuki geçmiş hükümetlerin kampanyaları oldu; bu kampanyalar başarılı oldu-başarısız oldu, ama kaçak işçilikle ilgili bir şeyler yapmaya çalıştılar. İşten çıkartmaların durdurulması ve işten çıkarılan, özellikle özelleştirme nedeniyle işten çıkarılanların işe iadesi diye bir talebimiz var; en ufak bir şey yok. Sendikal hak ve özgürlüklerin genişletilmesi talebimiz var; bu 4 belgede de sendika adı geçmiyor. Yani bırakın bizim haklarımızı genişletmeyi, bu 4 belgenin hiçbirinde sendika lafı geçmiyor. Çalışma mevzuatının onaylanmış ILO sözleşmeleriyle uyumlu hale getirilmesi meselesi var; hiç söz edilmiyor. Zorunlu Tasarruf Fonundaki para bu belgelerde hiç yer almıyor. Birçok teşkilatımızın işçi alacakları var, o işçi alacaklarının ödenmesine öncelik verilmesi diye bir şey söz konusu değil. SSK prim tabanı arttı, hepimiz şikayetçiyiz, bunun geri aldırılması söz konusuydu; öyle bir şey söz konusu değil, aynen uygulandı gidiyor, o konuda bir şey yok. Sosyal devletten laf etmiyorlar.

Biz, Türkiye'deki bugünkü krizin temel nedeninin yolsuzluklar, hırsızlıklar olduğunu söylüyoruz. Yolsuzluklarla mücadele ve yolsuzluk yapanların ve yakınlarının malvarlıklarına tedbir konulması konusundaki talebimiz hiç dikkate alınmamış, öyle bir şey yok. Gümrük birliği ilişkisinin -birazdan anlatmaya çalışacağım- gözden geçirilmesini istiyoruz; çünkü 31 Aralık 95'te gümrük birliği oluştu, son 5,5 yıl içinde bu ilişkiden çok zarar gördük ve adamların da bizi Avrupa Birliğine alacakları falan yok. Bu işle biraz uğraşan biri olarak, bu gümrük birliğini de sizinle tartışmak istiyoruz. Biz, gümrük birliği ilişkisinin gözden geçirilmesini istiyoruz; adamların böyle bir niyeti yok. Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasasının demokratikleştirilmesini ve ondan sonra son Başkanlar Kurulu kararımızda erken seçime gidilmesini istiyoruz; o konuda da bir şey yok. Yani temel taleplerimiz, bu yeni programın hiçbirinde yer almıyor, birincisi bu.

İkincisi, programda krizin nedeni olarak ne gösteriliyor? Biz, Türkiye'de krizin nedeni olarak yolsuzlukları, haksız kazancı, sermaye yanlısı politikaları ve saire hep konuşurduk. Bakın, adamların krizin nedeni olarak sundukları şeyler, neye karşı tavır alacaklarını açıkça ifade ediyor. Üçüncü sayfada; krizin nedenleri arasında, kamu sektöründeki aşırı istihdam politikası... Hani "resen emeklilik var mı, yok mu" diyenler için, "bu, programda yok" deyip umutlanan arkadaşlarımız için yol gösterici olsun diye. "Krizin Nedenleri" başlığı altında, "Kamu sektöründe aşırı istihdam politikası, verimlilikle uyumlu olmayan maaş ve ücret artışları..." Bu, her şeyi bitiriyor; "Krizin temel nedeni; kamu sektöründe çok istihdam var, yolsuzluklar, hırsızlıklar falan değil ve ücretler ve maaşlar yanlış uygulanıyor, verimlilikle bağlantılı değil." Buna göre krizden çıkmak için ne yapmak lazım; kamu sektöründeki fazla istihdamı azaltmak lazım. İsterseniz burada resen emeklilik diye yazın, isterseniz yazmayın; zaten aşağıda da o konuyu anlatacağım.

İkincisi, sosyal güvenlik kuruluşları, aktüeryal dengelerinin bozulması nedeniyle açıkların hızla yükselmesi. Yani biz, "SSK adam edilsin" diyoruz; burada tam tersine, "Sosyal Sigortalar Kurumuna kaynak aktarılmasın" deniliyor.

"Gerçek ihtiyacı karşılamayan tarımsal destekleme politikaları." "Tarımı göçertin" diyorlar. Bu Tütün Yasasını, Şeker Yasasını konuşacağız. Tarımın göçmesi, bizim çocuklarımızın yanı sıra, iş arayacak milyonlarca insan demek. "Ekonomik etkinliğe ters düşen müdahalelerle yönlendirilen yüksek maliyetle ve verimsiz olarak çalışan büyük bir KİT sisteminin varlığı." Yani krizin sorumlusu kim; işçiler, memurlar, tarım kesimi ve KİT; hırsızlar değil, namussuzlar değil, vatani satanlar değil, banka hortumlayanlar değil, banka alıp içini boşaltıp yurtdışına kaçan vatan hainleri değil filan... Buna göre krizin sorumlusu, -bunları aynen aktardığımız için, şu koyu yazılanlar, bu metinlerden aynen

aktarılanlardır- kamuda işçi fazlası, memur fazlası, aldığınız yüksek ücretler, SSK'nın açıkları, -çok gidiyorsunuz, çok ilaç yazdırıyorsunuz- tarıma verilen destekler ve hepsinden de önemlisi, çoğumuzun çalıştığı işyerleri olan KİT'ler. "Bunlardan kurtulursanız kriz çözülür." Teşhis koyduktan sonra tedaviye geçiyorsunuz. Teşhis ne? Teşhis; işçi, memur, tarımcı ve KİT, bunları ortadan kaldırırsan krizi çözersin. Bu programın temel anlayışı bu.

Bu çerçevede zorunlu emeklilik ya da resen emeklilik olayına nasıl yaklaşıyor? Birincisi, zorunlu emeklilik diye bir şey yok, bunu kullanıyoruz ya da resen, kendiliğinden emeklilik diye bir şey yok, hukuken böyle bir olay yok. Ne var? Biliyorsunuz bizde iki uygulama olabilir; -bunu çok kullanıyoruz, ama hukukta böyle bir kavram olmadığı için söylüyorum- kamuda çalışan işçi olarak 1475/13'e göre benim çıkışı verir, bir seçenek budur. İkincisi, "ben, emekliliğimi isterim." Yani Türk iş hukukunda zorla emekliye sevk etme diye olay yok; ya beni 1475/13'e göre beni işten çıkarırsın, ya da ben emekli olmamı kendim talep ederim. Bunun avantajı nedir? Kamuda çalışan için, emekliye ayrıldığında oturacağı yer farklıysa bir harcırah alıyor, onun için kıdem tazminatı artı harcırah oluyor. Bir de borçlanma olayı ve o sürenin kıdem tazminatını alabiliyor. Eğer 13'e göre çıkarırsa bunlardan yararlanamıyor, ama ihbar süresinin ücretini alıyor. O nedenle genellikle askerlik borçlanması da olduğunda ve harcırah da olduğunda, bana diyorlar ki, "Kardeşim, senin artık emekliliğin geldi; ya seni 13'e göre atacağım ya da kendin dilekçeni ver" ve dilekçemi veriyorum, zorunlu emeklilik denilen olay bu. 14 Marttaki belgede bu çok açık olarak ifade ediliyor.

14 Marttaki belgenin "Zorunlu Emeklilik" başlığına bakarsanız, orada çok açık şunu yapıyorlar: "İşletmelerin verimliliği ve etkinliği dikkate alınarak, emekliliği gelmiş kamu

işçilerinin her türlü kanunu hakları verilerek emekliliğe sevk edileceklerdir." Bunu 31 Mart tarihli belgede açıkça yazdılar ve aynı cümlelerle yazdılar: "İşletmelerin verimliliği ve etkinliği dikkate alınarak, emekliliği gelmiş kamu işçilerinin kanunu hakları verilerek, ... bu çerçevede sağlanacak. Bu çerçevede personel sayısı arttırılmayacak, fazla mesai, ikramiye ve prim gibi ödemelerde kısıntıya gidilecek; -'ikramiyede nasıl kısıntıya gidileceği tartışmalı; ama TEKSİF'ten Adnan arkadaşımız burada, onlar toplu sözleşme sırasında 4 ikramiyenin 2'ye indirilmesi teklifini yaşadılar, henüz kamuda yaşamadık'- cari harcamalar kontrol altına alınacak, -'cari harcamalar demek, personel harcamaları demek'- yatırım harcamaları rasyonalize edilecektir. Tarımsal desteklemede kısıtlama yapılacak, sosyal güvenlikle filan falan..." Bunlardan çok net ortaya çıkıyor ki, zorunlu emeklilik gündemdedir.

Arkadaşlar; TÜRK-İŞ'te bir kaba hesaplama yaptık. 1995 toplu sözleşmeleri sürürken, hatırlarsınız greve gittiğimiz yıllarda kamuda ortalama kıdem yaklaşık 14-14,5 yıldır. Şu anda kamuda ortalama kıdem 18,5-19 yıl. 18,5-19 yıl ortalama kıdem olduğunda, bazı teşkilatlarda sondajlar yaptık; bazı işyerlerinde 1/3, bazı işyerlerinde yarı, emekliliğe hak kazanmış durumda. Zorunlu emeklilik uygulamasını toptan veya ödemelerde zorluk çekmemek için peyderpey yaptıklarında, kamu sektöründe 500 bine yakın arkadaşımız var, bu arkadaşlarımızın 1/3'ü ile yarısı gidecekler. Mesela Tekelde şu anda 37 bin filan arkadaşımız var; yanılmıyorsam 17 bini gidiyor. Çok somut örnek vereyim: Ankara'da Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğünde 300 kişinin 240'ı gidiyor, 60 kişi kalıyor. Ankara belki kıdem yüksek, millet buraya geldi, diğer yerler daha bu kadar sıkıntılı olmayabilir; ama şube başkanıyla oturduğumuzda, Ankara Bölge Müdürlüğünde 300 kişinin 60 kişisi kalıyor, bu zorunlu emeklilik uygulaması gelirse.

Eğer resen emeklilik yürürlüğe girerse, bizim toplu sözleşmelerde bir şey almamız mümkün değil. Yarıya yakın bir iş kaybı olacak ve müthiş bir panik olacak. Bu nedenle, bizim şu anda birinci kavga alanı zorunlu emekliliktir. Birinci mesele, resen emeklilik. 13 Mart ve 31 Mart toplantılarından sonra, Bayram bey, yanında oturan DPT Müsteşarına, "bela mı arıyorsunuz" dedi. DPT Müsteşarı da "Başkan, bunu sizin tepkinizi ölçmek için buraya yazdık" dedi. Şimdi yazmadılar, ama uygulayacaklar.

İşçi ücretleri ve memur aylıkları hakkında ne düşünüyorlar? Bu konuda da 14 Mart tarihli belgede 4 kıstas getiriyorlar. Şu 4 kıstası çok akıllıca uyguladılar; 4 kıstas şu: Birincisi, "Kamu işçilerinin ücretleri, istihdam kaybına yol açılmadan, 1999-2000 dönemini kapsayan toplu sözleşmelerde sağlanan artış..." Bu ibareyi daha sonra çıkardılar. Diyor ki, "Eğer 1999-2000 döneminde satın alma gücünü arttırdıysan, sana para vermiyorum." İkincisi, "Bütçe imkânları..." Üçüncüsü, "Kamu işletmeleri ödeme kabiliyeti..." Dördüncüsü, "Kamu kesimi çalışanları arasında ücret adaleti gözetilerek..." 31 Martta, "istihdam kaybına yol açılmadan" ibaresini çıkardılar. Onun ardından, bu son programda da "Kamu işçilerinin ücretleri, 99-2000 döneminde toplu sözleşmede sağlanmış olan reel artışlar, kamu kesiminde ve kamu çalışanları arasında ücret adaletini gözetecek şekilde ayarlanacaktır; her kesimin bugün göstereceği fedakarlık filan" diye gidiyor.

Biz, bunların ne anlama geldiğini nerede gördük? 11 Nisanda Keçeciler, TÜRK-İŞ'i ziyaret etti ve Keçeciler, TÜRK-İŞ Yönetim Kuruluna şu metni verdi. Bu metinde ne öngörülüyor? Basın bir bölümünü yanlış aksettirdi, sanki 4 üncü 6 ayda eksikler, kayıplar giderilecek diye; yalan, yok öyle bir şey. Şu belge, Keçeciler'in verdiği belgenin orijinalinin fotokopisi. Ne öngörüyorlar; öngörülen şu: Çoğu arkadaşımız kamuda çalışıyor;

kamuda çalışan arkadaşlarımızın bir bölümü 1.1, bir bölümü 1.3'te sözleşme yürürlükleri var. 1.1'den gidelim: 1.1. 2001'de sözleşme yürürlüğü başlayan arkadaşımız son zammını ne zaman aldı; 1.7 2000 tarihinde son zammını aldı. Bu arkadaşımız şu an 6 ay alacaklı. Bu 6 ay enflasyon kaybı yüzde 18'di, 1 Ocak itibariyle; yani şuradan 31.12.2000 tarihine kadar yüzde 18'lik bir enflasyon nedeniyle kaybı var. Gelir vergisinin birinci dilimindeki artış enflasyonun altında arttırıldı, yüzde 12 arttırıldı; özel indirim tutarı az arttırıldı, sosyal sigorta prim tabanı çok arttırıldı. Bütün bunların getirdiği kayıplar yüzde 23'ü buluyor. Bu, 99 Ocağından 2000 sonuna kadarki dönem değil, son 6 aydaki kayıp.

Esasında doğrusunu isterseniz, şunun 3-6 aylık döneminde ciddi bir kazancım var ve benim ciddi kazancım 4 üncü 6 aylık dönemin kaybını telafi ediyor, kötü değilim. Ancak o dönemleri toplu sözleşmemde dönem dönem almışım; benim şimdi alacağım, son 6 aydaki kayımdan kaynaklanan yaklaşık yüzde 23'lük bir oran. Hükümet diyor ki, "1.7.2000-31.12.2000'i unut. Artı 1.1.2001'den 15.7.2001'e kadar sana sadece haziran ayının enflasyon farkını vereceğim; yani 12,5'lik sürenin 11,5 ayını unut." Şu anda istenilen bu. Ondan sonra da "her ay, bir önceki ayın enflasyonu oranında bir zam vereceğim" diyor. Ancak 11,5 ay zamsız çalışmış olacağım; 1 Temmuzda alacağım paramı, 15 Temmuz 2001'e kadar zam yok, 15 Temmuz 2001'de de vereceği geçmiş 6 aylık dönemin kaybı ve şu 6 aylık, ikinci 6 aylık dönemin kaybı değil, sadece 1 aylık enflasyondur.

97'de hatırlarsınız; Eşelmobil uygulamasına geçildiğinde, hiç olmazsa önce bir zam aldık, ondan sonra 5 ay zam almadık. Yürürlüğü 1.1 olanlar, Temmuz ayında yüzde 2,6 zam aldılar; yürürlüğü 1.3 olanlar 1.9'da ağustos ayının enflasyonu yüzde 6,2 idi, yüzde 6,2 zam almıştı. Ancak orada hiç olmazsa ocak ayında ya da mart ayında bir miktar bir zam almıştı; ona rağmen 97 sözleşmelerinde bizim bir grubunun yüzde 28, bir grubunun

yüzde 31 kaybı vardı, biz onu 99'da çıkardık. Bu adamların bize önerdiği; "şu 6 ayı unutun" bu 6 ayın da, 6,5 ayın da, sözleşmenin zammını 15 Temmuzda uygulamaya sokuyor, 1 Temmuzda değil. "Bu 6,5 ayın da 5,5 ayını unutun, bir aylık enflasyon oranında size para vereceğim" diyor, bu teklif bu. Peki sonra ne olacak? Eğer toplusözleşmenin 19 uncu ayının zam oranında büyüme oranının yüzde 0,5'i eklenecek; yani ekonomik büyüme yüzde 3 olursa, yüzde 3,3 ekleyecek. Ekonomik büyüme yüzde 5'i geçmez, yüzde 3-4'ü ancak bulur, şu an gerileme var. Eğer 2002 yılında ekonomik büyüme gerçekleşirse, bizim toplusözleşmenin 19 uncu ayında gerçekleşen ekonomik büyümenin yarım puan üstünde bir ek zam vereceklermiş. O "kayıpların telafisi" filan diye gazetecilerin yanlış anlattığı olay bu.

İki; söyledikleri ne? "Kamu kesimindeki bu anlaşmanın özel kesime de örnek olmasını diliyoruz. Kamudaki bu uygulama, özelde de örnek olacak." Üç; parayla bağlantılı ödemelerde, - 'biliyorsunuz bir grup ödememiz yevmiyeyle bağlantılıdır; onların hiçbirinde artış yok'- maktu ödemeler ücret zammı oranında arttırılacak; yani maktu ödemelerde de hizmet, örneğin öğretmenlik zammı Karayollarında şu kadar kuruşsa, 1 Temmuzda neyse, 14 Temmuz 2001'de de o, 15 Temmuz 2001'de öğretmenlik zammını yüzde 3 arttıracaksınız." Bu, adama küfür gibi geliyor arkadaşlar. Ardından diyor ki, "İşçi sendikaları tarafından yeni getirilen teklifler, toplu iş sözleşmelerinde yer almayacaktır, hiçbir yeni teklif getirmeyeceksiniz." Keçeciler'in 11'inde verdiği ve yarın TÜRK-İŞ'ten cevap beklediği toplusözleşme teklifi bu.

Bir de çok acayip bir şey var, bu ilk defa başımıza geliyor. Ben, yıllardır bu kamu kesimi toplusözleşmelerini, Yönetim Kurulunun görevlendirdiği kişi olarak hükümetle görüşmelere katılan biriyim. İlk defa terbiye sınırlarını zorlayan bir anlaşma protokolü diye geldiler, daha önce teklif diye gelirlerdi. Bu çok

basit gibi gözüküyor; ama bence çok basit değil. Yani daha önce Nevzat Ercan'la Bekir Sâmî Dağ, 95 grevleri sırasında gelip yüzde 5.4'lük yıllık teklifi verdiklerinde, teklif diye verdiler ya da daha önce, Sayın Erbakan döneminde teklif aldığımızda, teklif diye geldi. Bunlar ilk defa, sanki anlaşma yapmaya hazırız; yani ne kadar büyük densizlik... Böyle "Anlaşma Protokolü" diye bir metinle geldiler. Demek ki derdimizi tam anlatamamışız; yani bunu umut ettiler. Anlaşma protokolü diye Mehmet Keçeciler, yanında TÜHİS'in ve KAMU-İŞ'in genel sekreterleri Naci bey ve Ahmet Ateş'le geldi; sanki biz o gün toplu sözleşme imzalayacaktık.

Ücretlerde, demin söyledim ya programda ne var; 99-2000'deki kazancımız, bütçe imkânları, işyerinin imkânları ve kamu sektöründe işçi-memur dengesi falan... Sonucu bu, onun anlattığı husus bu. Bir dönem şu hususu tartışıyorduk ve anlatmaya çalışıyorduk, "böyle değil" diye: Bir dönem, "acaba bize hedeflenen enflasyonu mu verecekler, gerçekleşen enflasyonu mu?" Geçin arkadaşlar, o dönem bitti, öyle hedeflenen enflasyon falan yok, sıfır; yerse, yedirirlerse, bu.

SALONDAN- Ne olacak? İnsanlar bilsinler...

YILDIRIM KOÇ- Bunun cevabı Kızılay'dır, Türkiye'yi miting alanına çevirmektir.

SALONDAN- Başkanlar Kurulu bildirisinde var ve "reddederiz" diyor.

YILDIRIM KOÇ- Başkanlar Kurulu bildirisinde de şöyle geçti: "TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Hükümetin kamu kesimi toplu sözleşme teklifini tartışmaya bile değer kabul etmeyerek sıfır zam önerisini reddetmektedir." Ancak bunun cevabı Kızılay'dır, bütün Türkiye'yi Kızılay'a çevirmektir. Artı tartıştığımız bir konu var; Başkanlar Kurulu bildirisinin son cümlesi şöyle: "TÜRK-İŞ, Türkiye'nin içinde bulunduğu çok zor şartların aşılabilmesi

amacıyla, diğerk toplum kesimleri ve kuruluşlarıyla işbirliğı içinde, siyasete doğrudan müdahale edecek girişimleri hazırlamalıdır.;" Bu da tartışacağımız, daha önce 92 Genel Kurulunda aldığımız bir karar vardır, 95'te aldığımız bir karar vardır. Ben bunları anlattıkça, Ahmet Kılıç, -benim 16-17 yıllık arkadaşım- kafasını öne eğip, "yine aynı numaraları anlatıyorsun" diye gülüyor; bu defa öyle değil, daha ciddi.

Arkadaşlar; iş gerçekten ciddi. Devam edelim; çünkü bu olay bitmiyor. Özelleştirme' geliyor, çok ciddi bir biçimde geliyor. Özelleştirmeyi konuşacağız; bence çok önemli ve özelleştirmeyi çoğumuz yanlış tartışıyoruz. 14 Mart belgesinde, "Enerji sektöründe devam etmekte olan liberalizasyon, serbestleştirme süreci, süratle ve kararlılıkla yürütülecektir. Türk Telekom özelleştirilecektir; Türk Havayolları, Tekel ve şeker fabrikaları başta olmak üzere, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının mevcut portföyünde bulunanlar özelleştirilecektir" diye başlıyor. 31 Martta bu olayı tekrarladılar.

Şu programda özelleştirme çok kapsamlı. Bakın, bu programda özelleştirme neleri içeriyor: Öncelikle ne var, ne yok, satıyorlar. Kemal Derviş, basın toplantısında, özelleştirmeyi nasıl yapacaklarını biraz daha açık anlatmış, daha geniş kapsamlı bir tablo çizmiş. Birincisi Şeker Kanunu; Şeker Kanunu, eğer Sayın Cumhurbaşkanı onaylar, yürürlüğe girerse, 2 yıl sonra Türkiye'de şeker fabrikası filan kalmayacak. Çünkü şöyle bir durum söz konusu: Bu ülke kurulduğunda, emperyalistlere karşı milli kurtuluş savaşıyla kuruldu. O zaman şekerimiz dışarıdan geliyordu ve bu ülkeyi kuranlar, -üç beyaz vardı; bez, un ve şeker ihtiyacının bu ülkede karşılanması- şeker fabrikalarına çok büyük önem veriyorlardı. Türkiye'de şekerin fiyatı yaklaşık 500 dolar. Amerika'nın elinde çok büyük şeker stokları var. Amerika'da şekerin fiyatı 1 000 dolar; ama Amerika, elindeki şeker stokunu tüketebilmek amacıyla uluslararası piyasalara 200 dolardan

şeker veriyor. Yani Amerika'nın 10 milyon ton şeker stoku olduğundan söz ediliyor.

Şeker Kanunu ile oluşturulacak kurul, tamamıyla işverenlerin kontrolü altında; arkasından da şeker fabrikaları özelleştirilecek. Bu yeni programla 6 aylık süre falan tanıyorlar. Şeker fabrikalarının özelleştirilmesinin önü açılacaktır ki, başka yerde 6 aylık süre tanınıyor. Şu anda 460-500 bin dolayında şeker pancarı üreticisi aile var.

Şekerpancarının özelliği şu: Çevreye zarar vermiyor; şeker kamışı çevreye zarar verir. İkincisi, şeker pancarından şeker üretiyorsunuz ve onun yanında küspe ile hayvancılığınız geliyor, Avrupa'ya bağımlı olmuyorsunuz, melasından mayanızı üretiyorsunuz ve alkolünüzü üretiyorsunuz. Yani şekerpancarı dediğinizde, petrol gibi; petrolde sadece benzin üretip geri kalanını atmıyorsunuz; plastiği var falan... Şekerpancarı dediğinizde; şekerpancarı, sadece şekerle sınırlı olmayan katkıları olan, çiftçiyi 6 ay meşgul eden, -buğday tarımı gibi değildir- birçok alanda ülke ekonomisine katkıda bulunan bir şey. Şekerpancarı üretimini durdurduğunuzda, maya üretiminde dışarıya bağımlısiniz, alkol üretiminde dışarıya bağımlısiniz; hayvancılığınız zaten göçtü, iyice göçecektir.

Bu Şeker Kanunu şu anda Meclisten geçti; Sayın Cumhurbaşkanı da onaylarsa, ilk başta ne olacak? İlk başta şeker fiyatları şu anda 500 dolar seviyesindeyken Türkiye'de, 300-350 dolar seviyesine inecek. Bizim bir sürü garibanımız da, "Aman ne kadar da iyi oldu, bakın şeker fabrikaları özelleştirildi" diyecek; 3 yıl sonra şeker 900 dolardan yiyeceğiz. Ondan sonra da köylüye git, "şekerpancarı üret, eski şeker fabrikasının işçileri nerede, çoğu emekli oldu, hepsi kapandı, şu fabrikaları çalıştıralım" dediğinizde, o imkân kaçmış olacak. Yani şekerde yaşanan olay budur.

İkincisi; şu 15 tane ünlü kanun var ya Türkiye'yi kurtaracak, tütün geliyor. 550-600 bin aile tütünle geçiniyor. Şekerpancarında hiç olmazsa şeker pancarı ekilen arazide başka alternatif ürün üretebilirsiniz. Bizim tütünümüz, Türk tipi tütün, çorak toprakta yetişir, alternatifi yoktur; tütün zaten toprağı bitirmiştir, orada başka bir şey de yetiştiremezsiniz. Tütündeki olay nedir? Amerika'da sigara kullananlara uyuşturuu bağımlısı muamelesi yapıyorlar ve ellerinde çok büyük tütün stokları var. Yıllardır bizi o Marlboro'suyla, Parlament'iyle falan kocaman yapraklı Virginia ya da Burley tipi tütün dedikleri tütüne alıştırdılar. Bizim şark tipi tütünümüz, Türk tipi tütünümüz sadece Maltepe'de ve Samsun'da kullanılıyor, onda da yüzde 85 oranında kullanılıyor. Bizi 2001'lere bile alıştırarak ithal tütüne alıştırdılar. Türkiye, eskiden dışarıya net tütün satardı; şimdi Türkiye'nin sattığı tütünden daha fazla tütünü Amerika'dan getiriyoruz.

Tekel özelleştirilirse ve Tütün Kanunu çıkarılırsa, 550 bin dolayında tütün üreticisi açtır. Tekel özelleştirilirse, o Tekelde - hatırlar mısınız, BAF, Maltepe ve Samsun sigaralarının isim hakkını almaya çalıştı- Türkiye'de üretilen ve satılan tütünde şark tipi tütün konulmayacaktır, yüzde 15'lik katkı maddesi olarak konulacaktır, dışarıdan Amerika'nın elindeki stok fazlaları burada kullanılacaktır ve Türkiye'de tütüncülük ölecektir. Türkiye'de tütüncülük öldüğünde, 550 bin aile açtır; bir kısmı teröre gidecektir, bir kısmı Cumhuriyet düşmanlarına gidecektir, bir kısmı bölücü olacaktır, bir kısmı fuhşa yönelecektir, bir kısmı hırsızlığa, vurgunculuğa falan dönecektir, bir kısmı da fabrikaların önünde "Ağabey, ne verersen çalışırım" diyecektir. "Ağabey, ne verersen çalışırım, karnımı doyur yeter" denildiğı yerde de kimse üç kuruş zam vermez arkadaşlar. Özelleştirmenin ikinci ayağı bu.

Bunu daha önce nerede yaşadık? İlk özelleştirilen yerler nerelerdi? Süt Endüstrisi Kurumu, Et-Balık Kurumu, Çimento... Bakın, şu üçü niye önemli? İlk özelleştirilen bunlardır; ilk

özelleştirilenlerde, eskiden Türkiye'de hayvancılık bayağı gelişmişti 60-70'li yıllarda, dışarıya hayvan kaçırlardı, hatırlayın. Ben 50 yaşındayım, ya benden büyüsünüz ya da 2-3 yaş daha gençsiniz; eskiden Türkiye'den İran'a hayvan kaçırlırdı, Türkiye'den Irak'a ve Suriye'ye hayvan kaçırlırdı. Bizim gençliğimizde değil, 15 yıl önce; niye? Yem fabrikaları devletindi, hayvancılığı teşvik etmek için ucuz yem satardı; Avrupa'da olduğu gibi, Amerika'da olduğu gibi.

Süt Endüstrisi Kurumu devletindi. Hayvancılık yapan kişi, sütünü satacağı zaman, önce SEK'in alım fiyatını öğrenirdi, sonra gidip tüccara bakardı; tüccarınki daha yüksekse tüccara satardı, yoksa SEK'e satardı. Hayvanını kesime göndereceği zaman, Et-Balığın fiyatını öğrenirdi. Bunlar özelleştirildi; Türkiye'de hayvancılık göçtü. Göçerten kimdir; Avrupa'dır, Avrupa'nın elinde et fazlası var, Avrupa'nın elindeki et fazlalarını yiyoruz şimdi. Deli danaları yedik, "kömüş" diye bizim eskiden bildiğimiz şeyleri "bufallo" adı altında kakaladılar buralara. O yediğimiz salamın, sucuğun içinde Allah bilir ne etler var?..

Arkadaşlar; vatana ihanet, sadece Yunanlıya askeri sır satmak mıdır? Vatana ihaneti sadece öyle almayın. Tabii bayrağım dalgalanacak; ama "bayrağımı dalgalandıracağım" diyenler, benim bu köylümü çökertiyorlarsa, onun o "bayrağımı dalgalandıracağım" lafına da inanmıyorum arkadaşlar. Yani böyle iki laf edip, "benim bayrağım..." Tabii ki benim bayrağım dalgalanacak; ama benim bayrağımın orada dalgalanabilmesi için, köylümün karnının doyması lazım. Özelleştirme, Tütün Kanunuyla gelecek.

Doğalgaz Kanunu çıkıyor. Şimdiye kadar doğalgazın Türkiye'ye getirilmesi, tekel durumunda devletin elindeydi; devletin elinden çıkartıyorlar. Doğalgaz Kanununa göre, BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatı, iletimi, dağıtımı üzerindeki tekel hakkı kaldırılıyor ve her şey özelleştiriliyor.

Arkadaşlar; Türk Telekom özelleştiriliyor ve sanki çok böyle milliyetçi insanlarmış gibi, bunun yabancılara blok satış oranı yüzde 51'in altında olacakmış. Adamlarla pazarlığı biliyorsunuz; yüzde 34'e adamları razı etmek için, "Size yüzde 34 verelim; ama yönetiminde esas belirleyici konumda siz olun" kabul edildi. Bir ülkenin iletişim haklarını yabancılara teslim etmek nedir? Bunun içinde askeri haberleşmesi de vardır, istihbarat haberleşmesi vardır ve bunları yabancılara teslim ediyorsunuz, özelleştirme dediğimiz bu. Sivil Havacılık Kanunuyla da benzer şey getiriliyor. Özelleştirme, sadece "ucuza gitti, yağma, talan" değil; özelleştirme, sosyal devletin yok edilmesidir, ulus-devletin, milli devletin yok edilmesidir ve bu nedenle son derece önemli. İşçi sınıfı olarak bizim açımızdan önemli; ama bu ülkenin birer vatandaşı olarak, başka gidecek yeri olmayan insanlar olarak önemli, bu ülke elden gidiyor. Elektrik Kanunu çıktı; Elektrik Kanunu çıktıktan sonra, bunun adımları yavaş yavaş geliyor.

Son Başkanlar Kurulumuzda çok açıkça şu yer aldı: "Özelleştirmeler durdurulmalıdır." Yani öyle özelleştirmenin şusu busu değil. Son Genel Kurulumuzda alınan kararlar var; şu kararlarda Acil Talepler Bildirgesinde, "Bizim temel talebimiz; özelleştirme durdurulmalı, kamu kesiminin sorunları, işçi ve işverenlerin katılımıyla çözüme kavuşturulmalıdır." Bu, 99 yılı 1.5 aralığında yapılan 18. Genel Kurulda alınan karar. Temel taleplerimizden birisi şuydu: Özelleştirilen kuruluşlar, biliyorsunuz 4046 sayılı Yasaya göre özelleştiriliyor ve devlet memurlarına, o kamu kurum ve kuruluşlarında özelleştirme süreci içinde başka kamu kuruluşlarına geçme hakkı tanınıyor. Bu nedenle bizim, gerek Başbakan'a sunduğumuz taleplerde, gerek Cumhurbaşkanına son sunulan talepte ve tüm gündemde, "Özelleştirme durdurulmalı; ama eğer durdurulamıyorsa, hiç olmazsa özelleştirilen yerlerdeki arkadaşlarımız, memurların sahip olduğu güvenceye sahip olsunlar" talebini dile getiriyorduk.

Bu 13 Mart tarihli belgede adamlar diyor ki, "Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan, fonlardan ve döner sermayelerden konsolide bütçe kapsamındaki kurumlara ve KİT'lere kesinlikle işçi nakli yapılmayacaktır." Konsolide bütçe dediği, genel bütçe ve katma bütçe. Yani özelleştirilen kurumlardan hiçbir kişi, yatay geçişle kendini sağlama alamayacak. Bunu 31 Martta da söylediler; şu son bölgede adı geçmiyor, ama adı geçmediği için yapılmayacak değil, adamların yapacakları 4 belgede açığa çıkarılıyor.

Bir başka ciddi konu var; uluslararası tahkim... Bu ülke, emperyalistlere karşı bir milli bağımsızlık savaşıyla, istiklal savaşıyla kuruldu. Bu istiklal savaşı öncesinde, Osmanlı döneminde, Türkiye'de çalışan bir tüccar, bir Türk'le anlaşmazlığa düştüğünde Türk mahkemesinde yargılanmıyordu; o yabancı hangi ülkenin vatandaşıysa, onun konsolosluğunda, onun hâkimlerinin geldiği mahkeme kuruluyordu. Türkiye topraklarında benim vatandaşım, Türk, gidip Fransız Büyükelçiliğinde Fransız hâkiminin karşısına çıkıp yargılanıyordu. Cumhuriyet bunu sona erdirdi, istiklal savaşıyla yargı bağımsızlığını aldık. Bu Hükümet geçen yıl ne yaptı, biliyor musunuz? Türklerle yabancılar arasında bir anlaşmazlık olduğu takdirde, buna Türk mahkemeleri bakamayacak, Anayasayı değiştirdiler. Teknik ifadeyle, imtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarında; yani elektrik, gaz, su, otobüs, metro, raylı taşımacılık, bunlarda bir Türk şirketiyle Türk Hükümeti arasında bir anlaşmazlık oldu, yabancı şirket geldi; bu yabancı şirketle anlaşmazlık olduğunda, Danıştay buna karar vermeyecek, Türk yargısı karar vermeyecek. Nereye gidecek; Dünya Ticaret Örgütüne gidecek. Dünya Ticaret Örgütünde kim hakim; Amerikan sermayedarları, İngiliz sermayedarları, Japon sermayedarları. Buna uluslararası tahkim deniliyor, bunu Anayasaya koydular.

Yeni programda ne deniliyor, biliyor musunuz? "Doğrudan yabancı sermayenin Türkiye'ye girişini hızlandırmak amacıyla, daha da önce de Anayasada yapılan değişiklikle getirilen uluslararası tahkim imkânıyla ilgili gereken kanun çıkarılacaktır." Anayasada gerekli değişiklik yapıldı; ama gerekli kanun daha çıkarılmamıştı, "bunu da çıkaracağız" diyorlar. Bütün bunlardan sonra, enflasyon 2001 yılı için yüzde 52,5, 2002 yılında da Allah kısmet ederse yüzde 20 olacak. Bizim de ağzımıza bir parmak bal çalıyorlar; "Size İş Güvencesi Yasasını çıkaracağız" diyorlar. Ancak daha bugün bir yetkiliyle görüştük; -Yaşar bey çok samimi olarak çalışıyor; mesela Avrupa Birliğine sunulan Ulusal Programa Yaşar bey koydurttu, esasında konulması gerekmiyordu- bunun adam gibi çıkacağı da yok.

Arkadaşlar, değerli başkanlar; bizi cidden ciddi bir dönem bekliyor. Yani şöyle değiliz, ne olur: Ayın 14'ünde bir bölümünüzün de önderlik ettiği etkinlikler oldu. Bir bölümünüz yasaklamalar nedeniyle yapamadığı, -Konya'da olduğu gibi- bir bölümünüz, "katılım sadece bizim omuzlarımıza geldi" bir bölümünüz, "bizim eksikliklerimiz nedeniyle biz katılmadık" filan. Ancak ne olur; yani ilerde böyle bir dönemde il temsilcisi olup da gerekenleri yapamadığınız takdirde, bizi rahmetle anmazlar, öyle bir dönemden geçiyoruz. Bu, TÜRK-İŞ Genel Merkez Yönetimi için de geçerli, sendikaların yönetimleri için de geçerli, sizler için de geçerli. Bu dönemde çok geniş düşünmek, ülkemiz yararına; çünkü bizden başka bu ülkeyi düşünen pek yok, sermayedarlar düşünmüyor, sermayedarların ne yaptığını biliyoruz. İşçi olarak, memur olarak, çalışan insanlar olarak, işçi sınıfı olarak biz düşünüyoruz ve bu da bize çok büyük bir sorumluluk yüklüyor.

Olay ne; yani şu neyin sonucunu bir parça anlatmak istiyorum: "Bir çiçekle bahar gelmez" diye bir laf var, ama o çiçek gerçekten baharın habercisi de olabilir; yani kışın rasgele açmış bir çiçek de olabilir o, ama belki de baharın habercisi. Bu belanın

habercisi mi, yoksa rastgele bir olay mı? Bunu değerlendirmek için olayın bütünlüğüne bir miktar vakıf olmak gerekiyor. Bu, baharın habercisi değil, belki kara kışın habercisi; bu rastgele bir soğuk değil, bu çok kötü bir soğğun daha ilk adımı. Yani daha yaşadıklarımız, yaşayacaklarımızın küçük bir bölümü ve biz daha yaşamadık. Esnafın anası ağlıyor. Bir memur arkadaşla, memur sendikalarından birinin genel teşkilat sekreteriyle konuşuyorduk. Dedi ki, "Geçen gün esnaftan biriyle konuşuyorum; adam dedi ki, 'biz size eskiden acırdık, şimdi siz bize acıyın; çünkü hiç olmazsa siz az da olsa düzenli maaş alıyorsunuz, biz hiçbir şey yapamıyoruz.'" "

SALONDAN- Onlar gelmiyorlar...

YILDIRIM KOÇ- Hep şunu anlatıyorum: Mehmet Çelik arkadaşımız, -Kastamonu İl Temsilcimiz ve Kastamonu YOL-İŞ 1. Nolu Şube Başkanı- Kastamonu'ya eğitime gittiğimizde bana bir tane levha verdi. Hep onu hatırlatıyor, bir yere de yazdım. 95 grevleri sırasında Kastamonu'da YOL-İŞ şubeleri, "Grevdeyiz, bize destek verin" diye bir levha hazırlamışlar. Esnaf asmamıştı değil mi, yanlış hatırlamıyorum.

MEHMET ÇELİK- Kara listeye alırlar diye asmamışlardı.

YILDIRIM KOÇ- Kara listeye alırlar diye asmamışlardı. Şimdi esnafın anası ağlıyor. İkincisi; 95 grevleri sırasında çiftçi bizim yanımızda değildi. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Faruk Yücel'le geçen yıl konuşuyorduk; dedi ki, "Bizimkiler, sizinkileri 95'te dövmüştü." "Hayırdır, ne zaman?" dedim, benim de haberim yoktu; -TARIM-İŞ'ten arkadaş vardır- TİGEM'lerde, birkaç yerde 8 Eylül 95'te greve çıkmıştınız, diğer kesim, büyük kitle 20 Eylülde greve çıktı; ama tarımcılar erken çıkmıştı. BASISEN'in sigortacıları 7'sinde çıktı, 8'inde TARIM-İŞ çıktı. O nedenle grevi en uzun yapanımız tarımdı. Ekim ayının 26'sında protokol imzalanıp grevler bitmişti. Ekim ayının ortalarına doğru,

köylü tohumluk almak istediğinde, bizim arkadaşlar da TİGEM'lerde, eski devlet üretme çiftliklerinde vermemişler, dövmüşler; yani, "Çiftçi, bizim grev sözcülerini dövüp, zorla tohumluk almış." Şimdi anaları ağlıyor. O zaman IMF'yi savunuyorlardı; şimdi IMF'ye bizden daha fazla tepki gösteriyorlar.

Şu ana kadar, temsilcisi olduğunuz kitle, henüz bu IMF'nin Kemal Dervişle gelen yeni programının ne anlama geldiğini daha yaşamadı; biz yaşamadık arkadaşlar, kimse kimseyi aldatmasın. Yani ağlayıp sızlanıyoruz da, yaşayacağımızın daha hiçbir bölümünü yaşamadık; esnaf yaşadı, köylünün anası ağlıyor. Yani geçen yıl Pazar günü bir köylü arkadaşla birlikteydik; 13 milyon liraya aldığı bir tarım ilacının 37 milyon liraya fırladığını söylüyor.

SALONDAN- Hocam, çiftçi geçen sene ektiği pancarın parasını almamış.

YILDIRIM KOÇ- Yani bir de bunlar var. Şu anda çiftçi ve esnaf, olayın sıkıntısını yaşıyor, şoku yaşıyor; biz daha yaşamadık. Biz ne zaman yaşayacağız; sıfır zamla yaşayacağız, resen emeklilikle yaşayacağız.

Çoğunuz kamu kesimindesiniz; 1980'de kamu kesimindeki satın alma gücünü 100 olarak kabul ederseniz, 1988'de bu 34'e düşmüştü ve bahar eylemleri bundan sonra başladı.

SALONDAN- Tekel işçisi 44 kilo ispanağa çalışıyordu Hocam; 2 000 liraydı ispanak, 88 liraydı maaşı.

YILDIRIM KOÇ- 88 öyleydi. 89-90-91'i hatırlayın; bunun üzerine 89-91, daha esnaf bu noktaya gelmedi. Hatipoğlu'nun dediği doğru; esnaf daha neler neler görecek. Ancak eğer akıllı davranmazsak, resen emeklilikte bizim 1/3'ümüzü kesiyorlar, sıfır zamla epey bir darbe vuruyorlar, ondan sonra belimizi doğrultamayacağız.

SALONDAN- Hocam, bir şeyi daha tespit etmek istiyorum: Bu söylentiler bile, bizim üyelerimizin maneviyatını bozuyor. Mesela bir tespit yaptırırsanız; ben biliyorum ki Tekelden emekli olmak isteyen dilekçeler verilmeye başladı, yani buna rağmen başladı.

YILDIRIM KOÇ- "Tazminatımı alamazsam" yani böyle bir korkuyu yayıyorlar.

Bir de yanılmıyorsam Isparta Sümerbank'ta mı ne; kıdem tazminatlarını taksitlendirdiler. Sümerbank'ın özelleştirmelerinden bir yerde kıdem tazminatları ödenmedi, taksitlendi. Sümerbank'ın yün ipliği fabrikasında taksitlendirildi ve gerçekten arkadaşlarımızda o korku var; "bu kadar sıkıntılı bir mali durumda nasıl yaparız, buna bir çözüm bulalım" diye.

Değerli başkanlar, değerli arkadaşlar; ne oluyor ve gümrük birliğiyle bunun ilişkisine, Irak'la bunun ilişkisine, bu kriz nereden çıktı; bunları anlatmaya çalışayım, ondan sonra ne yapmamız gerektiğini tartışacağız. Çünkü TÜRK-İŞ Yönetiminin geçenlerde bir 5 saat toplantıları, ondan sonra bir 3 saat toplantılar; yani sizlere yansıyan-yansımayan bir sürü iç yeni değerlendirme yapılıyor. Son Başkanlar Kurulunda Başkanın açış konuşmasında, ilk defa uzun bir aradan sonra bir nokta gündeme getirildi; yani bir tarafa doğru eğiliyor, bilmem kimlerle görüşülüyor falan... Ne yapmamız gerektiğini tartışmamız lazım. Ancak önce ne oldu, ne oluyor; onu anlatmaya çalışayım.

Değerli başkanlar; 1989-91, bizim için çok önemli bir dönem, bunun öncesiyle bunun sonrası Türkiye açısından çok farklı. Bu, ne dönem; Sovyetlerin çöktüğü dönem. Sovyetler çökene kadar Batının Türkiye'ye bakışı farklı, Sovyetler çöktükten sonra Batının Türkiye'ye bakışı farklı. Batı, 89-91'e kadar diyordu ki, "Türkiye'nin toprak bütünlüğü olmalı. Türkiye, Sovyetler Birliğine karşı NATO'nun güneydoğu kanadıdır, sağlam durmalı, tampon bölgedir falan...."

SALONDAN- Jandarması...

YILDIRIM KOÇ- Yani çok açıkça "bizim için onlar çarpışır" diyorlardı. Bu da bizim işimize geliyordu; niye? 1945'te Sovyetler Birliği bizden toprak talep etmişti, 46'da boğazlar üzerinde ortak denetim talep etmişti. Bizim ulusal çıkarlarımız açısından da böyle bir ittifak kaçınılmazdı, doğrudu filan... 89'da Berlin Duvarı yıkılınca her şey değişti. Bunun öncesine biraz gidiyorum, çok öncesine değil; Türkiye, Avrupa Birliği, eski adıyla Avrupa Toplulukları, ondan önceki adıyla AET veya Ortak Pazara 1959 yılında başvurdu ve 1963 yılında aramızda bir Ankara Anlaşması imzalandı. O zaman bunların kafasında bir Avrupa Birleşik Devletleri var; ama çok da net değil, aralarında farklı eğilimler var. Amerika da destekliyor; Avrupa Ekonomik Topluluğu 1957'de kurulmuş, Amerikalılar da Sovyetler Birliğinin Avrupa'daki gücünü kısıtlamak amacıyla Avrupa'yı canlı tutmaya çalışıyor.

Türkiye, Ankara Anlaşmasını imzaladı; fakat daha sonra adamlar bizden bol bol işçi aldılar. Hatırlayın; 63'ten itibaren çok sayıda insanımız Almanya'ya, Fransa'ya, Belçika'ya, İsveç'e falan gittiler. 1970'li yıllara kadar Ankara Anlaşması uyarınca ilişkiler gelişti. Biz, o zamanki Avrupa Topluluğuna üye olmak durumunda filandık; fakat 70'li yıllarda kriz patladı, Avrupa'da işsizlik arttı ve adamlar, bizimkileri geri göndermeye ve bizi üyeliğe pek de almamaya niyetlendiler.

1985 yılında rahmetli Özal farklı bir strateji benimsedi. Hatırlayın, bizde askeri müdahaleden sonra ücretler düşüyordu, dünyada Avrupa'nın Amerika ile arasındaki rekabeti artmıştı, Avrupa ucuz işçi arıyordu; fakat ucuz işçiyi şöyle arıyordu: 1960'lı yıllarda olduğu gibi ucuz işçiyi Almanya'ya getirdiği zaman, orada o işçinin bir süre sonra bilinci geliyordu, sendikaya üye oluyordu. Hatta Almanya'da millet çocuk yapmıyor; bizim arkadaşımızın 5 tane çocuğu oluyordu, amcasının oğlunun

kardeşinin de 7 çocuğunu üstüne geçirip -hep yaşadığımız, bildiğimiz olay- 14 çocuk üzerinden çocuk parası alıyordu, bir maaş da çocuk parası diye alıyordu. Yani üretim yapmak için Türkiye'den Almanya'ya işçi götürdüğünde çok pahalı gelmeye başladı ve Türk işçisi, Alman işçisi kadar pahalalanmaya başladı.

O dönemde Özal'ın bir açıklaması var; -söylediği laf 1985 yılında- Japonlarla konuşurken, "Türkiye'de işçi ücretleri çok düşük, bundan yararlanın" diyor. Yani 1985'te strateji şuydu: "Avrupa Birliği şöyle ya; Türkiye'yi bunun yanına patatesin yumrusu gibi eklemek, Türkiye'de ücretler zaten düşük, Japonlar gelin burada yatırım yapın, Avrupa'ya satın, aramızda bir ilişki var. Avrupalı gele buraya yatırım yap, benim işçim tecrübelidir, gençtir falan... 1985 yılında bu söyledikleri önemde, aynı yıl Serbest Bölgeler Kanunu diye de bir kanun çıkarttı. Serbest Bölgeler Kanununda, şu anda 17 bölgede serbest bölge var; mesela kurulduktan sonraki 10 yıllık dönem için grev yasak. Ardından da 1987 yılında Avrupa Birliğine tam üyelik için başvurdu.

Avrupa Birliği, üyelik kararına ilişkin kararın etkilerken, dünyada bir şey oldu; Berlin Duvarı yıkıldı. Berlin Duvarı yıkılınca, eskiden "Doğu Almanya" diye bildiğimiz 5 eyalet Almanya'ya katıldı ve Almanya, ucuz işgücü talebinin bir bölümünü oradan karşıladı. 90-91'de Bulgaristan, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, şimdiki Slovak Cumhuriyeti, Yugoslavya, Hırvatistan, Slovenya, Polonya, hepsi çıktı; çıktuktan sonra al sana ucuz işgücü. O kadar ucuz işgücü ki; -affedersiniz, burada Şule var ama- oradaki doktor, gelip burada 100 dolara fuhuş yapıyorsa, oradaki ücretin ne kadar olduğunu anlayın, başka hiçbir şey söylemeye gerek yok. Yani Moldova'daki doktor, Rusya'daki, Gürcistan'daki doktor kadın, gelip burada 100 dolara fuhuş yapıyorsa, oradaki aldığı paranın ne olduğunu anlayın doktor olarak; 60 dolar, 40 dolar, 50 dolar, Bulgaristan'da 80 dolar falan...

Böyle olunca, şu yılların bir başka özelliği var; nedir? Bizim ücretlerimizin arttığı yıllar. 88'deki bizim ücret seviyemizi hatırlayın, 91'deki ücret seviyemizi hatırlayın. Neydi o, müthiş bir şeydi; yani OECD dediğimiz kuruluşun verileri var; 1980'de 100, 1988'de 34, 1991'de 210. Hatırlayın, milletin nasıl araba aldığını, eve girdiğini, ikinci eve girdiğini...

88'de Hadim'de Karayollarında eğitimi hatırlıyorum. 88'de Hadim'deydim, Karayollarında, Konya'da; arkadaşların ayağında kara lastik vardı; o Canik, Cislevet'ler vardı ya eskiden, yeniden çıkmıştı. Ancak 91'de Karayolları şantiyesinin önünde araba doluydu, hepimizin yaşadığı bir süreç bu. Yani Avrupalının eline yeni ucuz işgücü kaynağının geçtiği günlerde, bizim ücretler yukarıya fırladı. 89-91, bizim ücretlerimizin fırladığı; buna karşılık Avrupa Birliğinin eline Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan ve saireden çok ucuz bir işgücü kaynağının geldiği bir dönem. O zaman ne yaptılar; bize dirsek çevirdiler. Bize dirsek çevirmenin ötesinde, Türkiye'ye ilişkin politikaları değişti.

Bu arada şöyle bir şey söz konusu: 1991'den itibaren Amerika'nın ve Avrupa'nın Türkiye'ye bakışında köklü bir değişiklik var. Nedir bu köklü değişiklik? Eskiden Sovyetler Birliği vardı, Türkiye şurada; İran, Irak filan... 21 yüzyıl, petrol ve su savaşlarıdır, bu kadar kritik; çünkü ucuza enerji bulan, 21. Yüzyılda diğerini alt edecektir. Enerji yatakları nerededir; Ortadoğu'da ve Kafkasya'da. Yani Türkmenistan doğalgazı, Azerbaycan petrolü ve doğalgazı. Sovyetler Birliği olduğu sürece, Amerika bu bölgeye giremiyordu; bu bölgeye Körfez Savaşı bahanesiyle iyice yerleşti. Çünkü şunu biliyoruz artık: Irak'ı, Kuveyt'i işgal konusunda alttan alttan teşvik eden Amerika'dır. Artı Türkiye'yi de bu sürece katıp, bir başka tezgahı yapmak isteyen de yine Bush yönetimidir, Bush'un anılarında açıkça var.

Amerika, 1991 sonrasında Türkiye'ye yönelik politikasını şöyle değiştirdi: Rusya'da Yeltsin ekibi işbaşına geldikten sonra, bunlar tam Amerikan uşağı oldular, Yeltsin ne denilirse yapıyordu. ABD, Yeltsin üzerinden bu b6lgeye girmeye karar verdi, 7-8 yıl bu politikayı izledi. Türkiye'yi de K6rfez Savaşına sokmaya çalıştılar; hatırlayın, Necip Torumtay istifa etti, Türkiye K6rfez Savaşına girmede. Halbuki Bush, anılarında, rahmetli 6zal'ı ikna edip Türkiye'yi savaşa sokabileceğini yazıyor ve Türkiye'ye federasyon 6nerildi, "Irak'ın kuzeyini de size verelim, federasyonu kabul edin" diye; ama federasyon, Türkiye'nin parçalanması demekti. Bunun için Türkiye'de ulusalı g6ler, millici g6ler bu oyuna gelmedi, federasyon tezini reddettiler, "6niter devlet yapısının değişmemesi gerektiğini" s6ylediler. Amerika şunu g6rd6 ki, Türkiye'de ulusalı-millici bir hareket var. Yani Ortadoğu petrol6ne m6dahalede Türkiye'yi kullanamayacak. O zaman aşağı yukarı 91-92'den itibaren Türkiye'yi parçalama girişimleri 6n plana çıktı ve Sevr Anlaşması yeniden g6ndeme geldi.

Arkadaşlar; bu paranoya değil, size somut yaşadığım bir olayı anlatayım: Sevr haritasını hatırlarsınız; Sevr haritasında, Türkiye'nin bir b6l6m6 Ermenistan'dır, bir b6l6m6 K6rdistan'dır, bir b6l6m6 Rum-Pontus'tur, bir b6l6m6 İtalyanlardır, Çukurova Fransızlarındır, Ege Yunanlılarındır, Trakya Yunanlılarındır; T6rklere de ayrılan, ortada k66c6k bir yerdir. 96 mı neydi; -T6RK-İş'te g6rev olunca, bir s6r6 adamla temasınız oluyor- Amerikan B6y6keliliğinden m6steşar, yani b6y6keliden sonraki adam, bir akşam aradı, -ben de Genel Başkan Danışmanıyım- "Amerikan Cumhuriyet Senatosundan bir adam geliyor, eski bir senat6r, 6zelleştirme konusunda falan g6r6şmek istiyor, sizi yemeğe davet ediyor" dedi, ben de gittim. 7-8 tane Amerikalı, ankaya'da resmi ikematg6hında, -resmi yeri, normal bir eve filan gitmiyorsunuz- Cumhuriyet Senatosundan birisi gelmiş. T6rk

olarak bir ben varım, bir de Dünya Bankasının projelerinde çalışan İş ve İşçi ve Bulma Kurumundan bir adamcağız var. Müsteşarla yemek öncesinde salonda konuşuyoruz; -hiç unutmuyorum- salonun yanında bir oda var, koridorla geçiliyor. Adam konuşurken, beni o koridordan o odaya doğru yöneltti. Odaya girdik; 3-4 metreye 5 metre filan bir oda. Duvar da sol tarafta Sevr haritası asılıydı. Bu, Amerikan Büyükelçilik Müsteşarının resmi ikametgahı. Ben, şaşırdım bir an; çünkü Sevr haritası, bir büyükelçilik müsteşarının resmi ikametgahında asılı olması çok olağandışı bir olay. Şaşırdınca, adam -çok anasının gözü bir adamdı, yaşlı bir adamdı- "tanıdınız mı" dedi, ben de biraz sinirlendim. Çünkü Amerikan Kongresi, bizim Lozan Antlaşmasını onaylamadı. Ben de biraz sinirlendim; dedim ki, "Biz bunu Kurtuluş Savaşıyla parçaladık. Lozan Antlaşmasını Amerikan Kongresi onaylamasa bile, o yürürlükte." Adam, son derece diplomatlara özgü pişkin tavrıyla dedi ki, "Büyükelçilikte bir yerde duruyordu, hatıra olsun diye astık."

Arkadaşlar; bakın, bir büyükelçilik müsteşarının resmi ikametgahında asılan sıradan bir resim bile bir şey ifade eder. Yani bırakın Sevr haritasını asmayı, çok şeyi ifade eder. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri de, Avrupa da Türkiye'nin parçalanmasına oynadı ve hâlâ oynuyor. Yani Sevr dediğimizde, bu bir paranoya, bu bir dayanaksız bir şey değil, bilinen ve açıklanamayan bazı şeyler var. Ancak şurası çok net ki; Amerika da, Avrupa da, bu kritik bölgede bağımsız, ulusal onuru olan, ağırlığı olan bir ülke istemiyor, paramparça bir ülke istiyor; çünkü küreselleşme dediğimiz bu. Yugoslavya, Tito yönetimini beğenir-beğenmeyin, Yugoslavya'ydı. Şimdi Yugoslavya'dan önce Hırvatistan ve Slovenya'yı Alman kontrolünde ayırdılar. Şu anda eski Yugoslavya'nın yerinde Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan, Kosova, Bosna-Hersek, Makedonya var. Sırlar, "Karadağ ayrılabilir" diyor ve Karadağ'da Alman parası geçiyor biliyor

musunuz? Ben, Karadağ'a gittim, para bozdurmaya çalışıyorum, kimse para bozmuyor. Sonra fark ettim ki, ikinci gün çay içemiyorum; yani mark geçiyormuş. Karadağ'da Sırbistan parası, -Yugoslavya'nın bir parçası Karadağ, ama- geçmiyor, Yugoslav parası geçmiyor; Alman Markı geçiyor. Karadağ sömürgeci, Hırvatistan sömürgeci, Slovenya Almanların sömürgesidir ve Yugoslavya'yı parçaladıktan sonra orada hakimiyetlerini kurmuşlardır. Bugün Türkiye üzerinde de benzer bir tezgah söz konusu; yani bunu bilip hareket etmemiz lazım.

Bizim insanımızın bir bağımsızlık tutkusu var, Avrupalılarla filan ilişkide bunu hep görüyoruz. İşverenlerin de benzer tavırları var; ama adamların istediği, onların önünde iki büküm duracak insanlar. Çok somut bir olay anlatmak istiyorum: Bir toplantı nedeniyle Macaristan'da Macarlarla sendika toplantısı yapıyorduk. Almanlar bir tezgah kuruyorlar; Avrupa Birliği içinde Macarlarla görüşme yapıyorlar, ama onları ikinci sınıf vatandaş gibi kabul etmeye çalışıyorlar. Türkiye'den sendikalar adına, 4 konfederasyon adına ben gitmiştim; Macaristan'dan da bir profesör var, Macaristan'da da bir sürü sendika var. Çay arası verildi; ben de adamı çektim, adama şunu anlatmaya çalışıyorum: "Sizi ikinci sınıf vatandaş yapmaya çalışıyorlar; biraz kendinize gelin" diye anlatmaya çalışıyorum. Ben, adama "sizi ikinci sınıf vatandaş yapmak istiyorlar" deyince; adam çok sakın bir biçimde, -Macar sendikalarını temsilen gelen adam- "Üçüncü sınıf vatandaş olacağıma ikinci sınıf vatandaş olurum" dedi. Ben, çok sinirlendim; şunu anlatmaya çalıştım: "Senin ulusal onurun yok mu; yani ikinci sınıf vatandaşlığı nasıl kabul edersin; ulus-devlet ortadan kalkıyor filan..." "Küreselleşme döneminde ulusal egemenlik mi kalmış?" dedi. Biz de bir gün önce bu adamlarla şunu tartışmıştık: Macarlar bana hep takılıyorlardı; "Sen, Osmanlıların torunusun, 150 yıl bizi hakimiyet altında tuttunuz" filan diye. Ben de "Herhalde Anadolu Türkü olarak, hiç

boyunduruk altında yaşamadığımız için senden farklı düşünüyorum" dedim; adam sustu gitti.

Avrupalının istediği böyle adamdır; ikinci sınıf vatandaşlığı peşinen kabul eden. Çünkü Macar, Osmanlının kontrolünden çıkmıştır, Rus'un kontrolüne gitmiştir; Bulgar, Rus'un kontrolünden çıkmıştır, bilmem kimin kontrolüne girmiştir. Onun için onlar kabulleniyorlar; ama bu Anadolu insanının bir bağımsızlık tutkusu var, bir ulus-devlet tutkusu var ve bu, adamları çok rahatsız ediyor. Onun için de özellikle parçalamak istedikleri yerlerden biri.

Peki parçalamak için ne yaparsınız? Türkiye'yi parçalamak için bir saldırırsın; saldırtılar, desteklediler, silahla desteklediler, uyuşturucu trafiğiyle desteklediler belli bir yerleri, biliyorsunuz. Ancak daha ince bir parçalama yöntemi var. Nedir o daha ince parçalama yöntemi? Vatandaşla Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasındaki bağı koparırsan, esas parçalamanın yolu bu. Yani dışarıdan bir saldırı geldiğinde, eğer buradaki insan "ben bu ülkenin vatandaşıyım, ben Türküm, bu ülkeyi ben canım pahasına savunurum" diyorsa, bu ülkeyi parçalayamazsınız. Azeri biriyle konuşuyorduk; Azeri dedi ki, "Soy olarak bakarsanız, benzer soylarız. Sizde vatan duygusu var, bizde yok." Yani Azerbaycan denildiği zaman, oradaki insanların çoğu bir şey hissetmiyor. Onun için Ermeniler karşısında o bildiğiniz, Karabağ olaylarında silahı atan kaçmış, silahı atan kaçmış, yani o vatan olayı yok. Bizde vatan olayı var; ama şu bağı koparabilirseniz, Azeri'ye döndürürseniz, Karabağ'da Ermeni karşısında kaçan Azeri askeri gibi yapabilirseniz bu insanı, o takdirde bitirirsiniz. Peki nasıl yapacaksınız bunu? Bakın, dünyanın hiçbir yerinde askere davulla-zurnayla adam gönderilmez, bu ülkede gönderilir, gerçekten başka hiçbir ülkede yok. Yani askere gitmeyen adama kız verilmez, "askere gitsin de adam olsun" denilir. Söylememe bile gerek yok; çünkü askerlik, adam olmaktır, dünyayı görmektir falan...

Bakın, köylülerin karnı doyuyorsa, o oğlunu askere gönderir. Ancak eğer Tütün Kanunu çıkar, tütün üreticisinin anası ağlatılır, yok edilir, aç bırakılırsa; Şeker Kanunu çıkar, 460 bin şekerpancarı üreticisinin ekmeğini elinden alırsanız; SEK'i, Yemi, Et-Balığı özelleştirir, onun ardından hayvancılığı Türkiye'de göçertir, köylüyü aç bırakırsanız; bu adam daha kaç yıl daha çocuğunu davulla-zurnayla askere gönderir? "Tarıma verilen destek Türkiye'de krize neden oldu" deyip, şu anda tarım kredi kooperatiflerinden alınan kredilere yüzde 120 faiz işletiliyor. "Bilmem nelere indirdik" laflarına inanmayın, onlar hikayedir. Şu anda yüzde 120 faiz uygulanıyor ve icralar başladı. Eğer tarım kredi kooperatifleri, Ziraat Bankası kanalıyla verdikleri kredileri toplamak için icra yollarına başvuruyorsa; adamın bir dönem, 40'lı yıllarda jandarma baskınında tahsildarın zorla aldığı olaylar gibi olaylar önümüzde yaşanacak. Adamın tarım ilacı üç katına çıkmışsa, mazot üç katına çıkmışsa, her Allah'ın günü zam geliyorsa; bu adam kaç yıl daha çocuğunu askere davul-zurnayla gönderir, kaç yıl daha devam eder? Bu adam açsa ve açlığının sorumlusu olarak Meclisi görüyorsa, hükümeti görüyorsa; bu adam devlete sahip çıkar mı, ülkesine sahip çıkar mı?

Sosyal güvende, hastalandığınızda, SSK'ya gittiğimizde adam gibi bakılırsak mı bu vatana daha çok sahip çıkarız; yoksa SSK'ya gittiğimizde 3 ay sonraya ameliyat, devlet hastanesine gittiğimizde bilmem ne olursa mı çıkarız? Adamlar sosyal güvenliği göçertmeye çalışıyor. Sosyal güvenliği göçertmelerinin arkasındaki mantık, Türkiye Cumhuriyeti Devletini yok etme mantığıdır. Tarıma verilen desteğin durdurulması mantığı, programın temeli, Türkiye Cumhuriyeti Devletini yok etme mantığıdır. Yani ne olur bunun farkında olalım; yani birçoğunuz farkındasınız ama...

Günümüzde bir ulusötesi sermaye var. IBM Türkiye'den büyük, Chrysler Türkiye'de büyük, Ford Türkiye'den büyük,

Mitsubishi Türkiye'den büyük, Lever Türkiye'den büyük. Adam, eskiden Türkiye'de yatırım yapıp yapmamaya karar vereceği zaman, Türkiye'ye bakıyordu; şartlar uygun değilse, "yatırım yapmıyorum" diyordu. Adam artık diyor ki, "Kardeşim, Türkiye'ye yatırım yapacağım; sen, şu şartları böyle değiştireceksin, o eski dönem geride kaldı." Onun için ulusal egemenlik, hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir Mecliste. Peki şu IMF'ye verilen taahhütlerde, nisan ayının 15'ine kadar 15 tane kanunu Meclisten çıkaracağım" taahhüdü hakimiyetimizde değil midir arkadaşlar?.. Yoksa hakimiyet IMF'nin midir?

Bakın, bunun sağcılığı-solculuğu bitti, atın o eski kafaları. Kemal Derviş "solcuyum" diyor, Turgut Özal da "sağcıyım" diyordu; ikisinin de yaptığı, IMF'nin, ulusötesi sermayenin programı. Bugün gazetelerde Kemal Derviş, "ben, demokratik solcuyum" diyor. Rahmetli Özal da "sağcıyım" diyordu. Burada "sağcı mı, solcu mu" diye bakmayın; "sermayenin adamı mısın, bu ülkenin adamı mısın, çalışanların, emekçilerin adamı mısın" diye bakın, böyle bakarsak aşarız. Yoksa Kemal Derviş solcu, eğer şimdi sağcı arkadaşlarımız, "al işte, solcu başımıza bela." Öbürü de der ki, "Turgut Özal da bilmem ne yaptı." Sağcı-solcu bitti; sermayeden mi yanasın, çalışanlardan ve bu ülkeden mi yanasın? Çünkü ulusötesi sermaye, artık milli hakimiyet falan kabul etmiyor. Milli hakimiyet kabul etmeyince, demokrasiyi reddedince, burayı bölmek istiyor. Bölmek istediğinde ne yaparsın? Özelleştirme, Tütün Kanunu; bunlar ülkeyi bölmek için.

Bu vatandaş, bu ülkeye sahip çıkmazsa, bu devlete sahip çıkmazsa, bu ülke bir arada bulunamaz. Bu ülkenin bir arada bulunabilmesinin yolu, vatandaşın devletin memnun olmasından geçiyor, yoksa gidiyor. Yani değerli başkanlar, ne olur ucuz-pahalı diye bakmayın. "Özelleştirmeye karşıyım." Niye? "Vallahi ucuza gidiyor." Peki pahalı gitse karşı değil misin? Pahalı gitse de karşıyız; çünkü özelleştirmenin mantığı, Türkiye'yi göçertmektir,

sosyal devleti yok etmektir. Şurada kaç kişi özel sektördensiniz, Allah rızası için kaç kişisisiniz özel sektörden; çoğumuz kamudanız, yüzde 90'ımız kamudan. Özelleştirildiğinde, böyle bir toplantıda kaç kişi bir araya gelebileceğiz? Kamu kesimi olmasaydı sendika olur muydu? Kamu kesimindeki sendikayla hak almasak, özel sektördeki sendika hak alabilir miydi, özel sektördeki işçinin ücreti belirli bir seviyeye gelir miydi? Yok edilen sendikacılık hareketidir, yok edilmek istenilen Türkiye Cumhuriyeti Devletidir.

Ancak şimdi bir fırsat var; o fırsat şu: 1998'e kadar Rusya'da bir iç kavga sürdü. O iç kavganın iki tarafı var. Bir grup, kendisine "Avrasyacılar" diyor, bir grup da kendine "Atlantikçiler" diyor. Atlantikçilerin dediği, başını Yeltsin'in çektiği, "Rusya'nın sorunlarının çözümü, Amerika'nın uşağı olmaktan geçer" temel politika buydu. Avrasyacıların önü sürdüğü çözüm, -şu andaki Devlet Başkanı Putin de Avrasyacıların adamıdır- "Rusya, yeniden süper güç olarak oynarsa sorunlarını aşar; Alman, Amerikan olayı değil." Bakın, son iki yılı şöyle bir kafanızdan geçirin; Rusya'nın kasıtlı olarak Amerika ile yaptığı gerginlikler, Avrupa ile yarattığı gerginlikler filan... Çünkü Avrupa Birliğinin Rusya'yı içine alma gibi bir perspektifi söz konusu değil. 98'ten itibaren Rusya'da "Primakov Doktrini" denilen yeni bir anlayış hakim oldu. Bu yeni anlayış diyor ki, -Putin de onun sonucudur- "Rusya sorunlarını çözecekse, Amerika'nın uşağı olarak değil, daha bağımsızlıkçı bir politika izleyerek çözecektir." Rusya, IMF'yi reddetti biliyor musunuz, IMF'nin paralarını almıyor, IMF'den bir şey istemiyor. Rusya ne yapıyor? Rusya, Çin'le, Hindistan'la, Kırgızistan ve Kazakistan'la ilişkilerini hızla geliştiriyor. "Şanghay 5'lisi" diye bir şey kurdular; Rusya, Kırgızistan, Kazakistan, Tacikistan ve Çin, bir alternatif güç odağı oluşturuyor ve Hindistan gibi dünyanın ikinci büyük nüfusuna sahip olan bir ülkeyle daha yakın ilişkiler geliştiriyorlar.

Türkiye, şu dönem nasıl bir arayış içinde ve nasıl bir sıkıntı içinde? Türkiye’de bir grup var ki, millici, teslimiyete karşı çıkan, Türkiye’nin şeref ve haysiyetli bir dış politika izlemesini savunan insanlar, bunlar mesela Irak’a büyükelçi gönderttiler. Bizim Irak politikamız nedir; Irak’ın toprak bütünlüğüdür. Eşref Bitlis, 93’te niye öldürülmüştü; çünkü Eşref Bitlis, Barzani ve Talabani ile Bağdat arasındaki bağlantıyı kurup, Irak’ın toprak bütünlüğünü sağlatıp Irak’ın kuzeyinde bir Kürt Devleti kurulmasını önleyen kritik adamdı ve Jandarma Genel Komutanı Erşef Bitlis öldürülmüştü. Türkiye, Irak’a büyükelçi atadı. Türkiye, Irak’a büyükelçi atadıktan bir süre sonra kasım krizi patlak verdi. Kasım krizi nasıl patlak verdi? İki Alman bankası, Türkiye’deki yatırımlarını çektiler ve bir panik yarattılar. Kuzey Irak olayı çok önemli. Türkiye’nin burada dış politikası, Irak’ın toprak bütünlüğüne saygıdır, Irak’ın toprak bütünlüğünün bölünmemesidir, bölgede yeni bir sorun kaynağı yaratılmamasıdır.

Türkiye, o zaman mesela ne yapıyor? Karadeniz’de yeni bir donanma kuruldu ve şu andaki komutanı Türk donanması. Mesela bu, belki çoğumuzun gözünden kaçtı; ama bu, Türkiye’nin yeni bağımsızlıkçı bir dış politika arayışının adımlarından biridir. Karadeniz’de şu anda hiçbir saldırı boyutu olmayan, kurtarma ve yardım işlerinde işleyecek olan; ama ilk kez oluşan ve Türkiye’nin girişimleriyle oluşan Karadeniz ülkelerinin ortak donanma girişi var, şu andaki komutanlık da Türk donanmasında. Türkiye, İran’la ilişkilerini tüm sorunlara rağmen geliştirmeye çalışıyor; ama Amerika bunu istemiyor. Türkiye’nin şu andaki şansı ne? 98’den sonra Türkiye, dünyadaki yerini yeni baştan düzenleyebilecek alternatiflere kavuştu. Dünyada sadece Amerika yok, sadece Avrupa Birliği yok; onların dışında, onlara karşı tepkinin de geliştiği bir alternatif ilişkiler ağı kurmaya çalışıyor Türkiye.

Peki Avrupa Birliği, bu çerçevede bize nasıl bakıyor? Avrupa Birliği, şöyle bir yapı; çok kısaca onu anlatmaya çalışayım: Avrupa Birliği kurulduğunda, ilk başta bir ekonomik birliktelik. Ana amaç, gümrüksüz alışveriş yapabilmek; yani gümrük birliği gibi bir olay. Ancak zaman içinde bu yapı biraz daha değiştirdi; şu anda Avrupa Birliği dediğimiz olay, Avrupa Birleşik Devletlerine doğru evriliyor. Yani şu anda oluşan şey, Avrupa Birleşik Devletleridir. Bunların marşı var, Beethoven'ın 5. Senfonisi, bunların ulusal marşı diyemiyorum, çünkü bir ulus-devlet yok, onun ötesinde bir devlet var; ortak pasaport kullanıyorlar, bayrakları var, bütün ülkelerde mavi zemin üzerine 12 yıldız, Avrupa Birliğinin resmi bayrağıdır. Eskiden "ECU" diye bir para birimleri vardı, şimdi Euro oluştu. Euro'yu Avrupa'da bütün mağazalarda ürünler hem o ülkenin parasıyla, hem Euro olarak geçiyor. 2002 Ocakından itibaren bütün Avrupa ülkelerinde Euro tedaviye girecek. Yeni bir devlet oluşuyor.

Bu yeni devletin üç temel organı var. Bunların birincisi Avrupa Komisyonu. Avrupa Komisyonu hükümdür; bazı ülkelerden iki, bazı ülkelerden bir temsilciden oluşan Avrupa Hükümetidir. İkincisi, Avrupa Birliği Konseyi vardır; kanun çıkartır, bütün Avrupa Birliği ülkelerinde geçerli olan kanunlar çıkarılır. Yani yasama organı Avrupa Parlamentosu değildir; yasama organı Avrupa Birliği Konseyidir. Avrupa Parlamentosu, danışma organıydı, yeni yeni danışma organlığından çıkmaya başladı. Üçüncüsü de Avrupa Parlamentosudur. Avrupa Parlamentosu, 2-3 yıl öncesine kadar çok önemli yetkileri olmayan bir danışma organıydı; şimdi giderek Avrupa Birliği Konseyinin yetkilerini biraz devralmaya başladı. Avrupa Birliği Konseyinde her ülkeden temsilciyle dönem dönem toplanır; bunlar içinde bazen hükümet ve devlet başkanların katıldığı toplantılara da zirve diyorlar. Mesela neydi? 97 Aralıkta Lüksembourg Zirvesi dediğimiz, Avrupa Birliği Konseyinin hükümet ve devlet başkanlarının

katılımıyla yapılan toplantıdır ve Türkiye'ye dirsek çevirdiler, "sen yoksun" dediler. Bakın, Rusya, 97 Aralığında henüz Amerika'nın uşağı konumundaydı. 98'de bir tavır değişti; 97 Lüksembourg Zirvesi kararından sonra Türkiye ne dedi; "Ben, seninle Kıbrıs'ı konuşmam, Ege'yi konuşmam." Rusya'da yönetim değişti; hiçbir şey olmadan 1999 Aralığında Helsinki'de Türkiye'ye dediler ki, "Sen de adaysın." Bakın, şu arada Türkiye hiçbir adım atmadı; ama bu dönemde Rusya bunların emrindeydi; 98'de Rusya bunların emrinden çıktı ve bir anda Türkiye'ye karşı tavırları değişti. Mesela nasıl değişti? Baku-Ceyhan Boru Hattı meselesinde değişti. Avrupa-Kafkasya otoyolu yapılacaktı; eskiden Karadeniz'in kuzeyinden gidiyordu, şimdi Türkiye'den gidecek, bu tür düzenlemeler yapıldı. Ancak bunun ardından Minsk Zirvesinde Türkiye'yi dışladılar.

Peki bu adamların bizi almaya niyetleri var mı? Hayır, almaya niyetleri falan yok arkadaşlar; bir sürü toplantıya katılıyor, bu adamlarla da görüşüyoruz. Çok basit bir şey var: Biz, bu ülkelerle 31 Aralık 1995 tarihinde bir gümrük birliği kurduk ve ulusal egemenliğimizin bir bölümünü bunlara devrettik; "Türkiye, Avrupa Birliğinden gelecek ürünlere gümrük koyamaz." 1995 yılında, o zamanın hükümetinin kabul ettiği gümrük birliği şartlarına göre, Türkiye, Avrupa Birliğinden gelecek ürünlere hiçbir şekilde gümrük vergisi koyamaz. Yani Fransızlar Ermeni tasarısını kabul ettiğinde, "Ermeni mallarına karşı gümrük koyalım" diyemezsiniz, koydurtmazlar, adamın anasını ağlatırlar, gümrük birliği ilişkisini kabul ederseniz yapamazsınız. Artı "Türkiye, Irak'tan aldığı mallarda gümrüğü kaldırsın." Kaldıramazsınız; çünkü Avrupa Birliğiyle girdiğiniz gümrük birliği ilişkisi sonrasında, Belçika'nın Irak'a uyguladığı gümrük neyse, Fransa'nın Irak'a uyguladığı gümrük neyse, onu uygulamaya mecbursunuz. Geçti o, "ben istediğim gibi sınırlarımdan yaparım." Belçika, bu kararı veren yerde temsil ediliyor, ben burada temsil

edilmiyorum. Onun için gümrük birliği ilişkisi, şu andaki krizin nedenlerinden biridir. 1 Ocak 96'dan itibaren, Türkiye'ye ellerindeki bütün tapon malları sattılar, orada kalite kontrolünden geçmeyen bütün malları, oralarda kalite kontrolünden geçmeyen ürünleri gazetelerimizin bilmem o promosyon hikayeleriyle Türkiye'ye kagaladılar ve bizim fabrikalarımız kapandı, bizim işçilerimiz işsiz kaldı. Türkiye'nin 2 milyar dolar ithalatta vergi alırdı; o vergi geliri bitti, Türkiye borçlanmaya başladı. Borçlandıkça, sanayicimiz yatırım yapmak yerine, öbür tarafa kaydı ve bir rezalet döneme girildi.

Bir Fransız parlamenterle konuşuyorduk; -adam samimi filan biriydi- adam açık açık şunu söyledi: "Her imparatorluk, kendi çevresinde bir tampon bölgeye ihtiyaç duyar; Türkiye'nin yeri odur" dedi ve bunu da nereden biliyoruz; bunu da şuradan biliyoruz: 1995 yılından itibaren bir Akdeniz Projesi var, belki gazetelerde okursunuz. Avrupa Birliğini şöyle düşünün: Bunlar 1995 yılında kasım ayında Barselona'da toplandılar, 12 ülkeyle bir anlaşma imzaladılar; Türkiye de bu 12 ülkeden biri. Bu 12 ülke, şu ülkeler: Akdeniz'in güneyi ve doğusu, bir tampon bölge ve bir toplantıda Avrupa Birliğinden biri şu lafları etti: "Roma İmparatorluğundan beri ilk defa Akdeniz, yeniden bizim denizimiz oluyor."

Ülke elden gidiyor; Avrupa Birliğinin bizi üyeliğe alma diye bir derdi yok. Avrupa Birliği, gümrük birliğiyle benim pazarlarımı aldı. Şimdi yaptığı ne; şimdi yaptığı şu: Gelelim, bu program neyin ürününe: 1. Bu program, Türkiye Cumhuriyetini zayıflatmak için yapılan bir program, vatandaşla devlet arasındaki bağı koparmadır; yolsuzluklarla mücadele etmek değil, sermayedar sınıfa daha geniş imkânlar tanıyor. 2. Bize önerdikleri ne; tekrar hatırlatayım: 1.1.2001'de sözleşme başlangıcı olan arkadaşlarımız, son zamlarını 1.7.2000'de aldılar. Bu arkadaşlarımız, 1.1.2001'de zam alacaklardı, vermeyecekler.

Teklifleri; 15 Temmuz 2001'de haziran zammıdır. Buna imza attığımızda; şu anda kamuda ortalama ücret net 400 dolar filan, ikramiyeyi falan katarsanız. Bu, Bulgaristan'da 80 dolar.

Şöyle bir örnek vereyim: Bulgaristan Büyükelçilik Müsteşarını tanıyordum, adam emekli oldu gitti, çok da güzel Türkçe konuşuyordu. Bir ara telefon etti, konuşuyorduk; adam çok şikâyet etti. "Ne kadar alıyorsun?" dedim, öyle sorabileceğim biriydi; adamın emekli aylığı 47 Alman Markı. Bulgaristan Büyükelçilik Müsteşarının Bulgaristan'da şu anda aldığı emekli aylığı 47 Alman Markı. Şimdi ne olacak, biliyor musunuz? Böyle bir sözleşmeye imza atacak olursak; önümüzdeki aylarda bir hiperenflasyon dediğimiz yüzde 200, yüzde 300'lük bir enflasyon olacak, 400 dolardan beni 100 dolara indirecek, Bulgaristan'la eşitleyecek. Çünkü orası merkezi planlı dönemde tembelliğe alışmış, millet gerçekten orada pek çalışmıyor; burada çalışıyoruz. Orada yatırım yaptılar; tutturamadılar. Avrupa Birliği ülkeleri, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaptıkları yatırımlardan pek memnun değiller, milleti çalıştıramıyorlar. Orada 50 yıldır farklı bir kültür geliştirilmiş, millet çalışmıyor, çalışmasa da parasını almaya alışmış. Adam buraya gelmek istiyor; ama buraya gelmek isterken 100 dolara gelmek istiyor, ucuz emeğe gelmek istiyor. Bu taslak kim için de geçerli; "özel sektör için de örnek olacak" demeleri bu. 400 dolardan 100 dolara 2-3 aylık bir hiperenflasyonla düşürdükten sonra ne diyor; "sana her ay gerçekleşen enflasyonu vereceğim" diyor. 100 doları devam ettirecek, olay budur. Peki ne yapalım? Esas kritik nokta bu.

Değerli arkadaşlar; elimizde 3 tane gücümüz var. Bildiğiniz şeyin tekrarı olacak; ama hak almak için haklı olmak yetmiyor. Sayın Demirel'in çok güzel bir lafı vardı; "Ne kadar ekmek, o kadar köfte." Ne kadar gücünüz var, o kadar ekmek, o kadar hak arkadaşlar; yani hak eşittir gücünüz kadar. Bizim gücümüz ne; üretimden gelen gücümüz var, bunu sık sık söylüyoruz. İki;

tüketimden gelen gücümüz var. Üç; siyasal alanda gücümüz var. Üretimden gelen gücümüz ne; grev yaparız. Adam kamuda grev yapılmasını istiyor. Çok açıkça hatırlayın; Tansu hanım bir ara, "Eylem yapın da Pazar yevmiyeleriniz de gider, iki yevmiye tasarruf ederim, Hazineye gelir kaydolur filan" demişti. Yani grev her zaman çözüm değil.

"Eylem..." Vallahi eylem yapılabilir; ama yine size yaşadığım bir olayı anlatayım: 96'da Refah-Yol vardı; TÜRK-İŞ'in de çabaları falan, esas başka birilerinin çabalarıyla Refah-Yol gitti. Eşel mobil tartışmaları vardı, eşel mobildeki kaybımızın telafi edilmesi için. 25 Ağustos 97'de Ekonomik ve Sosyal Konsey toplandı. Mesut bey söz vermişti; "Biz, hükümete gelirsek, şu yüzde 30'luk kaybınızı ödeyeceğiz, eşel mobil" diye. O zaman da Ekonomik Konsey bünyesinde bir komisyon kuruldu, bende TÜRK-İŞ adına o komisyonda görevliydim. Çalıştık falan; Komisyon Başkanı Işın Çelebi'ydi, anlaşılmadı ve dağıldı.

97 Aralığı filandı; Mesut bey, yanında Burhan Kara ile Bayram beyi ziyarete geldi, Bayram beyin odasında oturuyorlar. Mesut bey, "Bu Eşel mobil Komisyonu ne oldu" demiş Mesut bey; Bayram bey de beni çağırtı, ben de girdim, Başbakan'a -o zaman Mesut Yılmaz Başbakanı- bilgi arz ettim, "böyle böyle oldu filan" diye; sonra da çıkmadım, kaldım. Bayram bey var, yani bizim TÜRK-İŞ Yönetimi var, rahmetli Orhan Balta vardı o zaman; TÜRK-İŞ Yönetiminde değildi, ama o da Bayram beyin odasında kalmış. Bayram bey dedi ki, "Sayın Başbakan; siz bize söz verdiniz, bu sözünüzü tutun." Dedi ki Başbakan, "Sözümü reddetmiyorum; ama -bu ek zam olarak eşel mobil dönemindeki yüzde 30'luk kaybınızın verilmesi için- Güneş Taner, Hong-Kong'da IMF ile görüştü geçen hafta; 98 için 10 milyar dolara ihtiyacım var. 10 milyar doları alabilmem için IMF benden üç şey istiyor: 1. Özelleştirme, 2. Bütçe disiplini; ek zam olayları falan, onu aşar, 3. Emeklilik yaşını yükseltin." Bunun

üzerine Bayram bey dedi ki, "Sayın Başbakanım; bizim tabanımız size oy veriyor; siz şu yüzde 30'luk meseleyi hallederseniz, bizim kitlemiz de size oy verir." Mesut Yılmaz güldü; dedi ki, "Bayram bey, size bugüne kadar imzalanan en iyi sözleşmeyi 91'de ben imzalamadım mı?" Zannediyor musunuz ki, ben sanıyorum ki size o iyi sözleşmeyi imzaladım diye sizin tabanınız bana oy verdi; yok. O sözleşmeyi herkes aldı, ondan sonra hangi partiye oy veriyorsa, gittiğinde ona verdi."

Bakın, Bayram bey, burada farkında olarak ya da olmayarak siyasal gücü bir kullandı; ama şu anda siyasal gücümüz yok; yani millet Faziletliyse Fazilet'e, ANAP'lı ise ANAP'lıya, DSP'li ise DSP'ye, MHP'li ise MHP'ye, BBP'li ise BBP'ye götürüyor veriyor. Yani bu kozumuz 97'de yoktu; şimdiyi tartışacağız. Bunun üzerine Bayram bey, şu ikinci kozu kullanmaya başladı: "Biz, 300 bin kişiyi Kızılay'a topladık; yine toplarız" dedi. Mesut bey güldü; dedi ki, "Bayram bey, toplayamazsınız; o 300 bin kişi, 'rejim elden gidiyor' denilince geldi. Şimdi ücret meselesi için olsa olsa 100 bin kişi gelir." TÜRK-İŞ'te miting olaylarıyla filan uğraştığım için, adamcağızın tahminleri doğru; yani sizlerden gelen haberler, diğer teşkilatlardan gelen haberler, hangi sendika, hangi bölgeden kaç adam getirir, kaç araba getirir, onları biliyoruz. Yani adamın verdiği rakamlar doğru, aşağı yukarı 100 bin kişi gelir. Bayram bey de "100 bin kişi gelir" dedi. "Gelsinler" dedi Mesut Yılmaz. "Kızılay'da kalırlar" dedi; "Kalsınlar" dedi. "Ertesi gün de kalırlar" dedi. Mesut bey dedi ki, "Bayram bey; arkadaşlarımız eninde sonunda memleketlerine, işlerine dönecek değiller mi? İki gün Ankara'da misafirimiz olurlar" dedi.

Anlatmaya çalıştığım şu: 89'da yürüdüğümüzde, Türkiye'de ilk defa yürüyorduk ve çok önemliydi, ses getiriyordu; gazetelerdeydik, televizyonlardaydık. Ancak şimdi Kızılay'da 3 gün kaldınız diye kimse siz hak falan vermiyor. Bir de 91'de işler bu kadar kötü değildi; 91'de dış borcumuz 110 milyar dolar

değildi, 91'de bütçenin yüzde 45'i, yüzde 50'si faize gitmiyordu, yatırımlara bu kadar az para ayrılmıyordu falan... O zaman gücümüz ne? Gücümüz yine bu üç alan; ama bugüne kadar yaptığımız biçimde değil, daha farklı. Üretimden gelen gücümüz önemli tabii; ama bugüne kadar yaptığımız biçiminde olursa tersine döner. Yani güreşte her oyunun karşı oyunu vardı, güreşenleriniz varsa bilir; kim daha iyi yaparsa... Üretimde iki şey var: 1. Mitingler tabii ki önemli; ama mitingi Kızılay Meydanı'nda 300 bin değil de 2 milyonla yapıyorsanız önemlidir. 24 Temmuz 99'da Ankara'da miting yaptık, çoğunuz da geldiniz. Ankara mitinginde bizim tahminimiz 230 bin-240 bin dolayında arkadaşımız geldi. Yaşar Okuyan, ona 150 dedi, ama biz gazetelere 400-500 diye açıkladık. Ama Yaşar Okuyan ne dedi; "Koca Ankara'da toplayabildikleri adam 150 bin kişi." Dediği tam doğru değil; ama bir parça şu da var: Koca Ankara'da toplayabildiğimiz 230 bin kişi, Ankara dışından gelenlerle birlikte.

SALONDAN- Hocam, sadece Ankara'da 550 bin çalışan var.

YILDIRIM KOÇ- Demek ki etkili değil. Şunu yaparsak etkili olur: Kızılay Meydanına 200 bin değil, Kızılay Meydanında 2 milyon, 3 milyon; esnafıyla, köylüsüyle, karısıyla, çocuğuyla ve "gitmiyoruz" dersek etkili olur; sıkıyorsa hadi çözmesin. Çoluk çocuğuyla, esnafıyla, köylüsüyle; "talebim yerine gelene kadar buradayım. Tuvaletse; Güvenpark'ın bilmem nesine ederim. Ekmekse, nasıl olsa bir ekmek getiren bulunur" diyebiliyorsanız etkili olur. İkincisi; benim bu işi yapanım bu siyasi partilerdir. Şunu yapabildik mi: Şeker Kanunu çıktı, şunu yapabiliyor muyuz? Çözeriz; şuradan biliyorum: 99 sözleşmeleri sırasında çıkan sözleşmeler, Şükrü Sina Gürel ve Nami Çağan ile görüşmeler yapılıyordu, tıkanı, bayramdan önceydi. TÜRK-İŞ Yönetimi bir karar verdi; teşkilata bir yazı gönderdik; "Bayram sırasında DSP il örgütleri ziyaret edilecek" dedik. Bizim bütün telefonlar

dinlendiği için, ondan sonra sürekli telefon etmeye başladık; "Verilen talimat, 'ziyaret edilecektir'; ama bu mesele çözülene kadar orayı işgal edin" diye, yazılı hiçbir şey yok. Ertesi gün saat 10.00'da -Cuma günüydü, hiç unutmuyorum- Şükrü Sina Gürel aradı, rahmetli Şemsi beye "gelin de şu meseleyi bir görüşelim" dedi ve gece saat 1.00'da toplusözleşme bitti.

Şunu anladık: Bu adamlar, parti işgalinden çok korkuyorlar. Yani şundan çok korkuyorlar: Eğer CHP'liler ya da DSP'liler MHP'yi işgal ederse kavga olur; ama MHP'liler MHP'yi işgal ederse bir şeyler olabilir. DSP'liler, "Vallahi benim kimlik kartım burada, ben DSP'liyim ama rezil oldu; bu rezil olma olayım bitene kadar ben buradayım" derse. "Benim ANAP'lı kimlik kartım burada, ben ANAP'lıyım; ama ben rezil oluyorum, arkadaşlarımın yüzüne bakamıyorum; bu meseleyi halledene kadar ANAP il örgütünden çıkmıyorum" derse bir şeyler olabilir gibi geliyor.

Üçüncüsü, bu üretimden gelen güç. Yani bu gösteri olarak baktığımızda; Ahmet Kılıç, Trabzon'da Karayollarının bakım işini durdurmuş veya durdurmamış; Bekir Başkan, Konya'nın, Hadim'in bilmem neresinde köy yolunu yapmış veya yapmamış; kâr mücadelesi hariç, hükümeti etkilemez. Ama üç işkolu var; enerji, telekom ve bankalar... Bunlar durduğu anda Türkiye durur ve bunlar durduğu anda, hiçbir hükümet, "Aman, karayollarında bakım-onarım işleri yapılsa ne olur, asfalt işi olsa ne olur, bilmem ne olsa ne olur" diyemez; bankalar durduğunda, enerji durduğunda, diyemez.

Mustafa ağabey İzmir'i bilir; işverenler Türkiye'de ilk kez işçi karşıtı yürüyüşü 18 Haziran 1975'te yaptılar. 16 Haziran 75'te İzmir'de Halil Tunç şalter indirdi; iki gün sonra Konak Meydanında Atatürk Anıtına yürüyüp siyah çelenk bırakmışlardı.

SALONDAN- Toprak sanayii işverenleri yaptı...

YILDIRIM KOÇ- Tektir. Niye? Enerji, kan, hayat götüren şeydir. Haberleşiyor ve kapitalizmin sinir merkezi... Bunları

durdurabilirsek, halledemeyeceğimiz mesele yok. Durduramazsak; zaten onun için buraları özelleştiriyor. Nereler özelleştiriliyor; enerji, Elektrik Kanunuyla birlikte özelleştiriliyor, telekom ve bankalar ilk özelleştirilecekler arasında. Yani "üretimden gelen güç" dediğimizde, öyle biz "yürüdük de almadık mı?.." Hayır, o değil; 2 milyon kişi Kızılay'a gelebiliyor muyuz? "Bana söz verdin kardeşim, beni rezil ettin. Ben MHP'liyim, milletin yüzüne bakamıyorum; 'MHP'ye oy verin' diye yalvardım, yakardım; şimdi adamlar beni bulsalar yüzüme tükürüyorlar" diyebiliyor muyuz?

SALONDAN- Hocam bu da olmuyor. Partileri ziyaret ettik; ben Cumhuriyet Halk Partiliyim, tam Cumhuriyet Halk Partisinin önünden geçerken kenarda kaldım. Doğru Yol'a geçtik; "ben Doğru Yolcuyum" diyen yine uzak kaldı.

YILDIRIM KOÇ- Tutturamazsak gidiyoruz.

İkincisi, tüketimden gelen bir gücümüz var. Bu, çok çağdaş bir olay, çok medeni bir olay, hiçbir sıkıntısı yok. Bunun iki boyutu var; bir boyutu yeni geliyor. Bir boyutu da BİFA ya da Eti konusu. Eti, Tek Gıda örgütü; "Eti'nin mamulünü mü alayım; biraz daha ucuz olsa bile BİFA'nın mı? BİFA sendikası; Eti'ninkini alayım." Yani olumlu ayrımcılık diyebileceğimiz bir şey. İkincisi, çok somut örnektir; yıllardır tartışıyoruz, ama bir türlü bunu yapamadık. Arçelik'te grev var; Arçelik'te grev olduğunda, Arçelik kime bağlı; Koç Holdinge. TÜRK-İŞ'in yapması gereken şu: Koç Holdinge bağlı şirketler hangileri; kardeşim bunların ürünlerini alalım. İki; Koç Holdinge bağlı Migros var, Migros'un bir de yan kuruluşları var, Şok marketler falan var. Sıraya girip, 100'er-50'şer gruplar halinde bloke edelim; 10 milyon lira bir gofret, 10 milyon lira bir sakız. Bu çok kolay ve hiçbir cezası yok. Koç'un başka nesi var; Koçbank'ı var. Koçbank'ta 1 milyon liraya vadesiz mevduat hesabı açtırsın 100 kişi, ertesi gün gitsin hesabını kapatsın, "param tehlikede" diye. Böyle yaptığınız an,

Koç'u teslim alırsınız, Arçelik'i de. Bu da tüketimden gelen gücümüzü hiçbir cezası olmadan kullanılabilmek yolları.

Son konu, giderek önem kazanıyor ve TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunda uzun bir aradan sonra ilk kez görüşüldü; onu da tartışalım biraz, ondan sonra istediğiniz an bırakabiliriz, ama bu konuyu mutlaka tartışmamız lazım: 1961 yılında 15 sendikacı bir araya geldi, bir parti kurdu. Başlı çekenler arasında rahmetli İbrahim Delice vardı, Halit Mısırlıoğlu vardı, 15 tane sendikacı; her görüşten, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinden. O zaman İstanbul Bölge Temsilciliğimiz yoktu, 62 Martında filan İstanbul Bölge Temsilciliği kuruldu. Bölge temsilciliklerimiz öncesinde, 48'de kurulan İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, TÜRK-İŞ içinde ana kitleydi ve hatta biraz da ayrı baş çekerdi, yani 60'a kadar da sanki "merkez benim" derdi, öyle bir havası vardı. 57 seçimlerinde TÜRK-İŞ milletvekili vermiş; -54 seçimlerinde TÜRK-İŞ'ten mesela rahmetli Naci Kurt, -TÜRK-İŞ'in Genel Başkanıydı- o dönemde Demokrat Partiden girdi; Recep Kırım hâlâ hayatta, TÜRK-İŞ'in kurucusu, Demokrat Partiden milletvekili oldu- 57'de TÜRK-İŞ'in o zamanki Genel Sekreteri İsmail İnan, -hâlâ hayatta- Cumhuriyet Halk Partisinden milletvekili oldu. Yani her seçim öncesinde TÜRK-İŞ sendikaları teklif bekler, sendikacıları teklif bekler, öyle bir gelenek var; 61'de kimseye gelmiyorlar. 61'de kimseye gelmeyince, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği içindeki 15 sendikacı diyor ki, "Kimse gelmezse, biz gideriz; parti kuralım" ve Türkiye İşçi Partisi diye bir parti kuruyorlar. Kurdukları partinin komünistlikle, sosyalistle falan hiçbir şeyle ilgisi yok. 15 sendikacının çok açıkça hiçbir organ kararına dayanmayan, işçinin böyle bir talebi yokken; çünkü o yıllarda işçinin büyük çoğunluğu Demokrat Partili, ufak bir bölümü de Cumhuriyet Halk Partili. Demokrat Parti devrilmiş, yeni Adalet Partisi kuruluyor ve millet Adalet Partisine doğru giderken, kendilerine teklif gelmeyen 15 sendikacının "hadi biz kurduk, olsun" diye kurdukları bir parti, 13 Şubat 1961.

Kritik nokta şu: İşçinin "bu partilerden bıktık, Allah tümünün belasının versin; bir şeyler yapalım" diye bir olayı yok. Siyasete güven var, millet umudunu Adalet Partisine bağlamış, DP'nin devam olarak, bir kısım ufak da olsa Cumhuriyet Halk Partili, böyle bir ortam var. Yani millet gerçekten, Mustafa ağabeyin dediği doğru, siyaset kurumu Meclis, siyasi partiler yıpranmamış. İkincisi; 15 sendikacının, sendikalarının yetkili organlarında böyle bir karar yok. Yani İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Müessesiler Heyeti -o dönemki tabiriyle- toplanıp, böyle bir karar alıp da değil; 15 sendikacı, "hadi gelin, kuralım" oluyor. Partiyi götüremiyorlar, parti büyüyemiyor. Hatta parti kurulduğunda, çok komik bir biçimde, programı yok. Programsız parti olur mu; programı yok, programı 6 ay sonra yazılıyor, böyle bir dönem.

SALONDAN- Programı bir avukat yazıyor.

YILDIRIM KOÇ- O avukat da bir komünistin arkadaşıymış, Mihri Belli'nin arkadaşı çıkıyor. Yani yazdıranlar da yazdırdıkları kimsenin kim olduğunu bilmiyorlar. Yazdırdıkları avukat, tescilli komünist Mihri Belli'nin arkadaşı, Mihri Belli'ye gidip birlikte yazmışlar programı, Mihri Belli'nin anılarında yazıyor. Millet partinin peşinden gitmiyor, TÜRK-İŞ Genel Merkezi, rahmetli Demirsoy ve Halil Tunç, partiye dirsek çeviriyorlar. Nuri Beşer, önce bunları biraz oyuyor, -Nuri bey, dünyalar tatlısı bir insandır- daha sonra Adalet Partisinden milletvekili oluyor. Nuri bey, 60'ta Genel Başkandır ve Nuri bey de bırakıyor. Onun ardından partiyi devredecek adam arıyorlar, parti batıyor. Bu arada Ankara'da Sevgi Demirsoy ekibi, partilerle; rahmetli İnönü'yle, o dönemki parti yöneticileriyle ilişkileri kurmak için İstanbul'a alternatif bir "Çalışanlar Partisi" projesi ortaya atıyorlar, Türkiye Çalışanlar Partisi. Bu da çok ilginç; çünkü Çalışanlar Partisi Projesinin programını hazırlayanlar içinde Kaya Özdemir var, Sadık Şide var, Sadun Aren var, -daha sonra TİP'in Genel Başkanı- Doğan Avcıoğlu var ve Mümtaz Soysal var, yani böyle bir acayip yapı.

Fakat bunun için Mümessiller Heyetinden yetki alıyorlar TÜRK-İŞ içinde. Yani bir taraftan İstanbul'da TİP var, batma noktasında ve devredilecek adam aranıyor, Anadolu'daki bazı yörelerin tabiriyle yıkılacak yer aranıyor. Buna karşılık da Ankara'da, hükümete karşı bir koz olsun diye Sevgi Demirsoy ve Halil Tunç'un önderliğinde; Sadık Şide, Kaya Özdemir, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu ve Sadun Aren'in oluşturduğu bir Türkiye Çalışanlar Partisi var, Mümessiller Heyetinin de bu doğrultuda bir kararı var. Fakat TÜRK-İŞ'i ciddiye alıp, bakanlarla görüşmeler başladıktan sonra bu proje iptal ediliyor. Oradaki amaç da, bakanları TÜRK-İŞ'le görüşmeye ikna etmek; bakanlarla düzenli toplantılar yapılmaya başlanınca, bu Çalışanlar Partisi Projesi unutuluyor.

İstanbul'daki Türkiye İşçi Partisi de devredilecek adam araya araya bir sürü adamla konuşuyorlar ve sonunda Mehmet Ali Aybar'a gidiyorlar. Mehmet Ali Aybar, 1946'da üniversitede doçentken "Zincirli Hürriyet" diye bir dergi çıkartan, o yüzden atılan, solcu bilinen, TKP ile bir miktar dolaylı bağı olmuş bir adam. Mehmet Ali Aybar diyor ki, "Bana önce bir zaman tanıyın." Mehmet Ali Aybar, o dönem Amerikan Büyükelçisine gidiyor, görüşüyor; onun ardından "Tamam, kabul ediyorum; ama Kurucular Heyeti olarak bir basın toplantısı düzenleyip beni davet edin; ben de bir basın toplantısı düzenleyeyim, daveti kabul edeyim" diyor. Bunun üzerine 15 sendikacı, basın toplantısı düzenliyorlar. Aralarında iki tane de MİT ajanı var. biri Gıda İşçileri Sendikası'ndan, biri de bir başka sendikadan. İki de MİT ajanıyla 15 sendikacı basın toplantısı yapıyorlar, Mehmet Ali Aybar'ı Genel Başkanlığa davet ediyorlar. Mehmet Ali Aybar da arkasından bir basın toplantısı yapıyor, -öyle komik işler oluyor- "Türkiye İşçi Partisi Başkanlığını kabul ediyorum" diyor ve sendikacılar kurtuluyor, "attık başımızdan" diye. Ondan sonra Türkiye İşçi Partisini eski komünistler, sosyalistler filan doluyor ve Türkiye İşçi Partisi 1963'ten itibaren farklı bir yere gidiyor.

SALONDAN- Mehmet Ali Aybar, Amerikan Büyükelçisine niye gidiyor?

YILDIRIM KOÇ- Osmanlı döneminde Şair Eşref var. Şair Eşref'in bir hicvi vardır; der ki, -şimdi tam hatırlamıyorum, 1908'de hürriyet geldi ya İkinci Meşrutiyetle- "Burası bir acayip ülkedir; adamı önce söyletir, sonra bilmem ne yaparlar" diyor. 1946'da öyle oluyor. 1946'da Batıyla iyi ilişkiler, demokrasi falan geliştiğinde, 1946 yılının başından itibaren Türkiye'de özgürlük var, Mehmet Ali Aybar da o dönemin gazına gelenlerden. Fakat tam bu özgürlük falan olurken, Sovyetlerden bizden boğazlarda ortak denetim falan istenince, bir de dünya soğuk savaşa gidince, 16 Aralık 1946'da zaten sıkıyönetim var, kim var, kim yok topluyorlar. Tahminimiz şu: Mehmet Ali Aybar, "yeniden 46 Aralığı öncesini mi yaşıyoruz, yoksa adam gibi bize izin verecekler mi" diye onun yoklamasını yaptı. Yani izin değil de; hani "sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleterek yer" misali, adamın ağzı bir kere 46'da yanmış. Adama demişler ki, "konuş", adam konuşmuş; 16 Aralıktan sonra da "gel sen, konuştun" demişler adama. Adama bir teklif var, "gel, partinin başına geç" diyor. Adam korkuyor; "yine geçersen, 1946'da başıma gelen gibi bir şey mi gelecek; şunun bir aslını öğreneyim" diyor. Çünkü ne olup ne biteceğine birileri karar veriyor.

Değerli başkanlar; şimdi şöyle bir süreç yaşıyoruz: Birincisi; sizler, işyerleriyle çok daha yakın bağları olan insanlarsınız. İşyerlerinde mevcut siyasi partilere müthiş bir tepki var. Eskiden, yani 12 Eylül öncesini birlikte yaşadık, insanların birbirine hakaret ettiği, silah çektiği, adam öldürüldüğü; yani Bursa'da TOFAŞ olaylarını hatırlayın, Iskenderun'da MADEN -İŞ'le ÇELİK-İŞ kapışmalarını hatırlayın, Kırıkkale'deki çatışmaları hatırlayın, İzmir'de TARIŞ'teki 76 ve 80 olaylarını hatırlayın; yani millet birbirine düşman gibi bakıyordu. Şimdi bunlar aşıldı; ekmek mücadelesi, bizi bir araya getirdi, eski önyargılar aşıldı. İkincisi;

şu anda hiçbirimizin, "Benim partim iktidara gelse, sen gör bakalım, IMF'ye karşı nasıl milliyetçi tavır alacak" deme şansı yok. Açıkçası, 1996'de Refah-Yol kurulana kadar bazı arkadaşlarımız, haklı olarak, "Bu ülkeyi 75 yıldır layık olmayan yönetti; hele biz bir gelemim" diyordu; gördük. Bazı arkadaşlarımız var ki, "DSP hiç gelmedi, o gelsin" diyordu; gördük. Yani herkesi gördük; hiçbiriniz şu anda çıkıp şunu diyemez: "Ben, bilmem ne partisindenim. Ah benim partim bir iktidar da olsa da, bu çalışanları nasıl abat edecek, bu çalışanların haklarını nasıl koruyacak, IMF'ye karşı milli haysiyetimizi nasıl koruyacak" diyemez, diyebilecek durumumuz yok. Ülke elden gidiyor ve bu ülke elden giderken, bir sürü parti de buna "evet" diyor.

Teşkilatlarda şöyle bir havayı yıllardır tartışıyoruz; bunu ilk kez 92 Genel Kurulunda aldık. 92 Genel Kurulunda TÜRK-İŞ'in bir kararı var; -bu Genel Kurul kararları genellikle tartışılmıyor, özellikle 95 hiç tartışılmadı ama- "Sendikacılık hareketinin siyasi alandaki bağımsız gücünün güçlendirilmesi ve kullanılması" diye. 94'te bir program çalışmasına başladık; 150 tane soru çıkarttık, siyasi partilere gönderdik, dedi ki, "Bizim temel taleplerimiz bunlar; siz, bu konularda neler düşünüyorsunuz?" 3 parti cevap verdi; ANAP verdi, CHP verdi, İşçi Partisi verdi. Onun ardından 95 Genel Kurulunda bir program çalışması yapıldı; 99 Genel Kurulunda şu kabul edildi, "Genel Kurul Kararları" diye.

Bu, bizim açımızdan bir program gibi, parti programı gibi bir şey, hayatın her alanında var ve bunu kabul eden Kararlar Komisyonu üyelerini açık açık, kimlikleriyle okuyayım size: Komisyon Başkanı LIMAN-İŞ Genel Sekreteri Erdi Çakır'dı, sol eğilimli biriydi. SELÜLOZ-İŞ'ten Hikmek Bülbül, Komisyon sözcüsüydü, sağ eğilimli biri. Şeref Korur, TEKSİF'ten Adana Şube Başkanıydı. DOK GEMİ-İŞ'ten Abdurrahman Sarçın vardı, daha farklı bir çizgidedir. Türk HARB-İŞ'ten Mustafa Ak, -Genel Başkan Yardımcısı- MHP'lidir. Ercan İpekçi, TGS Genel

Sekreteri, solcudur. İsmet Yiğit, PETROL-İŞ'ten Komisyon üyesiydi, sol eğilimli. Yani bu komisyonun içinde MHP'lisi de var, İslamcısı da var, sağcısı da var, liberal sağcısı da var, solcusu da var; ama herkes şu programda anlaştı. 99 Genel Kurulunda, 95 Genel Kurulundan farklı olarak bu program tartışıldı; değişiklikler önerildi, onlar Genel Kurulda yapıldı. 95'te saat 17.00-17.30'du, Divan Başkanı, "Bir program dağıtıldı; karşı çıkan, evet diyen..." dedi, oylandı bitti; yani programın içeriğini kimse tartışmamıştı 95'te, hatırlarsınız. Ancak 99'da bu program okundu, tartışıldı falan, ciddi bir program var. Yani işçi olduğumuz takdirde, bunların herhangi birine "hayır" diyeniniz var mı?

"Yerli ürünlerin kullanımını özendirici politikalar izlenmelidir" dediğimizde, sermayedar buna karşı çıkar. "Fransız mallarını boykot edelim" dediğimizde, TÜSİAD "Durun hele, ne diyorsunuz" dedi; ama "şu yerli malı ürünlerini özendiren politikalar izlenmelidir" dediğimizde, "hayır, izlenmemelidir" diyeniniz var mı? "Kayıtdışı ekonomi ve vergi kaçakçılığı önlenmeli, vergi kaçıranlara, devlet malını çalanlarla aynı ceza verilmelidir" dediğimizde, "hayır" diyeniniz var mı? Ancak sermaye buna "hayır" diyor; çünkü onlar vergi kaçırıyor, hırsız olarak kollarına kelepçe takılıp girmek istemiyorlar.

Giderek şu gündeme geldi: 1997 2 Aralık'ında İstanbul'da, BASİSEN'de bir Başkanlar Kurulu yaptık; orada bu konu yeniden gündeme geldi ve 21 Aralık 97'de Bostancı Kültür Merkezinde, bütün Marmara Bölgesinin katıldığı bir büyük toplantı yapmıştık; orada da bu parti meselesi tartışma gündemine geldi. Son olarak, bu Başkanlar Kurulunda şöyle bir karar alındı: "Bu mesele son derece önemlidir, ciddidir, halktan böyle bir talep var; ama bunu aceleye getirmemek lazım." Çok açıkça ifade edilmese de "TİP'in düştüğü hatalara düşmeyelim; yani 'bu adamlar milletvekili olmak istiyor, tabanın da böyle bir eğilimi yokken böyle bir şey olsun' olmasın." Esnafın iflahı kesiliyor, esnaf örgütleriyle konuşalım;

köylünün iflahı kesiliyor. Ziraat Odaları Birliği Başkanı zaten ikide bir gelip, "parti kuralım" diyor, Faruk beyin böyle bir eğilimi var. Faruk bey, eskiden -Samsunlu tütün üreticisidir Faruk Yücel, avukattır, çok zeki bir insandır- Tansu Çiller'in son derece büyük savunucusuydu, IMF'yi savunurdu. Bir ara tartıştık; şimdi bizden daha sert IMF karşıtı politikalar savunuyor; çünkü IMF politikalarının ziraat için ne anlama geldiğini bizden daha yakın o yaşıyor.

İşçi arasında bu eğilim, mevcut partilerden soğumuşluk ve hatta tepki geliyor. Memur arasında bu eğilim var. Emek Platformu tarafından yeni bir program hazırlandı, bunu görmüşsünüzdür, bütün teşkilata gönderdik. Bu program, krize karşı bir alternatif program olarak hazırlandı. Baktık ki, MEMURSEN'le, T.KAMUSEN'le KESK aynı şeyleri söyleyebiliyorlar. MEMURSEN İslamcı, T.KAMUSEN eski MHP'li, -şimdi kopardılar- KESK de daha soldaki bazı insanlar; ama aynı şeyleri söyleyebiliyorlar, somut konu o olduğunda. Yani bizim kendi içinde yaşadığımız o birlikte davranma alışkanlığı, bunlar içinde de yerleşmeye başladı.

Değerli başkanlar; parti meselesini ciddi ciddi tartışıyoruz, tartışacağız. Eskiden bu yasaktı. Eskiden şöyleydi: Sendikalara ilişkin ilk kapsamlı yasa, 1947'de çıkan 5018'dir ve 5018, 63'e kadar uygulandı. Mustafa ağabey, Faruk ağabey, Veli ağabey filan 5018'i yaşadılar, bilirler. Burada bir ünlü 5. Madde vardı, "sendikalar politikayla uğraşamaz" diye. Siyasetle uğraşmak çok kesin yasaktı; hatta şöyle yasaktı: İktidarda Demokrat Parti varken, CHP'lilerin yönetimde olduğu İstanbul Tekstil İşçileri Sendikası -Mahir Ersoy'ların Sendikası- "Dışarıdan pamuk ipliği geliyor, pamuk ipliği üreten fabrikalar kapandı" dediğinde, "vay, politika yapıyor" diye aleyhinde dava açılmıştı filan... Öyle bir dönem; "iktidardaki partiden yanaysanız politika yapmıyorsunuz, iktidardaki partiye karşıysanız politika yapıyorsunuz" diye 5018'in 5. Maddesinden adamı götürürlerdi.

Buna tepki olarak 1963 yılında kabul edilen 274'le siyaset yasağı kalktı. Sadece şu yasak getirildi: "Siyasi partinin adıyla sendika kurulamaz, karşılıklı bağış falan yapılamaz." Fakat bu dönemde de bir sürü hata yapıldı. DİSK, 75-77 döneminde TKP'nin denetimindedir, 77-80 döneminde diğer grupların denetimindedir ve bu çok tepki yarattı. Bunun üzerine, 1982 Anayasasının 52. Maddesi ve 2821'in 37. Maddesiyle müthiş yasaklar geldi. Kayseri'de bir pastırmalı pide davası vardı mesela, belki hatırlarsınız; grev vardı, SODEP'li yöneticiler, grev gözcülerine pastırmalı pide götürdüler diye haklarında dava açılmıştı. 85 miydi neydi; Kayseri'de pastırmalı pide davası.

1995 yılında Anayasanın 52. Maddesi kaldırıldı; 1997'nin 28 Haziranında 4277 sayılı Yasayla 37. Madde hemen hemen kaldırıldı. Bugün tarihimizin, sendikaların siyasetle uğraşması açısından en özgür ortamındayız. Şunlar mümkün: Sendikalar parti kurabilir, sendikalar bir adayı destekleyebilir, sendikalar bir partiye para desteği verebilir. İki şey yapılamıyor: 4277'yle 37. Maddeyi büyük ölçüde kaldırırken, 40. Maddeye bir cümle eklediler: "Parti, sendikaya para yardımında bulunamaz; ama sendika, partiye para yardımında bulunabilir." Bir de Anayasanın 82. Maddesi var; sendikacı olarak milletvekili seçilirsene, buradaki göreviniz bitiyor. Eskiden şöyleydi: 37. Madde eskiden o kadar kötüydü ki, 97'ye kadar, siz şube başkanı olarak Doğru Yol Partisinin il başkanlığına seçildiğiniz anda, sendikadaki göreviniz düşüyordu; o kalktı. Şu anda "parti kuralım" dediğimiz takdirde, tüm teşkilatın şube başkanı olarak, il başkanı olabilirsiniz. Tek sorun, Anayasanın 82. Maddesinde; milletvekili olduğunuz an, sendikadaki göreviniz sona erer. İkinci kısıtlama; MHP size para yardımında bulunamaz, CHP size para yardımında bulunamaz; ama sendika olarak biz, istediğimiz partiye, kendi partimizi de kurarsak oraya yardımda bulunabiliriz. Yani hukuki açıdan bakıldığında, 12 Eylül sonrası 5018

döneminin daha kötüsüydü; ama şimdi olağanüstü genişlikte bir şeyimiz var. Bu meseleyi ciddi olarak tartışıyoruz ve önümüzdeki haftalarda, aylarda bu mesele herhalde TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunun özel bir oturumunda ele alınacak ve bu yoldan çözülmeye çalışılıyor.

SALONDAN- Tam zamanı...

YILDIRIM KOÇ. Sayın Başkan, ben de aynı kanıdayım; yani olay olgunlaşıyor.

Değerli başkanlar; bir 5-10 dakika soruları konuşalım, ondan sonra bitiriyoruz.

SALONDAN- Hocam, Emek Platformunun genelini kapsayan bir partileşme mi; yoksa sadece TÜRK-İŞ...

YILDIRIM KOÇ- Düşünülen şu: Emek Platformu içinde bazı arkadaşlarımız bu eğilimde değil. Mesela MEMURSEN'ciler bu eğilimde değiller, "benim partim var" diyor ya da HAK-İŞ'çiler bu eğilimde değil, aşağı yukarı "benim partim var" diyor. Emek Platformu içinde olanların bir bölümüyle Emek Platformunda yer almayan çiftçiler ve esnafın da içinde olabileceği; bu ülkeyi seviyorsa, vatanseverse, yurtseverse, namusluysa, işverenin de olabileceği; ulusalcı çizgide, çalışanların haklarını koruyan, millici çizgide antiemperyalist, IMF karşıtı, çalışanların da haklarına saygılı; içinde işçisinin de, köylüsünün de, memurunun da, esnafının da bulunacağı; ama bu ülkenin çıkarlarını her şeyin üstünde tutan, yolsuzluklarla mücadele etmeyi temel alan bir parti.

Buyurun.

SALONDAN- Eğer bu işte samimiysek, şu anda siyasi partilere üye olan örgüt içerisindeki arkadaşlarımız, bu arada istifa etmeleri gerekiyor mu?

YILDIRIM KOÇ- Şöyle olur herhalde: Geçmişin hatalarını yapmamak için, bu konuda mutlaka bir Başkanlar Kurulunun ciddi

toplanması lazım, "istifa edin" demeleri için. İkincisi; hızla bütün bölgelerde, bölgeye bağlı tüm şubelerle toplantılar yapıp kararlar çıkartmamız lazım. Ondan sonra her ilde TÜRK-İŞ Genel Merkezinden birinin katılımıyla, o ildeki şube yönetimleri ve temsilcilerle toplantılar yapmamız lazım ve bu birkaç ay içinde geceli-gündüzlü bir çalışma sonrasında; mesela Cumhuriyet Halk Partisinden bir günde 20 bin kişi, ertesi gün MHP'den bir günde 50 bin kişi, ertesi gün Doğru Yol'dan... Ama bunlar hep kampanyalar biçiminde, basına da yansiyacak; "Bugün CHP'liler istifa ediyor, etmeyen namussuzdur" veya "Bugün Doğru Yolcular istifa ediyor, haydi bakalım gidiyoruz beyler, istifa etmeyenleri kendi aramızda yaşatmayacağız" falan... Ertesi gün ANAP'lılar istifa ediyor, ertesi gün bilmem neciler istifa ediyor. Bunu diyebildiğimiz takdirde, birtakım şeyleri başarabiliriz. Başkanlar Kurulu belirleyici.

Gerçekten işyerlerinde bunu anlatmadığınız zaman, "bilmem kimileri, milletvekilliği kapmak istiyor" diyor. Ben, şuna tanığım: Nami Çağan'la toplu sözleşme masasında otururken, Nami Çağan, Bayram beye şunu dedi: "İstedığınız ilden birinci sıradasınız, Ecevit haber gönderdi falan..." Yani milletvekili olmak istendiğinde, TÜRK-İŞ'in tepesindeki 5 kişinin böyle bir derdi yok; ama olay şu: Ülke gerçekten elden gidiyor. Ben, 50 yaşındayım; hayatımda bu ülkenin bu kadar tehdit altında olduğunu bilmiyorum. Sermayenin böyle bir derdi yok.

Buyurun Veli ağabey.

VELİ EKER- Saygıdeğer Hocam; TÜRK-İŞ'te zaman zaman "Çalışanlar Partisi" diye, herkesi kavramak suretiyle içine alacak bir oluşumdan söz ediliyor. Özellikle esnaf kesimiyle tarım kesimindeki insanlar; yani ülkede şu anda fiilen 22 milyon istihdamlı insan varsa, bunun yarısı da tarımla uğraşıyorsa, bunun yarısı esnafsa, kalan 5 milyon memur, işçi, işsiz insanların

durumu... Buradaki bu olay çok hassas. "Çalışanlar" dediğiniz zaman, herkes, memur da olsa, işçi de olsa, subay emeklisi de olsa, kendini çalışan olarak görebiliyor; ama Emek Platformu gibi belirli konuları çok uç olarak söylediğiniz zaman, bazı insanlar, kendi ideolojisine göre veya karşınızdaki sizin ideolojinize göre bir projeksiyon yapıldığı iddiasında. İyi niyetle meseleyi anlatırken, nasıl benim siyasi kanaatim varsa, Hocamın da siyasi kanaati olacak; ama adam diyor ki, "Hayır, öyle değil, böyledir." Onun yaptığı o projeksiyonu başka noktalara getiriyor.

Ben, Ramazan beyle aynı görüşte değilim. İşyerlerine bunu asarak değil; bizim ülkemizde genellikle bu iletim araçlarıyla, basınla, özellikle televizyonlarla, herkes ailesiyle bu meseleyi konuşurken var. Bakın, şu konu zaman zaman başımıza geliyor: Çok değişik bir talimatı altyapı oluşturmada işyerine astığımız zaman, hemen birisi "çok iyi" derken, birisi aksine tepki koyar; yani hiç düşünmeden, böyle bir yapımız var ve sonradan da bu olumsuz durumu olumluya çevirirken çok zorlanırsınız. Ama altyapısı yapılıyorsa, "ben zaten onu biliyordum, öyle olacaktı" diye o da hoş güzel konular oluyor.

Ben, 3 yıldan beri hizmet yapıyorum ve Eskişehir'de bu ıstırapı çektim. Son zamanlarda birleşerek belirli konuları bir yere getirmeye çalıştık, bunları izah ettik; ama bu altyapı olmadan önce olmuyor, tutturamıyoruz. Yani adamı Ankara'ya 24 Temmuz 99'da getireceğiniz zaman, dönerini, 403 marka arabayı garanti etmenize rağmen, dönüşte diyor ki, "Olmaz Başkan, bir başka konu var, bir daha seninle gelmem." Ne oldu; "Hani şu olacaktı." Biz, insanları biraz da gençliğinden itibaren bu işe sevk edemediğimiz için; özellikle bizim gibi yaşlılar, 40-50 yaşındaki insanlar, bu işe bakış açısı çok daha değişik. Ama genç nesle, yani yeniden oluşan, nasıl dünya yeniden oluşurken sermaye onlara başka türlü bir formasyon veriyorsa, biz de o gençlere o şekilde yaparak bu işe getirmek lazım.

YILDIRIM KOÇ- Ramazan ağabeyin dediği de, o altyapının oluşturulması zaten.

VELİ EKER- Şunu arz etmeye çalışıyorum: Altyapı derken, işyerindeki insan değil. Emekliliği gelmiş insanın gidip, "ben sendikacıyım" dediğin zaman, ne kadar kıdem tazminatını, nasıl olacağının hesabını yapıyor. O dönem zaman zaman bizde kopukluk yaratıyor; ama genç nesle, özellikle hanımlara; işçiye hanımına verebildiğiniz meselede kurtarırsınız bu işi. Keza tüketimden gelen güç de böyle; hanımla anlaşırırsanız bu iş oluyor. Değilse, Okey arkadaşın olunca, olmuyor bu iş.

YILDIRIM KOÇ- Onun için Kadın Büromuzun, Şule'nin iyi çalışması gerekiyor.

VELİ EKER- Şule hanımın çalışması iyi de, bizim de ona yardımcı olmamız gerekiyor, Şule hanım bu işi tek başına beceremez.

Teşekkür ederim.

YILDIRIM KOÇ- Teşekkür ederim.

Veli ağabey bitirdi; Mehmet Kanca, sonra Bekir Başkan.

MEHMET KANCA- Ben, inşaata subasmandan hiçbir zaman başlamayı sevmem, temelden başlamak lazım. İşyerindeki eğitim, bana göre subasmandır. Hem "Emek Platformunun bazı bileşenleriyle birlikte bu işi yapacağız" diyoruz; hem onların karar alıp almadıklarını bilmiyoruz. Önce onlarla bir mutabakat sağlanması lazım. Sonra tabandan tavana hareket... Eğer bu noktada buluşabilirsek, bu işi sağlıklı götürürüz; yoksa Mehmet Ali Aybar'a kaptırdığımız gibi, birilerine tüzüğü kaptırırsınız.

YILDIRIM KOÇ- Burada kritik olan da şu: Önce Başkanlar Kurulunun özel gündemle bu konuyu ele alması ve bu konuda ilke kararı aldıktan sonra kapsamlı bir stratejinin oluşturulması.

Bekir Başkan, buyurun.

BEKİR AVCI (Konya Şube Başkanı)- Hocam, ben Veli

Başkanıma katılıyorum; ancak farklı bir konuya değineceğim: Sözleşmeden sorumlu Sayın Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'in 5 Nisan Perşembe günü Takvim Gazetesinde talihsiz bir beyanatı var; kamu işçilerinin bedel ödemediğini söylüyor, "Emekli ödedi, memur ödedi, patron ödedi, holding ödedi, asgari ücretli ödedi, çiftçi ödedi, esnaf ödedi; ancak kamu işçisi bu krizden dolayı bir bedel ödemedi, onlar da ödeyecek" diyor. Dolayısıyla bu gazeteyi de, bugünün konusu olduğu için yanımda getirdim ve o gazeteyi size vermek istiyorum. Şube başkanı olarak 6 tane işyerim var; her bir işyerinde de bunun kampanyasını başlattım, ön yazısını yazdım. Yaklaşık 2 400 üyem var; muhtemelen yarın öbür gün Ankara Genel Merkezim YOL-İŞ Sendikasına bir nüshası, diğer nüshası da bana ulaşacak; ben bizzat 2 400 imzayı kendi elimle Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'e vereceğim. Eğer sayın başkanlar uygun görürse, -TÜRK-İŞ önderliğinde mi olur, TÜRK-İŞ il temsilcileri mi olur, bölge temsilcileri mi olur- o gazeteyi ben size veriyorum; çoğaltın, işyerlerinde bir kampanya başlatıp, deminden beri tartıştığımız eylemlerin sıralanması noktasında bir adım olarak, ilk adım olarak böyle bir tepkiyi direkt Bakana iletmek adına düşünceye sahibim. Sizler de buna iştirak ederseniz sevinirim. Ben, kendim Şube Başkanı olarak, TÜRK-İŞ İl Temsilcisi olarak bunu yapıyorum, yapacağımı da beyan ediyorum.

SALONDAN- Arkadaşlar, her birimiz ayrı ayrı illerden geldik. Zaman olarak, ben zamanın tam zamanı olduğunu ve tabanda da şu anda herkes kendi partisine tam tepkiyi gösterdiği zaman olarak görüyorum. Ama diğer illerde nedir, bilmiyorum, ben kendi ilim için söylüyorum. Zaman budur, bu zamanı iyi değerlendirmek gerekiyor.

YILDIRIM KOÇ- Çok teşekkür ediyoruz, iyi akşamlar. Yarın sabah yeniden buluşacağız.

İKİNCİ OTURUM

"İŞ GÜVENCESİ YASA TASARISI ve ÖRGÜTLENMEDEKİ ÖNEMİ"

SUNUCU- Sayın başkanlarım; tekrar günaydın.

Prof. Dr. Fevzi Demir hocam, "İş Güvencesi Yasa Tasarısı ve Örgütlenmedeki Önemi" konusunu anlatacak.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Bu konuda bir fıkra anlatabilirim isterseniz; öyle başlayalım, yasa tasarısıyla biraz içimiz karacak zaten: Biliyorsunuz, sesimin tonu yüksek. Benim öğrenciler her sene andaç çıkarıyorlar; hocalar hakkında da fıkralar uyduruyorlar. Bir gün ben gelmişim sınıfa, bakmışım, 3-4 kişi falan var; "Hayrola çocuklar, nerede arkadaşlarınız?" "Dersi herkes evinden dinliyor." Çok hoşuma gitti; öyle güzel uydurmuşlar ki...

Efendim, şükürler olsun kavuşturana; hepinize öncelikle sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum. Böylesine müstesna bir topluluk huzurunda bana bu fırsatı tanıyan yöneticilerinize de şükranlarımı sunuyorum. Gerçekten TÜRK-İŞ'te görev yapmak, bizler için birer onur vesilesidir, gurur vesilesidir; çünkü bu hareketin başını çeken TÜRK-İŞ'in başarısı, hepimizin başarısı, Türkiye'nin başarısı diye düşünüyorum. İnşallah bu İş Güvencesi Yasa Tasarısı konusunda da bu başarıyı elde edeceğiz. Çünkü elde edemezsek; sizler benden daha iyi biliyorsunuz, son 10 yılda sendikacılığın köküne kibrit suyunu dökmeye başladılar, bunu hepimiz biliyoruz.

Sadece kamu sektöründe ayaktayız; -zaten özel sektörde örgütlenmemiz çok zor, tutunmamız da çok zor, orada bir lafı kabul ettirmemiz de çok zor- kamu sektörünü de elimizden "özelleştirme" diye diye yavaş yavaş alma süreci içine giriyorlar

biliyorsunuz. Bunu şu anda engellememizin şok zor olduğu inancını taşıyorum. Keşke engelleyebilseniz; ama mevcut en sağından en soluna kadar bütön partilerin programlarına baktığınız zaman, hepsinde de özelleştirme var. O halde bana göre Türk sendikacılık hareketi, özelleştirmelerin önüne geçilemeyecekmiş gibi bir strateji izlerse; tabii keşke önüne geçmek için neler yapılması gerekir diye bir şey burada anlatabilseydik; ama bunu anlatamayacağımız için, gittikçe de bu özelleştirme süreci hızlanarak devam edeceği için, böyle bir stratejinin şart olduğunu düşünüyorum. Sakın ola ki bana, "Bugüne kadar sendikacılık hareketinin verdiği mücadele nedeniyle bu işi bu zamana kadar uzattık, geciktirdik" demeyin. Sendikacılık hareketinin vermiş olduğu mücadeleden şok, kanaatimce Türkiye'de istikrarsızlık bunu daha şok engelledi. Çünkü son 10 yılda kurulan 12 tane hükümet, son Hükümet hariç, ortalama 8 aylık-10 aylık hükümet dönemlerinde kimse cesaret edemedi bu işe. Ancak bu Hükümetin ve bundan sonra gelecek hükümetlerin bu işe şok kararlı bir biçimde gideceklerini görüyorsunuz.

Yanılmıyorsam iki sene kadar önceydi, -TEKSİF'li arkadaşlar var mı sizin içinizde, bilmiyorum ama- Kuşadası'nda yapmış olduğumuz seminerde; mesela özelleştirilen 15 tane Sümerbank fabrikasının hiçbirisinde artık sendikalı işçi çalışmıyordu, yoktu. Benim bilgilerim dahilinde; ORÜS'te de yine özelleştirilen işyerlerinde yok, TURBAN'da da yok, TURBAN'da da çalışan sendikalı işçi kalmadı. Bu sendikasılaştırma, peşinden sigortasızlaştırmayı da getiriyor mübarek. Öyle bir yaygınlaşmaya başladı ki olay, artık Türkiye'de 5-5,5 milyon sigortasız işçiden bahsedilmeye başlandı biliyorsunuz. Yani sigortalı işçi de o kadar, 5-5,5 milyon civarında; ki, bunun içerisine mevsimlikler de dahil, anası-babası, "aman ne olur, ne olmaz" deyip 18 yaşını doldurur doldurmaz sigortalı ettirip 1-2 ay çalıştırıp ondan sonra

numarasıyla bırakanlar da dahil, 5-5,5 milyon tane sigortalı görünüyor. Ama yine bir o kadar ve bunu aşan miktarda da sigortasız işçi görülüyor. Bunun tabii denetimini devletin yapması lazım; ama devletin de bu konudaki müfettiş sayısını, denetim sayısını hepimiz biliyoruz. Devletin, buna aslında denetim mekanizmalarını harekete geçirerek yanıtlaması gerekiyor; fakat maalesef tabii bu denetim mekanizmaları da istediğimiz gibi işlemiyor. Çünkü bakıyorsunuz; Çalışma Bakanlığı açıklama yapıyor, diyor ki, "Yılda işyerlerinin ancak yüzde 10'unu denetleyebiliyorum." Sosyal Sigorta müfettişleri ise, yüzde 2-3 civarındaymış. Yüzde 10'unu denetleyebilen iş müfettişleri, demek ki bir işyerine uğradıktan tam 10 sene sonra gidebiliyor. 10 senede bir iş müfettişi gelecek de, benim işyerimi denetleyecek; yani orada devletin koyduğu kanunları mı uyguladım, kendi kanunumu mu uyguladım?.. O zaman sigortasız da çalıştırırım, 7,5 saatlik çalışmaya ne oluyormuş ki yani; 10-12 saat çalışsın. Fazla mesaiye ne lüzum var; pazar parası, yıllık izin... Bunların hiçbirisinin uygulanmadığını görüyorsunuz. Dünyada birçok ülkede bu alanda birtakım kaçak olur; ama hiç bu kadar yaygın bir kaçağına rastlayamazsınız.

Bazı sendika yöneticisi arkadaşlarımdan da bahaneler duyuyorum; "Hocam, sendikacılık zaten Avrupa'da da gerilemiyor mu? Amerika'da da sendika üyeleri düşüyormuş, Avrupa'da düşüyormuş." Tamam da, orada düşme sebebi başka; çünkü orada sendikalı işçiyle sendikasız işçinin çalışma koşulları arasında fark yok ki... Siz düşünün; devlet sektöründe çalıştığınız için de bugünkü çalışma koşullarına veya bugünkü ücret düzeylerine sahip değilsiniz. "Devlet olmasa, alamazdık bu parayı" sakın demeyin; sendika olmasa bu parayı alamazsınız. Devlet verecek olsa, memuruna da verir; sendika var da ondan dolayı. Bunu seminerlerde üyelerinizin sık sık da kafalarına çaka çaka söylemeye çalışıyorum. Sendikanızın kıymetini bilin

diyorum; onun etrafında gayet iyi bir şekilde dayanışma, birlik-beraberlik halinde olun. Madem devlet herkese veriyor; niye memuruna veremiyor? Orada örgütlü olmanın nimetinden yararlanmak çok önemli bir olaydır.

Örgütlülük, kalkınmanın da temelini oluşturur. Biz, yurtdışına doktoraya gittiğimiz dönemlerde, 70-75 arasında, burada sendikalar hakkında olmadık laflar vardı; "anarşi yuvası, onu körükleyen, yıkıcı, bunlardan hiçbir şey olmaz..." Biz, gittik, yurtdışında baktık; "sendikalar, kalkınmanın motorudur" diyorlardı. Allah Allah... Nasıl oluyor kalkınmanın motoru? Tabii yani; çünkü sizin işçinin aldığı para nereye gidiyor Allah'ınızı severseniz?.. Yani adam 1 kilo beyaz peynir alıyorsa, yanına biraz da tulum koyuyor veya kaşar koyuyor. Yine bakkaldan alışveriş yapıyor; 1 kilo kıyma alırken, yanına bir de kuşbaşı alıyor. Çocuklar çok seviyor, "çomaklı et" diyor; pırzola alıyor. Ondan sonra hanım pazara giderken, 5 milyon verecek yerde, 10 milyon veriyor; iki kilo mandalınanın yanına iki kilo elma koyuyor veya biraz daha arttırıyor, "çocuklar bol bol yesin; bunlarda C vitamini varmış, hastalanmazlar" diyor. Hatta kendisi gayet güzel para da arttırıyor; sizlere yaşanabilir bir mekân sunmak için, orada biblolar alıyor, belki çiçekler alıyor, evinizi süslüyor. Çünkü Türk erkeği, öyle evine çiçek falan almaz, yakışmaz ona. Onun için hanımlar bunlara daha çok meraklı, onların estetik duyguları bizlerden daha gelişmiştir ve yaşanabilir bir mekân sunmak için, yok süsleyici tabaklar alır falan... Bakın, burada işçiye giden para bakkala gidiyor, manava gidiyor, kasaba gidiyor, üretici köylüye gidiyor, sanatkâra gidiyor. Belki çocuğuna 2-3 tane de hikaye kitabı alıyor, "zihni açılsın, iyi okumayı öğrensın" diyor; yazarına da gidiyor. Yani kalkınma dediğiniz budur zaten. Toplumun belirli bir kesimi safahat içinde, geniş kitleler sefalet içinde; böyle kalkınma olmaz ki...

Arkadaşlar; bir ülke zengin olabilir, ama kalkınmış olmayabilir. Bakın, Türkiye'den daha zengin olup, daha az kalkınmış ülkeler vardır. Suudi Arabistan'ı alın, İran'ı alın; bunların hepsi de Türkiye'den çok zengindir; ama bu ülkelere "kalkınmış" diyor muyuz, diyemiyoruz. Neden; çünkü bu ülkelerdeki milli gelir dağılımı -Türkiye'de de bozuk ama- çok bozuk. Oradaki insanlara tanınan haklar ve özgürlükler, Türkiye'dekinden daha kısıtlı. Onlarda da sendika var; ama öyle hür sendikacılık yok, toplu pazarlık yapamıyorsun, tepeden imzalıyorlar kaç para ücret alacağına dair; aynen totaliter sistemlerde olduğu gibi. Onların niteliği öyledir zaten ve onları uygulamaya koyuyorlar; hür toplu pazarlık, sendikalaşma hakkı, grev hakkı... Uygarlık da zaten kalkınmayla mümkün; zengin olmak, mutlaka uygar olmak anlamına gelmiyor. Ancak kalkınmış olmak, uygarlık anlamına geliyor.

Ülkedeki gelir dağılımının düzenli olması, insanların haklarının, özgürlüklerinin olması; başta seçme ve seçilme hakları olmak üzere, sendikalaşma hakları olmak üzere, toplusözleşme ve grev hakları olmak üzere, bunlar artık birer insan hakkı haline gelmeye başladı. Ancak bakıyorsunuz, bizdeki bu insan hakkında bir gerileme var. Türkiye'de 80'li yılların başında 2 milyon 200 bin civarında seyreden sendikalı üye sayısı, son 20 yılda 700-800 binlere geldi. Bilmiyorum, şimdi toplusözleşme masasına 450 bin işçi için oturulacağından bahsediyordu; ama Yıldırım Koç kardeşimiz, son Çeşme Altinyunus'taki seminerde, esas fiktif rakamın, reel rakamın 330 bin civarında seyrettiğinden bahsetti. Buna 150 bin kadar belediye kamu işçisini ilave ederseniz 500 bin, 200 bin de özel sektör içinde; demek ki elimizde 700 bin civarında falan sendikaya aidat ödeyen işçi kaldı. Siz de bütün resmi rakamlara bakarsanız, yüzde 65 oranında Türkiye'de bir sendikalaşma var; ama bu bize gösteriyor ki, 11 milyon civarındaki ücretli işçiden 600-700 filan, yüzde 10'un bile altında sendikalaşma var demektir.

Sendikalaşmada o kadar gerileme varsa, kalkınmada o kadar gerileme vardır. Yani sendikalar kalkınmanın motoru sayılıyor. Neden; çünkü hem esnafı kalkındırıyor, hem üreticiyi kalkındırıyor. Biraz önce dediğimiz gibi, gelir dağılımını işçiyle, memurla yapıyorsunuz, o toplumsal dengeyi Türkiye’de onun sayesinde kuruyorsunuz; bir de sosyal güvenlik kurumları, emeklilerin kurumlarıyla kuruyorsunuz. Bunlar yoksa, toplumlarda birbirinden çok farklı sınıf ve tabakalar oluşuyorsa, zaten sosyal huzursuzlukların temelinde de o yatıyor demektir. O zaman da o ülkede bir kalkınmadan bahsetmemiz mümkün olmayacak demektir. O nedenle yaklaşık 90-91’li yıllardan itibaren bu iş güvencesinin üzerinde durmaya başladık.

Bizim, sizin düzenlemiş olduğunuz seminerlerde, iş güvencesinin çok önem arz ettiğini; çünkü o zamanlardan bütün partilerin programlarında bu özelleştirme dediğimiz olayın gündeme geldiğini, özelleştirilen işyerlerinde de sendikaların tutunamadığını, özelleştirilen işyerlerinde yeniden sendikalaşmanın fevkalade zor olduğunu, hatta hatta imkânsız hale getirildiğini, bunun devamında sigortasızlığa kadar uzanan bir çalışma düzeninin kurulduğunu söyledik. Ne olacak bu 5,5 milyon sigortasız çalışan işçi? Ben söyleyeyim: Hele 58-60 yaş emeklilikle beraber bu insanların hepsi 40 yaşına geldiği zaman da işten atılacaklar; bunların içinden tevekkül edenler dilenci olacak, tevekkül etmeyenler de hırsız olacak, anarşist olacak. Yok başka çaresi, ne yapacaklar ki... Tabii bir zamanlar bizim geniş aile yapımız vardı; o aile yapısı içinde siz annenizin yanınıza gidip 3-5 kuruş alırdınız, babanızın yanına gidip 3-5 kuruş alırdınız. İşsizlik sigortası da ondan geç geldi diye düşünüyorum; çünkü Türkiye’de aile yapısı, işsizlik sigortası gibi çalışıyor. Çocuğunuz üniversiteden de mezun olsa, evli de olsa, barklı da olsa hâlâ taşır durursunuz. İyi ama, bunlar yavaş yavaş geniş aileden çekirdek aileye doğru, herkesin hesabı-kitabı

kendine olmaya başladı. Dolayısıyla da Türkiye'de bu kesimin aldığı tazminatları, toptan ödemeleri bitirdikten sonra ya dilenciler ordusuna yahut da anarşistler, teröristler ordusuna dönüşmesini kaçınılmaz şekilde beklemek lazım. Bu, kamu düzenini tehdit eden bir husustur. Onun içindir ki, yine Ankara'da, İş Müfettişleri Derneğinin hazırlamış olduğu sempozyumda, Sayın Bakanın huzurunda, müsteşarların huzurunda söylediğim gibi; Türkiye'de iş güvencesi sorunu, artık öyle tarafların karşılıklı anlaşmalarına bırakılmayacak kadar kamu düzeniyle ilgili, yakından ilgili bir husus olmuştur, devletin buna doğrudan müdahale etmesi gerekir. "İşverenler razı değilmiş, taraflar anlaşsınlar da gelsinler, ondan sonra..." Yok yani, bu gidiyor. Önümüzdeki dönemde de özelleştirmenin hızlanmasıyla beraber, Türkiye'de 'adacıklar, damlacıklar biçiminde sendikacılık hareketiyle karşılaşacağız, onun dışında bir şey söz konusu olmayacak. Tabii bunun sonucunda da sigortasız çalıştırma yaygınlaşacak, sendikasız çalıştırma yaygınlaşacak ve Türkiye'deki gelir dağılımı haliyle bozulacak.

Arkadaşlar; bu amaçla getirilen tasarı, iş güvencesi tasarısı değildir, yarım sendikal güvence getiren bir tasarıdır, onu da hemen söyleyelim. Fakat koparılan gürültüyü görüyor musunuz; Allah Allah Allah... Nedir o öyle; anlamak mümkün değil. Yani "yıkıldı, işyerleri kapandı, zararlar..." Küçük bir yasal düzenleme için doğrusu işveren teşkilatını insanın içinden kutlamak gelmiyor, onlar kendi kârlarını düşünüyorlar. Aslında normal koşullarda, - onların dergilerinde de yazdım- gerçekten vergisini veren, doğru dürüst bir rekabet ortamında çalışan işveren, aslında iş güvencesini ister. Neden; çünkü iş güvencesi, en başta kaçak işçiliği önler, sigortasız işçi çalışmayı engeller, sendikasız işçi çalışmayı engeller ve dolayısıyla işkolunda eşit çalışma koşullarında rekabet ortamı hazırlar. O nedenledir ki, sadece sosyal kalkınmanın değil; aynı zamanda ekonomik, teknolojik kalkınmanın da motorudur sendikalar.

Batıdaki gelişmeye bakıyorsunuz; teknolojik gelişme bakımından eski bir teknoloji kullanıyorsa, işçinin istismarı, emek sömürüsü üzerine kurulmuş bir düzen varsa işletmede, sendika bir yıl ona diyor ki, "Teknolojini yenile, kârını orada burada har vurup harman savurduğun yeter. Burada çalışan işçilerin verimi çok düşük. Aynı malı üreten şu şu fabrikalarda böyle toplusözleşmem var. Sana 1-2 sene daha müsaade, aksi halde bundan sonra sana böyle sözleşme imzalamam." İşveren aklını başına topluyorsa teknolojisini yeniliyor, kaliteli üretim yapmak suretiyle rekabet gücünü artırıyor. Şayet aklını başına toplamıyorsa, sendika diyor ki, "Bu iş bitmiştir, ya böyle sözleşme imzalarsın yahut da greve giderim" ve dolayısıyla o işletmeyi, teknolojisini yenilemeyen işletmeyi tasfiyeye zorluyor. Merak etmeyin; orada işsiz kalan işçi, o işletmenin ürettiği malı üreten diğer işletmeler tarafından emiliyor ve hızla bir teknolojik gelişme, kaliteli üretim ve saire... Sendikanın fonksiyonu böyle geliyor.

Sendika sadece gelir dağılımının düzenlenmesinde sosyal bir fonksiyon ifa etmiyor, aynı zamanda teknolojik gelişmeyi hızlandırmak suretiyle de ekonomik kalkınmanın da motorunu oluşturuyor. Ama bunu anlatamıyoruz. Ki bana göre sendikalı işçi çalıştıran işverenlere bunu anlatmak mümkün; çünkü onlar bu konuda çok tecrübe sahibi. Bana göre, mesela Türkiye'de özel sektörde grup sözleşmeleri aracılığıyla tesis edilen iş barışı fevkalade olumludur. Ancak sendikalaşmaya, İş Güvencesi Yasa Tasarısına en fazla karşı çıkanlar, genellikle sendikasız işçi çalıştıranlar.

Geçenlerde İzmir'de Erdoğan Çiçekçi ve Mustafa beyle bir televizyon programına katıldık; daha sonra aklıma geldi, bilmediğim için sormadım; "Erdoğan bey, sizin işyerinde sendika var mı" diyecektim. Sonra öğrendim ki, işyerinde sendika yokmuş. Nereden bileyim onun sigortasız işçi çalıştırmadığını

veya çalıştırdığı işçiler sigortalı da tam yatırdığını nereden bileyim? Yani orada ona hemen, "Sizin işyerinizde sendika var mı" diyecektim; ondan sonra "tamam o zaman, sizi anlıyorum" diyecektim. Mesela genellikle bu kesim, "biz, sendikaya karşı değiliz" diyor; yalan, samimi değiller. Onu açıklayamıyorlar; çünkü Anayasal hak olduğundan dolayı.

Getirilen yasa tasarısına biraz girelim, ondan sonra sizin sorularınıza geçelim: Yasa tasarısı diyor ki, "Bir işyerinde sendikalaşma varsa, işçi sendikalaşmışsa, önce bu konuda şikayetini Bölge Çalışma Müdürlüğüne yapacak, bir ay içinde bu şikayetini yapacak. Bölge Çalışma Müdürlüğü de oraya bir ay içinde bir müfettiş gönderecek, durumu tespit edecek. Şayet hakikaten sendikalaşma nedeniyle bir işten çıkarma var ise, diyecek ki, 'Bu işçiyi tekrar işe al.'" Tabii işveren işçiyi ister işe alacak, ister işe almayacak. O zaman işçinin bir aylık süre içinde yine mahkemeye başvurma hakkı var. İşçi, mahkemeye başvurduktan sonra, mahkeme iki ay içinde karar vermek durumunda. 5 ay gitti... Bir de her şey tıkr tıkr işlerse, zamanında... İzmir'de davayı açmak için mahkeme günü aldım; duruşma gününü 2 aydan önce alamıyorsunuz, hele büyükşehirlerin olduğu yerlerde mümkün değil.

Neyse, biz ona gelelim: Ondan sonra işçiyi işe iade kararı aldığı veya mahkemenin almadığı hallerde temyize gönderiyorsunuz, orada da bir aylık bir süre var. Diyor ki, "Temyiz bir ayda." Şimdiye kadar hiçbir mahkeme kararının temyizden bir ayda geldiği de görülmemiştir. Nihayet temyiz tasdik eder, gelirse, işverenin işçisini bir ay içinde işe başlatma zorunluluğu var. Ancak adı zorunluluk, adı mecburiyet; çünkü isterse başlatmayabilir ve işçiye bir yıllık ücreti tutarında bir tazminat da ödeyebilir. Bir de işin tuhafı; başlatırsa, işçiye ödeyeceği para, işten çıkarıldığı tarih ile işe başladığı tarih arasında geçen ücret

ve diğer bütün hakları... Bu durumda arada bir 6'şar günlük de o kararların üzerinden, eline aldığı karar üzerine gidip başvuruda bulunma süreleri...

Arkadaşlar; kanunda öngörülen resmi süre 7,5 aydır. Bu 7,5 aylık süre içinde işçinin davasını bitirmesi mümkün değildir. Ben buna en az 12 ay diyorum veya 18 ay, 1-1,5 yıldan aşağı olmaz. Demek ki işçi, işverene gittiğinde onu işe başlatırsa, işten çıkarıldığı tarihten işe başlama tarihine kadar geçen süre içinde; ama 12 ay, ama 15 ay, ama 18 ay, ücret ve diğer hakları; yani o güne kadar almadıysa ikramiyesini, o güne kadar almadıysa bazı sosyal yardımlarını, onların hepsini ödemek zorunda. Peki işe başlatmazsa, sadece bir yıllık çıplak ücreti tutarında; çünkü tazminatı öyle hesaplıyoruz. Yani işe başlatmamak daha kârlı; bunun neresi sendikal güvence, onu da anlamak mümkün değil. Zaten bu konuda bir hüküm var, Sendikalar Kanununun 31. Maddesinde diyor ki, "Sendikaya üye olduğu için işten çıkarılırsa işçi, en az bir yıllık ücret tutarında..." Hukuk tekniği açısından, daha sonraki kanun, daha önceki kanundan öncelikle uygulanma durumu olduğu için; İş Güvencesi Yasası çıkarılırsa, artık en az bir yıllık ücret tutarı da kalkacak, sadece bir yılla sınırlı bir tazminata hak kazanılacak. Yani bugünkü durumdan bana göre daha geriye giden bir düzenleme söz konusu.

Tabii bu konuda adım atılmış olması önemlidir; ama komisyonlarda, ama Mecliste... Burada bir tek yenilik şudur: Mahkemenin işe iade kararı vermesi... Bizde biliyorsunuz işe iade kararı, sadece sendika temsilcileri için söz konusudur. Sendika temsilcileri dışında, hatta madde olarak toplu iş sözleşmesine koysanız bile, "şayet işçi davasını kazanırsa, mahkemede haklı olduğu anlaşılırsa, işyerine iade edilir, işveren onu işe başlatmak zorundadır" diye sözleşmeye böyle hüküm koysanız, geçerli değil, Yargıtay bu sözleşmeyi kabul etmiyor. Yargıtayımız, "Kanunlarımızda işe iade hükmü, sadece ve sadece sendika

temsilcileri için öngörölmüştür. Bu nedenle işverenin sözleşme hürriyetini kısıtlayamazsınız" diyor ve sözleşme özgürlüğüne aykırı bulunduğundan dolayı da bu tür sözleşme hükümlerini iptal ediyor, geçersiz sayıyor.

Bu durumda, demek ki getirilmiş olan güvence, bana göre yarım bir güvence. Biz, 91-92'li yıllardan itibaren tam bir iş güvencesi öneriyorduk. Neydi o; 13. Maddede değişiklik yapacak. Hakikaten o zaman, 92 senesinde zannediyorum, İstanbul'lu arkadaşlarımızın Ankara'da yapmış olduğı bir sempozyumda gayet güzel bir İş Güvencesi Yasa Tasarısı hazırlandı biliyorsunuz. TÜRK-İŞ'in düzenlediğı o seminerde de bunlar açıklandı, edildi. Moğultay zamanındaydı hatırlarsanız ve o zaman yine korkunç bir tepki ve denildi ki "Biz, bu tasarı düzeltilsin falan demiyoruz..." Refik Baydur'un sözlerini hiç unutmuyorum; "Biz, bu tasarıya kökten karşıyız, böyle bir şey istemiyoruz" dedi.

Ben, size bir şey söyleyeyim: Başbakan Süleyman Demirel, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü; ilk defa sağla solun birleşerek yaptığı bir hükümet, arkasında oy oranı yüzde 50'nin üzerinde, kamuoyunda 75-80'lere varan bir destek vardı. O Meclis, arkasından bunca destekle doğru dürüst bir İş Güvencesi Yasa Tasarısı çıkaramadığına göre, bundan sonra böyle bir Meclisi çok ararız diye düşünüyorum; yani böyle bir dört dörtlük İş Güvencesi Yasa Tasarısını çok zor çıkarabiliriz diye düşünüyorum. Ben, ondan sonra taktik değiştirdim; yani tam dört dörtlük bir İş Güvencesi Yasa Tasarısına karşı değilim, ama dedim ki, "13. Maddeye göre değil; ama sadece ve sadece sigortasız çalıştırdığı, sendikasız çalıştırdığı işçi, sigortaya üye olmak istediğı zaman, sendikaya üye olmak istediğı zaman işten çıkarılacak olursa, sadece bu iki hale münhasır olmak üzere yargı kararıyla geriye iade edilsin." Hiç olmazsa öbür tarafla aranızı bulmaya çalışayım dedim; o teklifi o günden beri de geliştirmeye çalışıyoruz.

Bunu Ege Bölgesi Sanayi Odasında anlattım. Kulakları çınlasın, Şinasi Ertan'ın Meclis Başkanı, Selim Yaşar'ın Yönetim Kurulu Başkanı olduğu dönemde kendilerine, "Bundan sigortalı işçi çalıştıranlar ve sendikalı işçi çalıştıranlar zaten hiçbir zarar görmüyor, onlar için bir tehlike yok; ama sigortasız işçi çalıştırıyorsa, şayet işçisini 12 saat çalıştırıp fazla mesai vermiyorsa, Pazar günü çalıştırıp Pazar yevmiyesini vermiyorsa, yıllık izin yaptırmıyorsa, parasını vermiyorsa, onların zararınadır" dedik. Size söyleyeyim; 95 senesinde bizim bu önerimiz, en son meclis tarafından oybirliğiyle kabul edildi. O mecliste Sayın Atıl Akkan da vardı, karşılaşamadık, karşılaşsak... Bakan dedi ki, "Bakın, 95 senesinde burada böyle bir karar alınmış..." Şimdiki Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Akkan, bu meclisin de üyesiydi o zaman. Ne oldu o günden bu yana değişen; yok bir şey, ama sadece yönetim değişikliği var. Hakikaten doğru dürüst, namuslu bir şekilde işverenlik yapan, işçisini sigortalı çalıştıran, 7,5 saatlik çalışma süresinin üstünde fazla mesaisini ödeyen işverenlerin hiçbir şekilde aleyhine değil. Fakat bunu anlatamıyoruz tabii.

Çok enteresandır; bu konuda bir makale de yazdım; benim 30-35 yıllık gazetemdir Milliyet Gazetesi, oraya gönderdim, dedim ki "İş güvencesi, işverenlerin de yararına; ama hangi işverenlerin yararına..." Çok enteresandır, yayınlamadılar. Bilmiyorum ama, karşımızda çok önemli bir güç var. Ben, sizlere de acımiyorum, onu da size söyleyeyim; almışsınız yaşınızı başınızı gidiyorsunuz da, sizin çocuklarınıza acıyorum. Biraz da benim meslek de elden gidiyor, ondan dolayı bozuluyorum. Siz varsanız biz varız arkadaşlar; siz yoksanız, biz de yokuz. "Sendikalar Hukuku" diye bir kitabım var, okutuyoruz çocuklara; ama ne işi yarayacak, ne yapacaklar, bilmiyorum. Yazık, başka şeylerle uğraşırdım bari, 4-5 senede hazırladığımız bir kitap. Şimdi bir tane daha hazırlıyorum, "Uygulamalı İş Hukuku" diye, önümüzdeki yıl inşallah çıkaracağım. Yani uygulayacak işçi bulamayacaksanız,

sendika bulamayacaksanız, neyini uygulayacaksınız, onu da bilemiyorum. Hiç olmazsa bu beynimizi, bu fosforumuzu hayırlı işlere sevk etseydik. Fosfor, çok kıymetli bir maden biliyorsunuz, beyinde oluyor o. Karadenizlilerde o bol oluyor; çünkü hamsiyi bol yiyorlar. Hele iç bölgelere doğru girdiniz mi, daha kavruk oluyor bizim insanlar. Beyinle çalışırken fosfor tüketiyorsunuz; hiç olmazsa daha hayırlı bazı işlere sevk etmek lazım.

Biz, burada sorunumuzu görüyoruz, "bu, sorun çok önemli bir sorun" diyoruz ve o nedenle bu alanda fikir yürütmeye çalışıyoruz. Tam iş güvencesini kabul ettirebilirseniz ettirin, sizin yanınızdayım yine; ama hiç olmazsa sigortalı olmak istediği için işten çıkarılan... Bu konuda Sayın Bakana birçok mektup da yazdım; dedim ki, "Eksik; hiç olmazsa sigortalıyı da sokun içine. Sigortasız çalıştırılan işçi, sigortalı olmak istiyorsa; yine ihbar tazminatıyla, kıdem tazminatıyla..." O da orada işçi olduğunu ispatlarsa alıyor, yetiniyor. Yani şunun için; "sendikaya ve sigortaya...."

İzmir'de yapılan bir sendikanın kongresine Sayın Rıdvan Budak da geldi, ona da söyledim; "Rıdvan bey; esas burada 5,5 milyonluk bir kitle yatıyor. Bizim devlet kaynak arıyor; işte kaynak." Zaten müfettişler; nerede, hangi işyerinde, kaç tane sigortasız işçi çalıştırıyor, vallahi bilmiyorlar. Ancak sizin sendikaların şubelerinin başkanları var ya, onların hepsi nerede, hangi işyeri var, kaç tanesi kaçak, hepsini biliyor. Çünkü garibanlar geliyorlar, 4 sene, 3 sene, 5 sene çalışmış, "Ağabey biz ne olacağız, ne sigorta var, ne bir şey var, sendika bize yardımcı olamaz mı?" diyorlar. Bu yasayı çıkarırsanız, oralara yavaş yavaş saldırırsınız ve 5 milyonun 5'ini de istemiyorum, 3 milyonunu sendikalı, sigortalı yapın; 3,5 katrilyon, yani 3,5 milyar dolar yapar bu. Bunu asgari ücret üzerinden hesaplıyoruz, 600-850 milyonluk ücret üzerinden değil; asgari ücret üzerinden, prim ve gelir vergisi olarak devletin kasasına, bütçeye yılda 3-3,5

katrilyon lira arasında para giriyor. Bunu hesaplarını da yaptım, bunu da gönderdim. Hatta son olarak yine TÜRK-İŞ'in yapılan toplantıda Bakana sordum; "Vallahi almadım Hoca" dedi. Gönderdiğim mektuplar da orada bir yerlerde kayboluyor; ama nereye... Bakanın eline bir türlü ulaşmıyor. O zamanlar gördüm; çünkü kanayan bir yara var Türkiye'de. Artık olmaz, hiçbir yerde kalmadı. İşveren, istediği zaman, hiçbir neden göstermeden, "al sana ihbarın, al sana kıdemin, hadi sana güle güle" diyor; yani adamın emekliliğine 2-3 ay kalmış, onu bile çıkarma hakkı var. Düşünün ne yapacak o adam?.. Limon gibi sıkılmış, posası kalmış. Kanun diyor ki: "git başka yerde iş bul, orada tamamla, oradan emekli ol" O insan nasıl, nerede iş bulur da o saatten sonra emekli olur, zor bir olaydır. O nedenle, yarım yamalak da olsa bu çıkmalıdır.

Heyecanımı mazur görün; çünkü gerçekten, bunu dışarıdan gören bir hoca olarak bizim de yüreğimiz yanıyor, canıyor. Bizi gönderiyorsunuz böyle seminerlere, alt taraftaki arkadaşlardan daha iyi anlıyor ve dinliyoruz biz bu dertleri. Öyle olaylarla karşılaşıyorsunuz ki, bizim okuduğumuz, ne Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi, ne Avrupa Sosyal Şartı, ne Anayasamız, ne yasalarımız; yani ben hukukçu olduğuma, böyle kuralların, böyle kanunların mevcudiyetine utanmaya başlıyorum.

Her ülkede, özellikle demokratik ülkelerde, bu yasa ve beyannamelerin değiştirilmesinde, uygulanmasında en önemli ve en etkili kuruluşlar, "sivil toplum örgütleri"dir. Bir ülkenin kalkınması ve kanunlarının uygulanması sivil toplum örgütlerine bağlıdır. Her kanun çıktıktan sonra, o kanunu yürütmekle görevli bir bakanlık olur. Örneğin, İş Kanunu der ki; "o kanunu yürütmekle Çalışma Bakanlığı görevlidir" Sendikalar Kanunu öyledir, Sosyal Sigortalar Kanunu öyledir; Çalışma Bakanlığı görevlidir. Ancak, onları harekete geçirebilmek sivil toplum örgütlerinin elindedir. O yüzden ki, sendikali işyerlerinde o kanunları uygulamazlık

olamaz. Sendikalı bir işyerinde sigortasız bir insanın çalışmasını düşünebiliyor musunuz?.. Düşünebiliyor musunuz, sendikalı bir işyerinde 7.5 saatin üzerinde çalışılmasını ve fazla mesai alınmamasını veya pazar günü çalışıp da, çalışana pazar gününün parasının ödenmemesini? İnsaf, o pazar Cim-Bom gelmiş, onun maçına gidecek adam, ondan mahrum kalıyor. Buna rağmen adamın bir de pazar parasını ödemiyor. -Böylece rengimiz de belli oldu galiba. İnşallah yarın akşam hepimiz yine seviniriz (Alkışlar)- Yıllık izin kullanmıyor diyelim; sendikalı bir işyerinde, onun en azından ücretini almaması mümkün müdür?..

Yasaları aslında kim uyguluyor?.. Bakanlık uyguluyor; ama aslında sivil toplum örgütleri uyguluyor. Tüketicilerin korunmasında da, tüketici koruma vakıfları ve dernekleri çok önemli rol oynar. Çünkü, o işçinin aldatıldığına dair dava açıp, mahkemelerden o hakkı istemesi çoğu zaman mümkün değil; ama bir derneğe gittiği zaman, dernek hemen olayı afişe eder. Tüketiciler Derneği o adamın başının etini yer, kanuni hakları onun adına kullanır; tıpkı sendikalarda olduğu gibi.

Örneğin, işçi, kamu işyerinde 7.5 saat çalışacaktır. Yarım saat fazla çalıştıysa hemen temsilci arkadaşımızın eteğini çekmeye başlar; "gitsene lan, beni yarım saat çalıştırdılar ya, alsana paramı, niye istemiyon, bak sen temsilcisin ya, yöneticisin ya" diye olayın üzerine gider; ama bunu özel sektörde yapabiliyor mu, sendikasız bir işyerinde yapabiliyor mu?.. İstismarın, sömürünün alasını yaşıyor.

O zaman sendika nedir?.. Sendika; sömürüye karşı kurulmuş olan sivil toplum örgütüdür. Görevi, öncelikle sömürüyü engellemektir. Sendika olarak siyaset de yapacaksınız; ama o ikinci planda gelir. Esas göreviniz, bu sömürüyü engelleyecek mekanizmaları geliştirmeniz ve bunları çalıştırmanızdır.

İş Güvenliği Yasasında, başka noktalar da var. Ben teknik

olarak da onu yanlış buluyorum. Toplusözleşme, Grev, Lokavt Yasası içinde düzenleme var, bu hukuk tekniğine aykırıdır, yasa yapma tekniğine aykırıdır. 13. maddeyle ilgili olarak işverene sebep bildirme zorunluluğu getirilmiş; ama bildirmedeği zaman da bir müeyyidesi yok, veyahut da bildirdiği sebep varit değil, doğru değil, o zaman ne olur?.. Yine bir müeyyidesi yok.

"Haklı sebeplerle işten çıkarmalarda sebebi bildirecek" diyor; ama o zaten 30 senedir Yargıtay kararlarında var. İşveren işçisini tazminatsız çıkarabiliyorsa bunun gerekçesini bildirmek zorunda kalıyor. Bana göre yeni getirilen düzenleme daha önemli; o da yarım yamalak önemli. Biraz önce söylediğim gibi, dava bir yılı aştığı zaman, o işçiyi işe başlatmamak, işveren için daha avantajlı oluyor. O nedenle de, kendi içinde, kendini nakzeden, kendi içinde çelişkiye düşen bir tasarıyla karşı karşıya kaldığımızı ifade edelim.

İsterseniz, burada konuya ilişkin size yapacağım açıklamaları keselim, sorularınıza göre son bir saatlik süremizi yönlendirme gayreti içinde olalım, ona göre size cevap vermeye başlayalım.

ADİL AYDIN- Hocam, karşıımızdaki güçten bahsettiniz. Bir gazetede bütün milletvekillerine yazılan bir bayram mesajı var, bilmiyorum gördünüz mü? Büyük puntolarla çıkan bu yazının yazarı da, DSP Bursa Milletvekili. Kendisi, "oturduğumuz koltukları yapan müessesenin sahibi "şu anda örgütlenme çalışması yokmuş. Türkiye'de öyle bir kutsal hata daha işlensin ki, ben bu müesseseyi kapatayım. O kutsal hata da İş Güvencesinin çıkmasıdır" diye bütün milletvekillerine de davetiye yazmış. Karşıımızda bu zihniyetli, hem iktidarın milletvekili var, hem de işveren var. Bu sebeple, hükümetten kırık dökük de olsa çıkmasını beklediğimiz bu yasanın, uygulamaya gireceğinden kuşku duymaktayım.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Ben size söyleyeyim mi? İşiniz çok zor zaten; ama zorluğunun farkında mısınız, değil misiniz bilmiyorum. İşiniz imkânsız değil, imkânsız olsa söylemem.

Geçenlerde Sayın Cumhurbaşkanının bir beyanatı oldu, dedi ki; "milletvekillerini zaten milletvekili seçmiyor, parti başkanları seçiyor" diye. Bu doğru; ama onu engelleyerek veya sadece parti üyelerince seçimlerde milletvekili adaylarını belirleyerek bu sorunu çözemezsiniz. Bu sorunun temelinde Anayasanın 82. Maddesi yatmaktadır.

Dünyanın hiçbir tarafında sendika yöneticilerinin milletvekili olmasını engelleyen bir hükme rastlayamazsınız ve bunu sadece ben gündeme getiriyorum seminerlerde. "Bir de bu sendikacılar mı milletvekili olacak başımıza?" demelerinden mi korkuyorsunuz bilmiyorum. Ne varmış ki bu sendikacılar da, ne görmüşler?.. Zaten zarar gören görüyor. Bu alanda belirli bir kesime faydanız varsa, milletvekili olduğunuz zaman da yine faydanız İş Güvencesi Yasasıyla devam edecek demektir zaten.

Dünyanın her tarafında demokratik parlamentoların, yüzde 30-35'ini parti falan ayırt etmeden söylüyorum; Hristiyan Demokratlardan, Sosyal Demokratlardan, Sosyalistlerden, Liberal Partilerden olsun; o Mecliste bulunan milletvekillerinin yüzde 30-35'ini hep sendikacı, işçi kökenli milletvekilleri oluşturur. Bu ne demektir biliyor musunuz?.. 550 milletvekili olan Türkiye'nin Parlamentosunda, en az 70 civarında milletvekilinin sendikacı kökenli, işçi kökenli olması gerektiğinin ifadesidir.

SALONDAN- Aynı zamanda sendikadaki görevine devam ediyor değil mi hocam?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Evet, yöneticilik de devam ediyor. Sen oradan koptuğun zaman oranın denetiminden de kopuyorsun ve istediğin zaman da satabilirsin. Affedersiniz bu söz biraz ağır oldu; yani, geçmişte gördüğümüz için söyledim. Bu

sadece sendikacılar için söz konusu değil. Mesela, esnaf ve sanatkar birlikleri için de aynı şey geçerli. Onlar da gelip, kendilerinin, esnafın derdini bir şekilde anlatacak. Niye birliğinden, konfederasyonundan veya federasyonundan kopsun adam?..

Odalar Birliğinin başkanları da böyledir. Mesela; Tabip Odaları, Mühendis Odalarının başkanları, baro başkanları, kendi üyelerinin baskısını üzerinde hissetmeden, o mecliste sana nasıl hizmet verecekler?.. Bana göre yanlışlık buradadır, Türkiye'deki temel noksanlık buradadır. Türkiye'de şimdi kaç kişi var anlattığım şekilde?.. Sadece Rıdvan Bey var sendika kökenli, başka?.. Bundan önce sayıyorduk, 5 kişi vardı; şimdi sadece 2 kişi var. Batıdan işçi hareketleriyle ilgilenen birisi gelse ve Mecliste bu kadar az sendikacı olduğunu görse, "Allah Allah, bu kadar çok hakları bunlar nasıl almışlar" der herhalde. Sizin bu hakları bile çok görürler, ben size söyleyeyim.

SALONDAN- Kendimiz için istiyorsak namerdiz.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Bir kısım var, Esnaf ve Sanatkarlar Odasının sempozyumunda da söyledim, yanlışlık burada. Asıl sorunların çözülme yeri olan Mecliste temsil edilememesinden ve temsilcilerini Meclise göndermemesinden kaynaklanıyor. Ben bunu Sayın Cumhurbaşkanına yazdım ve "82. maddeye dikkatinizi çekerim, böyle bir madde dünyanın hiçbir yerinde yok" dedim. Bundan sonra 82. Madde gündeme gelirse, "demokrasi eksik çalışıyor" diye aklına gelmesi için söyledim. Benim bu konuda da çalışmalarım var, Siyasi Partiler Kanunuyla, Seçim Kanunuyla ilgili olarak, hükümet sistemleriyle, başkanlık sistemleriyle, başkanlık sistemi, yarı başkanlık sistemiyle ilgili olarak da çalışmalar yapıyorum.

Ben Anayasa hocasıyım ve sadece İş Hukuku değil, Anayasa da okutuyorum. O yüzden bu işlerle de ilgileniyorum ve

bazı noktaları burada yakaladım; yani, Batıyla mukayese ettiğiniz zaman, demokrasinin çalışmasındaki eksikliklerin başını burada da yakaladım. Düşünün en az 3 milyon üyeniz olduğunu ve benim söylediğim gibi bir yasanın geldiğini, Türkiye’de bu ne demek biliyor musunuz?.. Sayınız az olsa da yine de ortalığı titretiyorsunuz. Bazen kuru gürültü oluyor, takmıyorlar sizi, dinlemiyorlar; ama yine de sesiniz, soluğunuz bu memlekette çalışan kesime umut veren bir ses ve soluk haline geliyor. 3 milyonluk olduğunuz zaman da bana göre istediğiniz hükümete, istediğinizi yaptırabilirsiniz. Bu sizin geleceğinizle çok yakın ilgilidir diye düşünüyorum.

Buyurun.

SALONDAN- Gerçekten, eğitimci kimliğinizi kullanarak, renkli lider imajı çizdiniz. "Özelleştirme" deniliyor ve getirdiği sonuçlara bakıyoruz; işsizlik, üretim darlığı, toplumun çiftçisiyle, köylüsüyle, üreteneyle bütün kesimlerini rahatsız eden bir konu. Demokratik parlamenter sisteme inanmışız ve bu sistemle de yönetiyoruz. Sizin de takdir ettiğiniz gibi, benim kafama da çok takılan şöyle bir oluşum var. Mecliste bugün 5 tane siyasi parti var. Bu siyasi partilerin temsilcilerine, "sayın milletvekili, özelleştirme yapıyorsunuz, bunu programlamışsınız; ama getirdiği de sefalet, yoksulluk, işsizlik, üretim darlığı, ithalata bağımlılık, bu nedir?" dediğinizde, 5 tane siyasi parti de kati olarak özelleştirmeyi programlarına koymuşlar. Siyasi prim getirebilecek durumla ters orantılı olan özelleştirmeye karşı niçin hiçbir siyasi parti çıkıp da "biz hem toplumun hoşnut olacağı bir şeyi programa koyalım, hem de bu yönde prim sağlayalım" diye bir yön tercih etmezler? Sizce nedir bunun anlamı?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Aslında siyasiler de özelleştirmeyi istemiyorlar. Neden, kendi taraftarlarını, kendi adamlarını istedikleri zaman oralara yerleştirip, istedikleri kamu kuruluşunun

adamına işini yaptırarak oldukça prim sağlıyorlar, fakat benim gördüğüm kadarıyla bu sistem ve akım meselesi. Ben bir müddet sonra yeniden devletçiliğe de dönüleceğine inanıyorum.

Geçtiğimiz yüzyıla baktığınız zaman "L'aissez faire, l'aissez passer" diye alabildiğine liberal bir ortam var. Ondan sonra geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından itibaren yavaş yavaş devletin müdahalesi başlıyor. İş Hukuku, Sendikalar Hukuku dediğimiz hukuklar öyle doğuyor. Bu nereye kadar geliyor?.. Bu durum bir yüzyıl kadar sürüyor ve bu yüzyılın ortalarına kadar geliyor. İkinci Dünya Savaşından sonra, ister istemez devlet müesseselerinin verimliliği gündeme gelmeye başlıyor, verimlilik olayı nedeniyle de özel sektörle rekabet edemeyen devlet sektörü en azından tasfiye edilmeye başlanıyor. İstismar konusu da olduğu için, politikacılar tarafından sürekli kullanılan müesseseler olduğu için bunların tasfiyesi yoluna gidiliyor. Son 30-40 yıldır bu sebeple böyle bir akım devam ediyor. Bunun önünde artık politikacılar da duramıyor.

Ben özelleştirme hocası değilim, bu konuda fazla bir şey de ileri sürmek istemiyorum. Aslında ben çalışanların, emeğiyle geçinenlerin hocasıyım. Hak, hukuk, işçi haklarının hocasıyım, o nedenle bu konuda spekülasyona girmek istemiyorum. Bir devletin, Türkiye gibi bir yerde belki don, gömlek yapmasına gerek yok; ama ağır sanayi alanında, iletişim alanında, hâlâ devletin yapabileceği, özel sektörün gerçekleştiremeyeceği çok alan var ve bazı müesseselerde de tam rekabet piyasası aksayabilir. Bu sebeplerle devletin hâlâ çok önemli birtakım görevleri olduğunu düşünüyorum. "Özelleştirmeden yana mısın, değil misin?" gibi konuları artık bırakın. Yine karşı çıkın; ama bana göre, size bu müesseselerde işçinize sağlanan bir güvence var, en başta iş güvencesi. Kanunlarda yok bu güvence; ama sizin sendikalı, örgütlü olduğunuz yerlerde var, kamu iş yerlerinde var. Ondan sonra sendikal güvenceniz var.

İçinizde teşkilatlanma sekreteri arkadaşlarım var; ama kamu işyerlerinde sendikal örgütlenmenin yapıldığı yerlerde teşkilatlanma sekreterlerine ne gerek var bilemiyorum. Neden?.. Zaten devlet işletmesinde personel müdürü işe giren adama "git sendikana üye ol, gel" diyor; yani, teşkilatlanma sekreterlerinin görevini zaten personel müdürleri yüklenmiş. Mutlaka kanun gereği öyle bir teşkilatlanma sekreterliği olacak; ama teşkilatlanmanız çok kolay; ama özel sektöre gittiğiniz zaman da duraklıyorsunuz. Bu defa, sizin sendikanıza kadar gelen bir işçiye "işverenin haberi var mı?" diyorsunuz.

SALONDAN- Hocam, burada bir yanlış anlama var; hem özel sektörde hem kamuda sendikalar var.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Ben sadece kamuda teşkilatlanma sekreteri olarak görev yapan arkadaşlarımla görevinin çok rahat olduğunu söylemek istiyorum.

SALONDAN- Sendikal yapı özel sektörde de faaliyet gösteriyor; yani işkoluna göre hem kamuda, hem özel sektörde görev yapıyor.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Hem özel sektörde, hem kamuda faaliyet gösteriyorlarsa, o arkadaşlarımız çok iyi bilirler, özel sektörde örgütlenme çok daha zor; çünkü gelen işçiye o arkadaşımız meydana gelebilecek risklerden dolayı "senin işverenin haberi var mı?" diye sormak zorunda kalıyor.

MUHİTTİN GÖRGÜLÜ- Hocam, biz Türkiye'deki sendikalar olarak, faaliyetlerimizi halka ve sendika dışında çalışanlara iletememenin sıkıntısını yaşıyoruz. Her sendikamız, başta TÜRK-İŞ olmak üzere, birtakım dergiler, yayımlar çıkartıyor, okumayı sevmeyen bir toplum olduğumuz için üyelerimiz bile faaliyetlerimizden haberdar olamıyor. Onun için ulusal bazda yayın yapan görsel veya yazılı bir iletişim aracına ihtiyacımız var.

Bu tespiti yaptıktan sonra, "bugüne kadar özelleştirme

geciktirse sakın bundan kendinize pay çıkarmayın" dediniz. Ben teşkilatlı olduğumuz TES-İŞ Sendikası, enerji işkolundan bir örnek vermek istiyorum. Termik santrallerin ihalesi 1997 yılında yapıldı. Çayırhan Termik Santrali hariç, bugüne kadar devir olan bir yer yok. Çayırhan Termik Santralinin devri sırasında da rüşvet alan ve verenlerin hepsi şu an hapiste. Danıştay'da, bölge idare mahkemelerinde ve diğer mahkemelerde 200'e yakın dava var. "Kendinize pay çıkarmayın" dediniz, bu benim zoruma gitti. Bizim burada oldukça büyük payımız olduğu düşüncesindeyim.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Kutluyorum o zaman sizi. Bu anlamda, Mümtaz Hocanın da başkanlığını yaptığı bir vakıf kanalıyla pek çok dava açıldı ve çalışmalar yapıldı.

SALONDAN- Bizim yapmış olduğumuz hukukî mücadele, sizin gibi değerli hukuk insanlarının, bilim insanlarının tavsiyelerine uyularak yapıldı ve göstermiş olduğunuz yoldan gidildi. Biz sendikalar olarak, sizin dediğiniz gibi boş durmuyoruz; ama maalesef faaliyetlerimizi Türkiye'de duyuramıyoruz. Mesela, sizin bile yazmış olduğunuz bir yazıyı bugünkü medya yayımlamıyor. Dün burada genel başkanımız bir sürü laf etti, Milliyet Gazetesi iki satırla geçiştirmiş. Tek eksikimiz, sendikamıza, yüzlerce, binlerce dergi geliyor, hepsini naylonundan çıkarıp masanın üstüne atıyoruz. 15 gün sonra gelen de aynı şekilde masanın üzerinde kalıyor, okumuyoruz. Dolayısıyla, TÜRK-İŞ olarak, siyasi parti kurmadan önce faaliyetlerimizi, düşüncelerimizi halka anlatabilecek, NTV modeli, günde 15 dakika zamanını Türk işçi hareketine ayırabilecek bir iletişim aracına ihtiyacımız var diye düşünüyorum.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Tabii, o da önünüzde en büyük engel. Ben katılıyorum ve bu konuda çaba gösteren sendikalarımızın, KİGEM gibi kuruluşlarımızın mücadelelerini de takdirle karşılıyorum. "Biz bu mücadeleyi burada kazandık, biz

burayı özelleştirmeyiz, sattırmayız" gibi mücadelenizi yine yapın; ama buralar elden çıkacakmış, günün birinde sendikasılaşma yolunda faaliyet içinde bulunacakmış gibi de gerekli önlemleri almanızda yarar var diye düşünüyorum.

Özellikle 1992'den sonra, özelleştirme konusu, birçok televizyon programında açıkça söylendi. Mademki özelleştirecekler, en azından iş güvencesini isteyerek, bir pazarlık konusu yaparak mücadele edin; çünkü, siyasi partiler de size; "kardeşim bak, bu millet bana, buraları özelleştireyim diye oy verdi. Ben burayı özelleştirmesem olmaz" diyecektir. Bu konuda yaratılan havayı biraz daha tepeden bakarsanız iyi olur diye düşünüyorum. İstikrarlı birtakım hükümetler gelirse, özelleştirme hızlandırılabilir. Derviş Yasalarıyla da bu sürece yavaş yavaş gireceğiz diye düşünüyorum; ama mutlaka ve mutlaka sendikacılığı yaşatmak, ülkeyi kalkındırmak için sizlere bu memleketin ihtiyacı olduğunu aklınızdan çıkarmamanız gerektiğini de söylemek istiyorum. Hem sosyal, hem ekonomik kalkınmanın gerektiği şekilde hızına ulaşabilmesi için sizlerin mutlaka olmanız gerektiğini, tek taraflı işverenler tarafından yönetim hakkının işyerlerinde kullanılmasının kalkınmayı sağlayamayacağını, sadece onların kalkınmasını sağlayacağını belirtmek istiyorum. Ona da "kalkınma" değil, "büyüme" denir ekonomide, bunu akıldan çıkarmayalım.

Buyurun.

NECDET GÖRDÜ (Ankara İl Temsilcisi)- Değerli Hocam, gayet güzel anlatıyorsunuz, gerçekten de eğitimciliğinizi gösteriyorsunuz, teşekkür ediyoruz. Şu bir gerçek; bu Anayasayı işçiler yapmadı, bu Anayasayı köylüler yapmadı, küçük esnaf yapmadı; öğretim üyeleri, profesörler, doçentler yaptı; yani, sizi tenzih ederek söylüyorum, sizler yaptınız bu Anayasayı. 1960 Anayasasını da sizler yaptınız, 1982 Anayasasını da sizler yaptınız.

Bizim gördüğümüz olay şu: "Eğitimci" dediğimiz, "aydın kesim" diye hitap ettiğimiz, Türkiye'yi yönlendirecek insanlar toplumdaki kopmuşlar; ayrı dünyaların adamlarıymış gibi eğitimi de bırakmışlar ve o büyük kafalar küçük kafalarla uğraşır olmuşlar. Üniversitelerde, adeta talebeleri okullara almamak için uğraşıyorlar. Böyle bir dönemden geçiyoruz.

Bence biz bir yanlış daha yapıyoruz. Biz, hep kapital kesimi, parası olan kesimi suçluyoruz. Onların amaçları ve idealleri bellidir, paralarına daha fazla para katmak, insanları daha fazla altında tutmak; ama dün Sayın Çalışma Bakanı geldi, olanca gücünü, Bakanlığının gücünü, kişiliğini de ortaya koymuşçasına, bu yasayı çıkartacağını geldi bize anlattı; meydanlarda, platformlarda, seminerlerde de anlatıyor, her toplantımıza da geliyor ve biz de alkışlıyor, gönderiyoruz. Bizim esas hedef almamız gereken noktayı hedef almadığımız kanaatindeyim.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Nedir o hedef?

SALONDAN- İş Güvencesi Yasasını savunan insan; SSK primini bir yılda 800 milyona çıkarıyor, mezarda emekliliği getiriyor ve arkasından da mecburi emeklilik gibi bir konuyu burada savunuyor; yani, Derviş'in getirdiği programı destekliyor ve bu programın içerisinde olan mecburi emekliliği savunuyor. Bir yıl önce mezarda emekliliği ortaya koyuyorsunuz, bir yıl sonra mecburi emekliliği koyuyorsunuz, insanları kapı dışına bırakıyorsunuz. Vergileri artırıyorsunuz, esnafı perişan ediyorsunuz, ondan sonra geliyorsunuz bize "İş Güvenliği Yasası"nı savunduğunuzu söylüyorsunuz. Biz hedefimizi iyi seçmek durumundayız diyorum. Hedefimiz kesinlikle bu iktidar olmalıdır, bu iktidara yaptırım olmalıdır. Bizim hedefimiz, 3-5 tane sanayici, zengin babası, TÜSİAD'ı falan olmamalıdır.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Rica ederim. Politikaları tercih edecek ve saptayacak olan sizlersiniz. İşçi hareketinin stratejisi sizin elinizde; çünkü üyelerinizin nabzını en yakından elinizde tutan sizlersiniz. Mezarda emekliliğe karşı çık, vergiler artırılıyorsa karşı çık, sigorta primleri artırılıyorsa karşı çık. Benim söylediğim, 3 milyonluk bir kitleyi sigortalı yapmanız, 3.5 katrilyonluk bir kaynak yaratacaktır ve o zaman primleri de indirme olanağınız olacaktır. Dünyadaki, Avrupa'daki en yüksek primleri ödeyen Türkiye'deki işverenlerdir. Siz akıllı davranın ve bir adamı toptan reddetmeyin; işinize geldiği yerde destekleyin, işinize gelmediği yerde karşı çıkın. "Bu bize erken emekliliği değil, mezarda emekliliği getirdi, iş güvencesini de istemiyoruz" dersiniz, bundan mağdur olan siz olursunuz. Adamı nerede, ne yapacaksanız bu şekliyle?..

İkincisi, "hocalar bugüne kadar böyle yaptı" dediniz ve bana 1986 veya 1987'de, Balıkesir'de, BELEDİYE-İŞ Sendikasının bir seminerini hatırlattınız. Orada da 2821-2822 sayılı Yasalar yeni çıkmıştı, birçok hak budanıyordu. Birinci gün 2821, ikinci gün 2822'yi anlattık, "şu hakkınız budandı, bu hakkınız budandı, onu aldılar, bunu aldılar" diye. Son bir saati de soru cevaba ayırdık. Arka sıralardan, iki gündür dolmuş, yaşını başını da almış biri, "burada 2 gündür seni dinliyoruz, yok o hakkımızı almışlar, yok bu hakkımızı almışlar, onu budamışlar, bunu budamışlar, kim yapıyor bu yasaları? Senin gibi doçentler, profesörler yapmıyor mu? Hem böyle yapıyorsunuz, hem de gelip böyle konuşuyorsunuz" dedi. Elinde bir sopası eksikti, ben de "vallahi billahi ben yapmadım" dedim, ne diyeyim yani.

Neden ben yapmadım bu yasaları?.. Çünkü bu yasalar yapılırken, orada sen yoktun, onun için beni çağırmadın. Sen olsaydın orada, o yasaların yapılması sırasında "gel hoca buraya, hazırla bakalım şu yasayı" deyip, bangır bangır bağırırdın seminerlerde. Kim iktidarda ise o yaptırıyor yasayı. Yoksa

hocalar, öyle yasa yapmasını da bilir, böyle yasa yapmasını da bilir, bilmedikleri yok bunların. O yüzden birlikte olacağınız, işbirliği yapacağınız hocaları da iyi tespit edeceksiniz. Böylesi de yapılır bu işte, öylesi de. Sen beni çağırırsaydın, ben sana bak nasıl yaparım yasayı. Neden oluyor bilmiyorum, Bakana mektuplar yazıyorum, "öyle değil, böyle" diyorum,

SALONDAN- İsteyene, istediğine göre vermek midir eğitim?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Nasıl isteyene istediğine göre vermek midir?

SALONDAN- Sanayiciye göre ayrı, başkasına göre ayrı mı? Bir eğitimci böyle mi olması gerekiyor?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Hayır, Türkiye'de İş Hukuku kitabını ilk yazan benim. O kitaptan, bakana da gönderdim.

SALONDAN- Arkadaşımızın söylediği gerçektir, söz size değil; ama hocalar, eğitimciler, işverenlerin seminerlerine gidiyorlar oranın borazanını çalıyorlar, geliyorlar işçi sendikalarının seminerine buradakini çalıyorlar. Sizi tenzih ediyoruz, bunlar gerçek.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Ben yazılarımı İşveren Dergisine gönderdim, o basmadı. Ondan sonra tekstil işverenlerine gönderdim, Tekstil İşverenleri Sendikası bastı. Benim bu yazılarım, doğru, dürüst, namuslu işverenlerin de bundan kazanç sağlayacaklarına dairdir. Sağ olsunlar, Tekstil İşverenleri Sendikasında yazılarım yayımlandı, TES-İŞ'te de yayımlandı. Benim sizlerden yana bir kaygım yok zaten de, yalnız bunun işverenlere de iletilmesinde yarar vardı diye düşünüyorum.

Biz, ona karşı öyle, buna karşı böyle değil. Bir kanun vardır, Anayasa vardır, biz onu anlatırız, bunun eksikliklerini anlatırız, bu eksikliklerin nasıl giderileceğini anlatırız. Ben işverenlere de söylüyorum; bu şekliyle bugün primleri yarı yarıya indirin, yine kayıt dışı işçiliği engelleyemezsin, adam cebine atacak parayı;

ama iş güvencesi getirirsen, o zaman bunu sağlayabilirsin. Ben şunu savunuyorum; "İş Güvencesi Yasası gelsin, primler yayılmaya başlasın, kayıt dışını gittikçe indirelim" diyorum. O daha uygun değil mi?..

Geçici 40. madde diye 4447'yle bir hüküm getirdiler, "işçi de kendisini bundan sonra deklare edecekmiş de kayıt dışı önlenecekmiş." Hangi cesaretle kardeşim?.. İşte ona uygun olarak kanun maddesiyle ilgili yönetmelik çıktı. İşçi müracaat ettiği zaman, sigorta işverenle irtibata girecekmiş, diyecekmiş ki; "böyle bir işçi sende çalışıyor mu, çalışmıyor mu?" Doğru, böyle yapacaksın; çünkü her geleni sormadan, etmeden oraya kaydedersen olmaz. O da "evet" derse ondan sonra kaydedecekmişsin. O derse ki; "benim böyle bir işçim yok, sana kim söyledi oraya git" diye. O yüzden, 40. madde ölü doğmuş bir maddedir. Ben bunu bakana da yazıp, söyledim: "Siz başından beri bu maddenin kayıtdışı işçiliği de önleyeceğini söylüyorsunuz; ama bu madde ölü doğmuş bir maddedir, bu maddeyi hayata geçirebilmek için, o kişiye sigorta güvencesi sağlamak, sigortalı olmak istediği için işten atılırsa, işe iade hükmünü getirmek lazım. Onun için de SSK Kanununun 6. maddesine işe iade hükmünü getirmek lazım. Bu hükümle, getirilen, yapılan düzenlemeyle olmaz bu iş" diye.

SALONDAN- Yapılan Anayasalar, hür Anayasa değil, bu konuda hemfikir olalım. Ben, tekstilin, enerjinin, paslanmaz çeliğin yoğun olduğu Kahramanmaraş'tan geldim. Orada, sendikalı toplam işçi sayısı 4-5 bin civarında. 50 bin kişinin çalıştığı bir yerde sigortalı işçi sayısı 20 bin civarında.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Yine bizim hesabımız doğru geliyor. Ben de, 5 milyon civarında sigortalı, 6 milyon civarında sigortasız işçiden bahsediyorum. O da 20'ye 30 geliyor.

SALONDAN- Sendikalı olan bir fabrikada, 1 300- 1 400 işçi çalışıyorsa, bunun yanı sıra da 1 700- 1 800 taşeron işçisi çalışıyor. Örneğin, tekstil işkolları toplu sözleşme dönemine girdi. Böyle bir yerde işveren diyor ki, "bak, daha fazla ücret istersen ikramiyeni düşürürüm, şunu düşürürüm, bunu düşürürüm. Taşeron işçisinden azınlıktasın, taşeron işçisini devreye koyar ve seni kapının önüne koyarım" Bu sebeple, bizim en çok üzerinde durmamız gereken taşeron işçiliktir.

Biz, kamu işyerlerinde, DSI, TEDAŞ, İller Bankası işyerlerinde örgütlüyüz, Kahramanmaraş'a bağlı 6-7 vilayette, kamu işyerleri de dahil olmak üzere, taşeron işçisi, sendikalı işçinin önündedir. Aslında bunların irdelenmesi ve bu noktaların vurgulanması lazım. Biz de taşıma gitmiş, yemekhaneler gitmiş, güvenlik gitmiş, temizlik gitmiş , hiçbir şey kalmamış.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Sen kendine iyi bak, seni de götürmesinler yakında, ben sana söyleyeyim.

SALONDAN- Biz sadece belirli bir iki yerdeyiz. En son yazdıkları toplu iş sözleşmemiz uygulanmıyor. Nasıl uygulanmıyor?.. Bizim yarım saatlik ara dinlenmelerimiz var, toplu iş sözleşmesinde belirtilmesine rağmen, bir genelge gönderiliyor ve "bunu kaldırdım" diyor; yani, bizim esas derdimiz, hassasiyetle üzerinde durmamız gereken konu, "taşeron işçiliği"dir.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- "Taşeronlaşma" demek, "özelleştirme" demektir. O çok küçük bir ünite de oluyor, özelleştirmede olduğu gibi santral da değil.

SALONDAN- Bir konuya daha değineyim. Bizde 20 küsur baraj var, 6-7 tanesinin inşaatı devam ediyor. Aslında Gaziantep, Adıyaman DSI bölgesinde irili ufaklıları da sayarsak baraj sayısı 60'ı buluyor. Bizdeki DSI'nin makine parkı da, 6-7 tane müteahhidin makine parkına eş değer de. Buna karşın, DSI'nin;

yani devletin makine parkı yatıyor, işçisini yatırıyor; ama taşeronla iş bulmak için, müteahhide iş bulmak için inşaat onlara veriliyor. Bunların da üzerine gidilmesi lazım.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Bu bir yönetim sorunu. Sen şu an can derdindesin. Can derdini bir halledersek, sonra mal derdine, işin yönetim sorununa, o malların istihdama sokulup çalıştırılmasına dair bir müdahale de olabilir. O çok üst düzeyde olan bir durum ve biz buna "endüstriyel demokrasi", "işçilerin yönetime katılması" deriz. Ancak iş güvencesi halledilmeden biz bunları gündeme getiremiyoruz ki. İş güvencesi halledildikten sonra yapılacak daha çok şey var.

"Taşeronlaşma", küçük bir üniteye özelleştirmedir. Yıllardır taşeronlaşmanın yasaklanamayacağını üstüne basa basa söylüyorum; yani "taşeron kullanmak yasaktır" diye bir şey olmaz. Bu sistemin temelinde sözleşme özgürlüğü var. İnsanlar, insanlarla istedikleri gibi sözleşme yapma hakkına sahiptirler. Bu, liberal anlamdaki özgürlüklerin temelini teşkil eder, önce bunu kabul edeceğiz. Siz, taşeronlaşmayı yasaklayan bir kanun çıkarırsanız, Anayasa Mahkemesi bunu iptal eder, öncelikle bunu kafamıza yerleştirmemiz lazım.

Senin derdin taşeronlaşma mı, taşeron işçisinin, sendikası, sigortasız çalışması mı?.. Hedefini iyi belleyeceksin, senin hedefin taşeron değil, taşeron işçisinin, sigortasız, sendikası çalışmasıdır. Taşeron işçisinin sigortasız ve sendikası çalışmaması için ne lazım?.. Yine iş güvencesi lazım. İşçisine nereden veriyor devlet?.. Sendika alıyor da öyle veriyor. Devlet verse, taşeron işçisine de verecek, memuruna da verecek. Onun için işçinin her şeyden önce sendikalı olmanın kıymetini iyi bilmesi lazım.

Altinyunus'taki toplantılarda, geçen yıl da, bu yıl da hep bunu anlattım; "kıymetini bilin sendikalarınızın, bugünleri

ararsınız. Sizi de acımiyorum da çocuklarınıza acıyorum" dedim, hakikaten çok önemli. Bana, kamudaki sendikalı işçi arkadaşlarımın durumu, Dört Halifelik Döneminin altın çağı, o dönemdeki refah dönemi gibi geliyor.

SALONDAN- Hocam, onu sağlarsak, taşeronlaşmadan vazgeçerler.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Onu sağlarsan zaten, o zaman ister istemez vazgeçerler. Yönetim Organizasyon gibi bir ders var, orada da işlenir; örneğin, Bir işveren veya taşeron gelip, "ben en iyi, en verimli şekilde bunu verip, işçimi daha iyi çalıştıracam" diyebilir. Belki bu bakımdan taşeronlaşma iyi olduğu için, sözleşme özgürlüğünü sağlamak için Anayasa maddesi olarak konulmuştur. Bu sebeple, insanları sözleşme yapmaktan, bir işi bir başkasına veya taşeronu verilmesini engelleyemezsin, bu konuda bir yasak ve kanun getiremezsin. Zaten bizim hedefimiz taşeron çalışması değil; taşeron işçisinin, sigortasız, sendikası çalışması. Sonuç itibarıyla, onlara iş güvencesi getirildiği takdirde, işveren der ki; "bunları da aynı cümleden çalıştıralım" Maliyet hesabı yaptığı zaman da dengeli gelmiyor demektir. Orada da, öbür tarafta verdiği kadar işçiye para vermiyor; ama ondan kalan parayı da müteahhidine, taşeronuna aktarıyor demektir.

SALONDAN- Ben, aslında taşeron işçiliğinin farkında olup, iş güvencesinin önemi ve emniyetinin daha çok önem arz ettiğine dikkati çekmek için bu noktaya değindim.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- İzmir'de taşeron işçiliği çok fazla, belki aranızda da bu arkadaşlarımızdan vardır. Mesela, Yaşar'da, 100-150 tane sizin söylediğiniz gibi sendikalı işçi var; ama 250-300 tane de taşeron işçisi çalışıyor. Yetkiyi alıyorsun; ama işveren "sendikalı işçi sayısı, sendikası işçi sayısından azdır" diyor. Bu arada sendikaya da "sen gel, biz itiraz ettik, seninle anlaşırız" açıklaması yapıyor. Birkaç dönemdir böyle sözleşmeler

imzalanıyor. Ondan sonra sözleşmeye oturuyor, "biz bu kadar para veririz, fazla veremeyiz" diyor; yani sendikada sıkışmış durumda. Çünkü, "hemen imzalarsan, itirazı geri alacağız diyor, itirazı geri alırsa da yetki kesinleşiyor. Kesinleşmiş yetkiyle beraber sözleşmeyi imzalıyor ve bunu kullanıyorlar. 350-400 kişi çalışıyor, 100-150 kişisi sendikalı işçiler, olayı götürüp itmeye başladık. Dünyanın hiçbir yerinde böyle sözleşme dönemi yoktur. Özel sektör bunu böyle kullanmaya başladı. Bu nedenle, işyeri sendikalı olduğu halde, işverenlerin bir kısmı yine bu İş Güvencesi Yasasına karşı çıkıyor. Belki taşeron işçileriyle durumu, sigortasız, sendikasız idare etmesinden dolayı bunu tercih ediyor; ama bu Türkiye'deki iş barışığı bakımından da, verimlilik bakımından da fevkalade olumsuz sonuçlar yaratıyor.

SALONDAN- İş Güvencesi Yasa Tasarımızın temelinde nazari ve teorik olarak baz alacağımız konular var. Ancak ileride uygulamada göreceğimiz ki, yasada yazıldığı şekilde uygulama alanını bulabilmek için, İş Yasasının diğer maddelerinde de değişiklik yapma gereği doğacak. Taşeron firmalarımızın aralık ayında şirketini kapatıp, yeni bir şirket adıyla yeniden canlandığını ve aynı işçiyi değişik bir firma adı altında çalıştırdığına yıllardır şahit oluyoruz. Bu ne anlama geliyor?... İş Güvencesi Yasa Tasarısıyla mahkemeye gittiğimiz an, bir yıl sonra muhatap olacak herhangi bir firmayı bulamayacağımız gibi bir gerçek var. O zaman, alt yüklenicinin, yükleniciye yüklenmesi suretiyle, yasadaki değişiklikler suretiyle, esas yükleniciyi bu işten sorumlu tutmadığımız sürece, İş Güvencesi Yasasının uygulamada çok fazla fayda sağlayacağına ben inanmıyorum.

Öyle şirketler kuruluyor ki, mesela birkaç ay önce yine böyle bir taşeron işyerinde örgütlenmeye başlayınca, işkolu çok farklı; ama firma gıda işkolunda kurulmuş. Gıda işkolu gitmiş, genel hizmetlerde veya başka bir işkolunda faaliyet gösteriyor. Bunun üye kaydıyla ilgili, gerek sigortadan, gerek bölge çalışma

müdürlüğünden bizim alacağımız numaralar da farklı olarak gıda işkolunda çıkıyor. Halbuki, taşıma veya diğer işkoluyla hiçbir ilgisi olmayan bir şirket, orada taşeron çalıştırıyor. Bunun muhatabını biz nasıl bulacağız, bunları nasıl organize edeceğiz veya bu yasa ışığı altında biz bunları nasıl koruyacağız?..

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Burada "kanuna karşı hile" dediğimiz, muvazaa dediğimiz müesseseler var. Bunun ispatı kolay olmadığından dolayı, bu gibi hallerde belki davaların kaybedilmesi sorunuyla karşı karşıya kalabiliriz; ama zannediyorum, bu tür olaylar sık sık tekrarlanmaya başlayacak olursa Yargıtay ters bir görüş de bildirebilir. Ben nasıl sonuçlandı bilmiyorum tabii. Sizin anlattığınız olayda, kesin bir işyeri devri vardır. İşyeri devri halinde çalışan işçi aynıysa, yeni işveren bundan yine sorumlu olur; yani yeni şirket de bundan sorumlu tutulmak gerekir ya da iş yazsalarındaki münferit hükümleri - kıdem tazminatlarıyla ilgili olsun, yıllık izin haklarıyla ilgili olsun- belki bunları burada çalıştırmak mümkün olabilir. Ben şunu diyorum: İş Güvencesi Yasasıyla ilgili olarak birtakım düzenlemeler yapılırsa, işverenlerin, "bu yasadan nasıl kaçarız" diye buna karşı hile veya muvazaalı tutumları çok geçmeden Yargıtay'ca anlaşılabilir ve bunlarla ilgili kararlar daha düzenli çıkabilir diye düşünüyorum.

SALONDAN- Hocam burada bir noktaya değinmek istiyorum. İş taşırona ihale etmesinde hukuken bir sorun var mı?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Aynı, hiçbir şey yoktur.

SALONDAN- Tekstilde, iplerin yaklaşık yüzde 35'i Kahramanmaraş'ta dönüşüyor; yani, işçi potansiyelinin çok yoğun olduğu bir yer. Paslanmaz çelikte payı yüzde 80'dir; bunları Türkiye'nin iç piyasasına veya Avrupa'ya gönderiyor. Dondurma fabrikaları, Türkiye ve Avrupa'ya gönderiyor.

SALONDAN- Özel şirketi değil, TEK'i, DSI'yi sor.

SALONDAN- Hayır, TEK'te, DSI'de 5-6 firma var, bu firma değil; hizmeti de satıyor, işi de satıyor. Tekstilde de bir işyerinde, bir fabrikada; mesela Serdar Bilgili'nin fabrikalarında 10 tane şirket var. Hangisinin üstüne gitsen taşeronu bırakıp kaçan oluyor, muhatap bulamıyoruz.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Burada, İş Kanununun birinci maddesinde de hukuken belirtilen müteselsil sorumluluk vardır; yani, asıl işverenle, taşeron alt işveren arasında, işçiye karşı, işçilik haklarından dolayı müteselsil, zincirleme bir sorumluluk vardır. İşçi bu gibi hallerde alacaklarını dava ederken, hem asıl işvereni, -TEK ise TEK, DSI ise DSI- hem de onun taşeronunu birlikte dava eder, hangisinde parayı bulursa ondan alır.

SALONDAN- Hizmette de böyle mi hocam?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Hizmette de böyledir, hepsinde de böyledir, hukuken değişmez.

SALONDAN- Hukuki yönde, şu anlatılanları nasıl önleyebiliriz?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- İş güvencesi.

SALONDAN- Sadece o mu, hukuki yönü yok mu?

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Bence burada iş güvencesi en etkili yol; yani onun dışında biraz önce söylediğimiz gibi, "kanuna karşı hile" dediğimiz "muvazaa" dediğimiz yolları deneyebilirsiniz. En önemlisi de burada, müteselsil sorumluluk ilkesinden yola çıkarak, İş Kanununun 1. maddesine dayanarak açılacak olan alacak davalarında, her iki kesimin de muhatap gösterilmesinden kaynaklıdır. Bu şekilde problemi çözmemek için bir neden yok.

SALONDAN- Birinci maddenin son fıkrasıyla ilgili davayı açtık, reddedildi. Alt yükleniciden esas yükleniciye döndük yine mahkemeyi kaybettik; yani o yolu kullandık. Adam yok ortada, başka bir işkolunda. Aralık ayında bu şirketler kendilerini feshediyorlar, yeni bir isim altında 1 Ocaktan itibaren çalışmaya

başlıyorlar. Hukuken bu nasıl önlenecek? İş kolu değiştiriyor adam, bir sürü numara çekiyor.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- O şirketin mal varlığı üzerinde.

SALONDAN- Şirket yok ki ortada, bir isim, bir tabela. Bırakıp gitmiş, hiçbir şey yok. Parayı alıyor, cebe koyuyor ve gidiyor; mafya bunlar.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Böyle işyerlerinde sizin örgütlenmeniz suretiyle, bu tip adamların kamuoyunda teşhiri suretiyle, buralarda adam çalışması engellenir. Yine sivil toplum örgütlerine çok önem düşüyor.

SALONDAN- Sizin bu görüşünüz doğrultusunda, İş Kanununun 1. maddesini düşünerek, müteselsil kefil olan firmaları düşünerek, Türkiye'de işkolu sözleşmesi ve işkollarının sayısı veya birbirine olan orantısıyla ilgili maddeler yeniden işlense, yeni yasalar çıkarılsa, bu olumsuzluklar daha kolay önlenir. Dolayısıyla, ben hileyi mahkemede ispatlayacağıma, işkolu sözleşmesiyle orada da çalışsa, burada da çalışsa, çalışanların korunması noktasını değerlendirmek mümkün değil mi? Bu 275'te vardı, 1980'den önce bunlar uygulandı. Şu anda ki durumda da, işkolları sayısı çok fazla olmakla birlikte, birbiriyle olan ilişkiden dolayı, "o işkolu, bu işkolu" diye mahkemelerde dolaşmaktansa, işkolu sözleşmesiyle bunu çözmemiz mümkün olabilir.

Bir de, toplu iş sözleşmelerinde yetki alınması basite indirgenmelidir; yani aylarca, yıllarca olmamalıdır. Aksi halde, İş Güvencesi Yasası kendi başına canlı, dinamik olmayacaktır. Siz İş Güvencesi Yasasının ivmesini getirebilmek için, işverenle çok kısa sürede muhatap olup çözmeniz gerekmektedir. İşverene zaman kazandırırırsanız, yasanın o boşlukları oldukça artar kanaatini taşıyorum.

Arz ederim.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Estağfurullah, söylediğiniz doğrudur. 275 zamanındaki işkolu sözleşmelerinin, ülkedeki endüstriyel ilişkiler sisteminin gelişmesinde çok önemli bir rolü vardır. Bu nedenle, benim doçent olduktan sonra yazdığım ilk makalelerden birisi budur; çünkü aynı işkolunda, aynı işyeriyle ilgili olarak birden fazla sözleşme yapılamaz. Anayasada bile hüküm konulmuştur, çok gereksizdir; dolayısıyla bu kanuna da girmiştir. Kanunda kaldırsanız bile, Anayasada durduğu müddetçe, o hükmü kaldırmadığınız müddetçe maalesef yapacağınız bir şey yoktur; en büyük yanlışlıklardan birisi odur.

Yetki alımının basitleştirilmesi haline gelince; biliyorsunuz geçmişimizde, yetki alımı konusunda çok önemli kavgalar oldu. Bu kavgalar sonucunda en iyi yöntemin referandum olduğundan bahsedildi, ancak buna özellikle işverenlerin karşı çıkması nedeniyle de belli bir müddet karşı konuldu. Sonuç olarak da, bu şekilde uzun süren bir prosedüre gelindi, ancak bana göre de hala işyerlerinde meydana gelen yetki alımındaki zorluklar, işverenlerin sendikalaşma olayını kendilerine gelen tebligattan sonra öğrenir öğrenmez, işçileri kitle halinde dışarıya atmalarından kaynaklanıyor. İş zaten burada doğuyor, ancak dışarıya atılan işçilerin yargı kararıyla işyerine döndürüleceğini, işten atıldıkları tarih ile işe döndürüldükleri tarih arasındaki ücretlerini, ikramiyelerini, sosyal yardımların hepsini ödemek zorunda kalacağını işverenler bilirse fevkalade caydırıcı olur İş Güvencesi Yasasının bu hükmü. Dolayısıyla da yetki alımı, hiç olmazsa bugünkünden yarı yarıya daha kolay bir noktaya gelir.

SALONDAN- Bunu çıkarmayanlar ölsün.

Prof. Dr. FEVZİ DEMİR- Ben buna çok önem veriyorum ve ilk incelemesini de ben yaptım. İş Güvencesi Hukukuyla ilgili, 1982 yılında yaptığım doçentlik çalışmam, ilk olarak 1986 senesinde BELEDİYE-İŞ Sendikası tarafından "Çalışma

Hakkının Korunması" adıyla basıldı. Daha sonra da fakültelerin kütüphanelerinde yerini aldı ve ben bunu ders olarak da okuttum üniversitede.

Türkiye'deki iş ilişkilerinde bugün yaşanan bozukluğu, iş güvencesi olmamasına ve işçiye hiçbir inisiyatif tanınmamasına bağlıyorum. İşçiye bu şekilde güvenceler vererseniz, bana göre Türkiye'deki sendikal hareket artar; çünkü, batıdaki sendikalı işçiyle, sendikasız işçinin çalışma koşulları arasında fark yok. Onun için de adam sendikaya üye olup, niye aidat ödeyeyim hesabı yapıyor; ama Türkiye'de sendikasız işçiler, "acaba nasıl sendikaya üye olurum"un özlemi içinde yaşıyor. O yüzden, bazı sendikacı arkadaşlarımla da kendilerini rehavete kaptırıp, "dünyada da zaten sendikacılık geriliyormuş" demesinin bir anlamı yok. Tam aksine bizde üçe, dörde katlayabilir diye düşünüyorum; çünkü sendikalarımızın çok önemli bir imajı var çalışanlar üzerinde. Adamın hakkının elde edilmesinde ve yenmemesinde çalışan yegane müesseseler bunlardır. Devletten daha güçlü, iş müfettişini bile çalıştırabilen, sendikalar.

Çalışan bir şey yaptıramıyor müfettişe; bekliyor, eğiliyor, bükülüyor ama sen bir telefon ettiğin zaman, "burada adama iş güvencesine aykırı davranışta bulunuluyor" dediğinde isterse gitmesin. Mevcut ortamda iş güvencesi bir işyerine 10 senede bir uğruyorsa ve senin işyerlerine senede bir geliyorsa, müfettişler sendikasız işyerlerine gitmiyor demektir; yani orada devletin kanunları değil, işverenin kanunları uygulanıyordur. Bu sebeple İş Güvenliği Yasası, çalışma yaşamında çok köklü değişikliklere yol açacaktır. Sadece işçilerin lehine olmasından değil, kamu düzenini de yakından ilgilendirmesi açısından çok önemli. Yeni çıkarılan emeklilik yasaları nedeniyle, yarından sonra yolların dilenciler ordusuna dönüşmesi istenmiyorsa bu konu çok, ama çok önemli.

Ben hayatımı verdiğim için bu kadar çok heyecanlı konuşuyorum; ama gerçekten çok önemli bir konu. Bu iş bitmiş zaten dışarıda, iş güvencesini getirmeyen ülke yok. Benim söylediğim sigorta ve sendika konusundaki güvenceler Anglosakson ülkelerinde var. O da toplu sözleşmelerle getirilmiş; yani, İngiltere, Kanada, Amerika Birleşik Devletlerinde böyle. Kara Avrupa'sında da zaten o arkadaşlarımızın hazırladığı cinsten, başlı başına 13. Maddeyle ilgili iş güvencesi hükümleri var.

Çok kısa bir süre içinde sizlere yararlı bilgiler aktarmaya çalıştım, bir şeyler verebildiysem kendimi mutlu hissedeceğim. Hepinize sabırlarınız için çok çok teşekkür ediyorum, sevgiler, saygılar sunuyorum (Alkışlar)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YENİDEN YAPILANMA VE SENDİKAL EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Yrd. Doç. SAYIM YORGUN (Kocaeli Üniversitesi)- Adım Saim Yorgun. Kocaeli Üniversitesi'nde Yardımcı Doçentim ve sendikacılık hareketini yakından tanıyorum; hem pratiğini, hem teorisini bilen biriyim.

Bu toplantıda "küreselleşme sürecinde sendikalarda yeniden yapılanma ve sendikal eğitimi" tartışacağız. Ben içinde bulunulan sorunların farkındayım. Türkiye'nin içinde bulunduğu sorunları dikkate aldığımızda, benim söylediğim şeyler, ilk etapta sizin problemlerinize çözüm bulamayacak öneriler olabilir. Ancak sizden bir ricam var; geldiğiniz bölgenin, bulunduğunuz makamın sorunlarını bir yana bırakın, gelin hep birlikte yarını konuşalım; çünkü bu ülkede hep bugünü konuşa konuşa bu duruma geldik, hep küçük hesaplar peşinde koşa koşa bugüne geldik. Ben istiyorum ki, 20 yıl, 50 yıl sonrasını tartışalım.

Bu ÷lkede, konfederasyon genel başkanından tutun, en alttaki temsilci kardeşimize, işçi kardeşimize kadar, sendikaların mevcut halinden memnun olan bir tek kimse yok. Memnun olmayan sadece sizler misiniz veya memnun olmayan sadece Türkiye'deki sendikacılar mı?.. O soru bana sorulduğı zaman ilk söyleyeceğim şey, koca bir "hayır" olacaktır. Unutmayın ki, sizin yaşadığınız sorunların daha ağırını birileri yaşıyor. O sorunların önemli bir kısmı daha size ulaşmadı. Öyle tahmin ediyorum ki, birkaç yıl sonra çok yoğun bir şekilde, hiç aklımızda olmayan ve hiç hazır olmadığımız sorunlarla karşı karşıya geleceğiz. Ben moralinizi bozmamak için bunları söylemeyeceğim, sadece yarına hazırlanabilmek için bunları tartışacağız.

Hepinizin çok iyi bildiğı, çevrenizde duyduğunuz, daha ötesi fiili olarak sendikacı arkadaşlarımızdan duyduğunuz koca bir soru var ve bunun yanıtı aranıyor; "sendikalar bitiyor mu?.." Bu soruyu hepimiz kendi kendimize ve o kadar sıkça soruyoruz ki; yaklaşık 10 yıldır bütün dünyada sendikaların bittiğine dair tezler yazılıyor, yeni bir çalışma düzeninin başlayacağına dair öneriler hazırlanıyor. Biz, işçi kesimi olarak da söylüyorum, örgütlü toplumdaki yeni kesim olarak da söylüyorum, akademisyenler de bunun içindedir, onlara da söylüyorum ki, "sendikacılık bitiyor" diyenlerin bir kez daha düşünmesi gerekiyor.

Ben "sendikacılığın bitmeyeceğı"ne dair bir tez hazırladım ve hocalarım bana sordular; "siz neye dayanarak sendikaların bitmediğini iddia ediyorsunuz? 21. yüzyıl nasıl bir yüzyıl olacak?" Verdiğim tek bir cevap var: "21. Yüzyıl, sivil toplum örgütlerinin etkin olacağı bir yüzyıl olacak." Bunun aksini söyleyen var mı?.. Yok. Herkes, 21. yüzyılın bir sivil toplum örgütü yüzyılı olacağı noktasında hemfikir; ama aynı çevreler, en güçlü sivil toplum örgütü olan sendikaların biteceğini söylüyor. İşte birinci tezat burada. 21. yüzyılda devlet küçülecekse, 21. Yüzyılda sivil toplum örgütleri etkin olacaksa, hiç tereddüdünüz olmasın, sendikalar en

Ben hayatımı verdiğim için bu kadar çok heyecanlı konuşuyorum; ama gerçekten çok önemli bir konu. Bu iş bitmiş zaten dışarıda, iş güvencesini getirmeyen ülke yok. Benim söylediğim sigorta ve sendika konusundaki güvenceler Anglosakson ülkelerinde var. O da toplu sözleşmelerle getirilmiş; yani, İngiltere, Kanada, Amerika Birleşik Devletlerinde böyle. Kara Avrupa'sında da zaten o arkadaşlarımızın hazırladığı cinsten, başlı başına 13. Maddeyle ilgili iş güvencesi hükümleri var.

Çok kısa bir süre içinde sizlere yararlı bilgiler aktarmaya çalıştım, bir şeyler verebildiysem kendimi mutlu hissedeceğim. Hepinize sabırlarınız için çok çok teşekkür ediyorum, sevgiler, saygılar sunuyorum (Alkışlar)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YENİDEN YAPILANMA VE SENDİKAL EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Yrd. Doç. SAYIM YORGUN (Kocaeli Üniversitesi)- Adım Saim Yorgun. Kocaeli Üniversitesi'nde Yardımcı Doçentim ve sendikacılık hareketini yakından tanıyorum; hem pratiğini, hem teorisini bilen biriyim.

Bu toplantıda "küreselleşme sürecinde sendikalarda yeniden yapılanma ve sendikal eğitimi" tartışacağız. Ben içinde bulunulan sorunların farkındayım. Türkiye'nin içinde bulunduğu sorunları dikkate aldığımızda, benim söylediğim şeyler, ilk etapta sizin problemlerinize çözüm bulamayacak öneriler olabilir. Ancak sizden bir ricam var; geldiğiniz bölgenin, bulunduğunuz makamın sorunlarını bir yana bırakın, gelin hep birlikte yarını konuşalım; çünkü bu ülkede hep bugünü konuşa konuşa bu duruma geldik, hep küçük hesaplar peşinde koşa koşu bugüne geldik. Ben istiyorum ki, 20 yıl, 50 yıl sonrasını tartışalım.

Bu ÷lkede, konfederasyon genel başkanından tutun, en alttaki temsilci kardeşimize, işçi kardeşimize kadar, sendikaların mevcut halinden memnun olan bir tek kimse yok. Memnun olmayan sadece sizler misiniz veya memnun olmayan sadece Türkiye'deki sendikacılar mı?.. O soru bana sorulduğı zaman ilk söyleyeceğim şey, koca bir "hayır" olacaktır. Unutmayın ki, sizin yaşadığınız sorunların daha ağırını birileri yaşıyor. O sorunların önemli bir kısmı daha size ulaşmadı. Öyle tahmin ediyorum ki, birkaç yıl sonra çok yoğun bir şekilde, hiç aklımızda olmayan ve hiç hazır olmadığımız sorunlarla karşı karşıya geleceğiz. Ben moralinizi bozmamak için bunları söylemeyeceğim, sadece yarına hazırlanabilmek için bunları tartışacağız.

Hepinizin çok iyi bildiğı, çevrenizde duyduğunuz, daha ötesi fiili olarak sendikacı arkadaşlarımızdan duyduğunuz koca bir soru var ve bunun yanıtı aranıyor; "sendikalar bitiyor mu?.." Bu soruyu hepimiz kendi kendimize ve o kadar sıkça soruyoruz ki; yaklaşık 10 yıldır bütün dünyada sendikaların bittiğine dair tezler yazılıyor, yeni bir çalışma düzeninin başlayacağına dair öneriler hazırlanıyor. Biz, işçi kesimi olarak da söylüyorum, örgütlü toplumdaki yeni kesim olarak da söylüyorum, akademisyenler de bunun içindedir, onlara da söylüyorum ki, "sendikacılık bitiyor" diyenlerin bir kez daha düşünmesi gerekiyor.

Ben "sendikacılığın bitmeyeceğı"ne dair bir tez hazırladım ve hocalarım bana sordular; "siz neye dayanarak sendikaların bitmediğini iddia ediyorsunuz? 21. yüzyıl nasıl bir yüzyıl olacak?" Verdiğim tek bir cevap var: "21. Yüzyıl, sivil toplum örgütlerinin etkin olacağı bir yüzyıl olacak." Bunun aksini söyleyen var mı?.. Yok. Herkes, 21. yüzyılın bir sivil toplum örgütü yüzyılı olacağı noktasında hemfikir; ama aynı çevreler, en güçlü sivil toplum örgütü olan sendikaların biteceğini söylüyor. İşte birinci tezat burada. 21. yüzyılda devlet küçülecekse, 21. Yüzyılda sivil toplum örgütleri etkin olacaksa, hiç tereddüdünüz olmasın, sendikalar en

önemli sivil toplum örgütü olmaya devam edecektir" birinci tespitimiz bu.

Peki ikinci tespitimiz ne?.. Sendikacılığın bittiğini iddia edenlerin tamamı, sendikaların sırf iktisadi fonksiyonlarını, ekonomik fonksiyonlarını gündeme getirerek bu iddialarını ortaya koyuyorlar. Sendika olmadan da ücret pazarlığı yapılamaz mı?.. Türkiye'de işverenler yavaş yavaş buna başladı. "Sendika yüzde 60 mı veriyor, ben yüzde 70 veriyorum" diyor ve sendika bir anlamda devre dışı kalıyor. Gerçekten iktisadi fonksiyonları açısından meseleye baktığınızda, sendikacılığın bitiyor gibi bir pozisyonu söz konusudur; ama sendikaların başka fonksiyonları da var. Sendikalar iktisadi fonksiyonu olan örgütlerdir; ama sendikaların siyasi, sosyal, kültürel fonksiyonları yok mu?.. Öyleyse, artık sendikaların bitmeyeceği noktasına gelebiliriz.

Sendikaların bittiğini iddia edenlerin, kamuoyunu ve toplumu etkileyebilecek nitelikte söylediği haklı gerekçeler de var. İlk olarak, "sanayii toplumunun mekan ve zaman birlikteliği kayboluyor" diyorlar. Ne demek bu?.. 1 000 işçi, 10 000 işçi bir tek işyerinde çalışıyordu; yani aynı vardiyada, yüzlerce, binlerce işçi çalışıyordu ve dolayısıyla aynı mekan ve zamanı paylaşıyorlardı. Ortaya çıkan bu değişim, klasik anlamda, sendikacılığı doğuran ve büyüten, bugünlere getiren zeminin kaybolduğunu ortaya çıkarıyor. Bunun aksini iddia etmek mümkün değil. Basında her yerde duyarsınız, "işyerleri küçülüyor, üretim dünyanın çeşitli ülkelerine yayılıyor" diye. Eskiden en karlı üretim, entegre tesislerde yapılan üretimdi; mamul, hammadde olarak giriyordu, paketlenmiş olarak çıkıyordu.

Günümüzde bir hava yolları şirketini arayıp "ben rezervasyon yaptırmak istiyorum" diyorsunuz, bu havayolu şirketinin aradığınız bürosu Paris'te, size cevap veren işçi Hindistan'da. Siz Paris'i aradığınızda aslında Hindistan'daki

işçiyle konuşuyorsunuz. Peki, Paris'teki işçiye bırakıp da işveren niye Hindistan'a gitti?.. Çünkü, orada 3 000 dolar, beri tarafta 30-40-100 dolar. Böyle bir ortamda, "küreselleşti, globalleşti, iletişim ve bilgisayar çağını yaşıyor" dediğimiz dünyada ne yapmalıyız da sendikalar ve bizler varolmalıyız?.. Gündemimizi yavaş yavaş buna endekslememiz lazım.

Çoğu sendika ve sendikacılar, bu sorunu, ülkelerindeki meseleleri, şartları düzelterek çözebileceklerine inanıyorlar. Çok açık ve aleni bir şekilde burada ifade etmek gerekiyor ki, "mesele yerel düzeyli bir mesele dahi olsa; yani Siirt'teki, Diyarbakır'daki, Ankara'daki, Edirne'deki bir işçi sorunu dahi olsa, ulusal meseleleri küresel bazda düşünmeden ve küresel bazda örgütlenmeden çözme ihtimali ortadan kalkmıştır." "Biz şu sendika başkanını değiştirsek de, yeni bir kurtarıcı gelse ve bizi kurtarsa" ya da "şu TÜRK-İŞ Yönetimini bir değiştirsek de, yeni bir yönetim gelse ve şu işçileri bir kurtarsa" dönemi bitti.

Nasıl bir dönem başladı?.. Hindistan'daki sorunla, Türkiye'deki işçi ilgilenirse; Fransa'daki işçi Türkiye'deki işçinin sorununu paylaşırsa; Amerika'daki sendikayla, Türkiye'deki sendika arasında organik bağlar kurulursa böylesi global bir düzende, ancak o zaman sorunları çözebiliriz.

Basın ve gazeteleri yakından takip edenler, "post endüstriyel toplum" kavramını duymuşlardır. Bu "endüstri ötesi toplum" anlamına gelir. Biz bu sendikal yapıları hangi toplumda ürettik?.. Sanayi toplumunda ürettik. Peki sanayi toplumunda üretilmiş yapılar, "bilgi toplumu" dediğimiz bir toplum düzeninde ihtiyaçlara cevap verebilir mi?. Veremez; öyleyse bizim gündemimize alıp, tartışmamız gereken konu bu.

"Türkiye'de iş güvencesi çıkacak, çıkmayacak; çıkarsa sendikalar şahlanacak" tartışması var. Hayır, sendikalar

önemli sivil toplum örgütü olmaya devam edecektir" birinci tespitimiz bu.

Peki ikinci tespitimiz ne?.. Sendikacılığın bittiğini iddia edenlerin tamamı, sendikaların sırf iktisadi fonksiyonlarını, ekonomik fonksiyonlarını gündeme getirerek bu iddialarını ortaya koyuyorlar. Sendika olmadan da ücret pazarlığı yapılamaz mı?.. Türkiye'de işverenler yavaş yavaş buna başladı. "Sendika yüzde 60 mı veriyor, ben yüzde 70 veriyorum" diyor ve sendika bir anlamda devre dışı kalıyor. Gerçekten iktisadi fonksiyonları açısından meseleye baktığınızda, sendikacılığın bitiyor gibi bir pozisyonu söz konusudur; ama sendikaların başka fonksiyonları da var. Sendikalar iktisadi fonksiyonu olan örgütlerdir; ama sendikaların siyasi, sosyal, kültürel fonksiyonları yok mu?.. Öyleyse, artık sendikaların bitmeyeceği noktasına gelebiliriz.

Sendikaların bittiğini iddia edenlerin, kamuoyunu ve toplumu etkileyebilecek nitelikte söylediği haklı gerekçeler de var. İlk olarak, "sanayii toplumunun mekan ve zaman birlikteliği kayboluyor" diyorlar. Ne demek bu?.. 1 000 işçi, 10 000 işçi bir tek işyerinde çalışıyordu; yani aynı vardiyada, yüzlerce, binlerce işçi çalışıyordu ve dolayısıyla aynı mekan ve zamanı paylaşıyorlardı. Ortaya çıkan bu değişim, klasik anlamda, sendikacılığı doğuran ve büyüten, bugünlere getiren zeminin kaybolduğunu ortaya çıkarıyor. Bunun aksini iddia etmek mümkün değil. Basında her yerde duyarsınız, "işyerleri küçülüyor, üretim dünyanın çeşitli ülkelerine yayılıyor" diye. Eskiden en karlı üretim, entegre tesislerde yapılan üretimdi; mamul, hammadde olarak giriyordu, paketlenmiş olarak çıkıyordu.

Günümüzde bir hava yolları şirketini arayıp "ben rezervasyon yaptırmak istiyorum" diyorsunuz, bu havayolu şirketinin aradığınız bürosu Paris'te, size cevap veren işçi Hindistan'da. Siz Paris'i aradığınızda aslında Hindistan'daki

işçiyle konuşuyorsunuz. Peki, Paris'teki işçiye bırakıp da işveren niye Hindistan'a gitti?.. Çünkü, orada 3 000 dolar, beri tarafta 30-40-100 dolar. Böyle bir ortamda, "küreselleşti, globalleşti, iletişim ve bilgisayar çağını yaşıyor" dediğimiz dünyada ne yapmalıyız da sendikalar ve bizler varolmalıyız?.. Gündemimizi yavaş yavaş buna endekslememiz lazım.

Çoğu sendika ve sendikacılar, bu sorunu, ülkelerindeki meseleleri, şartları düzelterek çözebileceklerine inanıyorlar. Çok açık ve aleni bir şekilde burada ifade etmek gerekiyor ki, "mesele yerel düzeyli bir mesele dahi olsa; yani Siirt'teki, Diyarbakır'daki, Ankara'daki, Edirne'deki bir işçi sorunu dahi olsa, ulusal meseleleri küresel bazda düşünmeden ve küresel bazda örgütlenmeden çözme ihtimali ortadan kalkmıştır." "Biz şu sendika başkanını değiştirsek de, yeni bir kurtarıcı gelse ve bizi kurtarsa" ya da "şu TÜRK-İŞ Yönetimini bir değiştirsek de, yeni bir yönetim gelse ve şu işçileri bir kurtarsa" dönemi bitti.

Nasıl bir dönem başladı?.. Hindistan'daki sorunla, Türkiye'deki işçi ilgilenirse; Fransa'daki işçi Türkiye'deki işçinin sorununu paylaşırsa; Amerika'daki sendikayla, Türkiye'deki sendika arasında organik bağlar kurulursa böylesi global bir düzende, ancak o zaman sorunları çözebiliriz.

Basın ve gazeteleri yakından takip edenler, "post endüstriyel toplum" kavramını duymuşlardır. Bu "endüstri ötesi toplum" anlamına gelir. Biz bu sendikal yapıları hangi toplumda ürettik?.. Sanayi toplumunda ürettik. Peki sanayi toplumunda üretilmiş yapılar, "bilgi toplumu" dediğimiz bir toplum düzeninde ihtiyaçlara cevap verebilir mi?. Veremez; öyleyse bizim gündemimize alıp, tartışmamız gereken konu bu.

"Türkiye'de iş güvencesi çıkacak, çıkmayacak; çıkarsa sendikalar şahlanacak" tartışması var. Hayır, sendikalar

şahlanmayacak. Ne olacak biliyor musunuz?.. Siz şahlanmaya kalkınca, sermaye başka yere gidecek; yani, lokal, yerel, ulusal tedbirlerle meseleleri çözme imkânı artık kalmamıştır.

"Küreselleşme, sermayeye hizmet ediyor." Bu tespit doğru. Bir güç, yeni bir düzen kuruyorsa, o düzeni kendi amaçlarına ve hedeflerine göre kurması kadar normal bir şey olabilir mi?.. Gayet normal, anormal olanı ne?.. Anormal olanı, bunu algılayamamak, bunu görüp buna göre yeniden yapılanamamak. İşte sorunu burada gündeme getiriyoruz ve diyoruz ki, "sanayi döneminin sendikal yapılarının, bilgi toplumunda varolması mümkün değildir. Bu nedenle, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına göre sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır."

"Sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır diyorsunuz ama bugüne kadar kimse bu sendikaları nasıl yapılandıracamız diye önümüze bir projeyle gelmedi" diyeceksiniz. Sorunları herkes söylüyor, dünyadaki gelişmelerden bütün hocalar ve herkes bahsediyor, bu sorunları nasıl çözeceğiz, yeniden nasıl yapılacağız?.. Sesli düşünerek huzurunuzda böyle bir modelle geldim. "Doğru model budur" demiyorum; ama somut bir modelle geldim ve o modeli tartışacağız. Bu modeli Türkiye'ye yönelik bir model olarak da lütfen algılamayın, bu bir sendikal modeldir; Almanya'da uyar, Fransa'ya da uyar, Amerika'da uyar, Türkiye'ye de uyabilir.

Böylesine bilgi toplumunun olduğu bir toplum düzeninde, sendikal ilke ve hedefler neler olmalıdır?.. Tartışmaya isterseniz buradan başlayalım. O modele önce bir ilke ve hedef koymanız lazım.

Buyurun.

SALONDAN- Bilgi toplumundaki sendikaların yapılaşmasından önce anlattıklarınız arasında benim kafama

takılan bir nokta var. "21. Yüzyıl sivil toplum örgütlerinin en etkin yüzyılı olacak" dediniz. Bu hangi toplumlarda olacak? Mesela, içinde yaşadığımız Türkiye'de bu ihtimal var mı?

İkinci olarak, "ulusal bir meseleyi, küresel olarak düşünmeden herhangi bir sonuca bağlamak mümkün değil" dediniz. Dünyadaki işçi sınıfının enternasyonal olarak birleşebilme gibi bir hali var mı, bu kadar ekonomik, sosyal, siyasal, dengesizliklerin olduğu bir düzende?

MURAT- Küreselleşmenin, bilgi toplumunda, reel toplumda olduğu kesin. Öncelikle "küreselleşme nedir, ne getirmektedir?" sorularının yanıtlarını vermek lazım. Küreselleşme var diye, ulusal değerleri, Türkiye'nin bağımsızlığını, kendi ulusal kaynaklarımızı yok etmek gibi bir düşüncemiz yok bizim. O nedenle sendikaların sorunu olduğu kesin. Globalleşme kavramı olmadan önce de sendikaların yapısal sorunları vardı, özellikle 12 Eylül'den sonra sendikalar nitel olarak da, nicel olarak da zayıfladı ve yok olmaya doğru gidiyor; yani ismi olan, cismi olmayan kurumlar haline geldik. Her ne kadar buradaki arkadaşlarımız elinden gelen çabayı gösterecekler de, sizin de söylediğiniz gibi genel başkanından, üyesine kadar sendikayla ilgili, hem yapısal, hem işlevsel görevini yerine getirmemesi konusunda sıkıntılar var.

Bizim, geri kalmış, gelişmesini tamamlayamamış ülkede yaşayan işçi sınıfının örgütü olan TÜRK-İŞ'in mutlaka yapısal değişikliğe, kurumsal değişikliğe ihtiyacı var, ancak sizin dediğinize göre, öncelikle küreselleşmeyi kabul etmeliyiz. Küreselleşmeye karşı mı çıkacağız, yoksa küreselleşmeye, uluslararası tekellerin Amerikan egemenliğini kabul edip, "o yönetir" deyip ona göre mi biz ilkelerimizi belirleyeceğiz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Teşekkür ederim, gerçekten çok önemli bir nokta. Ben belirlediğim akış çerçevesinde,

şahlanmayacak. Ne olacak biliyor musunuz?.. Siz şahlanmaya kalkınca, sermaye başka yere gidecek; yani, lokal, yerel, ulusal tedbirlerle meseleleri çözme imkânı artık kalmamıştır.

"Küreselleşme, sermayeye hizmet ediyor." Bu tespit doğru. Bir güç, yeni bir düzen kuruyorsa, o düzeni kendi amaçlarına ve hedeflerine göre kurması kadar normal bir şey olabilir mi?.. Gayet normal, anormal olanı ne?.. Anormal olanı, bunu algılayamamak, bunu görüp buna göre yeniden yapılanamamak. İşte sorunu burada gündeme getiriyoruz ve diyoruz ki, "sanayi döneminin sendikal yapılarının, bilgi toplumunda varolması mümkün değildir. Bu nedenle, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına göre sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır."

"Sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır diyorsunuz ama bugüne kadar kimse bu sendikaları nasıl yapılandıracağız diye önümüze bir projeye gelmedi" diyeceksiniz. Sorunları herkes söylüyor, dünyadaki gelişmelerden bütün hocalar ve herkes bahsediyor, bu sorunları nasıl çözeceğiz, yeniden nasıl yapılanacağız?.. Sesli düşünerek huzurunuzda böyle bir modelle geldim. "Doğru model budur" demiyorum; ama somut bir modelle geldim ve o modeli tartışacağız. Bu modeli Türkiye'ye yönelik bir model olarak da lütfen algılamayın, bu bir sendikal modeldir; Almanya'da uyar, Fransa'ya da uyar, Amerika'da uyar, Türkiye'ye de uyabilir.

Böylesine bilgi toplumunun olduğu bir toplum düzeninde, sendikal ilke ve hedefler neler olmalıdır?.. Tartışmaya isterseniz buradan başlayalım. O modele önce bir ilke ve hedef koymanız lazım.

Buyurun.

SALONDAN- Bilgi toplumundaki sendikaların yapılaşmasından önce anlattıklarınız arasında benim kafama

takılan bir nokta var. "21. Yüzyıl sivil toplum örgütlerinin en etkin yüzyılı olacak" dediniz. Bu hangi toplumlarda olacak? Mesela, içinde yaşadığımız Türkiye'de bu ihtimal var mı?

İkinci olarak, "ulusal bir meseleyi, küresel olarak düşünmeden herhangi bir sonuca bağlamak mümkün değil" dediniz. Dünyadaki işçi sınıfının enternasyonel olarak birleşebilme gibi bir hali var mı, bu kadar ekonomik, sosyal, siyasal, dengesizliklerin olduğu bir düzende?

MURAT Küreselleşmenin, bilgi toplumunda, reel toplumda olduğu kesin. Öncelikle "küreselleşme nedir, ne getirmektedir?" sorularının yanıtlarını vermek lazım. Küreselleşme var diye, ulusal değerleri, Türkiye'nin bağımsızlığını, kendi ulusal kaynaklarımızı yok etmek gibi bir düşüncemiz yok bizim. O nedenle sendikaların sorunu olduğu kesin. Globalleşme kavramı olmadan önce de sendikaların yapısal sorunları vardı, özellikle 12 Eylül'den sonra sendikalar nitel olarak da, nicel olarak da zayıfladı ve yok olmaya doğru gidiyor; yani ismi olan, cismi olmayan kurumlar haline geldik. Her ne kadar buradaki arkadaşlarımız elinden gelen çabayı gösterecekler de, sizin de söylediğiniz gibi genel başkanından, üyesine kadar sendikayla ilgili, hem yapısal, hem işlevsel görevini yerine getirmemesi konusunda sıkıntılar var.

Bizim, geri kalmış, gelişmesini tamamlayamamış ülkede yaşayan işçi sınıfının örgütü olan TÜRK-İŞ'in mutlaka yapısal değişikliğe, kurumsal değişikliğe ihtiyacı var, ancak sizin dediğinize göre, öncelikle küreselleşmeyi kabul etmeliyiz. Küreselleşmeye karşı mı çıkacağız, yoksa küreselleşmeye, uluslararası tekellerin Amerikan egemenliğini kabul edip, "o yönetir" deyip ona göre mi biz ilkelerimizi belirleyeceğiz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Teşekkür ederim, gerçekten çok önemli bir nokta. Ben belirlediğim akış çerçevesinde,

sorunuzda sözü geçen her noktaya ayrı ayrı değineceğim. O akışlar bittikten sonra kafanızda hâlâ cevaplandırılmamış soru varsa, yine dönelim.

Sendikal ilke ve hedefleri vurguladığımızda, önceleri Türkiye’de hoşnutsuzluğun sebebi, iyi sözleşme bitirilemediği, iyi hizmet verilemediği, üyeler azalmaya başladığı içindi. Dikkat edin, hoşnutsuzluk bu düzeyinin dışına çıktı ve işçi, "sendika gerekli midir?" sorusunu sorma noktasına geldi. Sanırım, bu tespitte bir yanlışlık yok. Daha acı bir şey söyleyeyim; işçi, "ödediğim aidatın karşılığını alabiliyor muyum" noktasına geldi, ilginç bir pozisyon.

Önceleri işverenlerin dayatması vardı. İşveren bizi işyerinde bitiriyordu, kavgaya sürüklüyordu, uzlaşmıyordu, sendikal örgütlenmeyi engelliyordu. Bu bir süreçti; ama geldiğimiz süreç, daha katı ve daha ağır bir süreç. İşçi, "sendika gerekli midir?" sorusunu sormaya başladı. Toplum, sendikaya eskiden olduğu gibi destekleyici değil, yanlış, ters bir bakışla bakmaya başladı. Bu işçiler mi, toplum mu, sendikalar mı suçlu; yoksa konjonktür mü suçlu?.. Bütün bunları yan yana getirdiğimizde karşımıza "istediğiniz kadar idealist sendikacı olun, yerel şartlarınızı istediğiniz kadar güzelleştirin, örgütsüz işçiyi x bir bölgeye sokmayın, sınıf şuurunu en üst düzeye çıkarın, oraya yatırım gelmediği zaman ne yapacaksınız?" sorusu çıktı.

Küresel dünyayı, söylediğim sermaye organize ediyor. Sermaye "ben geldiğimde, o ülkede şunları isterim" diyor; o şartları oluşturuyor ve ondan sonra geliyor. Böyle bir gelişmeye bakarak, bir süre sonra sendikalar içerisinde iki tür sendika çıktı.

SALONDAN- Hocam, siz bir tespit yaptınız. Bu tespite bizim katılıp katılmamamızın önemi yok mu? Siz dediniz ki, "hoşnutsuzluk boyutları arttı" Bunu biz de söylüyoruz. İşçi, sizin dediğiniz anlamda da çok yüksekte değil.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Bu konuların çok tartışma yaratacağının ben farkındayım. Sizden bir ricam var. Kimliklerinizi bir yana bırakın, aksi görüşlerinizi de söylersiniz gayet normal bir şeydir o.

SALONDAN- Tespitleri beraber yaparsak.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Tespitleri birlikte yaparsak arkadaşım diyecek ki, "kardeşim ben katılmıyorum buna"

SALONDAN- Evet, katılmıyoruz hocam. Siz diyorsunuz ki, "sermaye şu koşullarda geleceğim diyor." Biz işçi sınıfı olarak, Türkiye halkı olarak, o sermayenin o koşullarda gelmesini kabul mü edeceğiz hocam?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Hayır işte, bir müsaade edin, geleceğim oraya. Farklı şeyler söylediğimin farkındayım. Hepsini kabul etmek zorunda değilsiniz, Ben bir pencere açıyorum size, ister bakarsınız, istemezseniz bakmazsınız.

Birinci olarak, bu söylediklerim Türkiye örneğini alarak söylediğim şeyler değildi.

İkinci olarak, bugünkü şartları dikkate alarak söylediğim şeyler değildir.

Üçüncü olarak, daha sözümün başında söyledim, 10 yıl, 20 yıl sonraki gelişmeleri dikkate alarak söylenmiş şeylerdir.

Dördüncü olarak, "bu söylediklerine karşılık biz ne yapmalıyız?" sorusunu cevaplandıracağım. Ondan sonra yine kafanıza takılan şeyler oldu mu, sormaya devam edersiniz.

Bu gelişmelerden sonra iki tür sendikacılık çıktı ortaya. Bir tür sendikacılık dedi ki, "ben geleneksel sendikacı olacağım. Mevcut şartlar ne ise onu korumanın mücadelesini vereceğim". İkinci tür sendikacılık, "hayır, ben gelenekçi bir sendika yapısını koruyamam, şartlar değişmiştir, ben şartlara göre yeniden yapılanağım." Dedi. Sendikaların önünde iki tane alternatif var;

"biz bugüne kadar alıştığımız bütün alışkanlıklarımızı; sendikal yapıları, sendikal seçimleri, işçiye hizmeti, toplusözleşmeleri, eğitimleri, aklınıza gelebilecek bütün sistemleri eskiden nasıl yapıyorsak aynısını devam ettireceğiz ve biz bu şartlara böylece tavır koyacağız, karşı duruşumuzu sergileyeceğiz." Bunun bir başka ifadesi şudur: "Önümüze gelen küreselleşme mi?.. Duvar olup, o küreselleşmenin karşısında duracağız." Bu bir yöntemdir, Türkiye'de veya başka bir ülkede bunu savunan sendikacılar da vardır ve olacaktır.

İkinci tür sendikacılar, "hayır kardeşim, şartlar değişmiştir, yeni bir toplum düzeni ortaya çıkmıştır, yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır, işçi değişmiştir. Öyleyse, örgüt yapısından tutun, sendika içi demokrasiden, toplusözleşme düzenine kadar tamamı değişecek" dedi. Bu da, ikinci bir tercihtir. Biri "ben mevcudu koruyacağım", diğeri de "hayır, ben değişeceğim" dedi.

Dünyada sendikalar bunların ışığında, mevcut şartlara göre, 3 tane strateji uyguluyor. Birincisi, "temellere dönüş stratejisi". Nedir "temellere dönüş stratejisi"?.. Tekrar sınıf kavramına sahip çıkacağız, sınıf şuurunu oluşturacağız, sınıf sendikacılığını egemen kılacağız ki, küresel sermaye bizi sömürmesin, milli değerlerimiz sömürülmesin. Temellere dönüş stratejisinin temelinde bu var.

Bir başka sendikal strateji; "24 saat sendikacılık" dediğimiz; doğumdan ölüme kadar, hayatın her alanında kendine yer bulan, sorumluluk, rol alan bir sendikacılık. Burada da, kişinin doğumundan, ölümüne, cenazesine kadar ilgilenmeyi hedefliyor. "Cenazesi varsa, bir cenaze arabası yaptırıp, onu ben taşıyacağım; düğünü varsa, düğün salonları yaptıracağım veya sendikasının salonunda düğünü yaptıracağım; eğitim ihtiyacı varsa, eğitim ihtiyacını karşılayacağım" diyor. Bu da 24 saat sendikacılığı.

Bir başka strateji; "iş yerini egemen kılan sendikacılık"tır. Bunun anlamı şu: "Ben işyerimin rekabet şartlarını ne kadar yukarı çıkarırsam, işçilerimin şartlarını da o kadar iyileştiririm" diyen sendikacılıktır. Bunun dayandığı düşünce de şudur: "Dünya küreselleşmiştir, rekabet yerel olmaktan çıkmıştır. Dolayısıyla ürettiğim ürün ve işçinin vasfı ne kadar yüksekse, benim o kadar fazla pazarlık gücüm vardır" Bu da bir başka sendikacılık stratejisidir.

Bunlara çeşitli örnekler vermek mümkün. Mesela Almanya'da "iş için birlik ilkesi" dediler; işçisi, sendikacısı, memuru, siyasetçisi, aklınıza gelebilecek bütün kesimler bir araya geldi. Hedefleri; iş için birlik. Bir istihdam açmak için ne kadar fedakarlık gerekiyorsa, bütün kesimler yapmaya hazır. İtalya'da, "Vatandaşların Sendikası" diye bir sendika kavramı ortaya attılar. Biz, sendikayı işçinin sendikası diye bilirdik. Adamlar dedi ki, "ben işçilerin değil, vatandaşların ve bütün toplumun sendikasıyım" Onlar da böyle bir çıkış yolu aradılar. Japonya, söylediğim son stratejiyi uyguladı, rekabet şartlarını geliştirecek, işyerini neredeyse mabet haline getirecek bir anlayışla yaklaştı, işyerinin şartlarını yükselterek, kendi şartlarını değiştirmenin mücadelesini verdi. Amerika'da ise üye olmayanları üye yapabilmek için, bizim bildiğimiz klasik üye yöntemlerini kaldırdılar, "dayanışmacı üye" diyebileceğimiz, bizim dayanışma aidatına benzer bir uygulama getirdiler. Onlar, sendikaların hizmetinden yararlanabilmek, sendikaya destek vermek için gidip üye oluyorlar. Hollanda'da toplum sendikaya çok olumsuz bakıyordu. Sendikaya bakışı değiştirebilmek için "sendika dükkanları" diye, sendikaları tanıtan standları Hollanda'nın her yerine kurdular ve sendikaları tanıtarak toplum nezdinde itibar kazanmak için mücadele ederek, sendikacılığı kurtarmanın yolunu aradılar ve aramaya devam ediyorlar. Bunlar, dünyadaki sendikaların içinde bulundukları şartları değiştirmek için fiilen yaptıkları şeyler.

SALONDAN- Bunu hükümet yaptı hocam. Almanya'da emeklilik yaşı 65'ti, Türkiye'de de 60'a çıkardılar.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Sendikaların yaptığı başka şeyler de var. Biz sendikaları, hep hak alan örgütler olarak biliyoruz değil mi?.. Hayır, sendikalar ödün veren örgütler olmaya başladı. Kazanılmış haklardan geri adım atmaya başladılar. "Niye geri adım atıyorsunuz?" diye sorduğunuzda verilen cevap, "geleceği, uzun vadeli menfaatleri kurtarmak için bu yolu ben tercih etmek zorundayım" oldu. Bunu bizzat sendikalar diyor.

Bunlar, stratejik ve ilkesel manada gelişmeler. "Böylesine global bir dünyada sendikalar varolacak" diyoruz. Doğru; sermaye sömürmeye geliyor, milli menfaatler geri plana düşüyor. Böylesine bir dünyada tekrar menfaatleri korumanın yolu yok mu?.. "21. Yüzyıl, sivil toplum örgütlerinin etkin olacağı bir yüzyıl. Sendikalar da en etkin sivil toplum örgütü olacak" dedik, nasıl olacaklar, bunun modeli nedir ve nasıl olmalıdır?.. Bunun modeline yönelik birkaç tane model tartışması var. Nedir model tartışmaları?...

...siyasi hayata da etki etmektedir; ama Amerika'daki siyasi yapıyla ilgilenmiyor.

SALONDAN- Hocam, biz burada TÜRK-İŞ'in 81 vilayetten gelen temsilcileriyiz. Sizin bu söylediklerinizi arkadaşların içinde diyen var mı? Ben hiç duymadım bugüne kadar, Amerikan sendikacılığı, Japon sendikacılığı veya şu sendikacılık. Tespitleri doğru yapmak lazım.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Doğru tespit, sizin inandığınız tespit olmayabilir.

SALONDAN- Tartışalım bu tespitleri yaparken.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Ben "tartışmayalım" demiyorum, tartışacaksınız; ama önerimi daha dinlemeden oluşturulan tartışma zemini yanlış bir zemin olur.

SALONDAN- "Herkes sendikadan şikayetçi" dediniz. Ben de sendikalardan şikayetin temelini sizin söylediğiniz yerde olduğu kanaatinde değilim. Bence şikayet; Türkiye'de istikrarsız bir iktidar, istikrarsız bir hükümet olmasından kaynaklanıyor ve bunlara karşı ayakta kalan tek sivil toplum örgütü de TÜRK-İŞ. İcra organı, halkın beklentilerini yerine getiremediğinden dolayı, halk olduğu gibi -bizim işçilerimiz de dahil- TÜRK-İŞ'in üzerine yükleniyor. TÜRK-İŞ'ten hükümetin boşluğunun doldurulması isteniyor.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Ben de sizin söylediğinize katılmıyorum.

"Esnek karma model" isminde bu sorunları çözecek bir model üzerinde çalışıyorum. Tabii bu modeli gündeme getirirken, birtakım varsayımlardan hareket ediyorum. Ben size bir tek örnek vereyim; İtalya'nın Milano kentinde bir lastik fabrikası kuruldu. Bir lastik fabrikası kaç kişiyle çalışır biliyor musunuz?.. İtalya'nın, Milano kentindeki fabrikada kaç kişi var biliyor musunuz?.. Üç kişi. PIRELLI'nin İtalya'nın Milano kentindeki fabrikasında üç tane teknik elemanla üretim yapılıyor. Ben bunları gündeminize getirmeye çalışıyorum. Türkiye'deki gündemle çok örtüşmediğinin farkındayım; ama yarın bu sorunlarla karşı karşıya kalacağız.

SALONDAN- Hocam, bu teknolojik işsizlik değil midir? Ne gibi bir önlem alacağız? Teknolojiyi mi öldüreceğiz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Müsaade ederseniz oralara doğru geleceğiz. Sendikalara görev düşüyor mu burada?.. Sendikaların işçiye neyi sunması, neyi pazarlık olarak gündeme getirmesi lazım ki, başarılı olsun; bunun için nasıl bir örgüt kursun?..

"Söylediğim her şey doğrudur" diye bir iddiam yok, söylediklerim her şey sonuna kadar tartışılır. Ben sadece bir pencere açıyorum, bakmayabilirsiniz, gayet normal.

"Esnek karma model" dediğimizi ben gündeme getirirken, birkaç ön tespitten hareket ediyorum. İlk olarak, bu bilgi toplumu dediğimiz toplum düzeninde egemen olan bir unsur var, o da "fert".

İkinci olarak, temsili demokrasi, ömrünü bitirmek üzere. Altını çizerek söylüyorum; "temsili demokrasi ömrünü bitirmek üzere. Nereye doğru gidiyor?.. Direkt demokrasiye doğru gidiyor, araçları ortadan kaldıran demokrasiye doğru gidiyor. Öyleyse, böylesine bir direkt demokrasiye gidişin yaşandığı bir dünyada sendika içi demokrasinin işlemediği bir yapıda sorunları çözmek mümkün mü?.. Altını çizerek söylüyorum; Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki sendikal yapıların hemen hemen tamamı çok katı bürokratik gelişmelere açık yapılar değildir. Kimliğinizi bırakarak objektif düşünün.

Sendika içi demokrasi; yani tabana dayalı demokrasi işlemiyor. Niye işlemiyor?.. Bu yapılardan dolayı işlemiyor. Bunun aksini siz söyleyebilirsiniz, "hayır hocam biz sendika içi demokrasiyi işletiyoruz" dersiniz, saygıyla karşılıyorum ve Alkışlarım. Ben sendikacılıktan gelen bir insanım. İşverenlerle toplusözleşme müzakeresi yapıyoruz, ilk yaptığımız müzakerelerin ilkinde genellikle taraflar toplusözleşme masasını terk eder; çünkü ilkeleri koyarız, koyduğunuz zaman da karşıdaki hemen o ilkeleri benimsemediği için tepki gösteriyor. Ben de tepki alacağımın ben farkındayım. Gayet doğal bir şey, saygıyla karşılıyorum; ama tek isteğim lütfen dinleyin.

SALONDAN- Hocam, şu direkt demokrasiyi biraz irdeler misiniz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Direkt demokrasiyi bir örnekle anlatayım size. İnternet kavramını biliyorsunuz ve İnternet'te eğer o sayfalara girdiyseniz göreceksiniz, size bir soru soruluyor; "şu konudaki görüşünüz nedir?" Hemen düğmeye tıklıyorsunuz,

görüşünüzü ilan ediyorsunuz. Devlet bir kanun çıkaracak, "gelsin milletvekilleri oy versin" diye bir sistem kalkacak. Burada düğmeye bastığın zaman sistem değişecek. Bu söylediğim gelişmelerle birlikte bir sendikacılık türü çıktı ortaya. "Sanal sendikacılık" nedir biliyor musunuz, hiç duydunuz mu?.. Japonya'da sanal sendikacılık doğdu. Niye?.. Çünkü artık işyerine gitmeden çalışan işçiler var.

Gördüğünüz notebook, bildiğiniz klasik sendikal fonksiyonların; yani yazışmalar, toplu sözleşmeler, arşiv, aklınıza gelebilecek her şey burada mevcut. Tek başıma bir sendika genel merkezinin yaptığı şeyleri burada yapabilirim. Hemen şu soru akla geliyor. Peki, o zaman o örgütler boşuna mı kurulmuş, o paralar oraya boşuna mı harcanıyor?.. Aynı mekanda toplanamayan insanları nasıl bir araya getireceğiz, nasıl eylem yapacağız; birisi İstanbul'da oturuyor, birisi Ankara'da oturuyor?.. İşte bu gelişmelerle birlikte, dünyada sendikacılık alanında meydana gelen gelişmelerden birisi sanal sendikacılıktır.

Herkes sanal sendika konumunda mı olacak?.. Hayır; belli bir yerde konumlanmayan insanlar sanal sendikaları oluşturacak. İşyerine gitmeden evinde çalışan memuru, normal klasik sendikalarda bir araya getiremezsiniz. Onun için ona bir model önerisi getirmek lazım.

Örgütlenme modeliyle ilgili getirdiğim önerinin birincisi, "kısa vadede işyeri sendikacılığı tekrar önem kazanacak"

İkincisi, "meslek sendikacılığı tekrar önem kazanacak" Bunu iki gelişmeye dayanarak söylüyorum; birincisi, birtakım meslekler biterken, hiç bilmediğimiz mesleklerin ortaya çıkması. Günümüzde ayakkabıcı kaldı mı, veya ayakkabı fabrikasında çalışan kalacak mı?.. Yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, bir insan artık bir yaşam boyunca 7 kez meslek değiştirecek. Biz daha önceleri dedelerimizden aldığımız mesleğin aynısını

"Esnek karma model" dediğimizi ben gündeme getirirken, birkaç ön tespitten hareket ediyorum. İlk olarak, bu bilgi toplumu dediğimiz toplum düzeninde egemen olan bir unsur var, o da "fert".

İkinci olarak, temsili demokrasi, ömrünü bitirmek üzere. Altını çizerek söylüyorum; "temsili demokrasi ömrünü bitirmek üzere. Nereye doğru gidiyor?.. Direkt demokrasiye doğru gidiyor, araçları ortadan kaldıran demokrasiye doğru gidiyor. Öyleyse, böylesine bir direkt demokrasiye gidişin yaşandığı bir dünyada sendika içi demokrasinin işlemediği bir yapıda sorunları çözmek mümkün mü?.. Altını çizerek söylüyorum; Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki sendikal yapıların hemen hemen tamamı çok katı bürokratik gelişmelere açık yapılar değildir. Kimliğinizi bırakarak objektif düşünün.

Sendika içi demokrasi; yani tabana dayalı demokrasi işlemiyor. Niye işlemiyor?.. Bu yapılardan dolayı işlemiyor. Bunun aksini siz söyleyebilirsiniz, "hayır hocam biz sendika içi demokrasiyi işletiyoruz" dersiniz, saygıyla karşılıyorum ve Alkışlarım. Ben sendikacılıktan gelen bir insanım. İşverenlerle toplu sözleşme müzakeresi yapıyoruz, ilk yaptığımız müzakerelerin ilkinde genellikle taraflar toplu sözleşme masasını terk eder; çünkü ilkeleri koyarız, koyduğunuz zaman da karşıdaki hemen o ilkeleri benimsemediği için tepki gösteriyor. Ben de tepki alacağımın ben farkındayım. Gayet doğal bir şey, saygıyla karşılıyorum; ama tek isteğim lütfen dinleyin.

SALONDAN- Hocam, şu direkt demokrasiyi biraz irdeler misiniz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Direkt demokrasiyi bir örnekle anlatayım size. İnternet kavramını biliyorsunuz ve İnternet'te eğer o sayfalara girdiyseniz göreceksiniz, size bir soru soruluyor; "şu konudaki görüşünüz nedir?" Hemen düğmeye tıklıyorsunuz,

görüşünüzü ilan ediyorsunuz. Devlet bir kanun çıkaracak, "gelsin milletvekilleri oy versin" diye bir sistem kalkacak. Burada düğmeye bastığın zaman sistem değişecek. Bu söylediğim gelişmelerle birlikte bir sendikacılık türü çıktı ortaya. "Sanal sendikacılık" nedir biliyor musunuz, hiç duydunuz mu?.. Japonya'da sanal sendikacılık doğdu. Niye?.. Çünkü artık işyerine gitmeden çalışan işçiler var.

Gördüğünüz notebook, bildiğiniz klasik sendikal fonksiyonların; yani yazışmalar, toplu sözleşmeler, arşiv, aklınıza gelebilecek her şey burada mevcut. Tek başıma bir sendika genel merkezinin yaptığı şeyleri burada yapabilirim. Hemen şu soru akla geliyor. Peki, o zaman o örgütler boşuna mı kurulmuş, o paralar oraya boşuna mı harcanıyor?.. Aynı mekanda toplanamayan insanları nasıl bir araya getireceğiz, nasıl eylem yapacağız; birisi İstanbul'da oturuyor, birisi Ankara'da oturuyor?.. İşte bu gelişmelerle birlikte, dünyada sendikacılık alanında meydana gelen gelişmelerden birisi sanal sendikacılıktır.

Herkes sanal sendika konumunda mı olacak?.. Hayır; belli bir yerde konumlanmayan insanlar sanal sendikaları oluşturacak. İşyerine gitmeden evinde çalışan memuru, normal klasik sendikalarda bir araya getiremezsiniz. Onun için ona bir model önerisi getirmek lazım.

Örgütlenme modeliyle ilgili getirdiğim önerinin birincisi, "kısa vadede işyeri sendikacılığı tekrar önem kazanacak"

İkincisi, "meslek sendikacılığı tekrar önem kazanacak" Bunu iki gelişmeye dayanarak söylüyorum; birincisi, birtakım meslekler biterken, hiç bilmediğimiz mesleklerin ortaya çıkması. Günümüzde ayakkabıcı kaldı mı, veya ayakkabı fabrikasında çalışan kalacak mı?.. Yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, bir insan artık bir yaşam boyunca 7 kez meslek değiştirecek. Biz daha önceleri dedelerimizden aldığımız mesleğin aynısını

yapıyorduk. Bundan sonra bir yaşam boyunca 7 kez meslek değiştireceksiniz.

Bir örnek vereyim: Daktilo yazanları bilirsiniz; 30-40 yıl yazdılar. Bilgisayar çıktı ve bilgisayar kullananlar çok önemli insanlar oldu. Üç yıl geçtikten sonra bugün, "bilgisayar kullanamıyorum" diyeni kapıdan içeri almıyorlar. Bu meslek olmaktan çıktı ve herkesin öğrendiği bir araç oldu. Eskiden okuryazarlık diye bir oran vardı ve ülkeler değerlendirilirken, "okuryazarlık oranı" değerlendiriliyordu. O kriter gitti, "bilgisayarı kullanıp kullanamama" kriter oldu. Bu 10 sene de sürmeyebilir.

Cep telefonu kullananları örnek vereyim. Cep telefonu kaç yılda yayıldı?.. Televizyonun çıkmasının, piyasaya girmesiyle arasındaki mesafe, 40 yıldır. Telefonun yeni modelleri bir yerde çıkıyor, bir hafta sonra burada. Bazı modeller direkt buradan çıkıyor ve telefondan Internet'e bağlanıyorsunuz. Şu an bir sendikanın yaptığı görevi artık bilgisayarlar yapıyor; yazışmalar, toplu sözleşmeler, arşiv, mektup gönderme gibi her şeyi. Bu sebeple, sendikacılığı, işçiyi değerlendirirken, durup düşünmemiz lazım; hangi işçiyi?.. Zor gelecek, ideolojimize ağır gelecek, sınıfımıza ağır gelecek; ama geriye dönüşü olmayan bir süreç içerisindeyiz.

Bütün bu sorunları bir sendikal yapı oluşturarak çözemez miyiz?.. Öyle bir sendikacılık yapalım ki, işyerimiz rekabet etsin, işçinin vasfı yüksek olsun, benim pazarlık gücüm artsın, sendika içi demokrasi işlesin, tabanla tavan arasında kopukluk olmasın. Sendikalar, "meydanlar da dahil olmak üzere, her yerde, tabanla tavan arasında kopukluk var" diyorlar. Bir işçinin sorunu olduğu zaman temsilciye gider; temsilci, baş temsilciye; baş temsilci, şubeye; şube, bölge şubeye; bölge şube, genel merkeze; genel merkez de, federasyon varsa federasyona, yoksa konfederasyona gider. Eğer, işçinin sorunu altlarda çözülememişse, 7 tane birimin atlanması gerekiyor.

Bazı işyerlerinde ve Türkiye'de "yerinde yönetim" diye bir kavram var. Hepimiz yerinde yönetim istiyoruz. Sendikalarda yerinde yönetim niye olmasın?.. Burada direkt demokrasiye dönük gelişimi de dikkate alarak diyorum ki; "artık bu yapı değişmelidir. İşçinin sorunu için 7 tane katı çıkmasına ihtiyaç yoktur; işyeri yöneticileri, işyeri sendikaları veya meslek sendikaları bu sorunun önemli bir kısmını çözer."

Model nasıl olacak?.. Türkiye'yi örnek vererek anlatacak olursak, baş temsilciyi, öyle bir niteliğe kavuşturacaksınız ki, orada senin yöneticin olacak. Zaten öyle ise senin bölge şube'n ve şuben ne yapıyor o zaman?.. Ben kimsenin koltuğuyla veya kişilerle alakalı değilim, sadece olayı tartışıyorum. Hemen "hoca sen bunu söylüyorsun da, bir tane yönetici orada, bir tane yönetici orada, bunlar arasında birlik olmayınca nasıl bu işler çözülecek?" diyebilirsiniz. Ona da "Sendika Yöneticiler Kurulu" alternatifini getiriyorum. Sendika Yöneticiler Kurulunun işleyişiyle ilgili size bir örnek vermek istiyorum: Mesela Kocaeli'nde, Kocaeli Sendikalar Birliği var.

Bu modelin bir diğer adımı da "sendika genel merkezi" O sendikaların nasıl yapılanması gerektiğine gelince; şubenin üstünde temsilciler, onun üstünde işyeri yöneticileri veya meslek işyeri sendikaları, onun üstüne sendikalar kurulu diye bir kurul olacak. Bu kurul, birinin yeri olacak, ne de diğerinin. Emek Platformu, "haydi toplanıyoruz" dediği zaman nasıl toplanıyorsa, aynı sistem bu modelde de geçerli olacak.

İkinci bir etap "genel merkez" ve ardından ana konu "sendikalar genel kurulu"

SALONDAN- Hocam, sizin bu anlattıklarınız günümüz sendikacılığıyla ilgili değil. Böyle bir ortamda acaba sendikaların içindeki yönetim katmanlarını hangi noktaya oturtacağız? Sendikaların veya sendikacıların böyle bir konuma gelebilmesi

için, yönetim kademelerinde çok farklı bir konumda olması lazım. En azından bugünkü fonksiyonlarını böyle bir ortamda yerine getiremeyeceklerse, yönetenlerin fonksiyonlarını da çok başka bir yere oturtması lazım.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- "Sendikalar Kurulu"ndan kastım, o ülkede veya o bölgede ne kadar sendika varsa, onların bir araya getirdiği bir yapı.

Bugüne kadar olmayan ve olması gereken bir yapıyı söylüyorum; "uluslarüstü sendika merkezleri" Bütün sendikaların uluslar üstü bir sendikayla irtibatı olması gerekir. Bu, "işkolu federasyonu" şeklinde de, başka şekilde de olabilir ve yardımlaşma şeklinde değil, organik bir bağ şeklinde olmalıdır. Şube ile genel merkez arasında nasıl bir ilişki varsa, sendika merkezi ile de uluslar üstü örgüt arasında aynı düzeyde ilişki olmalıdır.

Sendika genel merkezleri nasıl örgütlenmeli?.. Sendikaların iki tane temel problemi var. Birincisi, strateji geliştirememe; ikincisi, örgütlenememe. Strateji geliştirirseniz problemi çözecek yapıyı hedef olarak ortaya çıkarabilirsiniz; ama strateji geliştiremezseniz hiçbir şey yapamazsınız. Mesela, askeri stratejiniz yoksa, hiçbir şey yapmanız mümkün olmaz. Ben size bir soru sorayım; "bizim 10 yıl sonraki stratejimiz nedir?.. Ben şube başkanıyım, il temsilcisiyim; 10 yıl sonra senin ilin nereye gidecek?.." Ben bunları tartışıyorum; gelin 10 yıl sonrasını, 20 yıl sonrasını tartışalım.

SALONDAN- Günümüz Türkiye'sinin geleceğindeki bir sendikayı konuşuyorsak ve 10 yıl sonrasını tartışmak gerekiyorsa, burada hata yapıyoruz. Ben, daha 1 yıl sonrasında ne olacağını bilmiyorum, 10 yıl sonraki stratejiyi nasıl tespit edeceğim?.. Bundan 20 yıl önce "2010'da dünya nasıl olacak" diye bilimkurgu filmleri izledik. Tartıştığımız olay, 20 yıl önce seyrettiğimiz filmlerdeki algılamayla benzeşmiyor mu?

Yrd. Doç. SAYİM YORGUN- Doğrudur. Ben de yaşadığım bir tecrübeyi size anlatayım. Ben, bilimkurgu filmlerini hiç sevmezdim, izlemezdim. Şu an ne kadar hata yaptığımı anlıyorum.

SALONDAN- Hocam, 20 yıl önceki bilimkurgu filminde de insanoğlunun yemek yeme yerine, tabletlerle beslenen bir yapısının olacağını vurgulanıyordu; ama günümüzde o filmleri değerlendiresek "geri zekâlı mı?" dersiniz.

Yrd. Doç. SAYİM YORGUN- Başta da belirttiğim gibi, söylediğim şeylerin şu an ki sorunları çözemediğini, hemen çözüm üretilmeyeceğini biliyorum ve onun farkında olarak bunları söylüyorum. İçinde bulunduğunuz şartların çok ağır olduğunun farkındayım; ama geleceği tartışmayan toplumların gelecekleri olmaz. Geleceğini tartışmayan toplumların ve örgütlerin de geleceği olmaz.

SALONDAN- Hocam, zaman yanlışlığı yapıyorsunuz, bugünü tartışmak lazım. Güncel sorunları değerlendirmesek, sendikaların bugünkü problemlerini ortaya koymazsak, sizin söylediğiniz 20 yıl, 30 yıl sonraki şeylerin konuşulması hayalden öteye geçmez ve bize de bir yarar getirmez. Söyledikleriniz çok doğru şeyler, ufkumuz genişliyor; ama sizin söylediğiniz anlamdaki örgütlenmenin, işçi sınıfının önündeki sıkıntıların giderilmesine katkı vereceği kanısında değilim.

Yrd. Doç. SAYİM YORGUN- Tam tersine, ben vereceği kanısındaayım.

SALONDAN- İçeriği tartışalım; ülkenin sorunlarını, işçi sınıfının sorunlarını, sendikaların sorunlarını tartışalım, o şekilde çözüm yolu bulalım.

Yrd. Doç. SAYİM YORGUN- Benim konu başlığıma bakacak olursanız göreceksiniz; konum "sendikalarda yeniden yapılanma"

Ben hayatımı verdiğim için bu kadar çok heyecanlı konuşuyorum; ama gerçekten çok önemli bir konu. Bu iş bitmiş zaten dışarıda, iş güvencesini getirmeyen ülke yok. Benim söylediğim sigorta ve sendika konusundaki güvenceler Anglosakson ülkelerinde var. O da toplu sözleşmelerle getirilmiş; yani, İngiltere, Kanada, Amerika Birleşik Devletlerinde böyle. Kara Avrupa'sında da zaten o arkadaşlarımızın hazırladığı cinsten, başlı başına 13. Maddeyle ilgili iş güvencesi hükümleri var.

Çok kısa bir süre içinde sizlere yararlı bilgiler aktarmaya çalıştım, bir şeyler verebildiysem kendimi mutlu hissedeceğim. Hepinize sabırlarınız için çok çok teşekkür ediyorum, sevgiler, saygılar sunuyorum (Alkışlar)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YENİDEN YAPILANMA VE SENDİKAL EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Yrd. Doç. SAYIM YORGUN (Kocaeli Üniversitesi)- Adım Saim Yorgun. Kocaeli Üniversitesi'nde Yardımcı Doçentim ve sendikacılık hareketini yakından tanıyorum; hem pratiğini, hem teorisini bilen biriyim.

Bu toplantıda "küreselleşme sürecinde sendikalarda yeniden yapılanma ve sendikal eğitimi" tartışacağız. Ben içinde bulunan sorunların farkındayım. Türkiye'nin içinde bulunduğu sorunları dikkate aldığımızda, benim söylediğim şeyler, ilk etapta sizin problemlerinize çözüm bulamayacak öneriler olabilir. Ancak sizden bir ricam var; geldiğiniz bölgenin, bulunduğunuz makamın sorunlarını bir yana bırakın, gelin hep birlikte yarını konuşalım; çünkü bu ülkede hep bugünü konuşa konuşa bu duruma geldik, hep küçük hesaplar peşinde koşa koşa bugüne geldik. Ben istiyorum ki, 20 yıl, 50 yıl sonrasını tartışalım.

Bu ÷lkede, konfederasyon genel başkanından tutun, en alttaki temsilci kardeşimize, işçi kardeşimize kadar, sendikaların mevcut halinden memnun olan bir tek kimse yok. Memnun olmayan sadece sizler misiniz veya memnun olmayan sadece Türkiye'deki sendikacılar mı?.. O soru bana sorulduğu zaman ilk söyleyeceğim şey, koca bir "hayır" olacaktır. Unutmayın ki, sizin yaşadığınız sorunların daha ağırını birileri yaşıyor. O sorunların önemli bir kısmı daha size ulaşmadı. Öyle tahmin ediyorum ki, birkaç yıl sonra çok yoğun bir şekilde, hiç aklımızda olmayan ve hiç hazır olmadığımız sorunlarla karşı karşıya geleceğiz. Ben moralinizi bozmamak için bunları söylemeyeceğim, sadece yarına hazırlanabilmek için bunları tartışacağız.

Hepinizin çok iyi bildiğı, çevrenizde duyduğunuz, daha ötesi fiili olarak sendikacı arkadaşlarımızdan duyduğunuz koca bir soru var ve bunun yanıtı aranıyor; "sendikalar bitiyor mu?.." Bu soruyu hepimiz kendi kendimize ve o kadar sıkça soruyoruz ki; yaklaşık 10 yıldır bütün dünyada sendikaların bittiğine dair tezler yazılıyor, yeni bir çalışma düzeninin başlayacağına dair öneriler hazırlanıyor. Biz, işçi kesimi olarak da söylüyorum, örgütlü toplumdaki yeni olan kesim olarak da söylüyorum, akademisyenler de bunun içindedir, onlara da söylüyorum ki, "sendikacılık bitiyor" diyenlerin bir kez daha düşünmesi gerekiyor.

Ben "sendikacılığın bitmeyeceğı"ne dair bir tez hazırladım ve hocalarım bana sordular; "siz neye dayanarak sendikaların bitmediğini iddia ediyorsunuz? 21. yüzyıl nasıl bir yüzyıl olacak?" Verdiğim tek bir cevap var: "21. Yüzyıl, sivil toplum örgütlerinin etkin olacağı bir yüzyıl olacak." Bunun aksini söyleyen var mı?.. Yok. Herkes, 21. yüzyılın bir sivil toplum örgütü yüzyılı olacağı noktasında hemfikir; ama aynı çevreler, en güçlü sivil toplum örgütü olan sendikaların biteceğini söylüyor. İşte birinci tezat burada. 21. yüzyılda devlet küçülecekse, 21. Yüzyılda sivil toplum örgütleri etkin olacaksa, hiç tereddüdünüz olmasın, sendikalar en

Ben hayatımı verdiğim için bu kadar çok heyecanlı konuşuyorum; ama gerçekten çok önemli bir konu. Bu iş bitmiş zaten dışarıda, iş güvencesini getirmeyen ülke yok. Benim söylediğim sigorta ve sendika konusundaki güvenceler Anglosakson ülkelerinde var. O da toplu sözleşmelerle getirilmiş; yani, İngiltere, Kanada, Amerika Birleşik Devletlerinde böyle. Kara Avrupa'sında da zaten o arkadaşlarımızın hazırladığı cinsten, başlı başına 13. Maddeyle ilgili iş güvencesi hükümleri var.

Çok kısa bir süre içinde sizlere yararlı bilgiler aktarmaya çalıştım, bir şeyler verebildiysem kendimi mutlu hissedeceğim. Hepinize sabırlarınız için çok çok teşekkür ediyorum, sevgiler, saygılar sunuyorum (Alkışlar)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YENİDEN YAPILANMA VE SENDİKAL EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Yrd. Doç. SAYIM YORGUN (Kocaeli Üniversitesi)- Adım Saim Yorgun. Kocaeli Üniversitesi'nde Yardımcı Doçentim ve sendikacılık hareketini yakından tanıyorum; hem pratiğini, hem teorisini bilen biriyim.

Bu toplantıda "küreselleşme sürecinde sendikalarda yeniden yapılanma ve sendikal eğitimi" tartışacağız. Ben içinde bulunan sorunların farkındayım. Türkiye'nin içinde bulunduğu sorunları dikkate aldığımızda, benim söylediğim şeyler, ilk etapta sizin problemlerinize çözüm bulamayacak öneriler olabilir. Ancak sizden bir ricam var; geldiğiniz bölgenin, bulunduğunuz makamın sorunlarını bir yana bırakın, gelin hep birlikte yarını konuşalım; çünkü bu ülkede hep bugünü konuşa konuşa bu duruma geldik, hep küçük hesaplar peşinde koşa koşu bugüne geldik. Ben istiyorum ki, 20 yıl, 50 yıl sonrasını tartışalım.

Bu ülkede, konfederasyon genel başkanından tutun, en alttaki temsilci kardeşimize, işçi kardeşimize kadar, sendikaların mevcut halinden memnun olan bir tek kimse yok. Memnun olmayan sadece sizler misiniz veya memnun olmayan sadece Türkiye'deki sendikacılar mı?.. O soru bana sorulduğu zaman ilk söyleyeceğim şey, koca bir "hayır" olacaktır. Unutmayın ki, sizin yaşadığınız sorunların daha ağırını birileri yaşıyor. O sorunların önemli bir kısmı daha size ulaşmadı. Öyle tahmin ediyorum ki, birkaç yıl sonra çok yoğun bir şekilde, hiç aklımızda olmayan ve hiç hazır olmadığımız sorunlarla karşı karşıya geleceğiz. Ben moralinizi bozmamak için bunları söylemeyeceğim, sadece yarına hazırlanabilmek için bunları tartışacağız.

Hepinizin çok iyi bildiği, çevrenizde duyduğunuz, daha ötesi fiili olarak sendikacı arkadaşlarımızdan duyduğunuz koca bir soru var ve bunun yanıtı aranıyor; "sendikalar bitiyor mu?.." Bu soruyu hepimiz kendi kendimize ve o kadar sıkça soruyoruz ki; yaklaşık 10 yıldır bütün dünyada sendikaların bittiğine dair tezler yazılıyor, yeni bir çalışma düzeninin başlayacağına dair öneriler hazırlanıyor. Biz, işçi kesimi olarak da söylüyorum, örgütlü toplumdaki yeni olan kesim olarak da söylüyorum, akademisyenler de bunun içindedir, onlara da söylüyorum ki, "sendikacılık bitiyor" diyenlerin bir kez daha düşünmesi gerekiyor.

Ben "sendikacılığın bitmeyeceği"ne dair bir tez hazırladım ve hocalarım bana sordular; "siz neye dayanarak sendikaların bitmediğini iddia ediyorsunuz? 21. yüzyıl nasıl bir yüzyıl olacak?" Verdiğim tek bir cevap var: "21. Yüzyıl, sivil toplum örgütlerinin etkin olacağı bir yüzyıl olacak." Bunun aksini söyleyen var mı?.. Yok. Herkes, 21. yüzyılın bir sivil toplum örgütü yüzyılı olacağı noktasında hemfikir; ama aynı çevreler, en güçlü sivil toplum örgütü olan sendikaların biteceğini söylüyor. İşte birinci tezat burada. 21. yüzyılda devlet küçülecekse, 21. Yüzyılda sivil toplum örgütleri etkin olacaksa, hiç tereddüdünüz olmasın, sendikalar en

önemli sivil toplum örgütü olmaya devam edecektir" birinci tespitimiz bu.

Peki ikinci tespitimiz ne?.. Sendikacılığın bittiğini iddia edenlerin tamamı, sendikaların sırf iktisadi fonksiyonlarını, ekonomik fonksiyonlarını gündeme getirerek bu iddialarını ortaya koyuyorlar. Sendika olmadan da ücret pazarlığı yapılamaz mı?.. Türkiye'de işverenler yavaş yavaş buna başladı. "Sendika yüzde 60 mı veriyor, ben yüzde 70 veriyorum" diyor ve sendika bir anlamda devre dışı kalıyor. Gerçekten iktisadi fonksiyonları açısından meseleye baktığınızda, sendikacılığın bitiyor gibi bir pozisyonu söz konusudur; ama sendikaların başka fonksiyonları da var. Sendikalar iktisadi fonksiyonu olan örgütlerdir; ama sendikaların siyasi, sosyal, kültürel fonksiyonları yok mu?.. Öyleyse, artık sendikaların bitmeyeceği noktasına gelebiliriz.

Sendikaların bittiğini iddia edenlerin, kamuoyunu ve toplumu etkileyebilecek nitelikte söylediği haklı gerekçeler de var. İlk olarak, "sanayii toplumunun mekan ve zaman birlikteliği kayboluyor" diyorlar. Ne demek bu?.. 1 000 işçi, 10 000 işçi bir tek işyerinde çalışıyordu; yani aynı vardiyada, yüzlerce, binlerce işçi çalışıyordu ve dolayısıyla aynı mekan ve zamanı paylaşıyorlardı. Ortaya çıkan bu değişim, klasik anlamda, sendikacılığı doğuran ve büyüten, bugünlere getiren zeminin kaybolduğunu ortaya çıkarıyor. Bunun aksini iddia etmek mümkün değil. Basında her yerde duyarsınız, "işyerleri küçülüyor, üretim dünyanın çeşitli ülkelerine yayılıyor" diye. Eskiden en karlı üretim, entegre tesislerde yapılan üretimdi; mamul, hammadde olarak giriyordu, paketlenmiş olarak çıkıyordu.

Günümüzde bir hava yolları şirketini arayıp "ben rezervasyon yaptırmak istiyorum" diyorsunuz, bu havayolu şirketinin aradığınız bürosu Paris'te, size cevap veren işçi Hindistan'da. Siz Paris'i aradığınızda aslında Hindistan'daki

işçiyle konuşuyorsunuz. Peki, Paris'teki işçiye bırakıp da işveren niye Hindistan'a gitti?.. Çünkü, orada 3 000 dolar, beri tarafta 30-40-100 dolar. Böyle bir ortamda, "küreselleşti, globalleşti, iletişim ve bilgisayar çağını yaşıyor" dediğimiz dünyada ne yapmalıyız da sendikalar ve bizler varolmalıyız?.. Gündemimizi yavaş yavaş buna endekslememiz lazım.

Çoğu sendika ve sendikacılar, bu sorunu, ülkelerindeki meseleleri, şartları düzelterek çözebileceklerine inanıyorlar. Çok açık ve aleni bir şekilde burada ifade etmek gerekiyor ki, "mesele yerel düzeyli bir mesele dahi olsa; yani Siirt'teki, Diyarbakır'daki, Ankara'daki, Edirne'deki bir işçi sorunu dahi olsa, ulusal meseleleri küresel bazda düşünmeden ve küresel bazda örgütlenmeden çözme ihtimali ortadan kalkmıştır." "Biz şu sendika başkanını değiştirsek de, yeni bir kurtarıcı gelse ve bizi kurtarsa" ya da "şu TÜRK-İŞ Yönetimini bir değiştirsek de, yeni bir yönetim gelse ve şu işçileri bir kurtarsa" dönemi bitti.

Nasıl bir dönem başladı?.. Hindistan'daki sorunla, Türkiye'deki işçi ilgilenirse; Fransa'daki işçi Türkiye'deki işçinin sorununu paylaşırsa; Amerika'daki sendikayla, Türkiye'deki sendika arasında organik bağlar kurulursa böylesi global bir düzende, ancak o zaman sorunları çözebiliriz.

Basın ve gazeteleri yakından takip edenler, "post endüstriyel toplum" kavramını duymuşlardır. Bu "endüstri ötesi toplum" anlamına gelir. Biz bu sendikal yapıları hangi toplumda ürettik?.. Sanayi toplumunda ürettik. Peki sanayi toplumunda üretilmiş yapılar, "bilgi toplumu" dediğimiz bir toplum düzeninde ihtiyaçlara cevap verebilir mi?. Veremez; öyleyse bizim gündemimize alıp, tartışmamız gereken konu bu.

"Türkiye'de iş güvencesi çıkacak, çıkmayacak; çıkarsa sendikalar şahlanacak" tartışması var. Hayır, sendikalar

önemli sivil toplum örgütü olmaya devam edecektir" birinci tespitimiz bu.

Peki ikinci tespitimiz ne?.. Sendikacılığın bittiğini iddia edenlerin tamamı, sendikaların sırf iktisadi fonksiyonlarını, ekonomik fonksiyonlarını gündeme getirerek bu iddialarını ortaya koyuyorlar. Sendika olmadan da ücret pazarlığı yapılamaz mı?.. Türkiye'de işverenler yavaş yavaş buna başladı. "Sendika yüzde 60 mı veriyor, ben yüzde 70 veriyorum" diyor ve sendika bir anlamda devre dışı kalıyor. Gerçekten iktisadi fonksiyonları açısından meseleye baktığınızda, sendikacılığın bitiyor gibi bir pozisyonu söz konusudur; ama sendikaların başka fonksiyonları da var. Sendikalar iktisadi fonksiyonu olan örgütlerdir; ama sendikaların siyasi, sosyal, kültürel fonksiyonları yok mu?.. Öyleyse, artık sendikaların bitmeyeceği noktasına gelebiliriz.

Sendikaların bittiğini iddia edenlerin, kamuoyunu ve toplumu etkileyebilecek nitelikte söylediği haklı gerekçeler de var. İlk olarak, "sanayii toplumunun mekan ve zaman birlikteliği kayboluyor" diyorlar. Ne demek bu?.. 1 000 işçi, 10 000 işçi bir tek işyerinde çalışıyordu; yani aynı vardiyada, yüzlerce, binlerce işçi çalışıyordu ve dolayısıyla aynı mekan ve zamanı paylaşıyorlardı. Ortaya çıkan bu değişim, klasik anlamda, sendikacılığı doğuran ve büyüten, bugünlere getiren zeminin kaybolduğunu ortaya çıkarıyor. Bunun aksini iddia etmek mümkün değil. Basında her yerde duyarsınız, "işyerleri küçülüyor, üretim dünyanın çeşitli ülkelerine yayılıyor" diye. Eskiden en karlı üretim, entegre tesislerde yapılan üretilirdi; mamul, hammadde olarak giriyordu, paketlenmiş olarak çıkıyordu.

Günümüzde bir hava yolları şirketini arayıp "ben rezervasyon yaptırmak istiyorum" diyorsunuz, bu havayolu şirketinin aradığınız bürosu Paris'te, size cevap veren işçi Hindistan'da. Siz Paris'i aradığınızda aslında Hindistan'daki

işçiyle konuşuyorsunuz. Peki, Paris'teki işçiye bırakıp da işveren niye Hindistan'a gitti?.. Çünkü, orada 3 000 dolar, beri tarafta 30-40-100 dolar. Böyle bir ortamda, "küreselleşti, globalleşti, iletişim ve bilgisayar çağını yaşıyor" dediğimiz dünyada ne yapmalıyız da sendikalar ve bizler varolmalıyız?.. Gündemimizi yavaş yavaş buna endekslememiz lazım.

Çoğu sendika ve sendikacılar, bu sorunu, ülkelerindeki meseleleri, şartları düzelterek çözebileceklerine inanıyorlar. Çok açık ve aleni bir şekilde burada ifade etmek gerekiyor ki, "mesele yerel düzeyli bir mesele dahi olsa; yani Siirt'teki, Diyarbakır'daki, Ankara'daki, Edirne'deki bir işçi sorunu dahi olsa, ulusal meseleleri küresel bazda düşünmeden ve küresel bazda örgütlenmeden çözme ihtimali ortadan kalkmıştır." "Biz şu sendika başkanını değiştirsek de, yeni bir kurtarıcı gelse ve bizi kurtarsa" ya da "şu TÜRK-İŞ Yönetimini bir değiştirsek de, yeni bir yönetim gelse ve şu işçileri bir kurtarsa" dönemi bitti.

Nasıl bir dönem başladı?.. Hindistan'daki sorunla, Türkiye'deki işçi ilgilenirse; Fransa'daki işçi Türkiye'deki işçinin sorununu paylaşırsa; Amerika'daki sendikayla, Türkiye'deki sendika arasında organik bağlar kurulursa böylesi global bir düzende, ancak o zaman sorunları çözebiliriz.

Basın ve gazeteleri yakından takip edenler, "post endüstriyel toplum" kavramını duymuşlardır. Bu "endüstri ötesi toplum" anlamına gelir. Biz bu sendikal yapıları hangi toplumda ürettik?.. Sanayi toplumunda ürettik. Peki sanayi toplumunda üretilmiş yapılar, "bilgi toplumu" dediğimiz bir toplum düzeninde ihtiyaçlara cevap verebilir mi?. Veremez; öyleyse bizim gündemimize alıp, tartışmamız gereken konu bu.

"Türkiye'de iş güvencesi çıkacak, çıkmayacak; çıkarsa sendikalar şahlanacak" tartışması var. Hayır, sendikalar

şahlanmayacak. Ne olacak biliyor musunuz?.. Siz şahlanmaya kalkınca, sermaye başka yere gidecek; yani, lokal, yerel, ulusal tedbirlerle meseleleri çözme imkânı artık kalmamıştır.

"Küreselleşme, sermayeye hizmet ediyor." Bu tespit doğru. Bir güç, yeni bir düzen kuruyorsa, o düzeni kendi amaçlarına ve hedeflerine göre kurması kadar normal bir şey olabilir mi?.. Gayet normal, anormal olanı ne?.. Anormal olanı, bunu algılayamamak, bunu görüp buna göre yeniden yapılanamamak. İşte sorunu burada gündeme getiriyoruz ve diyoruz ki, "sanayi döneminin sendikal yapılarının, bilgi toplumunda varolması mümkün değildir. Bu nedenle, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına göre sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır."

"Sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır diyorsunuz ama bugüne kadar kimse bu sendikaları nasıl yapılandıracağız diye önümüze bir projeyle gelmedi" diyeceksiniz. Sorunları herkes söylüyor, dünyadaki gelişmelerden bütün hocalar ve herkes bahsediyor, bu sorunları nasıl çözeceğiz, yeniden nasıl yapılacağız?.. Sesli düşünerek huzurunuzda böyle bir modelle geldim. "Doğru model budur" demiyorum; ama somut bir modelle geldim ve o modeli tartışacağız. Bu modeli Türkiye'ye yönelik bir model olarak da lütfen algılamayın, bu bir sendikal modeldir; Almanya'da uyar, Fransa'ya da uyar, Amerika'da uyar, Türkiye'ye de uyabilir.

Böylesine bilgi toplumunun olduğu bir toplum düzeninde, sendikal ilke ve hedefler neler olmalıdır?.. Tartışmaya isterseniz buradan başlayalım. O modele önce bir ilke ve hedef koymanız lazım.

Buyurun.

SALONDAN- Bilgi toplumundaki sendikaların yapılaşmasından önce anlattıklarınız arasında benim kafama

takılan bir nokta var. "21. Yüzyıl sivil toplum örgütlerinin en etkin yüzyılı olacak" dediniz. Bu hangi toplumlarda olacak? Mesela, içinde yaşadığımız Türkiye'de bu ihtimal var mı?

İkinci olarak, "ulusal bir meseleyi, küresel olarak düşünmeden herhangi bir sonuca bağlamak mümkün değil" dediniz. Dünyadaki işçi sınıfının enternasyonel olarak birleşebilme gibi bir hali var mı, bu kadar ekonomik, sosyal, siyasal, dengesizliklerin olduğu bir düzende?

MURAT- Küreselleşmenin, bilgi toplumunda, reel toplumda olduğu kesin. Öncelikle "küreselleşme nedir, ne getirmektedir?" sorularının yanıtlarını vermek lazım. Küreselleşme var diye, ulusal değerleri, Türkiye'nin bağımsızlığını, kendi ulusal kaynaklarımızı yok etmek gibi bir düşüncemiz yok bizim. O nedenle sendikaların sorunu olduğu kesin. Globalleşme kavramı olmadan önce de sendikaların yapısal sorunları vardı, özellikle 12 Eylül'den sonra sendikalar nitel olarak da, nicel olarak da zayıfladı ve yok olmaya doğru gidiyor; yani ismi olan, cismi olmayan kurumlar haline geldik. Her ne kadar buradaki arkadaşlarımız elinden gelen çabayı gösterecekler de, sizin de söylediğiniz gibi genel başkanından, üyesine kadar sendikayla ilgili, hem yapısal, hem işlevsel görevini yerine getirmemesi konusunda sıkıntılar var.

Bizim, geri kalmış, gelişmesini tamamlayamamış ülkede yaşayan işçi sınıfının örgütü olan TÜRK-İŞ'in mutlaka yapısal değişikliğe, kurumsal değişikliğe ihtiyacı var, ancak sizin dediğinize göre, öncelikle küreselleşmeyi kabul etmeliyiz. Küreselleşmeye karşı mı çıkacağız, yoksa küreselleşmeye, uluslararası tekellerin Amerikan egemenliğini kabul edip, "o yönetir" deyip ona göre mi biz ilkelerimizi belirleyeceğiz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Teşekkür ederim, gerçekten çok önemli bir nokta. Ben belirlediğim akış çerçevesinde,

şahlanmayacak. Ne olacak biliyor musunuz?.. Siz şahlanmaya kalkınca, sermaye başka yere gidecek; yani, lokal, yerel, ulusal tedbirlerle meseleleri çözme imkânı artık kalmamıştır.

"Küreselleşme, sermayeye hizmet ediyor." Bu tespit doğru. Bir güç, yeni bir düzen kuruyorsa, o düzeni kendi amaçlarına ve hedeflerine göre kurması kadar normal bir şey olabilir mi?.. Gayet normal, anormal olanı ne?.. Anormal olanı, bunu algılayamamak, bunu görüp buna göre yeniden yapılanamamak. İşte sorunu burada gündeme getiriyoruz ve diyoruz ki, "sanayi döneminin sendikal yapılarının, bilgi toplumunda varolması mümkün değildir. Bu nedenle, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına göre sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır."

"Sendikalar yeniden yapılanmak zorundadır diyorsunuz ama bugüne kadar kimse bu sendikaları nasıl yapılandıracağız diye önümüze bir projeyle gelmedi" diyeceksiniz. Sorunları herkes söylüyor, dünyadaki gelişmelerden bütün hocalar ve herkes bahsediyor, bu sorunları nasıl çözeceğiz, yeniden nasıl yapılacağız?.. Sesli düşünerek huzurunuzda böyle bir modelle geldim. "Doğru model budur" demiyorum; ama somut bir modelle geldim ve o modeli tartışacağız. Bu modeli Türkiye'ye yönelik bir model olarak da lütfen algılamayın, bu bir sendikal modeldir; Almanya'da uyar, Fransa'ya da uyar, Amerika'da uyar, Türkiye'ye de uyabilir.

Böylesine bilgi toplumunun olduğu bir toplum düzeninde, sendikal ilke ve hedefler neler olmalıdır?.. Tartışmaya isterseniz buradan başlayalım. O modele önce bir ilke ve hedef koymanız lazım.

Buyurun.

SALONDAN- Bilgi toplumundaki sendikaların yapılaşmasından önce anlattıklarınız arasında benim kafama

takılan bir nokta var. "21. Yüzyıl sivil toplum örgütlerinin en etkin yüzyılı olacak" dediniz. Bu hangi toplumlarda olacak? Mesela, içinde yaşadığımız Türkiye'de bu ihtimal var mı?

İkinci olarak, "ulusal bir meseleyi, küresel olarak düşünmeden herhangi bir sonuca bağlamak mümkün değil" dediniz. Dünyadaki işçi sınıfının enternasyonel olarak birleşebilme gibi bir hali var mı, bu kadar ekonomik, sosyal, siyasal, dengesizliklerin olduğu bir düzende?

MURAT Küreselleşmenin, bilgi toplumunda, reel toplumda olduğu kesin. Öncelikle "küreselleşme nedir, ne getirmektedir?" sorularının yanıtlarını vermek lazım. Küreselleşme var diye, ulusal değerleri, Türkiye'nin bağımsızlığını, kendi ulusal kaynaklarımızı yok etmek gibi bir düşüncemiz yok bizim. O nedenle sendikaların sorunu olduğu kesin. Globalleşme kavramı olmadan önce de sendikaların yapısal sorunları vardı, özellikle 12 Eylül'den sonra sendikalar nitel olarak da, nicel olarak da zayıfladı ve yok olmaya doğru gidiyor; yani ismi olan, cismi olmayan kurumlar haline geldik. Her ne kadar buradaki arkadaşlarımız elinden gelen çabayı gösterecekler de, sizin de söylediğiniz gibi genel başkanından, üyesine kadar sendikayla ilgili, hem yapısal, hem işlevsel görevini yerine getirmemesi konusunda sıkıntılar var.

Bizim, geri kalmış, gelişmesini tamamlayamamış ülkede yaşayan işçi sınıfının örgütü olan TÜRK-İŞ'in mutlaka yapısal değişikliğe, kurumsal değişikliğe ihtiyacı var, ancak sizin dediğinize göre, öncelikle küreselleşmeyi kabul etmeliyiz. Küreselleşmeye karşı mı çıkacağız, yoksa küreselleşmeye, uluslararası tekellerin Amerikan egemenliğini kabul edip, "o yönetir" deyip ona göre mi biz ilkelerimizi belirleyeceğiz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Teşekkür ederim, gerçekten çok önemli bir nokta. Ben belirlediğim akış çerçevesinde,

"Esnek karma model" dediğimizi ben gündeme getirirken, birkaç ön tespitten hareket ediyorum. İlk olarak, bu bilgi toplumu dediğimiz toplum düzeninde egemen olan bir unsur var, o da "fert".

İkinci olarak, temsili demokrasi, ömrünü bitirmek üzere. Altını çizerek söylüyorum; "temsili demokrasi ömrünü bitirmek üzere. Nereye doğru gidiyor?.. Direkt demokrasiye doğru gidiyor, araçları ortadan kaldıran demokrasiye doğru gidiyor. Öyleyse, böylesine bir direkt demokrasiye gidişin yaşandığı bir dünyada sendika içi demokrasinin işlemediği bir yapıda sorunları çözmek mümkün mü?.. Altını çizerek söylüyorum; Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki sendikal yapıların hemen hemen tamamı çok katı bürokratik gelişmelere açık yapılar değildir. Kimliğinizi bırakarak objektif düşünün.

Sendika içi demokrasi; yani tabana dayalı demokrasi işlemiyor. Niye işlemiyor?.. Bu yapılardan dolayı işlemiyor. Bunun aksini siz söyleyebilirsiniz, "hayır hocam biz sendika içi demokrasiyi işletiyoruz" dersiniz, saygıyla karşılıyorum ve Alkışlarım. Ben sendikacılıktan gelen bir insanım. İşverenlerle toplusözleşme müzakeresi yapıyoruz, ilk yaptığımız müzakerelerin ilkinde genellikle taraflar toplusözleşme masasını terk eder; çünkü ilkeleri koyarız, koyduğunuz zaman da karşıdaki hemen o ilkeleri benimsemediği için tepki gösteriyor. Ben de tepki alacağımın ben farkındayım. Gayet doğal bir şey, saygıyla karşılıyorum; ama tek isteğim lütfen dinleyin.

SALONDAN- Hocam, şu direkt demokrasiyi biraz irdeler misiniz?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Direkt demokrasiyi bir örnekle anlatayım size. İnternet kavramını biliyorsunuz ve İnternet'te eğer o sayfalara girdiyseniz göreceksiniz, size bir soru soruluyor; "şu konudaki görüşünüz nedir?" Hemen düğmeye tıklıyorsunuz,

görüşünüzü ilan ediyorsunuz. Devlet bir kanun çıkaracak, "gelsin milletvekilleri oy versin" diye bir sistem kalkacak. Burada düğmeye bastığın zaman sistem değişecek. Bu söylediğim gelişmelerle birlikte bir sendikacılık türü çıktı ortaya. "Sanal sendikacılık" nedir biliyor musunuz, hiç duydunuz mu?.. Japonya'da sanal sendikacılık doğdu. Niye?.. Çünkü artık işyerine gitmeden çalışan işçiler var.

Gördüğünüz notebook, bildiğiniz klasik sendikal fonksiyonların; yani yazışmalar, topluşözleşmeler, arşiv, aklınıza gelebilecek her şey burada mevcut. Tek başıma bir sendika genel merkezinin yaptığı şeyleri burada yapabilirim. Hemen şu soru akla geliyor. Peki, o zaman o örgütler boşuna mı kurulmuş, o paralar oraya boşuna mı harcanıyor?.. Aynı mekanda toplanamayan insanları nasıl bir araya getireceğiz, nasıl eylem yapacağız; birisi İstanbul'da oturuyor, birisi Ankara'da oturuyor?.. İşte bu gelişmelerle birlikte, dünyada sendikacılık alanında meydana gelen gelişmelerden birisi sanal sendikacılıktır.

Herkes sanal sendika konumunda mı olacak?.. Hayır; belli bir yerde konumlanmayan insanlar sanal sendikaları oluşturacak. İşyerine gitmeden evinde çalışan memuru, normal klasik sendikalarda bir araya getiremezsiniz. Onun için ona bir model önerisi getirmek lazım.

Örgütlenme modeliyle ilgili getirdiğim önerinin birincisi, "kısa vadede işyeri sendikacılığı tekrar önem kazanacak"

İkincisi, "meslek sendikacılığı tekrar önem kazanacak" Bunu iki gelişmeye dayanarak söylüyorum; birincisi, birtakım meslekler biterken, hiç bilmediğimiz mesleklerin ortaya çıkması. Günümüzde ayakkabıcı kaldı mı, veya ayakkabı fabrikasında çalışan kalacak mı?.. Yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, bir insan artık bir yaşam boyunca 7 kez meslek değiştirecek. Biz daha önceleri dedelerimizden aldığımız mesleğin aynısını

gerek yok. Sizin elinizin altında öyle bir merkez olacak ki, daha kaynağında, teknoloji çıkmadan, o teknolojinin ortaya çıkaracağı sorunları size iletecek ve siz o sorunlara karşı işçiyi hazırlayacaksınız.

2. "Bilgi toplumu" diyoruz; bütün sendikalarda bilgi yönetim merkezleri olmalı. Nedir, bilgi yönetim merkezi?.. İşyerlerinde dikkat ettiyseniz görmüşsünüzdür; "şuraya 10 tane bilgisayar koyalım" denir. Bu bilgisayarlar kaç kapasitede olacak, bunlara hangi bilgiler girecek, bu bilgisayarlardan hangi bilgiler çıkacak, bu bilgiler hangi işe yarayacak? bütün bunların yönetilmesi lazım. Dün personel yönetimi vardı, bugün insan kaynakları, toplam kalite yönetimi var. Bütün sendikalarda insan kaynakları dairesi olmalıdır; çünkü artık eğitim dairesi yetmiyor.

3. Bütün sendika genel merkezlerinde "dış ilişkiler merkezi" olmalı. Hangi sendikada, kaç tane dil bilen elemanımız var?.. Hangi yöneticimiz kaç tane dil biliyor, kaç tane sendikamız dil eğitimi yaptı?.. Türkiye'de dış ilişki yok mu?.. Var. Nasıl?.. Seyahat türü şeyler çok fazla. Ben o tür ilişkilerden, yardımlaşmadan, destekten bahsetmiyorum; birlikte eylemlilikten bahsediyorum. Eğer, Fransa'daki bir işçinin eline bir şey oluyorsa, ırkı, dini ne olursa olsun, benim de parmağım ağrıyor, acı hissediyorsam, problemi o zaman çözebiliriz; çünkü problem o kadar büyük bir problem.

Bizim klasik faaliyetlerimiz olmayacak mı?.. Olacak tabii. Toplusözleşme dairemiz gibi daireler de olacak; ama o daireler biraz önce bahsettiğim merkezlerden aldığı bilgiler dahilinde proje üretecek, "bu yıl da şu işverene şu kadar zam teklifi götürelim" demeyecek. Önce o işyerinin rekabet şartları nedir araştırarak, böylece işyeri kapandıktan sonra, "biz hata yapmışız" demeyeceğiz.

zamlardan indir bakalım biraz" demediler mi?.. Ayrıca, o işyerinde yetkili sendikanın, sözleşmeyi, her dönem, her an feshetme hakkı olmalıdır. "Belirsiz" diyorum; ama sendikaya da o hakkı veriyorum. Sendika, istediği zaman o sözleşmeyi fesih hakkına sahip olacak. Şartlar olağanüstü çıktı, döviz krizi baş gösterdi, işçinin sorunu büyümüş demektir, tekrar gözden geçirmek gerekir.

Toplu pazarlığın düzeyiyle ilgili önerilerimin birincisi, uluslar üstü düzeyde işletme toplu iş sözleşmeleri yapılmalıdır.

SALONDAN- Sermayenin, ucuz işgücü olan yerlere kaçmaması için.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Sermaye kaçmasın diye, işte öneri. Bunu yapmak zorundayız. Bu, Avrupa Birliği düzeyinde çerçeve sözleşmeleri imzalanarak yapılıyor. Avrupa'nın hangi ülkesine giderseniz gidin, o işçinin şartları aynıdır. Yaşadığım bir olayı size anlatayım. Ben, "Clup Mediteranne" adında bir işyerinin imzaladığı Avrupa'daki çerçeve anlaşmasını Türkiye'de toplu iş sözleşmesine koydum ve götürdüm önlerine bıraktım. "Nedir bu?" dediler. "Sizin Avrupa'da imzaladığınız toplu sözleşmedir, aynı güvenceyi ben de istiyorum" dedim. Bana ne dedi biliyor musunuz?.. "Tam üye olun, ondan sonra gelin". Ben bunları yaşadığım, işçinin sorununu bildiğim, niyetini gördüğüm, sizleri düşündüğüm için böyle acı ve keskin konuşuyorum.

İşyeri ve meslek esaslı toplu iş sözleşmeleri imzalanmalıdır. Diyelim ki işyeri, uluslararası bir şirket değilse, bununla da işyeri veya bir meslek esasına göre sözleşme imzalanmalıdır. Sözleşmenin içeriğine ilişkin de çok şey söylüyorum. İşçilerin eğitilmesinden tutun, işin stresinden kaynaklanan sorunlara, çevre sorunlarına kadar gündeme alınmak zorunda. Örneğin, sendikalar çevre sorunlarını gündemine almak zorunda; çünkü

çocuklar o çevrede yaşayacak.Bütün bunları daha detaylı söylemek mümkün.

Bütün bunları yapmak için bir de insan malzemesinin olması lazım. Bilgi toplumunda temel güç, "bilgi"dir. Sanayii toplumunda endüstri ilişkileri güç dengelerine göre oluştu. Ne demek güç dengeleri?.. İşveren çok güçlüydü, bize baskı yapıyordu. İşçi örgütlendi, onun karşısına güç olarak çıktı. Onun kaçınılmaz gelişmesi de sınıf şuurunu oluşturmaktı; ama dikkat edin, o işçi yok artık. Bu işçi yok diye örgütlenme olmayacak mı?..Hayır. Yeni bir zemin, yeni bir kavram bulacaksınız. Yeni kavramlar bulmadan, yeni örgütlenmeler olmadan, yeni gelişmeleri anlamak ve yönlendirmek mümkün değildir. Eski kavramlarla, yeni gelişmeleri değerlendirmek mümkün değildir.

Eğitimde temel neydi?.. İşçiyi eğitmektir. Bu politika değişmeli. Eğitimde temel hedef "insanı eğitmek" olmalıdır. - bilmiyorum burada eğitim sekreteri veya yöneticisi olarak bulunan var mı?- Eğitime bakış çok önemli. Eğer karşınızdakileri "kafası boş insanlar" olarak düşünür de eğitim hazırlarsanız farklı; "bilgili insanlar" olarak düşünürseniz daha farklı ve onlara göre eğitim programları hazırlarsınız.

Dünyadaki sendikal eğitimin 3 tane hedefi olmalıdır.

1. Akademik zekayı geliştirmeliyiz. Ne demek akademik zeka?.. Eleştiri mantığını insanlara vermeliyiz. Eleştiri yaparken kendisine zarar vermeyecek şekilde onu eğitmeliyiz.

2. Duygusal zekâ eğitimi vermeliyiz. Bazen zekamız, duyguya mahkum oluyor. O güçlü zeka duyguyu yönetemiyor. Duygu, zekayı yönetiyor ve ortaya kötü sonuçlar çıkıyor. O zaman duygusal zekâ eğitimi vereceğiz.

3. Sosyal zekâyı geliştirmeliyiz. İletişim kurabilen, konuşabilen, toplumda statü sahibi insan modelini ortaya çıkarmamız lazım ve sendikal politikalar bunlara yönelmelidir.

Mesleki eğitim her geçen gün çok büyük oranda önem kazanmaktadır. Üç türlü mesleki eğitime ihtiyaç var; birincisi "temel düzeyde mesleki eğitim", ikincisi "geliştirici mesleki eğitim" ve son olarak "geleceğe yönelik mesleki eğitim". Bunu sendikalar görev olarak almalı.

Tüm dünyada eğitimle ilgili iki kavram söyleniliyor; birincisi "yaşam boyu eğitim" Bizim bildiğimiz, ömrümüzün bir bölümü eğitimle geçerdi, şimdi yaşam boyu eğitim kavramı gündeme geldi. İkincisi "ferdi ihtiyaçlara göre eğitim" Sendikalar da ferdin ihtiyaçlarına göre şekillenen eğitim vermek zorundadırlar.

Sonuç itibariyle, insan hakları nasıl bütün ülkeler için iç mesele olmaktan çıkmışsa, çalışma, sağlık ve çevre hakları da insan hakları kavramının içine girmelidir. Bu anlamda, insan hakları kavramını genişletmek ve yaygınlaştırmak gerekiyor.

Etki-tepkiye göre oluşmuş sendikacılık hareketini, teknolojiyi tasarlayacak, değişimi yönlendirecek, bilgiyi de üretecek bir hale getirmemiz lazım. Bu zor ama kaçınılmaz bir süreç. Son olarak şunu söylüyorum; küresel sendikacılığın gereği olarak, küresel örgütlenme şarttır.

Varsa sorularınızı yanıtlamak istiyorum.

SALONDAN- Sizin söyledikleriniz bize çok yeni geliyor; ama zannediyorum ki, 25-30 yıldır dünyada bazı şeyler düşünülüyor ve sizin bu söyledikleriniz ilk defa ortaya atılan şeyler değil. Biz 20-25 yıldır böyle konuşmadığımız için bize yeni geliyor. Sayın Hocam, felsefe derslerinin okullardan kaldırıldığı bir toplumda sizin söyledikleriniz tabii ki ütopya gibi geliyor bize.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Teşekkür ederim, çok güzel ve doğru bir tespit.

Buyurun.

AHMET KILIÇ (TÜRK-İŞ Trabzon Temsilcisi)- 1960'lı, 1970'li yıllarda emeğin enternasyonalizmini savunurdum. O

yıllarda deniliyordu ki, "böyle şey mi olur kardeşim? Sen bir nasıl gavur bir işçiyle birlik olacaksın da aynı sendikaya gireceksin?" Bunu söyleyenler, ülkede vatan haini, namussuz, yıkıcı, bölücü, parçalayıcı ilan ediliyordu. Bize bunları söyleyenler; sermayedarlar, kapitalistler, 20-25 yıl sonra "küreselleşme" adı altında emeğin enternasyonalizmini başardı, emeği kendi topraklarına gömdü ve kendisi enternasyonalleşti. Biz ise bugün hâlâ onu ağzımıza almaya korkuyoruz. Bunun adı: Emeğin enternasyonalizmidir; yani küreselleşme, yeni dünya düzeni, sömürünün diğer anlamıdır. Adını değiştirmiş bir sömürü devam ediyor.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Enternasyonalizme değişik anlamlar yüklendiği için bazen değişik kavramlar kullanma ihtiyacı doğabiliyor; ama işçilerin birlikteliği açısından hemfikirim.

AHMET KILIÇ- Hocam, dünya iki kutupluydu, o kutba göre şekilleniyordu. Bugün artık dünyada o kutup, bu kutup değil, emekle sermayenin kavgası var. Emekle sermayenin kavgasının olduğu yerde de, belki yarın, önümüze dinlerimizi, mezheplerimizi, ırklarımızı, bölgelerimizi koyacaklar. Ancak bir noktayı görmek zorundayız; Sovyetler Birliği'nde bir santral patladıktan 10 yıl sonra, 20 yıl sonra çocuklarımız sakat doğuyorsa bunun anlamı, "dünya artık bir köy oldu, bu köyün içinde herkes kendini korumak zorunda" haline gelmiştir.

Teşekkür ederim.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Buyurun.

NECDET GÖRDÜ- Geleceğe dönük sendikacılığın yapılanma şekillerini ortaya koydunuz. Sadece ana başlıklarıyla anlattığınız için çok geniş şekilde inceleme şansımız yok. Bu notlarınızı alma imkânımız olursa, geleceğe dönük fayda sağlama açısından, bizim de görüşlerinize yönelik katkımız veya eleştirilerimiz olacaktır.

Bu sendikal yapılaşma süreci içerisinde benim gördüğüm bir eksiklik de, yönetim modelinin nasıl işbaşına geleceğinin ortaya konmaması noktasında. Mesela, orada "bir temsilci tam yetkili olmalı" diyorsunuz; o yetkiyi kim verecek, nasıl verecek, sendikalar nasıl oluşacak? Avrupa'daki sendikacılık ve yönetim şekli ile bizimkiler arasında farklılıklar var. Mesela bazı yerlerdeki sendika yöneticileri uzun bir eğitim sürecinden geçtikten sonra yönetime getiriliyorlar ve kanunları seçimlerle oluşturuyorlar.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Ben bu noktada bir saptama yapmak istiyorum. Kavramları ana başlık olarak söylediğim için, içinde ne olduğu tam anlamıyla anlaşılmıyor. Dikkat ederseniz, "yaşam boyu eğitim" dedim, yaşam boyu eğitimi sendikalarda sürekli eğitim haline getireceksin; yani "burada üç gün bir araya geelim, yiyelim, içelim, 2-3 saat da bir şeyler dinleyip gidelim" mantığı yok. Bu toplumsal süreç ve toplumsal gelişmeyi kimse vermeyecek, alacaklar, alacağız, vermek zorunda kalacaklar. Kim devreder koltuğunu, kim yetkisini devretmek ister, gördünüz mü hiç?.. Yetkiler alınır, verilmez; ama hangi işçi alacak?.. Bilinçli işçi alacak.

NECDET GÖRDÜ- Bizim bir sınıfımız var. Her zaman olduğu gibi emeğe hitabeden bir sınıf mücadelesi verdiğimiz için, bu kavram içinde bunları düşünmek zorundayız, genel anlamda düşüneyiz. Burada elbette ileriye dönük patronlar da, işverenler de, iktidarlar da, bizim dışımızdaki kitle örgütleri de olacaktır; ama bizim sorumlu olduğumuz alan içerisinde bir eğitimi sürekli, tabana, yönetime verdik diyelim, yine de bunun idare şeklini ortaya koymadınız. Bana göre bu büyük eksiklik.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Gideririz. Daha detaylı konuşalım, ne demek istediğinizi anlayayım, bana faydası olur.

Buyurun.

EROL SOĞANCI (TES-İŞ Sendikası Şube Başkanı-

TÜRK-İŞ Muğla Temsilcisi)- Ben 14 yıllık sendikacıyım ve o heyecanı yitirmedim.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Yitirmeyin, o heyecan olmadan sendikacılık olmaz.

EROL SOĞANCI- Ben burada bulunan arkadaşlarımızın hepsinin kutsal bir görev yaptığına inanıyorum. Bildiğim kadarıyla arkadaşlarımızın büyük bölümü de şube başkanı. Bütün arkadaşlarımızın, üyelerinin ölümünden cenazesine, sünnetinden karakoldaki derdine kadar her şeyiyle ilgilendiklerine inanıyorum. Fakat olması gerekenler ile olabilenler arasında farklılık var. Bu yapı ve konumdan kaynaklanan farklar.

Sendikaların problemleri var, sendikalar niceliksel olarak bitiyor. Mesela benim bölgemde SELÜLOZ-İŞ Sendikasının SEKA Dalaman Kâğıt Fabrikası vardı. 489 işçiye birçok söz verilmesine rağmen, çıkış verildi ve devlet de tazminatını ödedi. Bu özelleştirmenin olduğu her yerde var. Biz sendikalar ve işçi sınıfının temsilcileri olarak, küreselleşmeye boyun mu eğeceğiz?.. Küreselleşme var ve küreselleşmeyi tarif etmemiz gerekiyor. Küreselleşme, gelişmesini tamamlamış, teknolojik ve endüstri devrimini tamamlamış, bütün sorunlarını çözmüş ve sermaye birikimini sağlamış, demokrasisini oturtmuş ülkeler için sorun yok; orada çalışan işçiler içinde sorun yok; orada çalışan emekçiler için de sorun yok. Ama Türkiye’de çalışan işçiler için sorun var; Gelişmesini tamamlayamamış, sermaye birikimini yapamamış ülkeler için sorun var. Öncelikle, küreselleşmeye boyun eğip, "ideolojik olarak tamam mıdır?" diyeceğiz, yoksa "küreselleşme bizi bitiriyor mu?" diyeceğiz?.. Bağımsızlıkçı mı olacağız, ulusalcı mı olacağız, kendi benliğimizi, kendi erdemlerimizi devam mı ettireceğiz? Sıkıntı bu anlamda, yoksa biz, sendikaların yapısı, oluşumu, sıkıntıları, işlevlerini yerine getirip getirmemesi anlamında söylediklerinizin hepsine

katılıyoruz. Ancak, eğitimiyle, örgütlenmesiyle, işlevini yerine getirmemesiyle ilgili sorun var. Buradaki arkadaşlarımızın hepsi aynı sıkıntıyı çekiyor; ama biz o bütünün parçalarıyız, hepimiz şube başkanınız ve genel merkezlerin, konfederasyonun oluşması konusunda katkılarımız vardır. Bayram Beye sorsanız, o bizden daha dertlidir. O nedenle bu yapılaşmayı, örgütlenme tarzını, sosyal anlamdaki politikaları gözden geçirmek ve ona göre yeni döneme hazırlanmak gerekiyor; ama esas olan Türkiye'de işçi sınıfının önünde var olan ekonomik, sosyal, siyasal anlamdaki sıkıntıları ortaya koyup, ona göre yeni yapılanmalar oluşması gerekiyor diye düşünüyorum.

Türkiye'yi buraya getiren durum; birinci anlamda özelleştirme politikasıdır ve özelleştirme politikası sonrasında sendikalar güçsüzleşmiş, sendikalara olan güven gittikçe azalma yoluna girmiştir.

Teşekkür ederim.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Ben teşekkür ederim. Soru gibi algıladığım için size bir tek cümle söyleyeyim: Küreselleşmeye karşı duruş mu, küreselleşmeye teslimiyet mi?.. İkisine de "hayır" diyorum; çünkü, küreselleşmenin karşısında durma imkânı yok. Ancak, "küreselleşme sürecinde ne yapmalıyız?" diye bir soruya karşı "yerel değerleri koruyarak küreselleşmeliyiz" diyorum.

SALONDAN- Esir olmak, tek başına durmaktır hocam. Kendi tedbirlerini al, kendini ona ezdirme.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Bazı görüşler diyorlar ki, "teknolojiyi ve gelişmeyi dışlarsınız" Bu mümkün değil; teknolojiyi dışlayamazsınız, değerleri dışlayamazsınız. Uydu yayıncılığından örnek vereyim. X bir ülke uydu gönderiyor, hemen ardından vatandaşlar bilgisayar alıyor ve Internet'teki tüm bilgileri aktararak, dünyayı buradan takip ediyor.

SALONDAN- Ancak, karşısındaki "bunu yapacaksın" demiyor.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Bu bir güç meselesi. O güce gel, sen yap.

SALONDAN- Bu bir algılama meselesi. Kim emeğin küreselleşmesini sağlayabilirse, küreselleşme mutlaka bize gelmek zorunda kalacak. Bugün Japon ekonomisi sıfır enflasyondan dolayı çöküyor; çünkü satamıyor, kimse almıyor. Bu kadar sanayi üretse bile, ürettiğini tüketemezse ne yapacak?.. Küreselleşmenin şu an yaptığı, ucuz emeği nerede bulursa, oraya gidiyor. Eğer gidip Afrika'da da 3 000 dolara insan çalıştıracaksa, İngiltere'de de 3 000 dolara çalıştıracaksa, Türkiye'de çalıştıracaksa teknoloji gelsin, niye ondan rahatsız olalım ki?..

Teşekkür ederim.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Ben teşekkür ederim.

Ben hepinizi dinlemek isterim; ama açıklamalarınız kısa olursa çok memnun olacağım. Buyurun.

AHMET BAYIK (TÜRK-İŞ Şanlıurfa İl Temsilcisi)- Ben 1973 yılından beri sendikacıyım ve 54 yaşındayım. Siz İtalya'daki PIRELLI Fabrikasıyla ilgili örnek vermiştiniz. 1981'de ben KÖY YOL-İŞ Sendikasının Genel Eğitim Sekreteri olarak görev yapıyordum. Bir eğitime gittik, sizin gibi değerli hocalarımız aynı konulardan bahsettiler, o zaman bana hayal gibi gelmişti. Ancak zamanla, 19-20 yıl içinde teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesinin bizleri nereye getirdiğini görüyoruz.

Ben Şanlıurfa'dan bir örnek vermek istiyorum. Diyelim ki orada pamuk ekiliyor. 1 000 dönüm pamuğu, 100-200 işçi elle topladıkları zaman bir ay sürüyor. Yeni çıkan bir makine ise bunu bir günde bitiriyor. Siz "teknolojiye karşı başkaldırmak lazım" dediniz. Buna karşı ne yapmak gerekir?

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- "Baş kaldırmak" demedim, onu açmak lazım. Teknoloji bir yandan işsizlik üretirken, diğer yandan da iş üretiyor. Bunu neye dayanarak söylüyorum; Amerika'daki teknolojik gelişme iş üretiyor; çünkü teknoloji üreten onlar. O teknolojinin getirdiği yeni iş alanları açılıyor. İşte bilgisayarları üretiyorlar, yazılım programları yapıyorlar. Orada işsizlik sorunu çok üst boyutta değil; ama bazı gelecek bilimcileri, işsiz çalışma hayatından, hiç işçisi olmayan fabrikalardan bile bahsediyor. Ben sürecin o noktalara gideceği kanaatinde değilim, fakat olabildiğince alt düzeylere ineceği düşüncesindeyim. Peki burada sendikalar ve işçiler ne yapabilir?..

1. Mesleki değişimden bahsettim. Mesleki eğitim, sendikaların temel fonksiyonu olmalıdır.

2. Sürekli eğitimden bahsettim. Sendikaların sürekli eğitime devam etmesi, eğitime süreklilik kazandırması lazım.

3. "Kişilerin ihtiyacına göre eğitim vermelidir" diyorum. Bilgi nedir?.. Bilgi; eğitim ve öğretimin sonucunda alınan bir sonuçtur. Bilgili toplum dediğimiz, "eğitilmiş ve öğretimi tamamlamış toplum" demektir. Öyle bir toplum düzeyine ulaşabilirsek sorunu çözebiliriz.

SALONDAN- Bilgisayarı da yine insanlar çıkarıyor.

SALONDAN- Atatürk Barajından Sayın Başkanım ile birlikte geldim. Orada vanalara direkt hiç kumanda edilmeden, Ankara'dan bilgisayarla yönetildiği konusunda teknik bilgiler verdi; yani Ankara'dan kumanda odasında oturduğu yerden o barajı idare edebiliyor. Bu da teknolojinin baş döndürücü görüntüsüdür.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Türkiye de uzakta değilmiş bu gelişmelere.

Son bir soru alalım. Buyurun.

SALONDAN- Siz konuşurken, milli demokrasilerin artık sona erdiğini söylediniz.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- "Sona erdi" demedim, "erme sürecinin başladığını" söylüyorum. Çok önemli ş bunlar.

SALONDAN- Direkt demokrasilerin ön plana çıktığını söylüyorsunuz.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Çıkacağını söyledim.

SALONDAN- Ancak, gidişatın çok farklı olduğunu, öze küreselleşme süreciyle bağlantılı olarak devlet yapılarının ç gerileşmeye başladığını, sosyal bilimlerin korumasını bir ta bırakıp, tamamen polisiye tedbirlere yöneldiğini, özellikle de Yüzyıldaki devlet anlayışlarında ciddi anlamda sorunlar olduğunu söylediniz. Nitekim de çok büyük bir kitlemiz olmasına rağmen henüz Mecliste ya da başka yerlerde kendimizi ifade edemeyen gibi bir durumla karşı karşıyayız. Ben açıkçası b anlayamadım. Bundan faydalanarak ikinci bir yol buldum.

Özelleştirme sürecini anlatırken, küreselleşmenin olu daha doğrusu küreselleşmenin karşısında işçi sınıfının k lehine dönüştürebileceği birkaç unsur var. İlk olarak, serm küreselleşirken, aynı oranda emek de küreselleşiyor. Bu bil küreselleşmeden çok kendiliğinden meydana gelen küreselleşme. Mesela, bir ADIDAS marka ayakkabı üretilir ADIDAS marka ayakkabının bağcığını üreten işçilerin de yapması dünyadaki bütün şirketlerin gidişatını etkiliyor. D olarak böyle bir avantaj söz konusu.

İkinci bir avantaj da, sermaye ve çok uluslu şirketler doğ gereği, varolabilmek için birbirini yok etmek zorunda; yani bu anlamda işçi sınıfı için çok büyük bir avantajdır. Netice itibarı işçi sınıfının varolabilmesi için kendisinden başlaya dayanışma içinde olabileceği başka bir grup yok. Varolabil için dayanışmak ve beraber olmak zorunda.

Üçüncü bir avantaj daha var. Sendikalaşma stratejisi, daha doğrusu sendika stratejilerinden bahsederken, üç alt stratejiden bahsettiniz; ama yine tarih bizi, işçi sınıfı tarihinin bir biriktirme süreci olduğunu, her olay karşısında yeni çözümler ortaya attığını, nitekim bu komite ve konsey deneyimlerini işçi sınıfının tarihi boyunca kendinden ürettiğini ortaya çıkarttı. Netice itibariyle bugünün sendikal anlayışında ortaya koyduğunuz 3 stratejiyi hayata geçirerek günümüz sendikal formunu yaratmak mümkün. Bu nasıldır?.. Mesela sürekli sendikacılık yaparak, sınıfı esas alarak ve ciddi anlamda işyerini ön planda tutarak; yani sendikal işyerlerinin sendikasız işyerlerine karşı koymasıyla mümkün olur. Böyle bir sendikacılık anlayışı her zaman mümkün, her zaman da hayata geçirilebilir. Bunlardan birini ötekine alternatif olarak sunmak bence yanlıştır.

Yrd. Doç. SAYIM YORGUN- Doğru. En sondan başlayacak olursam; birincisi, ben tek model önermedim. Dikkat ederseniz ismine "esnek karma model" dedim. Bunun anlamı şudur: Her ülke kendisine göre o modeli şekillendirebilir; çünkü tek model hiçbir zaman gerçekleşmemiştir, sizinle hemfikirim.

İkincisi, "işçiler arasındaki dayanışma aynı zamanda bir küreselleşme, bir kurtuluştur" dediniz. Daha sözümün başında "bir sorun küresel algılama temeline oturmadağı sürece çözülemez" dedim. O sözlerimin altında yatan mesaj oydu; yani oradaki işçinin bağcığını niye üretmesin?.. Üretmemesine yönelik bir örgütlülüğün olacak ki, üretmesin.

Burada "küreselleşme nedir, nasıl olur?" diye çok fazla soruldu. Küreselleşme şu anki boyutu itibariyle söylüyorum, "şu anda sermayenin sınırsız hareket imkânı" demektir. Peki, emeğin sınırsız hareket olanağını niye yanına sunmayalım?..

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Hocama biz de teşekkür ediyoruz (Alkışlar)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE SENDİKAL YAPILAR VE SENDİKAL ÖRGÜTLENME

İLYAS KÖSTEKLİ (PETROL-İŞ Sendikası Genel Başkan Danışmanı)- 22 senedir PETROL-İŞ'te çalışıyorum. Daha önce özel sektörde bulundum. İngiltere'de, 1970'li yıllarda 3.5 senelik sendikacılık yaptım. Yaşantımızın büyük bölümü sendikacılık içinde geçip gidiyor.

Konumuz, "küreselleşme, sendikal yapılar ve örgütlenme". Gerçekten 3 başlık da oldukça önemli ve ciddi. Küreselleşme konusunda eminim diğer hocalarımız çok şey anlatmışlardır; ama ben de ben söyleyeceğim, daha sonra sendikal yapıları ve sendikacılığı olarak da örgütlenme üzerine konuşacağız.

Bizim esas amacımız örgütlenmedir. Sendikal örgütlenme hakikaten başarılabilir bir durum mudur, umutsuz bir durum mudur, yoksa "boş ver hoca. Bu iş böyle gelmiş böyle gidiyor" bunun altından kalkamayız, sen çenenin yorma" mıdır?.. Bunları hepsini konuşacağız, ama ben temel bir noktaya işaret ederken başlamak istiyorum. Bu konuda görüş birliğine varamazsak örgütlenme konusunda yanlış yerden başlamış oluruz diye düşünüyorum.

Öncelikle örgütlenme nedir?.. Sendika var, işçi var, bunların üyelikte buluşurlar. Bunun için ikisi de belli bir çaba gösterir; işçi de belli bir çaba göstermek zorundadır, sendikada. Bunun sonucunda üyelik gerçekleşir.

Mantıken sorsam; yalnızca işçinin teşebbüsüyle sendikalaşma olur mu arkadaşlar?..

SALONDAN- Hayır.

İLYAS KÖSTEKLİ- Peki, yalnızca sendikacının teşebbüsüyle?.. O da olmaz; ama yıllardır genellikle işçi sendikaya gelmiştir. Bunu genel anlamda söylemiyorum, ancak

kamu sendikacılığı ve 12 Eylül dönemi sendikacılığı için böyle olmuştur. Gerçekten Türkiye’de, kamu alanındaki sendikacılık ile 12 Eylül sonrası sendikacılıkta, daha çok işçiler sendikaya gelmiştir. Bugün bile açık kalplilikle söylemek lazım ki, biz onlara gitmiyoruz, daha çok işçiler bize geliyor -PETROL-İŞ olarak söylüyorum-

12 Eylül’den sonraki süreçte ağır bir dönem geldi, fakat 1984’lerde üyelik yeniden açıldı. O dönemde kapatılan DİSK, belli bir süre gitti. DİSK kapandıktan sonra, DİSK’e bağlı üyeler ne yaptılar?.. Çoğunluğu TÜRK-İŞ olmak üzere, TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ’e geldiler, kimi bağımsız oldu. Biz o dönemde oturduk, üyelik fişini verdik "git doldur onaylat gel notere" dedik. Sendika üyeliği böyle gelişti. O dönem için özel bir çaba gösterdik mi, fabrikaların kapılarının önünde, duvar diplerinde yattık mı, gidip işçi evlerine konuştuk mu, kahvelerde konuştuk mu, büyük propaganda yaptık mı, sendikalaşma çabası için hapse girdik mi, dayak yedik mi, işverenin adamları dövdü mü, bizi kara listeye aldı mı?.. Böyle bir şey olmadı. Halbuki sendikanın başlangıcında böyle olmuştu. Hatta damga vurulan adamı, ömür boyu artık kimse kurtaramazdı. O dönemde böyle bir süreç geçmedi. Benim iddiama göre bu anlayış hala Türkiye sendikacılığı üzerinde duruyor.

Sendikaları ve Türk sendikacılığını nasıl yapmalıyız?.. Bunu kısa bir benzetmeyle açıklamak istiyorum. Sendikanın amacı; hak, çıkar, özgürlüktür. Sendika burada araçtır; yani işçiye bunu sağlayan bir araçtır. Sendikalarda görev alanlar ise bu araçlara binen, süren kişilerdir. Sendikada görev alan bu araca gider. Bu araç yavaş giderken iş kolaydır. Diyelim ki aracımız, 5 km hızla gitsin. 5 km hızla giderken kolay; ben koşarım, araca atlarım. Bu araç 10 km hızla giderse biraz daha koşmam lazım. 15 km de daha da hızlanmam gerekir; çünkü bu aracın gidişini ben tayin etmiyorum; örneğin ülkenin koşulları, mevcut sistem, yaşadığımız kriz gibi.

Ne yapılıyor içinde bulunduğumuz kriz döneminde?.. "Sıfır ücret" deniliyor. Özellikle özel sektörde, "eğer şunları kabul etmezsen, senin üyen işten atacağım" diyor. O zaman sen ne yapıyorsun?.. Zaman zaman bir sürü taviz veriyoruz, ücretsiz izne çıkıyoruz. Bunlar hepimizin bildiği şeyler. Özellikle kriz dönemlerinde taviz üstüne taviz veriyoruz. Bir de bu aracı sendikal hareketi zorlaştıran yasalar itiyor, dolayısıyla bakıyorsunuz, 5-10 km, 50 km'ye çıkmış, 60'a çıkmış. Bu durumda 2 yol var; ya çok iyi antrenman yapıp, 50-60 km. süratle giderek arabaya atlayacağım, veyahut da hızını düşürmek için bunun önüne bir engel koyacağım. Arabanın önüne engel koymak için de siyasi güç oluşturmam gerekiyor. Eğer, siyasi güç oluşturamazsam, bu aracın önüne kolay kolay engel koyamam; yani ülke genelinde sendikalar, örgütlü bir güç olarak siyasi ağırlığını koyamadığı sürece bu arabanın hızına yetişemeyiz. Arabanın hızına yetişemediğimiz sürece de sendikal hareket kaybetmeye devam eder. Bu benzetme uygun olur mu, olmaz mı bilmiyorum açıkçası; ama yapılacak bir şey varsa, o da hızımızı artırmak ve gelişmeleri yakalamaktır. İşte örgütlenme de böyle bir şey; muhakkak bunu artırmamız gerekiyor.

Sendika, işçi için ciddi bir risktir aynı zamanda; çünkü hiçbir işveren işçinin sendikalaşmasını istemez ve sürekli baskılar uygular. Bu sınıfsal ayrımdır, ister kabul edin, ister etmeyin. Bence bugün de bu ayrım, ciddi bir sınıf çelişkisi ve sınıfsal baskı vardır.

Risk nedir?.. İşçi işten atılma riskiyle karşı karşıyadır. Bir işçi sendikaya üye olduğu zaman öncelikle "işten atılır mıyım?" sorusunun yanıtını düşünür. Öyle bir denge olmalı ki, işveren baskılarını ve işten atılma riskini dengelesin, hatta yukarı çıksın. Bu konuda bir formül yapacağım, bu formül artı olmak zorundadır. Eğer artı olmazsa örgütlenmeyi sağlayamayız.

Riskler var, bir de bunu artıran faktörler var. Bunların başında yasal durum geliyor. Mevcut yasalar, sendikalaşmanın, sendikal faaliyetin önünde engel teşkil etmektedir. Biliyorsunuz, 12 Eylül Yasaları dediğimiz yasalar var. O dönemde, diğer kanunları Kurucu Meclise çıkartmışlardır, çalışma yasalarını ise kurucu meclise bile bırakmadan beş tane general çıkartmıştır. Güven duygusu risk faktörünü artırır, güvensek bu iş olmaz.

Bir de avantajlarımız var, işte bu önemli. Ücret ve çalışma koşulları çok önemli bir konu. Bugün sendikal bir işçi, ortalama 600-700 milyon lira maaş alırken, özel sektördeki sendikasız bir işçinin aldığı ücret 250-300 milyon civarındadır, hatta bu rakam daha da düşük olabilir. Kısacası, sendikal bir işçi, sendikasız bir işçinin iki misline yakın ücret alabiliyor diyebiliriz.

Sendikalı işçilerin güvenceleri vardır; yani işten atılmalara karşı yasal güvence vardır. Sendikalı olmak her zaman bir güvencedir bir işçi için.

Bir diğer önemli husus, örgütlü olma duygusudur. TÜRK-İŞ'in 800 bin üyesi var diyelim. 800 bin işçinin bir araya geldiği bir örgüt düşünülürse, muazzam bir güç olduğu ortaya çıkar. 33 örgüte bağlı, 800 bin üyemiz var. Bunu içinde hissetmek gerçekten önemli bir duygudur, tabii bu duyguyu hissedene. Bunlar çok önemli avantajlardır.

Bir de bu riskleri azaltan faktörler var. Avantajların artması, riskleri azaltır. Eğer, sendikaya güven duyuyorsanız, bu riski azaltan bir noktadır. Komşu işyerinde iyi örnekli deneyimler görüp, yaşıyorsanız bu riski azaltır. Örgütlülük bilincinizin olması, bunun yerleştirilmesi çok önemlidir. Zaten o olmazsa bizim sendikalarımızın gücü de zayıf oluyor biliyorsunuz, evvela bu bilincin gelişmesi lazım. Ancak bu bilinç hiç de öyle kolay gelişecek bir durum değil.

Bu durumda sendikalar ne yapacak?.. İşte bize düşen sorumluluk da bu; bizim daha önceki anlayışı artık terk etmemiz lazım. "Her sendika, herkes böyle yapıyor" demiyorum ve genel eğilim olarak söylüyorum, yeni bir örgütlenme faaliyetine girişmemiz ve sendikaların yoğun çaba göstereceği bir sendikalaşmaya doğru gitmemiz gerekiyor. Bunu da birkaç örnekle anlatmaya çalışıyorum.

Bizim riski azaltıcı faktörleri oluşturmamız lazım. Bunun için ne gerekli?.. Her şeyden önce sendika, toplumda imajını güçlü kılmalı. İnsanlar "sendika" deyince, güçlü, içinde olmakla kendine güvence hissettiğin bir organ, bir kurum, yoksulun hakkını arayan, ülke zor duruma düştüğü zaman tavır koyan, haksızlıklara karşı çıkan, siyasi olarak tavır koyabilen, ekonomik olarak tavır koyabilen bir örgüt görmeli ve sendikalar topluma güven sağlamalıdır. Toplum güvenirse bu sendikanın arkasından gelir.

Çok iyi örnek vermeliyiz. Bir sendikacının sözüyle, davranışıyla, her şeyiyle yaptığı bir olmalıdır; çünkü başka birinin yaptığı bir davranışı kimse ciddiye almasa da, örgütlü bir toplumsal yaşamda senin yaptığın bir şey hemen abartılır. Bu bakımdan ayrı bir sorumluluğu vardır.

Örgütlülük bilincini vermek zorundayız. Sonuç olarak, avantajlar artı çıkmalı. Bu artı çıkmazsa sendika olmaz; yani risk artırıcı faktörlere 5 diyelim, avantaj artırıcı faktörler de 4 olursa, sonuç eksi 1 çıkar. Eksi 1 olduğu sürece bu formülün sonunda üye kazanamayız. Biz bunu ne yapıp edip artı 1 yapmak zorundayız.

Bundan sonra küreselleşmeyi, sendikal yapıları anlatacağız. Sendikal yapıları ve onu oluşturan faktörleri göreceğiz. Son olarak da genel anlamda örgütlenme ve TÜRK-İŞ olarak bu konudaki faaliyetlerimiz üzerinde duracağız ve önerilerimizi söyleyeceğiz. Zaten çok zor bir araya geldik. Genel kurul Aralık

1999'da yapıldı ve üzerinden 15 ay geçti, dünyada yer yerinden oynadı ve biz ilk defa bir araya geldik. Hele sizler ne zamandan beri bir araya gelmediniz bilmiyorum.

SALONDAN- 15 seneden beri.

ILYAS KÖSTEKLİ- Gördünüz mü? Öncelikle birbirinizi tanıyın. "Aynı ailenin üyesiyiz" diyoruz, birbirini tanımayan aile üyesi olur mu arkadaşlar?.. Bir tanışalım, merhabalaşalım, kanımız ısınsın, canımız kaynasın, bir iki oturup akraba çıkalım. Biliyorsunuz biz zorla birbirimizle ya akraba, ya da hemşehri çıkarız. O süreçlere girelim. Sevgi olmadan, insan yönü olmadan bu işler yürümez. Biz makine miyiz, düğmeye basınca gidecek?.. Yok kardeşim, inanacağım, bileceğim, özveride bulunacağım. Sendikal hareket özverisiz olmaz.

Küreselleşme nedir?.. Bunların karakteristiklerine biraz değineceğim. Küreselleşmeyi çok kısa olarak şöyle tanımlıyoruz: Küreselleşme; dünyalaşma, küre olma, sermayenin sınır tanımaması, sermayenin pazar edinmede sınır tanımamasının günümüzdeki genişliğinin adıdır. Bu anlamda sınırlar giderek önemini yitiriyor. Bu pazar amacıyla oluyor; ama sana bana sınırlar var, hatta seninle sınırlar için ölüyoruz bile. Onlar için ise sınır yok. Buna karşın, istediğine sınır koyuyor, istediğine koymuyor. İşte bu sermaye hegemonyasının artışının adına biz "küreselleşme" diyebiliriz. Burada önemli bir nokta var. Aslında konu yeni liberalizm. 1970'lerden sonra krize giren kapitalizm, "liberalizm" adındaki modeli bulur. Onun içinde gelişen bir olgudur küreselleşme.

Bunların bizleri çok ilgilendiren birkaç karakteristiği var. Bunların bir tanesi, "finansal liberalleşme"; yani finans sektörünün, mali sektörün, mali sermayenin hakimiyetinin artması. Dünyada bugün sınırları geçen toplam paranın, yapılan alışverişlerin, sadece yüzde 5'i mal ve hizmet üretimidir. Kalan

yüzde 95'i yatırım araçlarının, dövizin ve borsanıdır. Dolayısıyla dünya üzerinde hakimiyetini kuran yüzde 95 oranında bu mali sektördür. Bu o kadar önemlidir ki; "olmadığı zaman senin ülkeni krize sokar" diye kendileri söylüyor. Örneğin Derviş'in Programı. Niye krize girilmiş biliyor musunuz?.. İki neden var; birincisi, sürdürülemez bir iç borç oluşması, ikincisi, başta kamu bankaları olmak üzere, mali sistemdeki sağlıklı yapının ve diğer yapısal sistemlerin sorunlarının çözüme kavuşturulamamış olması. Gördüğünüz gibi sebepler, borçlanma ile mali sistemin bozukluğu.

Küreselleşmeye damgasını vuranlardan bir tanesi de "borç". Bunu şansa bırakmamışlar; bir zamanlar ülkelere zorla giden, IMF, Dünya Bankası gelmiş, hatta biz onları zorla çağırıyoruz. Daha sonra da diğer kurumlar çıktı. Mesela deniyor ki, "Standart&Poors bizim notumuzu düşürürse şöyle oluyor, çıkarırsa böyle oluyor" diye. Biz artık birilerinin elinde oyuncak oluyoruz; yani "küreselleşme" denildiği zaman, bizim gibi ülkelerin elinde artık program olmuyor. Neyi uyguluyoruz bugün, bizim hükümet programımız var mı?.. Hayır, bunların size verdikleri programları uyguluyorsunuz ve bunları niyet mektuplarınızla da teyit ettiriyorsunuz. Son açıklanan bu programı IMF'ye gönderdiler, şimdi ikinci program daha gönderilecek. Dolayısıyla bu ülkenin yönetimini kim alıyor?.. İşte bunlar, küreselleşme alıyor. Bunları daha da artırabilirsiniz.

Özelleştirme de, en önemli karakteristiklerinden bir tanesidir. Artık ülkenin krizlerden kurtulması mümkün değildir ve krizler üst üste geliyor. Peki bunun çalışma yaşamına olan etkileri nelerdir?.. Sevgili arkadaşlar, şöyle bir soru sorsam bana kızar mısınız?.. Profesyonel bölge temsilcilerinin yanındaki il temsilcileri arkadaşlarımdan hepsi sendikada görevli. Arkadaşlar siz üyelerinizi iyi tanıyor musunuz?..

SALONDAN- Evet. Karnında kaç tilki var, onu bile biliriz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Nasıl tanıyorsunuz?.. "Merhaba" deyip tanıyorsunuz. Bu bir tanıma biçimi; ama işçinin tanınması için başka unsurlar da gerekli. Örneğin başka bir kurum seçmenini tanımak için bir çalışma yapıyor ve "neyi hedefliyorsun, neyi amaçlıyorsun" gibi bazı teknik sorular yöneltiyor. Halbuki bizim, her şeyini kapsayan bir araştırma olmadan tanımamız lazım. Mutlaka tanıyorsunuz siz onu, ancak üyemizi biraz daha çok tanıyalım; çünkü çok şey değişti.

Küreselleşme nedeniyle sektörlerde ve mesleklerde çok ciddi yapısal değişim oldu. Kimi sektörler yok olma sürecine girdi, kimi sektörler varoluyor, meslekler değişiyor. Esnafların yürüyüşü, haykırıışları dünkü olaydan oldu mu sanıyorsunuz?.. Onlar herkesin kendi inancıdır, arındıracak kendini. Bir kısım unsurları yok edecek, bir kısım unsurları getirecektir; tarihte öyle olmuştur ve bundan kaçış yoktur. Kimileri iflas edip, yok olacaktır. Koç bunu açık açık söylüyor ve "suyun altında kalabilen kalacak, kalamayan boğulacak" diyor. Acımasız; kapitalizmde acıma var mıdır ki?..

İçinde bulunduğumuz kriz döneminde esneklik süreci gelmiştir. Hangi kuruluşlar ayakta kalmıştır?.. Kamu kuruluşları ayakta kalmıştır, bir de Şişe Cam Holding ayakta kalmıştır ve genişlemiştir; ama diğer bütün şirketlerin hepsi daralmıştır, işçi çıkartmıştır, üretim stoku olmuştur. Bu kadar süren krizlerde işletmeler daralma sorunuyla baş başa kalıyorlar. İşte bunun adı "esnekleşme"dir arkadaşlar. Esnekleşebilen şirketler ayakta kalıyor ve her yönüyle esnekleşiyor; yani istihdamda esnekleşiyor, üretimde esnekleşiyor, kalitede esnekleşiyor, ürün çeşidinde esnekleşiyor, diğerleri yok oluyor.

Bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Arkadaşlar, eskiden kitlesel üretim vardı. Bu yalnızca üyemiz açısından

geçerli değil. Bir sendikacının görevi üyelerinin hepsinin hak ve çıkarını korumaktır. Ancak üyelerimizin hepsi aynı düzeyde değil. Bir kısmı aşağı düzeyde maaş alıyor, bir kısmı ondan biraz daha fazla.

Dört grup işçi vardır, bunu artırabilirsiniz, azaltabilirsiniz. Sendika bunu birleştirir ve talep yapar. Bu talebi işverenden alır ve bu arkadaşlar da sendikalı olmaktan mutluluk duyarlar. Küreselleşme döneminde artık böyle olmuyor. Yeni iş türleri ortaya çıkıyor; part time çıkıyor, taşeron çıkıyor, müteahhit işçisi çıkıyor-biliyorsunuz müteahhit ve taşeron çok farklı- mevsimlik işçi çıkıyor, geçici işçi çıkıyor ve işyerlerinde artık onlarca çeşit ücret alan işçi ve çalışan var. Örneğin biri 1 milyar alırken, diğeri 110 milyon lira alıyor. Sorun işte bu. Bir sendika, 110 milyon alan ile 1 milyar alanı kendi çatısı altında "bu benim sendikam" dedirtebiliyorsa, işte o başarıdır; dedirtemiyorsanız iş zor. Çözmemiz gereken en önemli durumlardan bir tanesi budur. 1 milyar alan işçinin sorunu varken, 110 milyon alana gidip, "arkadaş bak, bu adamın sorunu var. Haydi el verelim, onun için mücadele edelim" deseniz, "bana ne, adam 1 milyar alıyor" diyecek. 1 milyar alana da, "kardeşim, bu adam 110 milyon alıyor, haydi mücadele edip, ücretini biraz artıralım" dediğinizde de, "yahu ben ne yapayım? 110 milyon para alıyor bu adam" der. İşte bunu dedirtmemek gerekiyor. Küreselleşme döneminde bu çıkarlar dağılıyor. Bu dağılan çıkarların birleşmesi de oldukça güç oluyor. Artık eski yöntem sendikacılıkla bunları birleştiremezsiniz.

Eskiden "kitlesele üretim" ve "kitlesele tüketim" varmış. FORD birkaç marka araba yaparmış; ama şimdi 6 ayda, 3 ayda bir markalar değişiyor. Arabadan ayakkabıya, hatta saç modelimize kadar değişiyor. Bu kadar değişen bir dünyada siz farklı davranmak zorundasınız; çünkü kitlesele üretim artık yok, esnek üretim var. Esnek üretim ortamında siz de bu sendikacılığı başarmak zorundasınız. Eğer başaramazsak, üye kazanamayız.

Son dönemde meydana gelen önemli bir değişiklik de, bireysellik ön plana çıkmasıdır. Nasıl çıkıyor?.. Örneğin, cebinizde bir miktar para var ki, tasarruf yapıyorsunuz. Haklı olarak herkes tasarruf etmek zorunda; çünkü öyle bir vahşi ortamdayız ki, her an aç kalmak, evsiz barksız kalmak olası. Bu sebeple çoluk çocuğumuzu düşünerek, birkaç kuruş tasarruf edelim diyoruz. Eskiden yaptığımız tasarrufu, ev, arsa ve bir dönem de otomobil alarak değerlendiriyorduk, ancak şimdiki düzen size bunların hiçbir tanesini aldirtmıyor; çünkü bunlar senin için bir tasarruf aracı olmaktan uzaklaştırılmış, düzen bunu istiyor. Neye itmiş seni?.. "Birikmiş parayı bankaya yatır, hisse senedi al, döviz al" diyor. Bu işler zor. Hisse senedi aldığın zaman her gün hisseleri izleyeceksin, belki de "eyvah hisse düşmüş, aman çıkmış" diye uykun kaçacak, uyuyamayacaksın. Banka faizleri, hazine bonosu mu var; kaç olmuş, bileşik kaçmış, sabit kaçmış, başlıyorsun başka bir çabaya. Bakın kafamızda neler oluşuyor, nelerle meşgul oluyoruz. Eskiden kafamızı bunlarla yormuyorduk, şimdi bunlarla yoruyoruz. Bu tür şeyler bizde bir değişim meydana getiriyor.

Küreselleşmenin çalışanlara en büyük etkilerinden birisi de onların düşüncelerini olumsuz etkilemesidir. Maalesef bu durum insanları bireyselliğe itiyor -siz başka dersiniz tartışır, konuşuruz- Ancak, kolektif sorunların çözümü bireysel olmamalıdır. Sendikal hareketin sorunlarını bir kişi çözebilir mi arkadaşlar?.. Ancak, örgüt çözebilir, örgütlü davranırsak bunun altından kalkabiliriz. Aksi halde, böyle bir şansımız yoktur.

Diğer önemli bir gelişme de; mavi yakalı işçiler azalıp, "beyaz yakalı" denilen masa başı türü işçiliğin daha çok gelişmesi. Bazı sektörlerde bu durum az, ancak bizim işkolumuzda gerçekten çok fazla. Sistem, her şeyi otomatığe bağlamış, elektronik aletlerle, bilgisayarlarla bu işi yürütüyorlar. Onun için sen gidiyorsun bir işçiye, "arkadaş sendikaya gel"

diyorsun. Sendikaya gel dediğin adam, üniversite bitirmiş, yüksek lisans yapacak, doktora yapmış; bu adama sendikadaki belki üniversite mezunu olmayan bir örgütlenme uzmanını gönderiyorsun. Sendikalar böyle istihdam dışı örgütlenme yapamazlar. Onun için mutlaka bu konuda yetişmiş eleman lazım. Amerika'da öyle yapmışlar. Üniversite mezunu mu, profesör mü, hangi düzeyde istiyorsan, sana o düzeyde eleman bulmuş sendika ve bugün ABD'de sendika üyesi sayısı ciddi biçimde artmış. Ancak öyle kendiliğinden artmamış, dişle, tırnakla mücadele ederek artırmışlardır. Kısacası imajınız da çok önemli.

İşçilerin kalifiye düzeyi değişmiş ve en kötüsü de işsizlik artmıştır. İşsizliğin arttığı yerde de sendikalar çok büyük yara alır. Aynı şekilde işverenler de ciddi değişim içinde. Türkiye Cumhuriyeti içinde yerli işveren çok azdır, bana yerli işvereni zor gösterirsiniz; ya yabancıdır, ya da yabancı ortaklıdır. Mutlaka bir yabancı ortaklık yapıyorlar, yapmaya çalışıyorlar. Dolayısıyla karşımızdaki işverenler bizim kendi işimiz değil, onlar artık karşımıza küresel çıkıyorlar, uluslararası boyutta geliyorlar. Maalesef biz Türkiye boyutunu bile kolay kolay yapamıyoruz.

Sendikal yapıları tanımlayan ölçütler nelerdir?.. Sendikal yapıları tanımlayan birkaç ölçüt var. Bir sendika toplu iş sözleşmelerini yapmak ve sendika üyesi kazanmak zorunda. Bu temel ölçüdür; yani biz ne kadar işçiyi üye yapıyorsak, ne kadar işçinin toplu iş sözleşmesini yapabiliyorsak, o kadar sendika yapımız gelişkin demektir.

Grev ve direnişlerdeki yönelimlerimiz de çok önemlidir. İlla grev yapalım diye söylemiyorum, nitelik olarak önemlidir. Maalesef grevlerimiz eskisi gibi çok başarılı değil. Kimi zaman "aman şu grev bitsin" diyoruz. Kimisine işveren bizi itiyor ve "grevden çıkın" diyor. Gerçekten durumlar çok değişmiş. Sizin işler çok daha önemlidir şu anda. İçinde bulunduğunuz koşullarda

grev yapmaktan bin kat daha iyidir güzel bir direniş yapabilmek. Ne kadar yapabildiğimizi de göreceğiz.

Sendikal birlik ve birleşememe sorunu da bir ölçüttür; birlik, dirlik, birlik. Türkiye'de 100'e yakın sendika var. Kaç tanesi şey almış?.. Yanlış hatırlamıyorsam, en son 46 değil mi?.. Günümüzde 3 işçi, 3 tane de kamu çalışanlarının konfederasyonu var. Dünyaya bakıyoruz; dünyanın bütün ülkelerinde sendikalar birleşiyor. Mesela bizim işkolumuzda, Almanya'da 700 bin üyeli sendika, 2 sendikayla birleşti ve şimdi 1 milyon 100 bin üyeli güçlü bir sendika oldu; İsveç'te aynı şekilde. İngiltere'de 100 yıllık geçmişli olan 4 sendika birleşmiş ve yönetsel olmuş arkadaşlar. Eğer birleşmezsek, paramparça, küçük küçük olursak, bizi çitir çitir götürürler. Biz işçiye, "birleşin" diyoruz. İşçi de, "sendikalar birleşsin, biz de birleşelim. Sen birleşmiyorsun, bana niye birleş diyorsun?" diyecektir. Böyle biraz ileri gittiğimi düşünüyorsanız, özür dilerim.

Sevgili kardeşlerim, biz sendikal birliği sağlamak zorundayız, bu bizim temel görevimizdir. Yaşanmış, olmuş şeyler var ve bu çok ciddi olarak önümüzde duruyor. İl ve bölge temsilcileri olarak sizlere çok büyük görevler düşüyor, sizin çok önemli rolünüz var. Mesela Faruk Beyi biz İstanbul'dan tanıyoruz; sağ olsun, gerçekten bu konuda önemli bir çaba gösteriyor ve eminim sizler de büyük çaba gösteriyorsunuz. Temsil ettiğiniz illerde ve bölgelerde bir sürü sendika var. Ne kadar çok sendika, kurum çekerseniz, o kadar başarılı oluyor. Bu bizim ülkemizin en ciddi sorunu. Peki kardeşim size soruyorum; "bizi engelleyen kim?.."

SALONDAN-Kendimiz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Sermaye mi?.. Hükümet mi?.. Amerikan emperyalizmi mi, kim?.. O zaman kendi sorunumuzu kendimizin çözmesi gerekiyor.

Bir ölçüt de, bir sendikada ne kadar çok çoğulculuk, katılımcılık ve açıklık olduğudur. Yatay ve dikey örgütlenmedeki denge nasıldır?.. Bu da çok önemli. Bu üç ilke bir sendikayı çok güçlü yapabilir; ama bu ülkede olan sorunlar sendikada bazı zayıflıklara yol açabilir.

Beşinci sorun, sendikalardaki güven sorunu. Gerçekten bir sendikanın sağlam yapısı, o sendikaya güven demektir. Bu bir ölçüdür. "Arkadaş ben çok iyi sendikayım" diyorsun, peki sendika sana ne kadar güveniyor?.. Özür diliyorum, bunu bir sendika için demiyorum.

Siyasi etkinlik kurmak, herhangi bir siyasi partiden yana olmak veya onun karşısında durmak anlamına gelmez. Siyasi partinin kim olduğu hiç önemli değil. Bazı beklentilerimiz olur, ona göre tavır alırız ve bu konuda da en etkin araç siyasi güçtür. Bunu da, genel grevle, genel direnişle koyabiliriz. Hangisi olduğu önemli değil, alanlarda sesimizi çıkarmamız önemli. Şimdi biz alanlarda örgütlü ve disiplinli bir şekilde, gür sesimizle yürüsek - esnaf gibi disiplinsiz değil- çok daha farklı bir ortama gireriz. Yapmadık mı bunu?.. 1995 Kasımında, Mecliste görüşülen bütçedeki 2 maddeyi geri aldırmadık mı?.. Onlar geri alınmasa bizim birçok hakkımız, ikramiyemiz gitmişti biliyorsunuz. O zaman çok daha büyük bir darbe vardı. Bizim bu konudaki mücadelemiz az değildir arkadaşlar.

Kısaca sendikalaşma oranlarına bakalım. Toplusözleşme kapsamı ve işçi sayısına göre bir hesap yaptık ve sendikalı sayısını bulduk. Yapılan toplu iş sözleşmelerine dayanarak, 2000 yılında, 852 bin dolayında sendika üyesi olduğunu belirledik. Bu tamamen bir tahmini rakamdır, bir eğilimi bildirir; yani, 850 değil de 900 bin de olur, 800 bin de olur. Bu rakamların çok üstünde olma şansı yoktur. 2000 yılında, 1 milyon, 1 milyon 100 bin, 1 milyon 200 bin sendika üyesi yoktur, bu gerçeği görelim.

Sözleşme kapsamındaki işçi sayısı için çiftli ve tekli yıllara baktığınızda giderek düşüş olduğu görülüyor. Halbuki, özellikle 1970'li yılların sonuna doğru sendikalarındaki üye sayısı giderek yükselmiş. Sendika üyeliği açısından bakıldığında, şu anda, 1968-1969-1970 yılları seviyesinde olduğumuz görülür. 1970'li yılların sendika üyeliği düzeyindeyiz arkadaşlar; yani bundan 30 sene geriye gitmişiz. Peki şimdi biri bize dese ki, "arkadaş bu kadar yıl ne yaptık biz? Nereye gitti bunlar?.."

SALONDAN- Üye eskiden de kamu sektöründeydi, şimdi de kamu sektöründe. Eskiden özel sektör üye olmadı ki, müteahhitlerle, taşeronlarla üyeler gitti.

ILYAS KÖSTEKLİ- Kamu ve özel ayrımında; kamuda sendikalı üye sayısı, 2000 yılı itibarıyla 71.9, özelde 5.3'tür. Özel sektörde, 5.3 oranında örgütlüyüz, o da SSK'nın bildirdiği sayıya göre. SSK'nın bildirmediği bu kadar da kayıt dışı sayı vardır; yani özel sektörde yüzde 2-3'lerde bir örgütlülük oranımız vardır. Kamu sektöründe 71.9'dur; ama özelleştirmeye birlikte o da gider, dolayısıyla biz üyesiz kalabiliriz.

Türkiye'deki sendikalaşma oranı; hane halkı işgücü değerlerine göre en son yüzde 8.5'dir, nüfus sayımlarına göre ise 7.2 oranındadır ve azdır. Çalışma Bakanlığı'nın verilerine göre, bu kritik döneme girilirken, 1999 Temmuzunda yüzde 56 olan sendikalılaşma oranı, Ocak 2000'de 55'e, Temmuz 2000'de de yüzde 45'e düşmüştür. Bu arada yetkisi alınan 10 sendikanın 6'sına 2001 Ocağında yine yetki verildi.

Grevlere katılan işçi sayılarına bakıldığında, grevlerin belli yıllar arttığı görülür. 1991-1992 yılına doğru grevler yükselmiştir. 1991 Körfez Savaşı sırasında meşhur Madenciler Grevi yapılmıştır. 1995-1996 yılında da grevlerde yine artış başlamıştır. Ondan sonra oran giderek düşmüş ve 2000 yılında en aşağı seviyeye inmiştir. Daha sonra bir miktar artma görülmüştür. Tüm bu rakamlara karşın grevlerin azalması bir ölçü değildir.

Direnışlere gelince; milyonlarca işçi, grevleri azaltmasına karşın direnişleri çoğaltmıştır. Direnişlerde de, grevlerde olduğu gibi zig-zaglar var ve benzer bir eğilim gösteriyor. 1988'de ciddi bir direniş hareketi var, 1989'da mahalle eylemleri olmuş, 1991'de oldukça artmış, ancak SHP ve DYP'nin iktidara gelmesiyle düşüş göstermiş ve 7 tane ILO Sözleşmesi kabul edilmiş. 1993 yılında onlara bir süre verilmiş, 1995'te sıfır zam dayatılmasının ardından, 1996'da direniş oranı yine yükselmiştir. Bundan sonra azalma eğilimine giren direnişler 2000'de de oldukça yükselmiştir. Kısacası grevler az, direnişler çoktur. Bu anlamda, "işçi sınıfı uyuyor mu?.." Hayır, uyumuyor. Bu, hem kamu çalışanları açısından, hem işçiler açısından gerçektir; "işçiler uyuyor, mücadele etmiyor, direnişe çıkmıyor" diyemeyiz. Gerçekten işçi arkadaşlar bu yöndeki çabalarını ortaya koyuyorlar.

Örgütlenme faaliyetimiz neden önemlidir?.. Örgütlülük oranımız yüzde 10'un altına düşmüş, sendikasılaşma sürüyor, süratle üye kaybediyoruz ve bu gidişat artık durmuyor. Eğer böyle giderse, babam rahmetlinin dediği gibi bir süre sonra, "sen sağ, ben selamet" noktasına geleceğiz. Özelleştirmelerle birlikte kamuda da sendikalaşma iyice dibe vuruyor. Sonuç olarak, tehdit doğrudan bizim varlığımıza yöneliktir; yani silah başımıza dayanmış bir vaziyette, hatta kara çıkartmışlar bizi ve karla birlikte eriyip gidiyoruz.

Bir başka önemli noktayı bahsetmeden geçemeyeceğim. Bu da çok önemli ve bölge ve il temsilcileri olan sizlere anlatmak istiyorum. Sendikalar aynı bir devlet gibidir. Biliyorsunuz devlet büyük bir örgüttür. Sendikalar da bir örgüttür ve örgütün büyüğü küçüğü olmaz. Devlette niye kuvvetler ayrılığı prensibi var?.. Yasama, yürütme, yargıyı ayırmışlar ki, örgüt sağlıklı işlesin ve birinde hata olursa, öbürü onu denetleyip, hatayı gidersin diye. Sendikalar bir örgüttür; ama bir kurumsal niteliği vardır. Biz bunu

sık sık karıştırabiliyoruz. İyi bir kurumsal tabanımız var, ancak ne kadar görevlerimizi yerine getirebiliyoruz?.. İşte asıl sorun burada.

Sendikalardeki yasama görevini hangi kurum yerine getirir?.. Genel kurullar; yürütmeyi hangi kurum yerine getirir?..

SALONDAN- Yönetim.

ILYAS KÖSTEKLİ- İcra. Orada "yönetim" sözcüğü yanlış; çünkü biz sendikaları yönetmek için değil, icra yapmak, uygulamak için seçiliyoruz. Diğer ülkelerin sendika literatürlerine bakıldığında, hiçbir sendikada "yönetim" diye bir kurul yoktur. Hepsi "executive committee"; yani icradır; ama "administrative committee" diye bir yönetim birimi yoktur. Bunu 12 Eylül döneminde bize böyle getirmişler ve öyle gidiyor. O da iyi bir şey değil. Yargıyı hangisi yerine getiriyor?.. Denetim ve disiplin kurulları.

Sendikalar, yapı itibarıyla gerçekten mükemmel örgütlerdir. Bunu biz tayin etmedik, geleneksel olarak önümüze sürüldü. "Şu organı ben oluşturayım" diye bir şey söylenmedi; çünkü bu bir gelenektir. Bunların içinde aynı toplum gibi karar organları, istişare organları var. Toplumda da, siyasi ve sivil toplum örgütleri var.

Siyasi toplum örgütlerinin amacı nedir?.. İktidara gelmek. Sivil toplum örgütlerinin amacı, iktidara gelmek değildir. Sendika bir sivil toplum örgütüdür. Eğer bir yerde, siyasi toplum karşısında sivil toplum örgütleri bir güç oluşturarak, bir denge kuramazsa siyasi toplum baskın olur. Sen sivil toplum örgütü olarak kendi gücünü oluşturamayıp, siyasi topluma diyorsun ki, "gel benim hakkımı savun." Yapmaz kardeşim. Bunu yapmadığını sayısız kez gördük ve ciddi bir sivil toplum oluşumu sağlayamazsak yine yapamayız. Siyasi toplumdan haklarımızı almak için, taleplerimizi kabul ettirmek için ne yapmamız lazım?.. Sivil toplum örgütleri

olarak bizim bir güç ortaya koymamız lazım ve bunu yapmak çok kolay. Emek Platformu buna örnektir.

Günümüzde etkin olan çeşitli güçler var; mühendis odaları, sendikalar, kamu çalışanları, memurlar, öğretmenler, emekliler, tarım sektörü gibi. Bunların hepsi gerçekten kendi içlerinde güçlü örgütler ve hemen hemen benzeri şeyleri söylüyoruz, ancak bir türlü iletişimi sağlayamıyoruz. Bu durumda yapılacak sadece araya bir kablo bağlamaktır. Araya bir kablo bağlarsak, bunlar büyük bir güce dönüşebilir. Nasıl ülke düzeyinde her karar örgütünü dengeleyen bir istişare organı gerekiyorsa, sendika için de böyle bir organ olmalı; yani her karar organının yanında bir istişare organı gerekiyor. Mesela TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun yanısıra, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu var ve onlar bir denge sağlarlar. Bizim sendikalarımız da öyledir; bir başkanlar kurulu, yönetim kurulu ve temsilciler kurulu var. Dolayısıyla bu da bir ölçüdür.

Konunun örgütümüz dışında olan yönüne gelecek olursak, bölge ve il temsilcileri için bence en önemli noktası bu. Panonun solunda gördüğünüz bir sendikanın dikey yapısı, dikey örgütlenmesidir. Bu taraf ise bir sendikanın yatay örgütlenmesidir. Bu ülkemizde çok gelişmiş değil; ama bazı ülkelere giderseniz, her sendikanın bir bölge ve yöre örgütü vardır. Şubelerin dışında da diğer sendikalarla, o konfederasyon içinde bir araya gelmişlerdir. İşte Türkiye’de bu boşluğun doldurulmasında sizlere büyük görev düşüyor. Bizim ulusal düzeyde konfederasyonumuz var, ancak bölgesel düzeyde konfederasyonumuzun hiçbir örgütü var mı?.. İşte bölge il temsilcilikleri var. Siz öylesine güçlüsünüz ki, teoride konfederasyondan sonra ikinci durumdasınız. Ancak tüzüğe göre durumunuzun ne olduğunu tam olarak bilmiyorum.

Sizin gücünüz neden yüksek?.. Siz bir sendikayı temsil etmiyorsunuz o yörede, TÜRK-İŞ’e bağlı bütün sendikaları temsil

ediyorsunuz. Bu az bir şey değildir ve çok iyi değerlendirilmesi lazımdır. Eğer sizin gücünüz olmazsa, şu konfederasyonun gücü olur mu arkadaşlarım?.. "Bağlı sendikalar var" diyeceksiniz, bağlı sendikalar bir yönden gitmiş; ama o yetmez.

İkinci olarak, diğer örgütlerle olan ilişkileri de siz kurabiliyorsunuz. Bir sendika merkezi bunu kuramaz; yani, benim sendikamın merkezi gidip mühendislerle ortak platform oluşturamaz ve yapsa da çok tekil kalır. Ancak sizin durum farklı. Diyelim ki Adana yöresindesiniz, oradaki örgütleri çağırarak bir platform kurabilirsiniz. Bu dünyanın her yerinde böyledir ve bütün sendikalar bölgesel örgütlenmelerine çok büyük önem verirler. Bütün her şey oradan geçer. Ayrıca, dünyanın her yerinde bölgesel örgütlenmeler, resmi konularda oradaki protokolün içerisinde. O yöredeki sendika liderliği, sendika birimi gerçekten çok güçlüdür. Herhangi bir demeç verileceği zaman, herhangi bir eylem veya direniş olacağı zaman, o bölgedeki veya ildeki yetkiliye gidilir; çünkü o iline platformu toplamıştır, onunla bütündür ve ondan ayrı değildir. Aynı zamanda yöre ve il düzeyinde yapmış olduğunuz platform türü birliktelikleriniz çok güçlü olursa, bu da güçlü olur. Bunlar tepeden karar alıyorlar. Kim uygulayacak?.. Faruk Büyükkucak; "aman şunu uygulayayım, aman bunu uygulayayım" diye döner durur. Oradan karar alınır, "hadi bakalım Faruk Bey."

Elinizdeki metinlerde örgütlenmenin bazı yönlerine değinildi. Bizim sorunlarımız var ve bunlarla ilgileneceğiz. Bu, 3 günlük çalışmanızın somuta dönüştürülmesidir. Eğitim ve örgütlenme üzerine önerileriniz isteniyor. Bu konuda, en önemli gördüğünüz üç sorun yazılacak. Bunlar grup çalışması yapılacak. Sizleri biz 6 gruba ayırdık. 6 grup olarak, yaklaşık 20'şer kişi bir araya geleceksiniz, sorunları belirleyeceksiniz ve belki 3 değil de 5 yapacaksınız. Ancak biz en az 3 tane istiyoruz buradan.

başaramadık. Kamudaki sendikacılık daha kolayımıza gitti ve öbürünü yeğlemedik.

Bizden kaynaklanan sorunlardan biri de, sendikal bilinç ve militanlık düzeyinin yeterli olmaması. Bunun düzeyin mutlaka artırılarak, eski mücadeleci günleri bulmamız lazım. Onlar olmazsa, kolay kolay kimse gelmiyor. Özveride bulunmayı tekrar keşfetmemiz lazım. Hiçbir karşılık beklemeden, "aman, of" demeden, meşhur olacağımızı falan düşünmeden, sendikal harekete kendimizden bir şeyler vermemiz lazım. Bunu vermediğimiz zaman sendikacılık asla ilerlemez; çünkü sendikal hareket özveri üzerine kurulmuştur.

Güven yaratmamız lazım. Güven yaratmada bizim de payımız var. Tek başımıza bunu başaramayız, herkesin çaba göstermesi gerekiyor. Sendikaların güven sorunu var diye düşünüyorum. Sendikalara inancın artırılması gerekiyor, çalışan "bu benim sendikam" diyecek.

Yaşadığım bir olayı size örnek olarak anlatacağım. Bizim örgütlü olduğumuz bir işyerinde yabancı bir şirketle sorun yaşandı ve biz şirketi Avrupa'ya şikâyet ettik. Oradan üst düzey 2 tane müfettiş geldi, görüşmeler yapıldı, "hoca bunları götür, bir yemek yedir" dediler. Bizim sendikanın yemekhanesinde yemek yerken, "onlar sendika işçisi, siz sendikadan ne anlarsınız?" falan dedim. İkisi de cebinden kimliklerini çıkarttı; birisi EGEKEM, birisi de EGE METAL üyesiymiş. "Sizin sendikayla ne alakanız var" dedim. "Sendika bize bir şey vermez; çünkü bizim ücretimiz çok yüksek" dediler, ancak Alman olan, "bizde sendikalı olmak bir yaşam biçimidir, bir kimliktir. Ben kimliğimi her zaman, her yerde taşıyım" dedi. "Peki sen bunun için işverenle anlaşmazlık yaşamıyor musun?" diye sordum, "ne alakası var, işveren bunu düşünmez ki" dedi. Düşünebiliyor musunuz, adam övünerek sendikalı kimliğini önümüze attı. Bizim işte bunu sağlamamız lazım.

İsveç'te de kamu çok azdır ve sendikalar özel sektörde örgütlüdür. Adamlar sendikalaşmak için o kadar çaba gösteriyorlar ki, canını çıkarıyorlar. Sonuçta sendika düzeyini artırdılar; bir ara oran yüzde 85'lere düşmüştü, şimdi yüzde 90'ların üzerine çıktı. İsveçliler, her bir çalışan için tek tek mücadele ediyorlar. İş hiç şansa bırakmıyorlar, sendikalarını sınıksız tutuyorlar ve yeni üye kazanmada da çok büyük çaba harcıyorlar. Kolayca sendikacılık yapılmaz. O yüksek düzeyi özellikle özel sektörde tutturmak çok zor; ama adamlar tutmuş. Başbakanları ve milletvekillerinin yüzde 99'u da sendikalı durumda.

Sendikal demokrasi de çok önemlidir; çünkü üyenin bana güvenmesi için kendi içimde demokrasiyi yaşattığımı görmesi lazım. Kendi içimde demokrasiyi yaşatamazsam, ülkede demokrasiyi nasıl savunup, yaşatacağım?.. Öncelikle kendim inanmalıyım ki, ondan sonra ülkede demokrasiyi savunabileyim. "Ben böyle bir şey olmuyor" demiyorum ve bunu genel bir anlayış olarak söylüyorum.

Konfederasyonumuz bünyesinde dayanışmalarımız zayıf kalıyor. Bu da bizden kaynaklanıyor. Birisi bizi engelliyor mu?.. Hayır. Biz işyerinde çalışan herkesi potansiyel üye olarak görmüyor ve bir kısım üyemizle yetiniyoruz. Halbuki bir işyerinde üyemizin dışında bir sürü çalışan var. Onları örgütlemek için özel bir politika uygulamamız lazım. Bunları yapmak zor tabii, nerede öyle kolaylık?.. Araba meselesi var; hani araba 5-10 km/s hızla 2-3 km gittikten sonra biz kolaylıkla yetişip arabaya bineriz; ama araba hızlandı, artık binmek öyle kolay değil.

Sendikal rekabet hâlâ var. Toplusözleşmeye ilişkin sözleşmelerimizde, örgütlenmeye ilişkin hükümler getiriyoruz. "Kapsam dışı" diye bir hüküm yok ki yasada. "Kapsam dışı personel" diye biz kendimiz uydurup koymuşuz. Bu canımızı öyle yakıyor ki, bizim sendikamızda da çok fazla var.

SALONDAN- İşçinin anayasal hakkını da orada öldürüyorsunuz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Kesinlikle, onun da anayasal hakkını öldürüyorsunuz; yani kapsam dışı olan bir kimsenin sendikalaşma hakkını ben nasıl öldürürüm.

SALONDAN- Anayasa suçu işliyoruz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Tabii, Anayasa suçu işliyoruz; eşitlik ilkesine aykırıdır.

Taşeronlar ve müteahhit işçilerini kadroya geçirmede büyük çaba göstermek lazım. Gerçekten o konuda ileri adımlar atılmıştır. Bu konuda sendikalar arası deneyim alışverişiyle iyi bir gelişme sağlanabilir. Gerçekten kamu kuruluşlarında müteahhit işçilerinin sendikalaşması konusunda güzel adımlar atılmaktadır. Hatta bu konu, bu sözleşme döneminde bir pazarlıkla bir sonuca bağlanabilir. Biz onların hepsini sendikalaştırıyoruz, hükümet yeni dönemde yeniden bize zorluk çıkarıyor, iş mahkemeye gidiyor, devlet trilyonlarca lira para ödüyor. Biz "yahu, bu kadar para kaybediyorsunuz, artık vazgeçin" dediysek de, devam ediyorlar, işçi düşmanı adamlar yahu.

SALONDAN- Sendikalı oldukları için onları işten atıyorlar mı?

ILYAS KÖSTEKLİ- Hayır atmıyorlar.

SALONDAN- Aliağa'da, PETROL-İŞ'te?

ILYAS KÖSTEKLİ- Orada oldu.

SALONDAN- Sonucu nasıl?

ILYAS KÖSTEKLİ- Orada şu anda yarı yarıya diyebilirim; ama durum eskisi kadar kötü değil, mesela Yarımca o konuda daha iyi. Doğru söylüyorsunuz, Aliağa'da çok zor.

SALONDAN- Bu konuda bir ILO kararı var mı?

ILYAS KÖSTEKLİ- Var tabii; ama doğrudan yok. Sizin orada

yapabileceğiniz bir şey varsa, hukukçularımızla bir görüş alışverişi yaparak o konuda adım atmaktır. Hatta bunu sözleşmelerde sıfır falan diyorlar, şimdi birazcık kıvırtıyorlar, bunun hakkından gelmek lazım. Sendikalaşma konusunda biraz bastırmamız gerekiyor. Ücret Allah'ın emri ve onu alacağız; ama biraz da bu konulara eğilelim diyorum. Bir kere önce örgütlü olduğumuz işyerlerini iyi bir şekilde sağlamlayalım. Sendikada, sendikacıyla sendikacılık yapılmaz.

SALONDAN- Siz de örgütlü müsünüz?

ILYAS KÖSTEKLİ- Hayır.

SALONDAN- Gördünüz mü bak.

ILYAS KÖSTEKLİ- Ben sendikacıyla sendikacı olabilir miyim kardeşim?..

SALONDAN-Değerli hocam, "sendikacı ol" demiyoruz ki, biraz önce Alman müfettişlerini söylediniz. Siz örnek olun bizlere.

ILYAS KÖSTEKLİ- Katılıyorum sizin dediğinize; ama işleyiş olarak öyle değil. Neyse bu konuyu geçelim ve dışımızdan kaynaklanan sorunları tartışalım.

Dışımızdan kaynaklanan sorunlara "dışsal faktörler" diyebiliriz.

SALONDAN- Hocam, sendikalar niye taşeron işçi çalıştırıyorlar? Merak ettim, aklım kesmiyor bunu.

ILYAS KÖSTEKLİ- Haklısın kardeşim, en kötü işveren sendikacı derler ya, sendikalar da çalıştırıyor. Sendikalarda sendikacılık yapmak gerekli değil; çünkü, diyelim ki, bir uyuşmazlık oldu ve greve gittiniz, bu defa işçinin en önemli örgütünün faaliyetini engellemiş oluyorsunuz. Dolayısıyla, bu teorik olarak doğru bir şey değil; ama bir kimlik olarak olunabilir düşüncesindeyim.

SALONDAN- Bizim için büyük bir eziklik. İşverenle görüşmeye gittiğimiz zaman, "senin çalıştırdığın adamlar sendikalı mı?" diyor.

ILYAS KÖSTEKLİ- Doğru söylüyorsun, bir kültür olarak, bir yaşam biçimi olarak kesinlikle gerekiyor.

Size bundan sonra örgütlenmeye ilişkin bazı gerçekliklerden bahsedeceğim. En önemlisi ise "TÜRK-İŞ'ten neler bekliyoruz?" sorusuna yanıt arayacağız. Bu çok önemli bir iş ve yarın sizin elinizdeki kağıtlara bunun yanıtını vermeniz gerekiyor. Biz TÜRK-İŞ'imizi örgütlenmeye hazır hale getirerek, bütün gücüyle bu işte seferber etmeliyiz. TÜRK-İŞ bu işin içine girmezse, örgütlenmeyi başaramayız, başka şansımız yok. Bu bir tek sendikanın yapacağı bir şey değil arkadaşlar.

SALONDAN-Hocam, burada TÜRK-İŞ mi örgütlenmeyi yapacak?

ILYAS KÖSTEKLİ- Biz yapacağız, "TÜRK-İŞ" demek, "biz" demektir dostum.

Bazı gerçeklikler vardır arkadaşlar. Nedir bunlar?.. Birincisi örgütlenmedir. Örgütlenme nedir?.. Öncelikle, bir sendikanın vazgeçemeyeceği önemde temel bir faaliyettir. Örgütlenme çalışmalarını yapmak bizim birincil görevimizdir; yani nasıl sözleşme yapmak zorundaysak, örgütlenme de o derece şarttır. Bunu mutlaka belirtmemiz lazım.

Gerçekliklerden bir tanesi de, bu temel faaliyeti nasıl gerçekleştireceğimiz noktasındadır. Bunu örgütlü yapacağız. Örgütsüz tek tek bu faaliyeti gerçekleştiremeyiz. Bir kişiye gidip de, "arkadaş sen git şurayı örgütle, gel" yöntemi artık bitmiştir. Sendikalardan bu işi yapabilmesi için çok farklı şeyler bekleniyor. Örgüt olarak bunu ele almak zorundayız.

Bir başka önemli noktada, sendikaya seçilmek demek, bu görevi kabul etmek demektir. Eğer ben seçilmişsem bu örgütlenme faaliyetinde bulunacağım anlamına geliyor, bu tüzükte ve genel kurulda belirtilmiştir.

Dört önemli nokta var; hedef, program, süre, denetim. Örgütlenme stratejisinde mutlaka bir hedef belirlemeliyiz, bir program oluşturmaliyiz, şu kadar sürede şu yapılacak diye bir süre belirlememiz gerekir, bir de mutlaka denetim olmalıdır; yani "sen şunu şöyle yaptın" diye denetlemezsen bu iş olmaz. Denetlemek güvensizlikten kaynaklanmıyor. Bu program gereğidir ve biri yapamıyorsa başkasını, başka bir uzmanı katacaksın.

Dayanağı nedir?.. İşçiler oldukça, işgücünün pazarlığı olacaktır. Eskiden bulunmaz ustalar, bulunmaz kalifiye elemanlar varmış. O dönem artık bitti, herkes bulunur. Dolayısıyla bir kimse, "arkadaş ben bulunmaz adamım, ben kendi işimi yaparım" diyemez. Mutlaka işçiler, işgücünün pazarlığını toplu yapmak zorunda; yani sendikalaşmak zorundadır. Hatta bu işte sendikaya olan gereksinim işçi açısından günümüzde giderek artıyor. Öbür taraftan da maalesef engeller çoğalıyor; yani otomobilin hızı artıyor.

Sendikalı olmak çok iyi bir örnektir sendikalar için, ancak bir de olumsuz yönü var. Sendikasız işyeri olduğu zaman, sendikalı işyerinin patronu, "arkadaş bende sendikalısın, işgücü bana pahalı, onda ucuz. Ya git onu da örgütle, ya da sendikayı burada yok edelim" diyor. Bize söylediği aynen bu.

SALONDAN- Haksız rekabet.

ILYAS KÖSTEKLİ- Tabii, haksız rekabet. O zaman ne yapmak zorundayım?.. Ben onu da örgütlemek zorundayım, başka türlü bunun altından kalkamam.

Örgütlülük çok önemli bir bilinç. Biz bunu ne kadar geliştirdik, ne kadar düşürdük bilmiyorum; ama gerçekten örgütlü olmak, örgütlülük bilinci bizim yaşamımızı doldurur, işsiz kalan için bile önemli bir şeydir. Bu anlamda bir sendika evi açsak, bir işçi işsiz de kalsa oraya gelse ve boş zamanını değerlendirse, orada

otursa, çalışsa, hiç olmazsa kitap okusa, sohbete katılsa, örgütlülük bilinci daha da yerleşir. Gerçekten insanları kucaklamak lazım.

En önemli konu da bu işi kim yapacak?.. Bunları söylemek, tarif etmek, tanımlamak kolay, ancak bunu kim omuzlayacak?.. Bunu omuzlayacak kişinin de mutlaka belirlenmesi lazım; yani sendikalardaki bir kurul mu, bir komisyon mu, bir yapının oluşturulup bunun gerçekleştirilmesi lazım.

Toplantımızın en önemli gündem maddelerinin başında gelen TÜRK-İŞ konusundaki önerilerimizi de tartışacağız. Siz de bir yönünüzle bulunduğunuz sendikanın elemanısınız. Bu anlamda iki türlü bir yükü omuzlamış durumdasınız.

Bir kere bu tür toplantıları sık sık yapmak lazım ve bunları konferans türünden çıkararak üretmeye yönelmeliyiz; örneğin elinizdeki kağıtlar gibi. Ne demektir üretmek?.. Sorunları tespit etmek gerekiyor. Biliyorsunuz, teşhis, tedavinin yarısıymış. Daha sonra, çözüm yollarını aramak, ondan sonra bu sorun nasıl ve kim tarafından çözüleceğinin yanıtını bulmak gerekiyor. Bunun yanıtını bulmadan üretim diye bir şey olmaz. Sorunu tespit ettikten sonra çekip giderek, "kardeşim biz TÜRK-İŞ'e söyledik bunu, yapsalardı" dersanız bu iş olmaz. TÜRK-İŞ tek başına ne yapacak?.. Burada bir paylaşım gerekiyor ve belki de sizin yapacağınız bir çalışma, yönetime bir öneri, başkanlar komitesine bir program olabilir. Böyle olması, yaptığımız çalışmanın daha ciddi, daha somut olmasını ve burada zamanımızı iyi değerlendirdiğimiz anlamına gelir.

Çok önemli bir nokta daha var; TÜRK-İŞ'te aynı holdinge üye sendikalar mevcut. Mesela Koç Holdinge, Sabancı'ya, Durmuş Yaşar'a üye sendikalar var. Aynı işkollarında, aynı holdinge bağlı sendikalarla aramızda hiç diyalog yok değil mi?.. Niye yok arkadaşlar?.. Aramızda bir diyalog kursak, ortak politikalar

belirlesek, birimizin kılına dokunulduğu zaman, öbürleri sesini çıkartsa daha güçlü olmaz mıyız?.. Bir holdingin işyerinde örgütlenme çalışmaları yapılırken işveren tavır alınca, ben de orada örgütlü bir sendika olarak tavır koysam; "arkadaş sen buradaki işçilerin sendikalaşma hakkını kabul edeceksin" diyerek yumruğumu masaya vursam olmaz mı?.. Bunun engeli kim?.. Hükümet mi?.. Kendimiz. Biz bunu yapamaz mıyız?..

SALONDAN- Yaparız.

ILYAS KÖSTEKLİ- O zaman niye yapmıyoruz?.. Yapmak için niyet etmek lazım, niyetlenince yaparız.

Pilot bölgeler belirleyebiliriz. Bir bölgeye çullanırsak birçok işyerinde örgütlenebiliriz. Örneğin, Tuzla bölgesine çullansak, her sektörden binlerce işçi var orada, vallahi canını çıkarırız. Çerkezköy'e gidebiliriz, Gaziantep'e gidebiliriz, Kayseri'ye gidebiliriz, Adana'ya gidebiliriz, Mersin'e gidebiliriz, istediğiniz yere gidebiliriz. Bir pilot bölge seçerek, orada hep birlikte bir sendikalaşma çabası gösterebiliriz ve buna başka kuruluşları da katabiliriz.

Gençlerin sendikalaşması için çok özel program oluşturmak gerekir. Çevrenize bakarsanız eskisi gibi gençler yok arkadaşlar, hele hele kamuda çok az. Özel sektörde belki biraz vardır, dolayısıyla bizim bayrağı teslim edeceğimiz bir genç yok. Sizin sahip olduğunuz sendikal anlayışı da küçümsemeyin; sizde çok ciddi bir sendikal anlayış ve sendikaya inanç var. Genç kişiye bu inancı kavratmak o kadar zor -ki ancak seneler geçecek de o insan onun önemini anlayacak- buna şimdiden başlamak lazım. Dünyanın bütün ülkelerindeki sendikalar artık gençlere ilişkin özel program yapıyor. Bizde neden böyle bir şey yok?.. Genç işçilerin sendikalaşmaları için, onlara yönelik bir program gerekiyor.

Kadınlar için de, gençlere yönelik faaliyet gibi bir çalışma yapmak lazım; çünkü kadınlar artık eskisinden farklı olarak çalışma yaşamına çok ciddi olarak giriyor.

TÜRK-İŞ'e bir başka önerimiz de; sözleşmeleri artık işyeri dışında, işkolu düzeyinde ve ulusal düzeyde yapmalıyız. Bugün dünyanın pek çok ülkesinde yaşanan ciddi uyuşmazlıklar sonucu sendikalar, ulusal ve sektörel düzeyde sözleşmeler yapmak için bastırmıştır. İtalya'ya gittiğiniz zaman size üç tane sözleşme metni verirler; biri ulusal, biri işkolu, biri işyeri olmak üzere. Biz bunu yaparsak, işçi sınıfı olarak gücümüzü birlikte ortaya koyarız, birlikte davranırız. Güçlü olduğumuz yerde, zayıf olan işçileri de kurtarıyoruz. Birlik ve beraberliği sağlayarak geliştirmek için bu son derece önemli.

Üç tane sendikal politika önerisi var. Bunlar dünyanın pek çok ülkesinde tartışılan öneriler. Sendikalara yeni bir kimlik kazandırmak, faaliyet alanlarını, faaliyet işyeri belirlemek için ortaya atılan önerilerden birinde deniliyor ki; "ücret, çalışma koşulları ve güvence sendikaların klasik yöntemi ve çalışmasıdır, tekrar buna yönelin". İkinci bir öneride; "hayır onların dışında işçiye hizmet götürelim" deniliyor. Bir başka öneride ise "işçileri eğitelim, o işçiler işlerinden atılmasın ve çok aranır elemanlar olsun" görüşü getiriliyor. Bence ilk şıktaki gibi bir sendikacılık yapılamaz. Onu yaptıktan sonra ne yapabilirsiniz, sendikacılık yapabilirsiniz.

TÜRK-İŞ'e bir başka öneri olarak da, diğer demokratik kuruluşların katılımını sağlamayı getirebiliriz. Bu ülkede biz yalnız değiliz, örneğin Emek Platformu var. 1999 yılında mezarda emekliliği getiren Sosyal Güvenlik Yasası değiştirilirken oluşturulan bir platformdu. Bir ara sarsılmıştır; ama son dönemde yine iyi bir faaliyet içindedir. Arkadaşlar, o kimseleri ve örgütleri sevsen de, sevmesen de, ortak bir dava için bir arada bulunmak zorundayız. Bu çok önemli bir husus; yani hiç kimseye peşin hükümle yaklaşmamalıyız. Onun işte kaşı çatık, bunun bilmem neyi eksik gibi bir tavır olmamalıdır. Bu çok önemli arkadaşlar, birlikte çalışırken mesafeli ve biraz isteksiz durabiliyoruz; ama

artık bunları kırabilmeliyiz. Diğer sendikalarla, Konfederasyonumuz dışındaki sendikalarla ve diğer örgütlerle mutlaka bir araya gelmeli ve biraz önce söylediğim gibi kablo bağlantısı yapılmalıdır.

SALONDAN- Hocam, örgütlenmede de mi aynı görüşler geçerli? Örneğin, benim örgütlendiğim yerde örgütlenmeye giriyor.

ILYAS KÖSTEKLİ- Hayır, o yanlış. Gerek konfederasyonlar, gerek sendikalarda onu biz de çok yaşıyoruz. Ne demek istediğinizi çok rahat anlıyorum. Onun için görüşmek lazım. Üstelik de ne ona, ne bize yarıyor; sadece işverenin lehine oluyor. Onun için mutlaka görüşülmelidir, görüşmeden bunu çözemeyiz.

SALONDAN- Görüşmek değil, ciddi bir karar almak lazım. Görüşerek ne olacak ki? "Sen çekil" diyor adam ve devamlı olarak senin üstüne geliyor. Sizin buyurduğunuz şekilde ilkesel bazda gelsinler, biz de katılalım, birleşelim.

SALONDAN- Şu anda Türkiye'de örgütsüz o kadar çok yer ve insan var ki, biz birbirimizin örgütlü olduğu yerde mücadele ederken, dışarıdakileri unutmuş oluyoruz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Gelip gelip örgütlü işyerine saldırıyor. Bir sürü işyeri var, oraya git; oraya gitmez.

SALONDAN- TÜRK-İŞ içerisindeki 2 sendika birbiriyle kavga ediyor.

ILYAS KÖSTEKLİ- Sevgili dostum, amaç işte bu.

Burada hepimiz bir araya geleceğiz. Siz bütün bunları dile getirebilirsiniz, konuşabilirsiniz, ilke kararlarına varabilirsiniz. Hatalarımızı açık kalplilikle kabul edebiliriz; çünkü burası bir genel kurul değil ve seçme seçilme yok. Her şeyi açıklıkla söylemenin hiç kimseye zararı olmaz, yararı olur. O bakımdan zaten kongreler arasında böyle toplantılar çok gerekli. Kongrede bir tek

seçim oluyor, başka bir şey olmuyor. Onun için böyle toplantılarda sorunların belirlenmesi ve çözümüne ilişkin yaratıcı, doğru kararlar verilmesi çok önemli. Ayrıca, seçim atmosferinden çıkarak bir araya gelindiği için bu toplantının çok büyük önem taşıdığına inanıyorum. Sizler buradasınız, yöneticilerimiz de burada olacak, alacaklar kalemi ellerine, siz önereceksiniz; çünkü bu sendikanın sahibi sizsiniz. Burası istişare mahiyeti taşıyor. İstişare organları karar alamaz, yalnızca karar organı alır diye bir kural yok. Elbette bir vücutta iki baş olmaz, o da karar organı; ama sendikacılarımızın ve sizlerin söylediği gibi, "başkanlar kurulu ne karar aldı da ben yapmadım" diyorsunuz, şimdi siz ne karar alırsanız o yapmaz?.. Öyle değil mi sevgili arkadaşlarım?..

"Dayanışma her düzeyde olmalı" diyoruz. Öncelikle, TÜRK-İŞ'e üye sendikalar arasında, diğer konfederasyonlarla, demokratik örgütlerle ve uluslararası sendikalarla dayanışma olmalı. Bir başka önemli nokta da burası; bizim ülkemizin en zayıf olduğu yerlerden bir tanesi de uluslararası konular. "Hoca, biz sanki Türkiye'yi iyi yaptık da uluslararasıını mı yapacağız?" diyebilirsiniz; ama uluslararası kesin gerekiyor. Avrupa Birliğinde sendikaların, "European Works Council" denilen bir birlikleri var. Bir ülkeden fazla ülkede işyeri olan firmalara, Avrupa Birliği'nin bir direktifidir bu. O işletme, bir "işletme konseyi" oluşturuyor.

Nedir işletme konseyi?.. İşçi temsilcileri ve işveren temsilcileri bir masada buluşuyorlar ve işçilerin getirdikleri sorunlar görüşülüyor, çözüm yolları aranıyor. Eğer, o işçiler sendikalı ise, işçi ile işveren bir akit veya toplusözleşme yapıyor. Avrupa'da şu anda Avrupa Toplu İş Sözleşmeleri yapılıyor. İşçi gücünü artık Avrupa düzeyinde hissettiriyor. Bu çok önemli bir araç. Biz böyle şeylere katılabiliriz, veya bunun ötesinde gerçekten dünya ve Avrupa Birliği ölçeğinde pek çok sendikaya üye olabiliriz. Bunları mutlaka gerçekleştirmeliyiz.

Örgütlenme amaçlı "tüketmeme kampanyaları" yapabiliriz; yani boykot. Bizlerin gücü çok ve bir elin beş parmağı gibi gücümüz var. Bir gücümüz bizim insan olmamızdan kaynaklanır. İnsan olduğumuz için büyük bir güce sahibiz. Bir başkası; o da bir anneden doğmuştur, ben de bir anneden doğmuşumdur. Hepimiz eşitiz, bir insanın benden fazla bir şeyi olamaz. İnsan olmamızdan gelen güç var ve İnsan Hakları Beyannamesi de bunun üzerine oturur zaten.

İkincisi, ben yurttaşım, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım ve yurttaş olmaktan gelen haklarım ve güçlerim vardır.

Üçüncüsü, ben bir seçmenim. Benim seçmen olmamdan gelen güçlerim var. Ben bu gücümle neler yapmam ki; başımı belaya da sokabilirim, kurtarabilirim de. Yanlış oy verip, "ah elim kırılıydı" derim; ama seçmen olmaktan gelen gücümüzü de çok iyi kullandığımızı da söyleyebilir miyim biliyorum.

Dördüncüsü ise üretimden gelen gücümüz vardır. Hakikaten her şeyi biz üretiyoruz; mal ve hizmetler bizim elimizden çıkar.

Bir gücümüz daha var bizim, tüketim gücü. Bu çok önemlidir ve tüketim gücünün hiçbir riski yoktur. Bir malı alırsın veya almazsın sana bir yasak yada engel var mı?.. "Almıyorum kardeşim bu malı", veya "şu malı alıyorum" diyebilirsin. O bakımdan biz bu gücümüzü hiç kullanmıyoruz. Biz bu gücümüzü kullansak birçok şeyi değiştirebiliriz. Örneğin, medyanın büyük bölümü, 14 Nisanda yaptığımız o mitinge mahsus "yasaklandı" dedi. Bizim aleyhimize bir sürü yayım yaptılar. Bunu yapan gazeteye biz de, "arkadaş sen kasten bizim bu eylemimizi köstekledin, ben de senin gazeteni bir hafta almıyorum, televizyonunu bir hafta izlemiyorum" desek ne olur?..

SALONDAN- Çok güzel olur.

ILYAS KÖSTEKLİ- Vallahi batır. Siz bir gazeteyi bir hafta almayın, bir televizyonu izlemeyin ne olur biliyor musunuz?..

Reklam paralarını raitinglerine göre alıyorlar. Bu eylemi yapmazsak hiçbir şey olmaz.

Bir ilaç fabrikası, örgütlenen işçileri sokağa attı diyelim. Biz o fabrikanın ilacını almasak, doktora gittiğimizde, "yazma bu ilacı" desek ne olur?.. Deterjan, sabun, yemek, bisküvi, tıraş makinesi, aklınıza ne gelirse böyle bir yaptırım uygulanabilir.

Bir de tüketme kampanyamız var. Biz bunu da kullanabiliriz. Biz, Shell Mobil BP için denedik, ancak çok başarılı olamadık. Neden başarılı olamadık?.. Destek gelmedi, sahip çıkılmadı. Sendikalar bunu yapsaydı, kurtarmıştık; ama maalesef sendikalardan bile destek olmadı.

Tüketme kampanyaları düzenleyebiliriz. Hangi işyerleri için?.. Sendikalı işyerlerinin, sendikalı firmaların ürünlerini ve hizmetlerini tüketme kampanyası yapabiliriz. Mesela, sendikalı olan otellerde kalabiliriz. TÜRK-İŞ bir ilan yapar, sendikalı olan otellerin listesini çıkarır ve oraları kullanabiliriz. Bunu uluslararası sendikalar yapıyor. Mesela, Movenpick Oteli sendikalıdır ve bize çok iyi de indirim yapar. Bizim bağlı olduğumuz uluslararası bir sendika olan ICEM var. Birkaç senedir üçte bir, hatta yarı yarıya indirimli kalıyoruz. Hem sendikalı olan yere gitmiş oluyorsun, hem yarı yarıya indirim yaptırabiliyorsun. Bu durum onun işine de geliyor. Dolayısıyla biz de böyle bir şey yapabiliriz.

TEK GIDA İŞ'ten arkadaşımız var mı?.. Mesela TEK GIDA İŞ'teki arkadaşların bu konuda çok güzel bir çalışması var. Biz de PETROL İŞ olarak "Merkez Yönetim Kurulu olarak karar aldık, bundan sonra sendikalı işyerlerinin ürünleri tüketilecektir" diye sendikalı işyerlerine yazı gönderdik. Sadece PETROL İŞ'in örgütlü olduğu yerlerde değil, diğer kardeş sendikaların da örgütlendiği yerlerin logolarını istedik, bunları yayımlayacağız ve üyelerimize diyeceğiz ki, "TEK GIDA İŞ'in örgütlü olduğu firmalar bunlardır, buralardan alışveriş yapın". Bunun yasal olarak hiçbir

olumsuz yanı yok. "Almayın" derseniz biraz riski var, "alın" dediğiniz zaman bunun kanunsuz yanı yok. Onlar reklam yapmıyor mu?.. Ben de onun reklamını yapıyorum, sana ne. Dolayısıyla sendikalı olan bütün işyerlerinin reklamını yapacaksın.

SALONDAN- Adına boykot desek?

İLYAS KÖSTEKLİ- Aslında o da mahkemeye gidiyor. Zarar ederse gelip zararını tazmin etme yönünde dava açabiliyor; ama zorunlu kalırsak birimizi feda edebiliriz, ancak ona gerek yok. Biz zaten Shell Mobil BP eyleminde boykot lafını kullanmadık; "tüketmeme hakkımızı kullanacağız" dedik. Hukukçular, "bir şey olmaz" dediler; ama biz yine de "öyle bir ifade kullanalım ki, başımız ağrımasın" dedik ve bizi mahkemeye veren de olmadı açıkçası. Buna karşın bizden çok korktular. Orada bizim yakından tanıdığımız bir çaycı var, onun söylediğine göre biz boykot ilan edince ödleri patlamış, ancak maalesef bu eylem destek gelmediği için başarılı olmamıştır.

Biz bunu bir kampanya olarak düzenlesek ve bizim bir duyarlılığımız olsa çok ses getiririz. İnanın, dize getirmeyeceğimiz hiçbir firma kalmaz. Örgütlenme konusunda da çok farklı yerlere gelebiliriz. Tabii ben size "sendikanın temel mücadele biçimlerini bırakalım da, hizmet türü mücadeleyle yetinelim" demek istemiyorum; ama bunlar çok önemli ve bunları da yapabiliriz. Buyurun.

SALONDAN- Hocam, bu anlattıklarınızı Avrupa, 1960'lı, 1970'li yıllarda yapıyordu. Bizim şu anda illerde kurduğumuz Tüketiciyi Koruma Dernekleri var. Arkadaşlarımızı daha buraya üye yapamıyoruz.

İLYAS KÖSTEKLİ- Ya yapacağız, ya yapacağız.

SALONDAN- O da, ya olmayacak, ya olmayacak.

İLYAS KÖSTEKLİ- Olur, olur. Gerçekten olur arkadaşlar,

TÜRK-İŞ

Bilgi Merkezi

ben buna inanıyorum. Biz bu ülkeye büyük katkılar sağladık. Biliyorsunuz, 1989 Bahar Eylemlerini, 1991, 1995 eylemlerini yapmışız ve yakında yine yapacağız, ben ona inanıyorum.

Özelleştirilen firmalara ilişkin de iyi bir çalışma yapıp, bu firmaların iç yüzünü açığa çıkarabiliriz. Bunların çoğu mafya zaten. A firmasının işletmesini eline almış diye kamuoyuna açıklayabiliriz. Bunun da örgütlenmemize faydası olabilir. İşletmeler bizden biraz korsunlar değil mi?.. Biz bunların iç yüzünü ortaya çıkaracağız, ne kadar önemli bir şey. Biz nasıl işverenle uzlaşıyoruz, o da biraz bizimle uzlaşınsın. Bunun mekanizmalarını kurmamız lazım.

İlan ile örgütlenme uzmanları aranabilir ve uzman istihdamı yapılabilir. Şu anda bizim sendikalarımızın en yoksul olduğu konulardan bir tanesi sendika uzmanlığıdır. Örneğin, sizin başınız ağrısa, tıp fakültesini bitirmeye gider misiniz?.. 6 sene okuyacaksınız. 4 sene de ihtisas, toplam 10 sene. 10 sene de sağ kalman zaten zor, baş ağrısından gidersin. O zaman ne yapman lazım?.. Baş ağrısına bakan bir mütehassısı gider, görünürsün. Sendikalar için de uzmanlar öyledir. Ne tür uzman istiyorsan ilan edeceksin. Bu ülkede bir sürü yetenekli insan var; ama tabii zekilerin ilk olarak sendikaya inanması lazım. Sendikaya inanmayanla biz çalışamayız, çok yetenekli olsa bile biz yapamayız. Biz bunları sınava tabi tutacağız, nasıl işveren seçe seçe alıyorsa, biz de öyle alacağız. TÜRK-İŞ'imizle de, sendikalarımızla da uzmanlık yönümüzü güçlendireceğiz. Siz de bölge temsilciliklerinde, il temsilciliklerinde uzmanlarla çalışabileceksiniz. Şu anda çok şükür ki, sendikaların parası var. Belki 3, belki 5 -6 sene gider, ancak bu parayı bitirmeden, dünyanın pek çok ülkesinden yapıldığı gibi bu tip faaliyetler yapılabilir. Bir çok ülke, ilanla uzman arayıp, sınavla, mülakatla seçerek onları istihdam etmişlerdir ve örgütlenmelerde çok büyük başarılar kazanmışlardır.

Eskiden örgütlenme işinde bir arkadaş giyermiş tulum gibi kıyafetini "arkadaş gel seni örgütleyelim, bak sendika şudur" diye anlatırmış. Gittiğin adam üniversite mezunu, gittiğin adam bilmem ne mezunu, eczacı, kimyacı falan, bu adama ne anlatacağın sen. Onlara anlatacağın konuların başında sendikanın imajı gelir arkadaşlar. Öbür işçiye tek tek anlat; ama bunlara imajını iyi ver. Eskisi gibi tek tek anlatmak yerine artık sendika imajını kamuoyuna çok iyi yansıtmalıyız. Bu yansımadan çok iyi sonuç alacağız, yeter ki biz bu yönde çaba gösterelim. Buyurun.

SALONDAN- Ben bir örnek vermek istiyorum. Bilecik'in Söğüt ilçesindeki seramik fabrikasını teşkilatlandırmaya gidiyorsunuz, daha fabrikaya varırken korumalar geliyor, sonra arabalı büyük birisi geliyor, "buralarda fazla dolaşmasan iyi olur" diyor. Şehre gidiyorsunuz, iki kişiyle konuşmak için, "beyefendi çabuk buradan çıkın gidin" deniliyor. Böylesine bir mafyalaşma dediğimiz olaya karşı, bunları kırmak için sendikalar nasıl mafyalaşacak?.. Çünkü oradaki masum insana ulaşmak gerçekten çok zor. Bazı belediyeler işverenlerle işbirliği yaparak, orada hizmeti engelliyorlar; yani sizin dedikleriniz doğrudur, üniversite mezunu uzman olsun, ancak bu sorunu nasıl açacağız?..

ILYAS KÖSTEKLİ- Size o sorunuzun yanıtını Amerikalı sendikalar versin. 1929-1930- 1935 yıllarında da Amerika'da bir mafyalaşma dönemi başlamış ve her yerde mafya söz sahibi olmuş. O dönemde sosyal güvenlik ücretlerinin bir bölümünü sendikalar toplarlarmış -bu uygulama halen devam ediyor- Dolayısıyla sendikaların hem üye aidatları, hem sosyal güvenlik aidatları, primleri olmak üzere çok ciddi paraları sendikada durduğu için mafya bunlara musallat olmuş. Sendikalar buna karşı ne yapmış biliyor musunuz?.. Onlar da mafya kurmuşlar, başka çaresi yok. Mafyadan korunmak için basmışlar parayı onlar da mafya kurmuşlar. Zaman içinde öyle olmuş ki, ülkenin en

güçlü mafyası sendikalar haline gelmiş. Eski Amerikan filmlerini izlerseniz, orada "sendikadan geliyorum" der. Mafyadır işte o ve güçlüdür. Kısacası mafya çıkarırsa, biz de çıkarırız arkadaş. Onun için bütün bunlarda hassas olmak lazım.

Arkadaşlar, devir değişti; şimdi Internet'ine kadar her şey var. Hakikaten o sevgili arkadaşımızın dediği gibi, oraya gidip adamlar birtakım engeller çıkarıyorsa, onlara ulaşmanın bir yolu olmalı. Tabii bir de şu var; eğer işçi hakikaten örgütlenmek istemiyorsa, sen onu sendikalı yapamazsın. Daha konumuzun başında söylediğim gibi, işçi var, sendika var, siz bir yerde buluşacaksınız. .

SALONDAN- İşçi istemez mi hiç?.. Bir bardak su var, bunu sunuyorum size, içmez misiniz?

ILYAS KÖSTEKLİ- Tabii ki. İşçi ister; ama bir de fiilen adım atması gerekiyor. O korku kalıbını kırmasına sen de yardımcı olacaksın, o da yardımcı olacak. Her şeyin karşılıklı olması gerekiyor.

Bu konuda bize yardımcı olanlara ödül verebiliriz. Hakikaten yardımcı olanlar, sendikamızdan yana yazı yazanlar var.

Film yapabiliriz, bu da çok önemli. Hem televizyonlarda hem diğer yerlerde sendikayla ilgili filmler hazırlayabiliriz.

SALONDAN- Bazı mahalli televizyon kuruluşları sendikalarla çok iyi geçiniyorlar. Ulusal bazda yasak olmasına rağmen, dolaylı bir şekilde aktif bir televizyona, yazılı basına çok ihtiyaç var. Bir arkadaşım çok güzel bir misal verdi; teşkilatımızın çok sayıda dergi bastırıldığını, maliyetin yüksek olduğunu, ancak bunların da bir hedefe ulaşmadığını belirtti ve bunun görsel ve yazılı medyaya harcadığı zaman çok verimli olacağını söyledi.

ILYAS KÖSTEKLİ- Bizim şubelerimizden bir arkadaşımız da aramızda, o, yerel televizyonları çok iyi kullanıyor, biz de bunu değerlendirebiliriz. İstanbul için bu belki geçerli olmayabilir; ama

diğer kentler için gerçekten çok büyük avantajdır. Kuralına göre oynarsak, o sizi almak zorunda. Siz güçlü olun, size yer vermek zorunda. Buyurun.

SALONDAN- Kuşkusuz bu anlattığınız yöntem ve ilkeler tamamıyla doğrudur. Benim buna ilave edeceğim bir nokta var. Sendikalar eğitim ve örgütlenme programlarını yaparken, yeni örgütleyecekleri işyerleriyle ilgili bu iki programı birlikte yürütebilirler.

Örgütlenme bir başka anlamda da şöyle bir olgudur; işin cezbini bildiğiniz zaman, yöntemini de, saatini de, nerede örgütleyebileceğinizi de, orada şekillendirebiliyorsunuz. Hiç aklınızda olmayan yöntemler gündeme gelebiliyor. Bir örnek verecek olursam, ben, 800 kişi ev ev dolaşarak insanları örgütlediğimizi biliyorum. Ciddi bir yöntemdir; evin içine giriyorsunuz, çayını içiyorsunuz, size kendi yakını gibi davranabiliyor. Böylece, üye yapabilecek de bir örgütlenme elemanı kazandırmış oluyorsunuz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Zaten bu örgütlenme işlerinde damızlıksız olmaz. "Damızlık" nedir biliyor musunuz?.. Yoğurt çalarken kullanılır, bilirsiniz; yani, örgütlenme faaliyetlerinde bazı kişiler çok etkindir. Tabii bunlar daha çok örgütlerin stratejilerinde konuşacağımız konulardır; ama arkadaşımızın dediği gibi, gerçekten bu işler, istekli kişiler, bu işe gönül verenler olmadığı sürece imkânsızdır, yürümez.

1-2 nokta daha var. Örneğin, bazı sendikalı mağazalarla anlaşılınca, onlar bize indirim sağlarlar, biz de onlardan ihtiyaçlarımızı alabiliriz. Nasıl tüketme işinde öyle düşünüyorsak, burada da, işverene söylenir, kamuoyuna deklare edilir ve "bütün Türkiye'deki sendika üyeleri buradan alışveriş yapıyor" denilebilir.

Sendika evleri oluşturulabilir.

SALONDAN- "Sendika evi" derken neyi kastediyorsunuz?..

ILYAS KÖSTEKLİ- Sendikaların her kentte, her kent merkezinde kendi binası olabilir. Sendika üyeleri oraya girip çıkabilir, kurs verilebilir, tiyatro yapılabilir, hatta hekim bile bulundurulabilir. Bir lokal gibi, site gibi, kültür merkezi gibi olabilir. Sendika benim evim diye girer orada oturursun.

Bir de hukuk ve mevzuat önemli. Bu olmadan biz bir yere gidemeyiz. Bunu yapmak zorundayız. TÜRK-İŞ'imiz hukuka ilişkin bir komisyon kurabilir. Komisyonun içinde, akademisyenler, sendika hukukçuları, uzmanlar yer alabilir. Mutlaka bir mevzuat önerisi taslağı oluşturmaliyiz. Mevzuat dışında, uygulamadan kaynaklanan sorunlarımız vardır, örgütlenmeye ve sendikal faaliyete ilişkin olarak. Bunları da bir paket halinde oluşturarak, onlar için çaba göstermeliyiz ve bu yaptığımız çabaya diğer konfederasyonları da katmalıyız; çünkü diğer konfederasyonlar olmazsa, tek başımıza biz bunu yapamayız. Mevzuat çalışmasını sadece TÜRK-İŞ yapamaz, DISK'i, kamu çalışanları destek vermeden olmaz.

İş Güvenliği Yasa Tasarısına gelince, şu anda hazırlananın ne olacağını bilmiyoruz; ama çok iyi bir şey olacağını da tahmin etmiyorum. Bunun ancak psikolojik açıdan büyük bir faydası olabilir. Bu bakımdan işverenler bucak bucak kaçıyorlar ve bu çıkmasın diye uğraşıyorlar. Onlar da bir şey yapmayacağını biliyor. Bir asker, onbaşıya "baş üstüne generalim" der. Onbaşı da içinden, "ulan, sen de biliyorsun benim general olmadığımı; ama yine de hoşuma gidiyor" der. Bizim için de bu bir şey değil; ama yine de hoşumuza gidiydr.

Bir de Avrupa Birliğiyle ilgili bir taslak var, bu da çok önemli bir fırsattır. Ben bu kadar kısa zamanda bu kadar anlatabiliyorum. Biraz dağınık olsa da, artık bağışlayın. Elinize broşürler verilecek, orada bunları görebilirsiniz. Önemli olan niyet etmektir. Siz tereciydiniz, ben size tere sattım; dinlediğiniz için teşekkür ederim.

ÜÇÜNCÜ GÜN

18 NİSAN 2001, Çarşamba

SENDİKAL SORUNLAR, EĞİTİM VE ÖRGÜTLENMEDE TEMEL HEDEFLER

ILYAS KÖSTEKLİ- Günaydın arkadaşlar.

Üçüncü güne geldik. Üçüncü gün bizim üretim günümüzdür. Bugün gerçekten önemli bir gün; çünkü buraya kadar zahmet edip geldiniz, sabırla dinlediniz, bugün de öğleye kadar TÜRK-İŞ'in eğitim ve örgütlenmesine ilişkin sendikal politikaları belirleme yönünde bir çalışma yapılacaktır. Hangi konular olacağı size dağıtılmıştır. Üçer soru vardır. Bu soruların bir tanesi, örgütlenmeyle ilgili. Siz önemli gördüğünüz 3 sorunu belirleyeceksiniz ve bunları birer cümle olarak yazacaksınız. Bunun için grup çalışması gerekiyor ve arkadaşları 6 gruba ayırdık. Gruplar 15-16 kişilik ve bu kalabalıkta birer cümleyle üç tane sorunu tespit etmek bir hayli zor; çünkü her kafadan bir ses çıkacak. O bakımdan her grup kendi içinde bir grup başkanı ve bir grup sözcüsü seçiyor.

Grup başkanı oturuma eşgüdümçülük yapıyor; yani herkesin fikirlerini alıyor. Burada ne kadar katılım olursa, ortaya konan üretim de o kadar özlü ve bizim yansıttığımız olur.

Bir de grup sözcüsü seçeceksiniz. O da 11.00'e kadar sürecek bu çalışmadan çıkan sonuçları dile getirecek ve gerekirse, neden böyle bir durum tespiti ve çözüm ortaya atıldığına dair grubunu savunacak. Onun için grup sözcünüzü ve eşgüdümçünüzü iyi seçmeniz gerekiyor. Grup eşgüdümçünüz öyle olmalı ki, herkesin düşüncesini almalı ve bu görüşler çok doğru ifade edilmeli. Elbette ki, birçok soru sıralanır; ama en önemli görülen sorular yazılacaktır.

Konulardan bir tanesi, "sorun nedir?" yani örgütlenmeye ilişkin önemli gördüğünüz üç sorunu, en önemliden başlayarak sıralayacaksınız. Sonra "bu sorunlar nasıl çözülebilir" in yanıtını

vereceksiniz. Sadece sıraladığınız üç soruya ilişkin değil, genel olarak "örgütlenmeye ilişkin sorunlar bir bütün olarak ele alınıp nasıl çözülebilir?.." sorusunun yanıtını vereceksiniz ve 3 öneri getireceksiniz. Bunu da önem sırasına göre sıralayacaksınız.

Son olarak yapılacak bu işin en önemli tarafıdır. Ben de çok güzel sorun tespiti yaparım ve çok da güzel çözüm öneririm; ama işi kimin yapacağına geldiği zaman, o biraz işi ciddileştiriyor; çünkü işin içinde ben de varım. Benim dahil olmadığım bir soruna nasıl çözüm üretebilirim?.. O bakımdan üçüncü bölümde, bu sorunların çözümünde, kim, hangi görevleri üstlenecektir, çözüm nasıl olacaktır?.. Buna ilişkin de 3 öneri getireceksiniz. Bunu öyle bir somutlaştırmanız gerekiyor ki, buradan çıktıktan sonra, "hakikaten üç gün çalıştık; ama üç gün sonunda da şöyle bir sonuç ortaya koyduk ki, şu yönde olması yönünde taleplerde bulunduk ve bunun için süre koyduk, bize de şu görevler düştü, biz de bunu yapacağız" diye, hem kendi teşkilatımıza, hem yöremizdeki diğer teşkilat ve sendikalara bunları iletebilelim. Tabii ki bu çalışma sizin eseriniz olacaktır.

Ben şimdi sizlere grupları okumak istiyorum.

1. Grup: Mustafa Çardakçı, İsa Kara, İsmet Yiğit, Aykut Kalın, Davut Birler, Gökhan Özdemir, Mecit Hazır, Bayram Eren, Tuncer Gürbulak, Hamit Kalkavan, Ahmet Karagözoğlu, Ramazan Uysal, Nihat Oral, Bahattin Öztaş, Abdülbahri Coşar, Muhittin Ak, Remzi Beler, Abdullah Altıntaş, Erol Soğancı, Muharrem Uslu, Hüseyin Elbek, Mehmet Konca.

2. Grup: Emin Şener, Ali Osman Cesur, Rifat Çelebi, Hüseyin Akgül, Fertih Aydemir, Fehim Kosacı, Yahya Bulut, Esat Durmuş, Hüseyin Seyrek, Osman Akdoğan, İhsan Altun, Mustafa Kundakçı, Orhan Gözgeç, Tevfik Dalgacı, İsmail Topçu, Mahmut Çetiner, Cemil Tınaz, Aslan Görgöz, Erdoğan Gök, Ali Kanca, Enver Karakoç, Erdoğan Kefeli.

3. Grup: Serdar Akova, Orhan Şimşek, Turhan Ayber, Ahmet Bulut, Temel Ünlü, Polat Akbaş, Oğuz Bedir, Cengiz Armışen, Şükrü Günsili, Oğuz Toprak, Mustafa Ak, Veli Eker, Hüseyin Karga, Enver Cuydur, Orhan Çakır, İsmail Atış, Kadem Gider, Mehmet Çelik, Kadir Evin, Ahmet Bayık, Necdet Gördü.

4. Grup: Yakup Erol, Ramazan Sarıbaş, Erşat Memedov, Halit Soytürk, Fahri Bilal Yakın, Aziz Çelik, Abdurrahman Sarçın, Muhlis Karslı, Taki Ulusoy, Ali Deniz, Tarhan Zengin, Ümit Özşeker, Ali Dalkılıç, Recep Sefer, Hüseyin Özcan, Bayram Akçay, Zeki Yongül, Ali Alkan, Cafer Akbaş, Abdullah Bulut, Adnan Bayraktar.

5. Grup: Hasan Göcek, Ramiz Uslu, Pınar Alkan, Murat Özveri, Muammer Soysal, Zafer Aydın, Kenan Özsüer, Yedigâr Keklik, Ercan Balçın, Cavit Akbulut, Adil Aydın, Halil Kaygısız, Hüseyin Çatal, Ali Sıracı Gökdemir, Coşkun Dönmez, Bekir Avcı, Abdullah Okur, Ufuk Alpay, İsmail Karaca, Cahit Korkmaz.

6. Grup: H. Osman Söyler, Ramiz Altun, Bülent Diken, Yıldız Öztürk, Özbek Karakuş, Hüseyin Baykal, Nurettin Yaşar, Şükrü Akardaş, Mehmet Ali Tanrıverdi, Faruk Büyükkucak, Ramazan Ulaş, Hilmi Akçadoğan, Maşallah Süre, İlyas Bayata, Orhan Gezgeç, Ahmet Kılıç, Ahmet Çelik, Recep Kartal, Moran Hatipoğlu, Muhittin Kavak.

Arkadaşlar, şimdi çalışmamızın ikinci aşamasına geçiyoruz. Grup çalışmaları yaptık, konuları tek tek tartıştık ve bunları birer cümle halinde özetlemeye çalıştık. Bir sorunu kısa yazmak gerçekten çok zor. Bunun için çocuk, babasına şöyle yazar: "Babacığım çok fazla vaktim yoktu, kusura bakma, mektubu uzun tuttum" der; yani bir şeyi kısa tutmak daha çok zaman alır, o bakımdan iş uzadı gitti.

Şimdi, her grubun sözcüsü kürsüye buyuracaklar, artık söz onların. Bu arkadaşlar, hem kendi gruplarının hazırlamış oldukları

alışmaları madde madde sunacaklar, hem de neden bunu yaptıkları konusunda açıklamalarda bulunacaklar. Siz de, her zaman, müdahale etme, görüş bildirme şansına sahipsiniz. Burada mümkün olduğu kadar ortak noktaları bulmaya çalışıyoruz, ayrı noktaları değil; yani biz burada çok farklı olmakla birlikte aynı camianın önde gelen, sorumlu kişileriyiz ve bunun için de bizden örnek bir davranış beklenir. Ortaklaşa bazı konularda birleşebiliriz. TÜRK-Iř Yönetim Kurulu yeleri aramızda, ayrıca bu çalışmalar belge haline dönüşecek, ben gerisini size bırakıyorum. Nasıl öneriyorsunuz, ne yapıyorsunuz, bunu siz söyleyeceksiniz ve süre olarak da asla bir baskı yok; arkadaşlarımız isterse çabuk bitirebilirler, isterse uzatabilirler. Amacımız bu tür çalışmaların devamıdır. Bu güzel bir deneyim olursa, bunlar devam eder. O sebeple bundan her arkadaşımın bir katkı sunması ve bu deneyimin sürekliliği konusunda da ikna olması önemlidir.

Grup sözcülerini kürsüye davet ediyorum. 6 grup sözcüsü de buyursun. Grup başkanları da aramızda. Bizim böyle çalışmalarda ilginç bir şey oluyordu; grup sözcüsü eğer o grubun söylediklerini iyi dile getirmiyorsa, aradakiler hemen anlaşıp, szcy kürsüden indiriyorlardı aşağıya. Ben böyle olsun demiyorum, bir deneyimimizi aktarıyorum. O bakımdan grup sözcülerinin görevi, o grubun görüşlerini dile getirmek, kendi görüşlerini değil.

SALONDAN- Tezahürat yapabilir miyiz, "en büyük grup, bizim grup" diyebilir miyiz?..

ILYAS KÖSTEKLİ- Serbest.

SALONDAN- Sevgili Hocam, sonunda gruplarda başarılı olanları ortaya çıkartmak için bir anket yapabilir miyiz?..

ILYAS KÖSTEKLİ- Ankete gerek yok, kendi çıkacak zaten ortaya.

Önce örgütlenme konusundaki sorunları tek tek dile getireceksiniz. Her grup, örgütlenmeye ilişkin en önemli gördüğü üç sorunu birer cümle ile özetliyor ve bunları söylüyor.

Buyurun.

İSMET YIĞIT (1. Grup Sözcüsü)- Grup Başkanımız Bayram Eren, Sözcü ben İsmet Yiğit. Grubum adına hepinizi selamlıyorum. Birinci soru olarak yöneltilen örgütlenme faaliyetleriyle ilgili cevabımızı veriyorum:

- a) Yasal engellerin kaldırılması,
- b) Güven eksikliğinin giderilmesi,
- c) Örgütsel dayanışmanın sağlanması.

Teşekkür ederim.

RIFAT ÇELEBİ (2. Grup Sözcüsü)- Grubun Başkanı Mustafa Kundakçı, Sözcüsü Rıfat Çelebi (PETROL-İŞ Sendikası Örgütlenme Dairesi Uzmanı). Bizim örgütlenme sorunuyla ilgili olarak tespitlerimiz şunlar:

- a) Örgütlenme önündeki tüm yasal engeller
- b) Örgütlenme konusunda sendikaların yeterince kurumsallaşmamış olması
- c) İşçilerin ve kamuoyunun sendikalaşmaya olan güvensizliği; yani güven bunalımı.

NECDET GÖRDÜ (3. Grup Sözcüsü)- Grup Başkanımız Turhan Ayber, Sözcü Necdet Gördü. Öncelikle grubumuzun aldığı ortak bir kararı açıklamak istiyorum. Bu iş çok dar bir zamana sıkıştırıldı. Üç gün boyunca çok değişik dersler aldık; yani kimi hocalarımız bizi uzaya götürdü, kimi hocalarımız kendi içimizdeki karmaşayı anlattı. Teşkilatlanmanın çok önemli olduğu bir aşamadan geçiyoruz ve varolma, yok olma mücadelesiyle karşı karşıyayız. Grubumuzun gördüğü en büyük sorun, bugüne kadar ileriye dönük böyle bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır.

Bizim birinci sorun hakkındaki tespitlerimiz, örgütlenmeye ilişkin en önemli gördüğümüz sorunlar şöyle:

- a) Örgütlenmeye karşı yasal engellerin olması,
- b) İşsizliğin büyük boyutlara ulaşması ve emeğin ucuz olması,
- c) Sendikaların güven ortamını tam olarak yaratamaması.

TARKAN ZENGİN (4. Grup Sözcüsü)- Çalışmaların faydalı olması dileğiyle, grubum adına hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Grubumuzun Başkanı Taki Ulusoy, Sözcüsü Tarkan Zengin. Ben, TÜRK HARB-İŞ Sendikası Eğitim Dairesi Müdürüyüm. Grup olarak, örgütlenmeye ilgili sorunları şöyle sıraladık :

- a) Hızlı nüfus artışı ve buna paralel olarak işsizlik,
- b) Çalışma yasaları,
- c) Genel olarak eğitim ve sendikal bilinç düzeyinin düşük olması.

PINAR ALKAN (5. Grup Sözcüsü)- 5. Grup olarak hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyoruz. Ben Grup Sözcüsü, TEK GIDA-İŞ Sendikası Basın ve Halkla İlişkiler Uzmanı Pınar Alkan. Grup Başkanımız Adil Aydın, TÜRK-İŞ Samsun 6. Bölge Temsilcisi. Bizim örgütlenmede sorun olarak saptadığımız konular şunlar:

- a) ILO'nun, 158 sayılı Sözleşmesi çerçevesinde bir İş Güvencesi Yasasının olmayışı,
- b) Siyasallaşma eksikliği; yani siyasete yeteri kadar ağırlık koyulamaması,
- c) Sendikalar arasında ve konfederasyon bünyesinde organik bağın zayıflığı, dayanışmanın eksikliği ve dolayısıyla sendikalara olan güvensizlik.

AHMET KILIÇ (6. Grup Sözcüsü)- Grubumuz, Başkan k TÜRK-İŞ 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak'ı, Grup

Sözcüsü olarak TÜRK-İŞ Trabzon İl Temsilcisi, YOL-İŞ 1 No'lu Şube Başkanı Ahmet Kılıç'ı seçmiştir.

Sayın başkanlar, değerli temsilcilerim; grubumuzda tartışılan bazı noktaları da söylemek istiyorum. TÜRK-İŞ'in bugüne kadar yaptığı eğitimlerin bizi bir araya getirmemesinin sıkıntısını dört gündür bu salonda yaşıyoruz. Ben 10-11 yıldır TÜRK-İŞ İl Temsilciliği yapıyorum. TÜRK-İŞ'in bu süre içinde, 1992'den sonra yaptığı bu 3. toplantıdır. Bölge ve il temsilcileriyle ilk toplantı Kıbrıs'ta yapılmıştı. İkinci toplantıda, bölge ve o bölgeye bağlı il temsilcileri, 1994'lü, 1996'lı yıllarda bir araya geldi ve oralardaki sorunları birlikte görüştük. Bu yapılan da üçüncü toplantı.

Gerçekten sorunlarımız gittikçe ağırlaşıyor ve TÜRK-İŞ Yönetimi de bunun farkında. Bölge ve il temsilcileri ile eğitim ve teşkilat sekreterlerinin de bir arada olduğu, çok değerli hocaların bize Türkiye'yi ve dünyaya anlattığı bir toplantının arkasından, ilk defa grup çalışması yapıldı. Bu grup çalışmasına ayrılan zaman yeterli değil; çünkü biz grup çalışmasında, 10-15 kişi arasında bir bütünlük sağlayarak, buraya ortak sorun taşıyamadık. Hangi konuyu tartışacağımızı bile yeni yeni konuşmaya başlamıştık. Grup toplantılarımızdan çıkan sonuçlar, üç cümleyle aktarılacağı için, görüşlerimiz size yeterince aktarılmamış olabilir, eksikliklerimiz de olabilir; ama ben bu çalışmalardan mutluyum. Grubum adına söylüyorum, grubum da mutlu; çünkü böyle bir toplantı ve tartışmanın ilk defa yapılıyor olması ve en azından bizlerin düşüncelerinin paylaşılması anlamında önemli bir dönemdi. Düzenleyen TÜRK-İŞ Yönetimine ve katkısı geçen herkese teşekkür ediyorum; önerimizi sunuyorum:

- a) İş güvencesinin olmaması,
- b) Bölgesel dayanışmanın olmaması,
- c) Finansal kaynağın yetersiz olması.

ILYAS KÖSTEKLİ- Sorun olarak bildirilen maddelerin hepsinde "yasal engeller" konusu var. İkincisi göze çarpan nokta "güven sorunu". Üçüncü sorun olarak, bildirilen bazı farklı maddeleri birleştirmemiz gerekiyor. Mesela bölgesel dayanışma var, sendikal dayanışma var. "Örgütlenmede sendikal dayanışma yetersiz" desem anlaşılır mı; yoksa "sendikalarda sendikal dayanışma eksik" mi diyelim?..

SALONDAN- "Sendikaların iletişim ve diyalog kopukluğu" dersek daha mantıklı olur.

SALONDAN- Bize "üç tane tespit yapın" dediniz, biz üç tespiti bir araya sıkıştırmaya çalıştık; ama anlatılanlar da bu tespitlerin içerisinde. Dolayısıyla biz bu tespitleri de almak durumundayız. Grupların tespitine biz de katılıyoruz. Sizin üç diye sıkıştırmamanız lazım.

ILYAS KÖSTEKLİ- Üç konusu grup çalışmasında bir yöntem meselesidir.

SALONDAN- 6 grubun çalışmasını bir araya getireceğiz. Dolayısıyla biz bunu üçle sınırlayamayız.

ILYAS KÖSTEKLİ- Sizin söyleyeceğinizi zaten başkası da söylüyor. Gerekirse üzerine ekleyebilirsiniz, orada bir sınırlama yok, ancak zamanı iyi kullanmak açısından böyle uygun görüldü.

Üçüncü sorun olarak, "sendikalar arası iletişim ve dayanışma eksikliği" diyelim mi?..

SALONDAN- Güven bunalımı konusu da var, onunla ikisini birleştirmeyecek miyiz?

ILYAS KÖSTEKLİ- Güven bunalımı daha farklı. Güven bunalımı sendikanın imajıyla ilgili bir konu.

SALONDAN- Üyelerimize karşı, vatandaşa karşı güven sorunu var. Dolayısıyla diğer konuyla birleştirebiliriz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Doğru, çok yakın; ama isterseniz şöyle ayıralım, hem de çarpıcı olsun: Birinci olarak, güven, sendikanın

imajıyla ilgili; yani hem üyesine hem kamuoyuna karşı sendikalar kendilerini tam olarak ifade edemiyorlar. Bunun çözümü aslında biraz daha farklı getirilebilir. O bakımdan "bunalım" yerine "güven eksikliği" demek daha doğru olabilir. İkincisi de sendikal iletişim; sendikalar arası iletişim ve dayanışma yetersiz.

SALONDAN- Buna, "organik bağın zayıflığı" diyebilir miyiz?

ILYAS KÖSTEKLİ- O da bunun içinde. Biraz sonra kurumsallaşma konusunu söyleyeceğiz. Örgütlenmede kurumsallaşma; yani sendikalar bir örgüt olarak kendilerini örgütlenmeye yeterince hazırlayamamıştır.

Buyurun.

SALONDAN- İsterseniz ben bunu not aldığım şekliyle söyleyeyim, eksik varsa bunu tamamlayalım. Ondan sonra da arkadaşlar zamanları içerisinde konularını açıklasınlar.

Örgütlenmenin önündeki yasal engeller:

- Güven eksikliği,
- Örgütsel dayanışma eksikliği,
- Örgütlenme konusunda kurumsallaşma eksikliği,
- Hızlı nüfus artışı,
- Genel eğitim ve bilinç yetersizliği,
- Siyasallaşma eksikliği,
- Uluslararası sözleşmelerin uygulanamaması,
- Örgütler arası ilişkinin yetersizliği,
- Sendikaların bölgesel dayanışma eksikliği,
- Finansal yetersizlikler.

Ekleyecek bir şey var mı?..

SALONDAN- İşsizlik konusu var.

SALONDAN- Hepsi yasaların içindedir.

SALONDAN- İşsizlik konusunu nereye koyacağız?.. Bana göre burada sorunun düzenlenişinden kaynaklanan bir eksiklik

var. Örgütlenmenin önüne, sendikalardan kaynaklanan bir eksiklikten mi, yoksa ülke sorunlarından; işsizlik, siyasal nedenler, bunların ekonomik sonuçları ve saire gibi nedenlerle mi konulacak?..

ILYAS KÖSTEKLİ- İşsizlik bizim örgütlenmemiz önünde ciddi bir engel; ama bunun çözümü bugünden yarına kolay bir şey değil. Somut olarak sorun tespitimiz doğru. İşsizliğin olması örgütlenmenin önünde çok ciddi bir engeldir, hem de birinci önemde ciddi bir engeldir; ama bizim buradan çıkacağımız bir nokta var: Biz teşkilat olarak ne yapacağız?.. Durum tespitini koyacağız; ama öbürüne ışık tutmak lazım. Bence koymanın yararı var. Sağ olsun arkadaşımız bunu güzel özetlemiş. İsterseniz savunacak arkadaşlara ipucu olması açısından ayrıntıları verelim.

Buyurun.

SALONDAN- İşsizlik, örgütlenme önünde çok büyük engel, ancak asıl örgütlenmeyi yok eden özelleştirmedir. Bu, işsizlikten çok daha fazla önem arz ediyor; işsizler ordusuna her defasında birileri daha giriyor.

ILYAS KÖSTEKLİ- Arkadaşımızın getirdiği öneriyi ekleyebilir miyim arkadaşlar?.. Sizin onayınıza sunmak istiyorum.

SALONDAN- Onu diğer soruların yanıtına koyalım.

ILYAS KÖSTEKLİ- Özelleştirmeyi, çözüm önerisi mi yapmak istiyorsunuz?..

SALONDAN- Hem sorun, hem çözüm.

ILYAS KÖSTEKLİ- O zaman soruna koymamız lazım; yani örgütlenme önündeki engellerden birisi olarak özelleştirme görülüyor mu arkadaşlar?..

SALONDAN- Evet.

İLYAS KÖSTEKLİ- Bu kısmı çabuk geçeceğiz, çünkü esas sonu önemli. Örgütlenme önündeki engellere bir de özelleştirmeyi yazabilir miyiz?..

RIFAT ÇELEBİ- Usul konusunda görüşümü söyleyebilir miyim?.. Aramızda gruplar arası bir tartışma yaptık. Bu tartışmanın sonucunda 3 tane sorunu yazdık ve bunlarda hepinizin iradesi var. Eğer, buradaki ortak iradeyi yok sayarsak, kendi bireysel görüşümüzü katmaya kalkarsak, grup çalışmasının bir anlamı kalmaz.

İLYAS KÖSTEKLİ- Rifat arkadaşımın söylediği kesinlikle doğrudur; ama sizlerin de katkısını engellemek doğru değildir, o bakımdan böyle bir yol seçtik.

Bir de şu nokta var: İş güvencesinin olmayışını, yasal mevzuata katmak mümkün mü?..

SALONDAN- Olabilir.

İLYAS KÖSTEKLİ- Peki; onu da yasal engellere kattık. Bu, finansal kaynağın olmaması; yani sendikaların mali gücünün yetersizliği anlamında mı söyleniyor?..

SALONDAN- Evet.

İLYAS KÖSTEKLİ- "Sendikaların örgütlenmeye ayırdıkları fonlar yetersizdir" diyoruz.

SALONDAN- Bunlar zaten çözümlerde var. Bunlar birbirine karışmış durumda. "Güven bunalımı" derken, "işçi sendikaya niçin üye olamıyor?" sorusu vurgulanıyor. Niçin güvenemiyor sendikaya, yarını ne olacak?.. Çözümlere geldiğimiz zaman bunlara zaten değineceğiz.

İLYAS KÖSTEKLİ- Onu tekrar etmenin bir zararı olmaz. Arkadaşımız tespitte eğer "mali kaynak yetersiz" demişse, onu da yazalım.

SALONDAN- Sadece iş güvencesi değil, işkolu yetkisinin sağlanmasını da yasaların yanına koyalım.

İLYAS KÖSTEKLİ- Arkadaşlar, onlar yasal engellere giriyor.

SALONDAN- Usûl hakkında söz istiyorum.

Bir grup çalışması yapıldı ve orada herkes görüşlerini dile getirdi. Bırakalım da sözcüler bu konuyu anlatsınlar, çözüme kavuşturalım.

SALONDAN- Normal olarak, burada tespit edilenlerle yorum veya nüans farklılığı olabilir, amaç yeniden gündem oluşturmak değil. Mesela finansal kaynak. Sendikaların üye kaybı veya üyelerinin istifası sonucu ortaya çıkan külfet varsa, onun da sorunlar içerisinde konması gerekiyor; yani nüans farkları varsa bunları alalım, bunun dışında yeni bir ilave yapmayalım.

İLYAS KÖSTEKLİ- Arkadaşlar, bu sorunların 4-5-6 olması bir engel değil. İllaki üçe sıkıştırmak zorunda da değiliz.

SALONDAN- O zaman niye başta öyle söylendi?

İLYAS KÖSTEKLİ- Hayır, sizin için öyle.

SALONDAN- Bizim, gruplarımızda tartışmadığımız konuların savunmasını isteyeceksiniz. Biz özelleştirme konusunu tartışmadıysak, kim savunacak bunu? Böyle de bir sorun var.

İLYAS KÖSTEKLİ- Merak etme, birisi tartışır onu canım.

SALONDAN- O zaman konuşmacının bir anlamı kalmaz.

İLYAS KÖSTEKLİ- Esas tartışacağımız yerler ileride. Sorun tespitinin şurası, burası diye o kadar da uzatmayalım. Zaten siz de yazmışsınız, hepsi burada tek tek belgelere geçti. Elinizden çalışma kağıtlarınızı da alacağız. Bunun dışında, çok önemli ve buraya yazılmayan bir sorun varsa onu atlamayalım diye söylüyorum. Elbette ki, biz sorunları çoğaltmak yerine, "az olsun, çözümü de net olsun" diyoruz. Burası sorunların, her şeyin ortaya konup da çözüm üretilmeyen bir yer değil. Bu bizi motive etsin, yön bulalım, bir başlangıç yeri bulalım diye bunu yapıyorum ve şu an en acil sorunlardan başlayalım ki yürüyelim.

SALONDAN- Tartışmaya başlarsak, zaten bunların hepsi çıkacak ortaya. Sözcüler tartışmaya başlarsa, bunları da daha kolay tespit edebiliriz.

SALONDAN- Ben yöneticiyi değiştirmeyi teklif ediyorum. (Gülüşmeler) Hocam müdahalelerinizden dolayı bu çalışma yürümüyor. Siz çok müdahale ediyorsunuz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Ben sizin müdahalenizi azaltmak için uğraşıyorum. Sizler çok müdahale ediyorsunuz.

SALONDAN- Toplantının bu bölümünde "örgütlenme faaliyetlerimiz" kısmı var. Bu aşamada, belirlenen 3 soruya cevap vereceğiz. Önce bu üçer soruyu cevaplayıp, o kısmı bitirelim, daha sonra eğitim faaliyetlerine geçeriz.

ILYAS KÖSTEKLİ- Bunun özetini yapalım. Anlaşıldı ki, bunları toplayıp da daha net ifade etme gücümüz çekiyoruz. Tamam mı?..

SALONDAN- Tamam.

ISMET YİĞİT (1. Grup Sözcüsü)- Örgütlenme faaliyetlerimizle ilgili ikinci soru; "örgütlenmeye ilişkin sorunların çözümü için önerilerinizi üç başlık halinde yazınız" diyor. Bizim çözüm önerilerimiz şunlar:

- a) Siyasi gücün kullanılması,
- b) Amatör ruhun canlandırılması,
- c) Konfederasyondan, lokale; yani üyeye kadar iletişimin kurulması.

RIFAT ÇELEBİ (2. Grup Sözcüsü)- İkinci grup olarak bizim çözüm önerilerimiz şöyle:

- a) Başta iş güvencesi olmak üzere, çalışma yaşamını ilgilendiren yasal engellerin kaldırılmasına ilişkin olarak, konfederasyonlar ortak bir hukuk bürosu oluştursunlar ve bir taslak hazırlansın, bu konuda siyasal baskı yapılsın,

b) Sendikalarımızın örgütlenme sorununu çözecek biçimde örgütlenmemiş olmasına çözüm önerimiz ise, sendikalarımızda ve konfederasyon düzeyinde örgütlenmeye ilişkin büroların oluşturulması ve uzman istihdamı.

c) İşçilerin ve kamuoyunun güvensizlik sorununun çözümünü de, kamuoyunun aydınlatılması ve örgütlenecek işçiye hukuk yardımı yanında ekonomik destek sağlanması ile mümkün olur; yani biz hukuk desteğini sadece avukat tutarak sağlıyoruz. Bunun yanı sıra, işsiz kalan veya işten atılan işçiye ekonomik destek sağlanması gerekir.

NECDET GÖRDÜ (3. Grup Sözcüsü)- Değerli katılımcılar; biz de çözüm önerilerimizi üç başlık altında toplamaya, sıkıştırmaya çalıştık. Çözüm başlıklarının çok fazla olduğu görüşü hâkimdi; ama bu üç başlık altında sıkıştırmaya çalıştık. Bunlardan ana başlıklar olarak:

Birincisi, TÜRK-İŞ örgütlenmede pilot bölgeler oluşturmalı ve bu pilot bölgelere ağırlık vermeli.

İkincisi, sendikal dayanışmanın sağlanması gerektiğine inanıyoruz. Maddi ve manevi yönden sendikal bir dayanışmanın olmalıdır.

Üçüncü olarak, sendikal denetim mekanizması kurmalıyız; yani genelde illerdeki şubelerimiz, nerede, ne kadar kaçak işçi, veya kayıt dışı işçi çalıştırıldığını biliyorlardır. Bir müfettişlik yada şikayet bürosu gibi bir yöntemle bunları tespit edip, Çalışma Bakanlığına gerekli şikayetlerin yapılması gerektiğine inanıyoruz. Kısaca maddelersek şu şekilde sıralayabiliriz:

- a) Konfederasyonun pilot bölge oluşturması,
- b) Sendikal dayanışma,
- c) Sendikal denetim.

TARKAN ZENGİN (4. Grup Sözcüsü)- Dördüncü grup olarak, örgütlenme sorununa ilişkin çözüm önerilerimiz:

a) İşsizliği ortaya çıkaran ekonomik politikalarından vazgeçilmesi, istihdam politikalarının uygulanması,

b) Çalışma yasalarının düzenlenmesi

c) Sendikaların, televizyon, dergi, kitap yayımı ve basın yoluyla kamuoyunda sendikal bilinci artırıcı bilgiler vermesi

PINAR ALKAN (5. Grup Sözcüsü)- 5. Grup olarak ilk sorunun çözümü için önerdiğimiz çözümler şunlar:

a) İş Güvencesi Yasa Tasarısının bir an önce kanunlaştırılması için gerekli baskıların yapılması. Bu, yeterli ve sorunlarımıza çözüm niteliği taşıyacak bir kanun tasarısı değil. Tasarının, ILO'nun 158 sayılı Sözleşmesi çerçevesinde geliştirilmesi konusunda baskılar yapılması gerekiyor.

b) Siyasallaşmanın sağlanması; yani işçi hareketinin ve sendikacılarımızın siyasete ağırlık koyması

c) Sendikacılar olarak ortak bir anlayış ve dayanışma oluşturmak.

AHMET KILIÇ (6. Grup Sözcüsü)- 6. Grup olarak, zaman yeterli olmadığı için bir çok tartışmamız gereken noktayı, kısaca tartışabildik. Bizim çözüm önerilerimiz de şöyle:

a) İş Güvencesi Yasası çıkarılmalı,

b) Sendikalar arası dayanışma ve uzman istihdamının sağlanması gerekli,

c) TÜRK-İŞ'in öncülüğünde "Örgütlenme Fonu" kurulmalı.

ILYAS KÖSTEKLİ- Her gruba, her üçünü de yanıtlamaları için 5'er dakika söz hakkı verelim. Ondan sonra da söz hakkı size gelsin. Böyle bir yöntem ne dersiniz?..

SALONDAN- Tamam.

ISMET YIĞIT (1. Grup Sözcüsü)- Soru 3: Örgütlenmeye ilişkin sorunların çözümünde, kimlere, nasıl görevler düşer?.. Kimlere, hangi görevler düştüğünü 1. Grup olarak şöyle sıraladık:

- a) Bu görev öncelikle işkolunda örgütlü sendikaya düşer,
- b) Diğer sendikaların ve sivil toplum örgütlerinin dayanışmasıyla olur,
- c) İşçinin bilinçlenmesiyle olur.

RIFAT ÇELEBİ (2. Grup Sözcüsü)- 2. Grup olarak, "çözümü kimler gerçekleştirecek?" sorusuna yanıtlarımız şöyle:

a) Yasal engellerle ilgili konfederasyonun ortak hukuk komisyonu oluşturması ve bir hazırlık yapması, siyasal baskı kurması çözümlerini kim gerçekleştirecek?.. Bu konuda hazırlığı olan TÜRK-İŞ Konfederasyonumuzun, bu işe öncülük yapması gerekir. Tabii ki, diğer konfederasyonlar da bunun içine katılmalı. Böyle bir görev konfederasyona düşer diye düşünüyoruz.

b) Sendikalarımızın örgütlenme sorununu çözecek biçimde örgütlenmemiş olmasına karşı, uzman istihdamı ve kurumsallaşmayı kim yapacak?.. Bunu da öncelikle, federasyonlar ve sendikalarımız, örgütlenme büroları oluşturup uzman istihdamı yapacaklar. Ayrıca konfederasyonumuz, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenme bürosu kuracak ve uzman istihdamı oluşturacak. Bu görev işkolu sendikalarına ve TÜRK-İŞ Konfederasyonumuza düşüyor.

c) Kamuoyunun oluşturulmasına, güvensizliğe ilişkin kamuoyunun oluşturulması ve işçiye hukuk yardımı yanında ekonomik yardım için de, hem sendikalarımızın, hem de konfederasyonumuzun "örgütlenme fonu" oluşturmasını öneriyoruz.

NECDET GÖRDÜ (3. Grup Sözcüsü)- 3. Grup olarak bizim, "örgütlenmeye ilişkin sorunların çözümünde, kimlere, nasıl görevler düşüyor?" sorusuna verdiğimiz yanıtlar şöyle:

- a) Konfederasyonumuz ve konfederasyonumuzu oluşturan TÜRK-İŞ Başkanlar Kuruluna görev düşüyor,
- b) Siyasilere görev düşüyor,

c) Tüketimden gelen gücümüzün kullanılmasına -kadın bürosu oluşturulmasıyla birlikte-

TARKAN ZENGİN (4. Grup Sözcüsü)- 4. Grup olarak, sanıyorum biz bu soruyu yanlış anlamışız ve cevapları verirken de, her sorunun üçer önerisini vermedik, üç toplam öneri vermiştik. Ancak ben biraz sonra açıklama ve savunmalarda söyleyeceğim şeyleri özetlemeye çalışacağım.

a) Sendikalara görevler düşüyor,

b) Parlamento görev düşüyor,

c) Çalışanlara görev düşüyor.

PINAR ALKAN (5. Grup Sözcüsü)- 5. Grup olarak, örgütlenmedeki sorunlara karşı önerdiğimiz çözüm önerileri şöyle:

a) Şube başkanları ve il temsilcilerine görevler düşüyor,

b) Sendikaların yöresel ve yerel teşkilatlarına; yani bölge şubelerimize görev düşüyor.

c) Konfederasyonumuza ve genel merkezimize, sosyal ve maddi destek vermeleri açısından büyük görevler düşüyor.

AHMET KILIÇ (6. Grup Sözcüsü)- 6. Grup olarak bizim yanıtlarımız şöyle:

a) TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kuruluna görevler düşüyor

b) TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilcilerine görevler düşüyor.

c) Sendika genel başkanlıkları ve şubelerine görevler düşüyor.

ILYAS KÖSTEKLİ- Grup çalışmasının verimini alabilmek ve politikaya dönüştürebilmek için, yapılan durum tespiti, çözüm önerileri ve diğer yapılacakların, tek tek, somut ve en kısa ifadesiyle ortaya konulup, bir politikaya dönüştürülmesi gerekiyordu. Orada birbirine yakın, iç içe geçmiş ifadeler var, bunlar yapılabilir.

İkinci olarak, çözüm önerilerinde de kaymalar var. Kimisi hakikaten çözüm değil, başka bir konu gibi. Hele hele üçüncü soru, en kaytarılan bölüm olmuş. Aslında bunları netleştirmek lazım. Amaç; siz bu kadar çaba gösterdiniz, 3-4 gündür buradasınız, buradan giderken de yapabildiğimiz kadar bir şeyler yapıp, hem konfederasyonumuza, hem kendi teşkilatlarımıza, hem kendi işyerimize, hem çevremize buradan öneriler götürmek ve yapılacakları ortaya koymaktır; yani bu çalışmanın somut amacı budur. Bu işi ilk defa yapıyor olmanın çıkardığı zorluklar da var. Bir de çok kalabalık, sözcü de yetiştirememiştir. Hakikaten bunların hepsi üst üste geldi; ama bunlar aşılabilir. Bu aşamada isterseniz grup sözcüleri, tek tek verdikleri yanıtları, bize 5 dakikayı geçmemek üzere anlatsınlar, daha sonra sizlere de söz hakkı vereceğiz ve sizler de görüş ve önerilerinizi iletceksiniz.

Buyurun.

SALONDAN- 5. Grupta "bölge şubeleri" değil, "bölge temsilciliklerine görev düşecek" şeklinde olmalıydı.

İLYAS KÖSTEKLİ- Grup sözcüleri buyursunlar.

İSMET YİĞİT (1. Grup Sözcüsü)- Şunu da öneriyorum: Eğitim ile örgütlenme aslında birbirini tamamlayan konular. İsterseniz, eğitimle ilgili cevaplarımızı verelim, ondan sonra toplu olarak söz alalım diyorum.

İLYAS KÖSTEKLİ- Bana kızacaksınız galiba; ama yöntem olarak söylüyorum, bir koltuğa 2-3 karpuz sıkıştırırsak ne olur bilmem. Eğitimin katkısı örgütlenmeyedir, örgütlenmenin katkısı eğitime değildir. O bakımdan isterseniz biz örgütlenmeyi yapalım, eğitimi daha kısa geçebiliriz.

İSMET YİĞİT (1. Grup Sözcüsü)- Böyle bir çalışma ilk olduğu için bazı eksiklikler olacak, bunları da hoş göreceğiz. Kimsenin kötü bir düşüncesi yok, herkes iyi niyetle katkıda bulunmak için uğraşıyor.

Birinci cevapta "yasal engellerin kaldırılması" dediğimizde bunda hepimiz hemfikiriz. 2821, 2822 ve İş Güvencesi Yasasının, ILO standartlarında olmasını hepimiz istiyoruz. TÜRK-İŞ'in ve tüm işçilerin tek hedefi olmalıdır, eğer önümüzdeki engelleri kaldırmak istiyorsak, ilk işimiz, İş Güvencesi Yasa Tasarısını çıkartmak olsun, diğer taraflar zaten kendiliğinden hallolur diye düşünüyorum. Bu konuda daha fazla konuşmanın bir anlamı da yok; "tek hedef olmalıdır" diye düşünüyorum.

Güven eksikliği konusuna gelince; en fazla güvensizlik siyasilere, Parlamentodaki milletvekillerine duyuluyor. Biz kendi kendimize de güvensizlik yaratıyoruz gibi geliyor bana. Niye sendikacılara güvensizlik duyuldu?.. Biz de bir çıkmazın içinde olduğumuzdan dolayı. Bir işyerinde örgütleniyoruz ve gidip "arkadaş, örgütlenirsen seni işten atarlar" demek mecburiyetinde kalıyoruz. Yalan mı söyleyeceğiz?.. Mecburen bunu söylemek zorunda kalıyoruz ve ondan sonra güven olmuyor. Bazı arkadaşlarımız da diyor ki, "ben bunları, bunları söylemiyorum, gel örgütlenelim. Hep birlikte hareket edersek, biz bunu kurtarıyoruz". Gidiyorsun, örgütölüyorsun ve hareketi ilk önce işyerinde kırılıyor, evde ailesi tarafından kırılıyor; "yarın işsiz kalırsan, sokakta bir sürü insanın işsiz" deniliyor. Kaçak işçinin olduğu bir ülkede, örgütlenmenin önündeki bu kadar engel varken, örgütlenmek elbette zor. Onun için güvensizliği, ancak bu yasal engeller kaldırıldıktan sonra aşabilirsiniz. Yoksa bu yasal engeller önümüzde durduğu müddetçe, yalan da söyleyemeyeceğinize göre, örgütlenmek çok zor. "Arkadaş ben seni örgütlersem, işyerindeki örgütlülüğümüzle sizi koruruz" dersek olmuyor. Eksikliklerimiz var tabii. İşten atılan öncü arkadaşlarımızı koruma yöntemini dahi getiremiyorsak ve dayanışmayı yapamıyorsak, hiçbir şey olmuyor ve işin içinden de çıkamıyoruz.

Örgütsel dayanışmanın sağlanması: Birimizin sorununu, hepimizin sorunu olarak kabul edersek, bu işten başarıyla çıkabiliriz. O tarafta TOLEYİS örgütlendiğinde, ben PETROL-İŞ olarak, "hadi canım sende" diyorsam, ne PETROL-İŞ olarak ben örgütlenirim, ne TOLEYİS olarak o örgütlenebilir. (Alkışlar) Örgütlenmenin önündeki engelleri birlikte hareket ederek aşabiliriz.

Bu yasal engellerle örgütlenme olamaz mı?.. Eğer, hep birlikte hareket edersek, örgütlenmeyi bu yasalarla da yapabiliriz. "Nasıl?" diyeceksiniz. Sivil toplum örgütleriyle, esnafıyla, odalarıyla, diğer sivil toplum örgütleriyle ve ilk önce kendi içimizde kaynaşarak. Biz o zaman bu işi götürürüz.

Siyasi gücün kullanılması ise şöyle olacak: Her bölgede, tüm işçi arkadaşlarımızın, hem yasal engellerin kaldırılması için, hem de örgütlendiğimiz işyerlerindeki insanlara sahip çıkılması konusunda, siyasi partilerin ve milletvekillerinin üzerine gitmesi gerekiyor. Hangi partide kayıtlıysak, veyahut hangi partinin elemanıysak, o partilere gidip baskımızı kullanacağız. Ayrıca herkes kendi düşüncesindeki partilere bir an önce üye olmalıdır diye düşünüyorum. Eğer biz siyasilerden güç almak, baskımızı kullanmak istiyorsak, hepimiz bildiğimiz, güvendiğimiz partilere üye olmak zorundayız.

Konfederasyonlar arasında da dayanışmayı sağlamak zorundayız. Bu HAK-İŞ, o DISK, bu TÜRK-İŞ dediğimiz zaman olmuyor. Her üç konfederasyonun da hedefi, örgütsüz olan işyerlerinde örgütlenmek olmalı. Eğer örgütlü olan işyerlerinde, "bu DISK'in işyeri, ben bunu TÜRK-İŞ'e örgütleyeyim" diyorsak, o insanların örgütsüz kalmasına sebep oluruz. Konfederasyonlar arasında birliği sağlarsak ve birlikte hareket edersek, örgütlenmenin önündeki engelleri de aşarız.

Kimlere görev düşüyor?.. Hepimize görev düşüyor. Örgütleneceksek, her şeyden önce samimi olmak zorundayız. Bütün engelleri aşmak istiyorsak, profesyonel ruhları değil, 1980'den önceki amatör ruhu ortaya çıkarmak zorundayız. (Alkışlar) Biraz gözümüzün kara olması ve risk almamız gerekir. Onun için, işçinin bilinçlenmesiyle, elbette örgütlendiğimiz işyerinde de bir altyapı çalışması yapmak zorundayız. "Hemen gidip örgütlenelim" dersiniz, hiçbir şey bilmeyen, tertemiz, saf işçilere ateşten gömleği giydiririz ve ateşin içine atarız. Uzun vadede altyapı çalışmalarını yaptıktan ve bu insanlara güven verdikten sonra, onlarla birlikte hareket ederek örgütlenmeyi yapabiliriz. Kapının önünde de 3 tane görevli kalmayacak. Başta teşkilatın başkanı olarak, hangi işkolundaysa, hep birlikte oraya gidip, dayanışmayı göstermek zorundayız. Şube başkanları, çoluk çocuğuyla orada olmak zorunda.

Bizim işkolumuzda çalışan bayan işçi sayısı, diğer işkollarına göre azdır. Bayan işçiler örgütlenmede gerçekten çok faydalı oluyor; çünkü onların gözleri bizden de kara. Bir anne olarak eve ekmek götürmeyi bizden daha çok düşünüyorlar. Örgütlenmenin önünde, çoluk çocuğuyla, tüm halkıyla, tüm konfederasyonuyla birlikte hareket edersek ve doğruyu söylersek bu engelleri de aşarız.

Teşekkür ederim.

RIFAT ÇELEBLİ (2. Grup Sözcüsü)- Bir dayanışma göstererek, senin söylediklerini söylemeyeceğim.

Yasal engelleri hepimiz biliyoruz. Yasal engellerin kaldırılması çalışmasında bizim esas olarak öngördüğümüz nokta ve ana sürükleyici "halka iş güvencesi"dir. Neden iş güvencesi?.. Çünkü iş güvencesi, sadece bize lazım değil, gelecekte memura da lazım. Bütün konfederasyonlar bunun için siyasi baskı yapsın istiyoruz. İş güvencesi sadece TÜRK-İŞ üyelerine lazım değil,

memurlara da lazım. Bu anlamda siyasal baskı, sadece TÜRK-İŞ'in yapacağı hukuk bürosuyla, hukuk taslaklarıyla olmamalı. Bütün konfederasyonları da bu işin içine katmak gerekir. Bu nedenle, yasal engellerin aşılmasında öncelikli görevin konfederasyona düştüğüne inanıyoruz. Konfederasyonları birleştirecek olan da konfederasyonlardır. Bu nedenle, ana sürükleyici halka iş güvencesi lazım. Bunun, öncelikle ve layıkıyla çıkması için çaba sarf etmemiz lazım. Konfederasyonların siyasal baskı anlamında bunu aşağıya doğru yayması gerekiyor.

Güvensizlik meselesini biraz daha öne alarak, bundan ikinci sorun olarak bahsetmek istiyorum. Güvensizlik sorunu nasıl aşılabılır?.. Öncelikle, söylediklerimizle yaptıklarımızın bir olması gerekir. İşçiye gittiğimiz zaman karşılaştığımız soru, "sendika bize ne verecek, beni nasıl koruyacak?" oluyor. Bu soruya vereceğimiz yanıt çok açık ve net olmalı. 1980 öncesinde biz bu işi iş güvencesi yokken de başarıyorduk. Bir dönem 1980 sonrasında da başardık ve daha da başarabiliriz.

Bizim fonlarımız vardı. İşçi biliyordu ki, işten atıldığı zaman, sendikası onu yalnız bırakmazdı. İşçi "sendikam beni açta, açıkta bırakmaz, çoluk çocuğumu perişan etmez" diyordu. O arkadaşları ilk örgütlendiğimiz işyerinde de yeniden işe aldırıyorduk. Sendikaların kurduğu fonlar, kooperatifler vardı. Hiç değilse oralarda geçici süreyle alışveriş yapıyordu, iş veriliyordu onlara; yani böyle bir sendikal dayanışma vardı. Zaten sendika dayanışma örgütü demektir. Böyle bir dayanışma örgütü olduğumuzu işçiye gösteriyorduk. Onun için, ciddi bir fona, bu fonu kullanacak yatırımlara ve buralardaki arkadaşları koruyacak bir yaklaşıma ihtiyaç var. Bunu hepimiz yapacağız, sadece konfederasyonumuz değil.

Konfederasyonumuz bunlara öncülük yapacak ve DISK, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ hep birlikte bunu yapacaklar. Geçmişte işçiler

DISK'lilere "DİKS" derlerdi; bizim de "TÜRK-İŞ" dedirtmemiz lazım. Esas olarak konfederasyonun "yaşasın TÜRK-İŞ" dedirtmesi lazım. Bunu da hep beraber yapmamız lazım. Ortak bir fon onun için gerekiyor.

Bizim bir kurum olmamız gerekir. İşler artık işin uzmanıyla yapılıyor, babadan kalma usullerle değil. Biz sadece taşeron işçilerini, düz işçileri örgütlemiyoruz; artık iş yerlerimizde, tahsilli, üniversite bitirmiş, doktora yapmış insanlarımız var, onlara da ihtiyacımız var ve onları da örgütlememiz gerekir. Bu nedenle, işin uzmanını çalıştıracak ciddi bürolara, kurumlara ihtiyacımız var ve bunu oluşturmamız lazım.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

SALONDAN- Bir de, noter sorunu vardı.

RIFAT ÇELEBİ (2. Grup Sözcüsü)- Evet, noter sorunu, prosedür, yasal engellerde çok ciddi bir sorun ortaya çıkarıyor.

NECDET GÖRDÜ (3. Grup Sözcüsü)- Ben de sözlerime başlamadan önce, grubum adına, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Elbette benden önceki konuşmacıların söyledikleri tespitlerde ortak noktalarımız var.

Yasal engeller konusunda şunları söylemek istiyorum: Örgütlenmeyi; ilk olarak mevcut yasalar çerçevesinde, ikinci olarak da yasaları değiştirerek yapabileceğimize inanıyorum. Mevcut yasalar çerçevesinde örgütlenmemizi en iyi şekilde yapmak durumundayız; çünkü ip boynumuza geçmiş, sandalyenin tek bacağı tutuyor ve asılma noktasına gelmiş durumdayız. Bunu yaparken başta konfederasyonumuza ve teşkilatlarımıza büyük görevler düşüyor. Biz örgütlenme konusu içinde, "mevcut yasalar çerçevesinde örgütlenmemizi genişletmek için pilot bölgeler oluşturalım" dedik; yani pilot bölgeler oluşturarak, oraya TÜRK-İŞ Konfederasyonuna bağlı tüm sendikalar ağırlık vererek, hangi işkolunda kimlerin girmesi

gerektiğini, maddi, manevi desteklerin verilip, o bölgelerde gerekirse eylemler, tüketimden gelen güç kullanılarak gerekli etkinlik gösterilebilir. Eğer pilot bölgeler oluşturmazsak, mevcut yasaların örgütlenmenin önüne getirdiği engeller içerisinde, dağınık bir yapıyla bunları yapmamız mümkün değil.

Örgütlendikten sonra, üyelere sahip olamama, onları dağıtma konusunda sıkıntılar var. Bu da, yasalar her ne kadar hak tanımış olsa bile, buradaki prosedürlerin çok uzun olmasından kaynaklanıyor. Örgütlendiğimiz işyerlerinde o örgütümüzü dağıtmayla karşı karşıya kalıyoruz. Mesela, yetki tespiti, OHAL'in bazı bölgelerimizde hala uygulanıyor olması, sözleşme yetkilerinin geç olması, yetki tespitinde yüzde 51 değil de, üçte bir oranının olması, örgütlenmemizin önünde bazı engeller teşkil ediyor. Bunları bir hukuk bürosu daha açık olarak ortaya çıkaracaktır. Bu noktalar TÜRK-İŞ'in tespitlerinde zaten var. O sebeple, bunu çok fazla tartışmamıza gerek olmadığına inanıyorum ve bunun bir an önce Başkanlar Kurulunda hayata geçirilerek, tek gündemle görüşülmesi gerekiyor.

Yasal engellerde en büyük sorun, iş güvencesidir. Bu konuda Emek Platformunun da içinde olduğu büyük bir miting yapılması lazım. Diğer gündemleri de bu mitinglerin içine alırsak, bu konu kayboluyor. Biz tek gündemle gittiğimiz mitinglerde her zaman sonuç almışızdır; ama çok gündemli gittiğimiz mitinglerde bugüne kadar sonuç alamadık. Tek gündemle, etkin bir mitingle, eylemle yasal engellerin kaldırılması için mücadele edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Örgütlenmedeki eksikliklerin giderilmesi için TÜRK-İŞ'imizin, öncelikle merkezde teşkilatlanmayla ilgili uzman kadrolarla, uzman bürolar ve alt komiteler oluşturması, buna yönelik yeni gelişmelerle birlikte fikirler üretmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu komiteler sadece TÜRK-İŞ'in bünyesinde kuracağı bir komite

olmamalı, her sendikadan bir yetkili veya uzmanın o komitede yer alması ve komitenin sürekli çalışması gereklidir. Örgütlenmedeki sorunlar ancak bu şekilde aşılabılır.

TÜRK-İŞ'te kadın bürolarının oluşmasını biz çok önemsiyoruz. Belki TÜRK-İŞ'te kadın büromuz var; ama etkin bir çalışma yapmadığına inanıyoruz. Etkin bir çalışma yapılmış olsa, yine onun gibi kadın büroları da bu işin içinde etkin bir rol oynasa, bu teşkilatlanmamızın büyüyeceği kanaatindeyiz.

Ayrı bir tespit olarak, özelleştirme konusuna girmek istiyorum. TÜRK-İŞ Konfederasyonumuzu oluşturan Başkanlar Kurulumuzun net bir plan ve program ortaya koyamayışından bu sorunun ileri geldiğine inanıyoruz. Özelleştirmenin, arkasından işsizliği getirdiğini hepimiz biliyoruz; ama biz bu özelleştirmeye taraf mıyız, taraf değil miyiz; tarafsak, ne kadar tarafız, neleri savunacağız bunlar belli değil. Her sendika başkanının ağızından ayrı ayrı ifadeler çıkıyor, kamuoyuna ayrı ayrı beyanatlar veriliyor. Bazı sendikalar "özelleştirmeye hayır" derken, bazı sendikaların dolaylı yönden "evet" demeleri, özelleştirmeye karşı gücün kırılmasına neden oluyor. Özelleştirilen yerlerde işçi çıkarmalarına karşı birlik ve dayanışmanın olmadığına inanıyoruz; yani, özelleştirilen yer, kendi başına bırakılmış bir ortam gibi kalıyor.

İşsizlik elbette önemli bir faktör. Mevcut yasalarla, örgütlenme, işverenin inisiyatifine bırakılmış durumda. Niye?.. İşsizler ordusu var, emek ucuz, kayıt dışı işsizlik var. Bunun için de teftişlerin artırılması için sendikalarımızda bir denetim mekanizması kurulması gerekiyor ve bu denetim mekanizmasının devletle işbirliği yaparak, buraların kayıt içine alınmasını sağlamasıyla, zaman içerisinde örgütlenmemizin sağlanacağı inancındayız.

Sendikal güven konusunu çok fazla açmamıza gerek yok; çünkü hata bizimdir. Bu güveni tesis etmek için, oturup uzun uzun, "bu güven niye kayboldu, yeniden nasıl tesis ederiz?" diye tartışmamız ve özeleştiri yapmamız gerekiyor.

Bu konularda konuşacağımız çok şeyler var ve bu konularla ilgili içerik oluşturacak metinler de çok fazla. Ben bu nedenle sözlerimi bağlarken, hepinize saygılar sunuyorum (Alkışlar)

TARKAN ZENGİN (4. Grup Sözcüsü)- Necdet Başkan konuşurken, herhalde bize bir şey bırakmayacak diye korktum. Ben, vaktin kısa olması nedeniyle, söylenmeyen şeyleri söylemeye çalışacağım.

"İşsizlik" demiştik. İşsizliğin nedenleri belli; özelleştirme, ülkemizde devletin -sadece hükümetin değil- uyguladığı istihdam politikasının olmaması ve ekonomik istikrar programı adı altında sürekli işsizler ordusunun artırılması. Bizim aslında üzerinde özenle durmamız gereken, sendikal bilinç düzeyinin oluşturulamamış olmasıdır. İnsanlar sendikaya neden üye olurlar, o işyerinde uygulanan toplu sözleşmeden yararlanmak için mi?.. Bence bu soruya cevap aramak gerekir; çünkü insanların sadece orada uygulanan toplu sözleşmeden yararlanmak için sendikaya üye olmasına da gerek yok, teşmil yöntemi var. Dayanışma aidatı, hatta normal üye aidatının üçte ikisini ödeyerek de sözleşmeden yararlanabilir. Yapılması gereken, insanların sendikaya üye olmasını artırıcı birtakım hizmetler sunmak. Bunlar neler olabilir?.. Sendikaların imkânları ölçüsünde büyükşehirlerde öğrenci yurtları açılabilir. Eğitim ve dinlenme tesisleri açarak, üyelerin orada hem tatil yapma imkânları sağlanabilir, hem de eğitimlerinin yapılması sağlanabilir. Sendikalar büyük mağazalarla indirim anlaşmaları yapabilir. Üyelerinin tiyatrolara, sinemaya, maçlara daha ucuz girmeleri için buralarla anlaşmalar yapılabilir; yani o zaman üye cebinde taşıyacağı sendika üye

kartıyla, nereye giderse gitsin biraz daha indirimli hizmet alma imkânı yakalamış olur ve bu prestij de olabilir. Yurtdışında böyle bir sendikaya üye olmak bir prestijdir, bizde de bunu sağlamak için birtakım çalışmaların yapılması lazım.

Sendikalarla birlik ve beraberlik içinde hareket edebilmek için Emek Platformu gibi kuruluşlar oluşturulması gerekir; yani bunun biraz daha genişletilerek yaygınlaştırılması gerekir. İkincisi, Devlet Planlama Teşkilatının, devlet politikalarını belirlerken, raporlar oluşturup, baskılar yapıp, o toplantılara katılarak, istihdam politikalarını artırıcı kararlar almasını sağlayabilir.

Sendikalar, toplumsal ve tabansal destek sağlamak için imaj çalışmaları yapmalı. Bu imaj çalışmaları için her yıl bütçesinin en az yüzde 5 veya 10'unu harcamalı; televizyonlara reklam vererek, billboardlara reklam vererek bu tür çalışmaları yapabilir.

Çalışanların kendilerine düşen görev de şu: Örgütlenme bilincini topluma yaymak; yani örgütlü olmanın faydalarını anlatmak. Bu sadece örgütlü olmanın ekonomik faydasının yanında, örgütlü olma bilincinin kendisine getireceği, ekonomik, sosyal ve siyasal prestiji ve desteği de kendisi bilmeli ve bunu da topluma anlatmalı şeklinde düşünüyoruz.

Teşekkür ederim (Alkışlar)

PINAR ALKAN- Beşinci grup olarak, getirdiğimiz çözüm önerilerinin başında, İş Güvencesi Yasa Tasarısının çıkması geliyor. Buna karşın, mevcut yasa tasarısı kanunlaşsa bile, bu bizim örgütlenme karşısındaki sorunlarımızı halletmeyecek. Ancak, kolsuz bir ceket olsa da biz bunu giyeceğiz, ceket cektirir, bir basamak, bir adımdır. Bunun kanunlaşmasıyla yetinmemeli, ILO'nun 158 sayılı Sözleşmesi doğrultusunda kanunun geliştirilmesi için çaba harcamaya devam edilmelidir.

Bu yasaları siyasi irade çıkartıyor, fakat bizim işimize yarayacak, çalışma hayatına ilişkin, sendikalaşmaya ilişkin yasalar nedense siyasi iradenin zayıfladığı yasalar oluyor. Ne yapacağız biz?.. Bu yasalar olmadan da varolmamız mümkün değil. Bir şekilde siyasi anlamda güçlenmemiz gerekiyor. Bu nasıl olacak?.. Bizim buna ilişkin çözüm önerilerimiz var. Bir sendikacının her şeyden önce bir sendikacı kimliği var, bir de siyasi kimliği var. Sendikacı kimliği, tabii ki siyasi kimliğinden önde olmalı. Sendikacılık kimliğinin nasıl olması gerektiğini burada anlatacak değilim, hepiniz seçilmiş insanlarsınız, size verilen payeler var. Ortak geliştirilmesi gereken sendikacılık anlayışıyla bu kimlik çok bilinçli bir şekilde kullanılmalı, her şeyden önce halka, işçiye, çalışana, örgütlü olmanın ne sağlayacağı anlatılmalı. Halkta, örgütlü olmak, sendikalı olmak, sadece bir ideolojik söylemden ibaret zannediliyor. Ben bunu iş çevresinin dışındaki çevrede görüyorum. Halk sendikacılığın ne olduğunu bilmiyor ve direkt olarak bana bir ideolojik kimlik yapıştırmaya çalışıyor, gülüyor, espriler yapıyor. Tabii ben anlatmaya çalışıyorum, yeri geliyor susuyorum; çünkü onlarla tartışacak belirli bir ortam oluşmuyor. Her şeyden önce bu anlatılmalı; "örgütlü olmamak ne kaybettirir?" bunlar vurgulanmalı. Dolayısıyla halkın gözündeki sendika imajı değiştirilmeli. Hepimizin maruz kaldığı eleştirilerin başında, "sendika ağaları değil mi?.." eleştirisi geliyor. Bu konuda söyleyeceğimiz şeyler olmalı. Farklı icraatlar yapmalı ve her şeyden önce, çehremizi, imajımızı değiştirmeliyiz.

Büyük illerin dışındaki illerde; Karadeniz'de, Güneydoğu Anadolu'da, Doğu Anadolu'da, yüz yüze iletişim hâlâ büyük önem taşıyor. Dolayısıyla şube başkanlarımız ve il temsilcilerimiz bu iletişimi iyi kullanmalı, sendikacılık kimliğini ön plana çıkartarak insanları etkileyebilmeli. Gözündeki ışığı karşındakine verdiği zaman, zaten bizim problemimiz kalmayacak. Her ne kadar

buradaki diğer eğitim toplantılarında, 10 yıl, 20 yıl sonrasında sendikacılığını tartışmış olsak da, şu an için yüz yüze iletişim çok önemli. Bizim bir Anadolu insanı gerçeğimiz var, bu gerçek iyi kullanılmalı. Biz bunları tartışırken, grubumuzda amatör yöneticilerin maddi problemleri ortaya atıldı. Herhalde bu da tartışılması gereken bir sorun. Ben sadece bu konuyu, bu ortama getirmekle mükellefim.

Sendikaların platformlarda, birliklerde bir araya gelmesi, sorunların kitlesel anlamda çözüme ulaştırılmaya çalışılması daha gerçekçi bir yöntem. Mesela Kocaeli'nde sendikalar bir birlik oluşturmuşlar. Bunlar güzel birliktelikler. "Bir elin nesi var, iki elin sesi var" sözünden hareketle bunları gerçekleştirebiliriz.

Teşekkür ederim (Alkışlar)

AHMET KILIÇ- Sayın başkanlar, değerli arkadaşlarım; örgütlenmeyle ilgili çözüm önerilerimizi sunarken, biraz da kendimizi eleştirmek istiyorum. Konfederasyonlar, sendikalar, şubeler; yani bizler seçimlerle, görevlerimizi birinci derecede ayırmalıyız. Bir seçimi aldıktan sonra, "diğer seçimi nasıl alırız?" diye düşünmek yerine, bu seçimi aldıysak görevlerimizi yapmalıyız. Bugüne kadar bunun ayrımını çok iyi yapamadık.

İkinci olarak, siyasi düşüncemizle, sendikal düşüncemizi birbirinden ayırt etmeliyiz. İş Güvencesi Yasası çıkacaksa Parlamentodan çıkacak, silah zoruyla, başka bir yöntemle, başka bir yerden çıkmayacak. Bu sebeple, "benden yana parti, ondan yana parti" diye değil, tüm sendikalar, tüm konfederasyonlar, tüm şubeler bu konuda samimi olmalı, İş Güvencesi Yasasının çıkmasına öncelikle bizler inanmalıyız. Şu salondaki insanların hepsinin kafasında yasanın çıkmayacağı doğrultusunda şüpheler var. ILO Sözleşmelerinin hiçbirisinin yasası Meclisten çıkmıyor. Gidip orada imzalıyorlar; ama Meclisten onlara uyumlu yasa çıkarmıyorlar. Ben İş Güvencesi Yasasının çıkacağına da

inanmıyorum, ancak şunu öneriyorum: TÜRK-İŞ'in, HAK-İŞ'in, DİSK'in, bütün konfederasyonların şube başkanları, yöneticileri, genel başkanları, özellikle Ankara'da bulunan genel başkanların, bu yasa tasarılarının Meclise taşınması ve yasa tasarıları komisyonlarda görüşülürken herkesin topluca gidip yasa tasarısını takip etmesi gerekir; ancak İş Güvencesi Yasası belki böyle çıkar.

Bir başka konu; sendikalar arası dayanışma. Değerli arkadaşlar, sendikalararası dayanışma hiçbirimizde yok. Bir sendika, bir ilimizde, bir bölgemizde örgütleniyor, diğerlerinin hiçbirisi ona yardımcı olmuyor. Aynı konfederasyona bağlıyız. Örneğin, Trabzon'da bir sendika enerji işkolunda örgütleniyorsa, diğer sendikaların hiçbirisi bunu duymuyor, hiçbir dayanışma göstermiyor. İşyerinde işçileri örgütleyor, işveren işçileri kapının önüne koyuyor, orada basın açıklaması yapacak, insanları çağırarak, bizim bağlı sendikalarımızın şube yönetim kurulları, şube başkanları bile gitmiyor oraya. Bu nasıl dayanışma olacak?.. Biz hep başkalarından bekliyoruz, kendimiz hiçbir şey yapmıyoruz.

Küçük sendikalarımız var. Başından beri hep "güven" diyoruz. İnsanlar neye güvenecek?.. Bir şeyler yapacaksınız da size güvenecek. İşyerini örgütleyoruz, örgütlerken zaman zaman da hata yapıyoruz. İşçiye, "sen sendikalı olursan, şöyle olursun, böyle olursun" diye nurlu ufuklar vaat ediyoruz. Hiçbirimiz ona, "burada örgütlenirsen, işverenin seni kapının önüne koyduğunda yapacağımız çok fazla bir şey yoktur, bunu göz önüne alacaksın. İşini kaybedebilirsin" diye söylemiyoruz. İnsanlara, başında dürüst ve açık davranırsak, o işin sonuçlarını da bilirlerse, o işe girsinler. İşyerinde örgütleniyorsunuz, işçi kapının önüne konuyor, 1 ay 10 gün, bazen 40 gün, 50 gün, 6 ay orada direnmeniz gerekiyor. Örgütlenme öyle kolay değil. O direnmede, insanların iâşe gibi bir sürü giderleri var. Oradaki küçük

sendikalar bunu karşılayamıyor; yani fon kurulmasını istememizin nedeni de budur.

Bir diğer sorun; bir sendika, bir işyerinde örgütlendiğinde, - özellikle inşaat ve temizlik işkolunda- eğer oradaki işçilere sahip çıkmayıp, onları yüzüstü bırakıyorsanız, o işçiler oradan gidiyor. Ancak bir başka yerde yine iş buluyorlar. Çalışmaya başladığı yere size bağlı bir sendika veya şube gidince adam soruyor:

- "Nereden geliyorsun?"

- "TÜRK-İŞ'ten"

- "Yok kardeşim, gelme buraya. Bizi filan yerde satmışsınız siz, hiç sahip çıkmamışsınız" diyor.

Güven böyle durup dururken yaratılmaz. Nurlu ufuklarla, afaki ufuklarla da güven yaratılmıyor, bunun için çaba harcamak, bedel ödemek gerekiyor. İnanmazsanız bedel ödemezsiniz zaten, önce inanacaksınız.

Öte yandan, hepimiz; temsilci, şube yöneticisine; şube yöneticisi, genel merkez yöneticisine; genel merkez yöneticisi de, TÜRK-İŞ'e atar; yani sorunları hep bir üste atmaya gayret ederiz. Biz önce kendi bulunduğumuz yerdeki sorunlara kendimiz sahip çıkacağız. Şu an bu sermayenin oluşturduğu Parlamentodan çözüm bekliyoruz. Aynen bizim temsilcimizin bizden beklediği, bizim sendikamızın konfederasyonundan beklediği gibi. Bizim için çözüm üretmeyecekler arkadaşlar. Bu sorunu çözmek için mutlaka siyasallaşmalıyız. Sendikalar siyasallaşmadığı sürece, sınıf tavrı ortaya koymadıkları müddetçe bu işlerin çözümü demokrasi çerçevesinde mümkün değildir.

Teşekkür ederim (Alkışlar)

İLYAS KÖSTEKLİ- Söz sırası sizde. Eğitim konusu var, üçüncü madde konusunda da bir şeyler söylemek lazım. Bu anlamda ne kadar kısa konuşursak, o kadar iyi olur. Buyurun.

CEMİL TINAZ (Ağaç-İş Sendikası Düzce Şube Başkanı)

ve II Temsilcisi)- Öncelikle, zamanın yetersizliği nedeniyle sözcümüz tam değinemedi; İş Güvencesi Yasa Tasarısı bütün sorunlardan önemli. Bununla birlikte yetki alma da çok önemli. Çalışma Bakanlığı, çoğunluğu sağladığımızı dair, önce bize bir tespit veriyor. Neye dayanarak veriyor?.. İşverenin bildirmiş olduğu işçi sayısı, işçi isim listesi, bizim götürdüğümüz üye listesine göre. Bu tespitten sonra işverenin bir itirazı oluyor. Bu itiraz zaman kazanmak için yapılıyor. Bu zaman süresince de işçi arkadaşlarımıza ve içerideki kalifiye elemanlara değişik ücret tekliflerinde bulunarak bir sene süren yetki meseleleri sonunda örgütlenmeyi kırıyor. Eğer tespit veriliyorsa, peşinden de yetki verilmesi gerekir. Bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler için mevzuat değişikliği yapılması lazım. İş güvencesi oldu, örgütlendik, işçi arkadaşlar atılmayacak; ama özellikle yaşadığımız bazı sorunlardan dolayı söylüyorum, işverenin içeride, kalifiye elemanlara bir sene içinde 2 defa 6'şar aylık sürelerle farklı ücret vermesiyle işçi örgütlemekten geri çekiliyor. Bu husus çok önemli.

Noter konusunda çok büyük sıkıntılarımız var. Noterler yasal saatler içinde çalışıyor, tatillerde bir yere götüremiyoruz, akşam 5'den sonra çağırıyoruz. Bunun üzerinde çok durmamız lazım, aslında bu konuda çok da geciktik.

Teşekkür ediyorum.

ERDOĞAN KEFELİ (Bolu Belediye-İş Sendikası ve TÜRK-İŞ II Temsilcisi)- Ben burada belirtilen sorunların tamamına katılıyorum ve bunları 1982'den beri yaşıyoruz; ama TÜRK-İŞ'in dağıtmış olduğu tabloya bakıldığında, biz 1990'larda tavana vurmuşuz, kamuda yüzde 100, özel sektörde 28-30'lara çıkmışız; ama bugüne bakıyoruz, özel sektörde yüzde 5, kamuda yüzde 70 civarında düşmüşüz. Bunun tek sebebi acaba gerçekten yasal sıkıntılar mı, yoksa bizlerin durumu idare etmeye

çalışması mı?.. Burada hiç birimiz dile getirmedi; ama TÜRK-İŞ'in dağıttığı kitapçığın bizden kaynaklanan sorunlar bölümüne bakıldığında, biz durumu idare etmiş gibi görünüyor. Şube başkanlarımızda ve sendikalarımızda, 1990'lardaki hırs olmuş olsa, durumu idare etmekten çıkıp, alanlarda gerçekten mücadele etsek bugünkü yasal sıkıntıları yaşamazdık ve gerçekten bir baskı unsuru olurduk. Yüzde 5'lerle hükümet üzerinde siyasi anlamda baskı kurarak o yasaları çıkartmamız mümkün değil.

Teşekkür ederim.

BEKİR AVCI (TÜRK-İŞ Konya İl Temsilcisi- YOL-İŞ 2 No'lu Şube Başkanı)- Ben bir şeyleri dile getirmek adına mikrofonu almadım, bir eleştiri yapmak istiyorum. Sözcümüze güveniyorum, o gerekli ifadeleri orada kullandı.

"TÜRK-İŞ Semineri, çok uzun aralıklarla yapılıyor" diye şikayet ederken, bugünkü seminere baktığımızda, 16'sında bu salon doluydu, şu an burada kimse yok. Aslında ilk başta bizde bir ciddiyetsizlik, samimiyetsizlik ve disiplinsizlik var. Bu varsa, diğer sorunları tartışmamız bizi sonuca götürmez diye düşünüyorum. Her birimiz seçilen insanlarız, belirli bölgelerde büyük sorumluluklar üstlenmişiz ve büyük sendikaların yöneticileriyiz. TÜRK-İŞ'in bünyesinde 35 tane sendika var. Her birinden teşkilat ve eğitim sekreteri olarak 70 kişinin burada olması lazım. Ayrıca, bölge temsilcilerimizin hemen hepsi burada, il temsilcilerimizin bir kısmı yok; yani önce kendimize bir disiplin verelim, ondan sonra hükümete mi, siyasilere mi disipline edeceğiz, bunun formülünü arayalım. Elbette bunlar çok önemli sorunlar; ama böyle bir toplulukla, bu kadar insanla bunlar tartışılmaz.

Teşekkür ediyorum.

EROL SOĞANCI (TÜRK-İŞ Muğla Temsilcisi-TES-İŞ Sendikası Yatağan Şube Başkanı)- Ben, grubumuzla

yaptığımız çalışmaların dışında bir şeyler söylemek istiyorum. Çok sınırlı bir zamanda grup çalışması yapıldı. Bütün arkadaşlarımızın duygularını, düşüncelerini ve tespitlerini tam yansıtmaları mümkün değil. Ancak, TÜRK-İŞ'in yaptığı bu uygulamanın doğru olduğuna inanıyorum ve bu sebeple teşekkür ediyorum.

Güvenle ilgili mutlaka sorun var. Ancak güven konusunda en fazla yıpranması gereken kurumlar, sendikalar olur. Çünkü hepimiz seçimle geliyoruz, denetim mekanizması var, kamuoyunda ve üyemiz nezdinde haksız saldırıya uğruyoruz, eksiklerimiz, yetersizliklerimiz, hantallığımız, iletişimsizliğimiz var; ama devlet kurumlarına ve diğer kurumlara bakıldığında, işlevini en fazla yerine getiren kurum olarak TÜRK-İŞ görünüyor.

Güvenle ilgili sorun şu: Sendikaların ve TÜRK-İŞ'in iki gücü vardır; birincisi üyelerinden gelen aidatla oluşan maddi gücüdür, ikinci gücü de çok sayıda insanı bünyesinde bulundurmasıyla oluşan manevi gücüdür. Maddi gücünün, üyelerinin sosyal, eğitim, kültürel anlamda gelişmesini sağlayacak şekilde, tekrar üyeye aktarılmamasından kaynaklanan bir sıkıntı var ve hepimiz bu sıkıntıyı yaşıyoruz. Sendikamız, maddi ve manevi gücünü, üyelerini ve ülkeyi ilgilendiren sorunlarda kullanırsa, güven her zaman gelecektir, genellikle de gelmiştir. Türkiye'de gerek sosyal güvenlikle, gerek özelleştirmeye, gerekse ülkeye sahip çıkmayla ilgili en fazla etkili ve tepkili dönem, son 6 yıllık dönemdir, bunu da belirtmekte yarar var.

Türkiye'de, devlet mekanizması, siyaset ve kamu kuruluşları kokuşmuş; idari anlamda sorunları, sıkıntıları var. Biz kendimizi, sendikaları eleştiriyoruz, ancak gerek Parlamentoda bulunan, gerekse Parlamento dışındaki siyasi partilerin elle tutulacak yeri yok.

Ben bir deneyimimi aktarmadan geçemeyeceğim. Seçim sendikacıların işi. Her birimiz, bölge temsilcilerimiz yıllarca seçim yapa yapa geldi. Ben TÜRK-İŞ Muğla İl Temsilcisi ve TES-İŞ Sendikası Yatağan Şube Başkanıyım; 14 yıldır, 2000 üyeye hizmet etmeye çalışıyorum. 2 kez bir partiden milletvekili aday oldum, önseçime girdim. Siyasi düşüncesi ne olursa olsun; ister MHP'li, ister ANAP'lı, ister SHP'li, ister CHP'li, bir organizasyon yaptık ve o siyasi partiyle çok sıkı, derinlemesine ilişkimiz olmamasına rağmen, hem 1995 seçimlerinde, hem 1999 seçimlerinde olmak üzere iki kez 2. sıraya geldik. Aday olduğumuz parti başarısız olduğu için de sonuç alamadık. Ben inanıyorum ki, hangi siyasi düşüncede, hangi anlayışta olursa olsun, tüm şube başkanlarımızın her ilde bunu yapma imkânı var.

Şu anda siyaset kokuşmuşken, siyasi partilere güvensizlik varken, "TÜRK-İŞ siyasi parti kursun" demiyorum; ama Türkiye'de parti kurulması için birtakım çalışmalar var ve TÜRK-İŞ'in buna önderlik etmesi, veya kurulacak olan siyasi partide, işçilerin ağırlığını koymasının sağlanması için bir politika üretmesi gerekiyor. Benim aday olduğum siyasi partideki milletvekili adayları, belediye başkanları, il başkanları, bakanlık yapmış insanlar, örgütlü işçi istemiyorlar; çünkü 1-2 kişi allame-i cihan olsa kendini yakıyor. Buna karşın biz TES-İŞ Sendikası Yatağan Şubesi ve TÜRK-İŞ'e bağlı diğer sendikalarla ağırlık koyunca, partiyle derinlemesine ilişkimiz olmadığı halde darmaduman ettik.

Türkiye'de bir de küreselleşme ve globalleşme rüzgarı esiyor. Bu esen rüzgara biz, TÜRK-İŞ olarak, sendikalar olarak, kendimizi mi kaptıracağız, yoksa gerçekten üyelerimizin çıkarlarını, haklarını korumak, ülkenin çıkarlarını korumak anlamında farklı bir yerde mi bulunacağız?.. Örneğin biz, Yatağan, Yeniköy ve Kemalköy Santrallerinde çalışan arkadaşlarımızla birlikte, Türkiye'de hiç kimsenin yapmadığını yaptık; 1997'de ihale yapıldı, 1997'den bu yana Yatağan, Yeniköy

ve Kemalköy Santrallerine ihaleyi alan firmaları içeriye sokmadık. Zaman zaman jandarma geldi baskı yaptı, 500-600 jandarmayla da birtakım sıkıntılar yaşadık. Yatağan'da TÜRK-İŞ Genişletilmiş Başkanlar Kurulu toplantısı yapıldı ve orada "özelleştirmeye ilgili firmalar, işyerlerine geleceği zaman, buralara sokulmayacak" diye karar alındı. TÜRK-İŞ'in aldığı bu kararı nerede uyguladık?.. O çok önemli bir şey bence.

Özelleştirme uygulamaları da örgütlenmenin önünde en büyük engeldir. 15 gün önce SEKA özelleştirildi. Ben SEKA'dan geliyorum, 489 arkadaşımız kapı önünde hâlâ bekliyorlar. Özelleştirmeye de karşı çıkmak gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim (Alkışlar)

HÜSEYİN ÖZCAN (TEK GIDA-İŞ Sendikası Trakya Şube Başkanı-TÜRK-İŞ İl Temsilcisi)- Örgütlenmeye ilgili en büyük sıkıntıyı yaşayan arkadaşlarınızdan bir tanesiyim -Faruk Ağabey bilir- Hayyam Garipoğlu gibi adamın fabrikasında, Marmara Birada, teşkilatlanmayı, örgütlenmeyi becerdik, ancak çabuk destek alamadığımızdan ve mevcut yasalar nedeniyle orada mahkemelik olduk; ama Efes Pilsen'in fabrikayı satın almasından bu yana orada teşkilatlıyız. Hayyam Garipoğlu da malum işlerle uğraşmaktan bizlere zaman ayıramamış, o da benim ayrı şansım. Yine Malkara İlçemizde Köylere Hizmet Götürme Birliğine ait Yem Fabrikamız var ve buranın birlik başkanı kaymakam. Orada da örgütlenmeyi sağladık; ama çabuk destek, hız gelmediği için sonuçta orada da başarısız kaldık. Küçük bir fabrikaydı, 25 kişiydik; ama hemen karşısında 300-350 kişinin çalıştığı Süt Mamulleri Anonim Şirketi diye bir yer vardı. Ben, tabanda hepimizin gayretli olduğuna inanıyorum; ama gerekli desteği TÜRK-İŞ'imizden de, kendi genel merkezlerimizden de, ilgili tüm kurullardan da bekliyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum (Alkışlar)

SALONDAN- Buradaki grup sözcülerinin eksik bıraktığı noktaları tamamlayıcı bir şekilde katılımı bulmak gerekiyor, yoksa münferit halde hepimizin, özel, bölgesel işkolu özelliğinden kaynaklı birtakım sorunları var. Burada eksik kalan tarafları tamamlayıcı şekilde konuşursak iyi olur.

ILYAS KÖSTEKLİ- Hakikaten, buradaki bilgilere katkıda bulunmak amacıyla söz alalım. Elbette ki her konuyu konuşmak hakkımız; ama isterseniz bunu yapma konusundaki zamanı iyi kullanalım.

ISMAIL KARACA (Kahramanmaraş TES-İŞ Sendikası Şube Başkanı- TÜRK-İŞ II Temsilcisi)- Bu organizasyonu yapanlara sonsuz teşekkürlerimi arz ediyorum. Dünden bu yana "küreselleşme" diyoruz. Türkiye'de üç tane konfederasyon lüks değil mi?.. HAK-İŞ, DISK ve başta TÜRK-İŞ olmak üzere, bunların birleşmesi lazım değil mi?..

İkincisi, korsan sendikacılık mevcut. Bunlar için ne yapıyoruz?.. İş Güvencesi Yasasıyla ilgili de, illerden oluşturulacak heyetlerle Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaret etmemiz, baskı unsuru olmamız lazım. Ben TÜRK-İŞ II Temsilcisiyim, hâlâ yazışma için başlıklı kağıdımız mevcut değil.

Hangi siyasi parti gelirse gelsin, -özellikle belediyelerde- kendi görüşüne yakın olan sendikayı örgütlüyor, öbür sendikayı dışlıyor. Bu genelde belediyelerde var; Refah Partisi gelmişse HAK-İŞ'i örgütlüyor, veya sol bir parti gelmişse DISK'i örgütlüyor, normal bir parti gelmişse o da TÜRK-İŞ'i örgütlüyor; yani demokratik bir parti, ben öbürlerini siyasi olarak değerlendiriyorum.

Teşekkür ederim (Alkışlar)

ORHAN GÖZGEÇ (TÜRK-İŞ 9. Bölge Temsilcisi)- Konya YOL-İŞ Şube Başkanımızın sözleri hakkında bir tenkitte bulunacağım. Değerli arkadaşlar, yapılan anketlerde siyasilerin

eksikliklerinden bahsedilmiş, ancak bizim bir noktayı da gözden uzak tutmamamız gerekir. Herkesin siyasi bir görüşü vardır; ama bugün şube başkanlıkları ve genel merkez yöneticisi de dahil, herkesin tenkit ettiği, Türkiye'nin ekonomisini kötüye götürdü dediği mevcut 57. Hükümete ve muhalefet partilerine güvensizlik duyuluyor. Bunlarla hâlâ işbirliği içerisinde olmaya ve onlarla birtakım örgütlenmelere gitmeye çalışanlar var; A işkolunda, oranın tabanını nasıl siyasi görüşüme uygun olan yere kaydırabilirim deniyor. Bu düşünceden kendimizi kurtarabilirsek, örgütlenmenin daha sağlıklı olacağı kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

VELİ EKER-Örgütlenmenin meyvesini toplayabilmek için yetkinin zamanında alınması gerekir. Toplu iş sözleşmesinin yetki verme makamı Çalışma Bakanı değil, bölge çalışma müdürlükleri olmalıdır. Yetki için de, eski 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Yasasının prosedürünü takip etmemiz lazım. Bunu arz etmek için söz aldım.

Teşekkür ederim.

KADEM GİDER (Türk Metal Sendikası Sakarya Şube Başkanı)- Zamanın kısıtlılığından bahsediyoruz, bir defa daha ortaya zamanın kısıtlılığı sorunu çıktı. Hepimizin problemi örgütlenme. Özel sektörler, özellikle meslek liseleri ve bağlı kuruluşlardan işçi almakta. Acaba örgütlenmenin önünü açmak için meslek liselerine eğilmek lazım mı?.. Bu konuyu tartışmaya açmak lazım.

Teşekkür ediyorum.

ILYAS KÖSTEKLİ- Teşekkür ediyorum arkadaşlar. Gerek çözüm önerilerinin, gerek sorun belirlemenin sonu gelmez. Yalnız bir tek teknik hata olmuş, o da 3. Soruyla ilgili. "Kim, nasıl çözecek?" diye soruluyordu, oysa bazı arkadaşlar 3. soruya da çözüm önerilerinizin devamını yazmışlar. Aslında yapılacak şey,

örgüt olarak bu işe el atmaktır, örgütün her kademesinin bu işte görev edinmesidir. Nasıl çözüleceğini de biliyorsunuz. Sendikalar nasıl çözer bir sorunu?.. Genel kurul, başkanlar kurulu kararı alır ve çözüme kavuşturmaya çalışır. İşin bir de teknik yönü vardı; ama bunları kayıtlara geçmesi açısından söylüyorum.

Eğitime ilişkin önerilere sıra geldi. Diğer konulardaki öneriler alınmıştır ve bu belgeler saklanacaktır. Değerli hocamız da kayıtlar yaptı, bunu özetlemiştir ve belge olarak sunulacaktır. Gerçekten hepsi çok güzel, birbirinden güzel önerileriniz var. Sadece, kendinizin ne yapacağı konusundaki görüşler az olmuş; ama eminim onu da siz zaten biliyorsunuz. Şimdi eğitim konusundaki görüşlerinizin üçünü de söylüyorsunuz ve bunlar da tutanaklara alınıyor. Tartışma zamanını isterseniz uzatabiliriz, isterseniz kısaltabiliriz. Bu iş tamamen size bırakılıyor ve bunu da oylayabiliriz. Başkanların konuşmasıyla da tamamlayabiliriz.

Buyurun.

ISMET YIĞIT (1. Grup Sözcüsü)- Eğitim faaliyetlerimizle ilgili olarak, birinci soruda "eğitim ilişkin en önemli gördüğünüz üç sorunu önem sırasına göre yazınız" diyor. Birinci grup olarak cevabımız şu:

a) Konfederasyonların ve genel merkezlerin eğitime önem vermesi,

b) Eğitimcilerin bünyeden çıkmasını sağlamak,

c) Eğitimcilerin eğitime önem verilmesi, işyerlerindeki eğitimleri işçi seviyesine inerek işçilerin aydınlatılması.

İkinci soru: "Eğitime ilişkin sorunların çözüm önerilerini üç başlık halinde yazınız" diyor. Bu soruya cevaplarımız şöyle:

a) Eğitim kadrolarının güçlendirilmesi gerekir,

b) Eğitim sitelerinin kurulması ve eski kolej düzeyine getirilmesi,

c) Örgütsüz kesimin eğitimi; yani aile ve çocukların eğitimi. Örneğin Samsun'da bulunan eğitim tesisleri gibi.

Bu eğitimi zaman için yeterli bulmuyorum. Hocalarımız çok güzel şeyler anlattı; ama hocalarımızı tartışma ortamında yakalayamadık. Bir hocamız, F tipi cezaevleri için neden tepki göstermediğimizi giderayak bize yapıştırdı. Bir başka hocamız da, eline değnek alıp, oruç yiyenleri dövenlerden bahsetti ve çekti gitti. Neden F tipine destek verecektik, neden bir başka insan eline değnek alıp bunu yapıyordu, o nerelerde kaldı?.. Bunları tartışmamız gerekirdi, tartışamadık; ama eksiğiyle, noksanıyla bir başlangıçtır.

TÜRK-İŞ'imizde eğitim sekreteri ayrı, teşkilat sekreteri ayrı. Bizim de, merkezimizde eğitim ve teşkilatımız ayrı. Bazı merkezlerimizde eğitim ve teşkilat sekreteri aynı oranda görev yapıyor. Eğitimin çok önemli olduğunu biliyoruz; ama eğitime zaman ayırmıyoruz. Ben TÜRK-İŞ'imizin değerli Eğitim Sekreterinden, bir eğitimci olarak özellikle rica ediyorum; bizleri bir araya getirsin. Geldiğiniz günden bugüne kadar hangi eğitimleri yaptınız, kaç tane insana ulaştınız, ne tür eğitimler yapıyorsunuz, hangi hocalardan istifade ediyorsunuz? "Bu eğitimi, ortak bir çalışmayla yapabilir miyiz?" diye bizden görüş ve düşünce alsın ve bizi bir araya getirsin.

Diğer sendikacı eğitim sekreteri arkadaşlarımdan ve yöneticilerinden de rica ediyorum; eğitimlere birbirimizi davet edelim. Bu benim de eksikliğim. HARB-İŞ'in nasıl eğitim yaptığını TES-İŞ izlesin, TES-İŞ'in nasıl eğitim yaptığını YOL-İŞ izlesin, YOL-İŞ'in nasıl eğitim yaptığını da HARB-İŞ izlesin; eksiğimizi, noksanımızı görelim, güzelliklerimizi çıkaralım, çirkinliklerimizi atalım, bir dayanışma yapalım.

Bu anlamda da biz, sendikalarımızın üç aşağı, 5 yukarı eğitim tesislerini ve eğitim sitelerini de biliyoruz; 150-200 kişilik gruplar halinde eğitim olmaz, olsa olsa bilgilendirme olur. Uluslararası eğitimi izleyen arkadaşlarım inceleme şansı

bulmuşlarsa, gelişen ülkelerde 15'er kişilik, 20'şer kişilik, 30'ar kişilik eğitim salonları var ve kadro eğitimleri var. Acaba bizim üst tabakadaki kadrolarımız, alt tabakadan gelecek kadroları yetiştirmemekle kendi koltuklarını sağlama alacaklarını mı zannediyorlar?.. Ben alt tabakamdaki insanı yetiştirmemekle acaba kendi koltuğumu sağlama alacağımı mı zannediyorum? Hayır; hem ben gidiyorum, hem örgüt gidiyor, hem de toplum gidiyor. Bunun için kadro eğitimine çok önem verilmesi gerekir ve bu konumuzda da TÜRK-İŞ'imizin en kısa ve en acil sürede çalışma yapması gerekir. Toplantının yeri, zamanı, günü, saati de hiç önemli değil. Biz sendikacıyız, çalışmaya ve görev yapmaya geldik. Gecenin saat 10'undan, 11'ine, 12'sine kadar da biz bu toplantılara katılırız.

Herkesin aynı duyarlılığı eğitim için göstereceğine inanıyor ve hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum (Alkışlar)

ORHAN ŞİMŞEK (Türkiye Maden-İş Sendikası Genel Teşkilatlandırma Sekreteri)- Türkiye MADEN-İŞ Sendikası Genel Teşkilatlandırma Sekreteri olarak, öncelikle TÜRK-İŞ'imizin değerli Yönetim Kurulu Başkanlarına ve siz değerli arkadaşlara sevgiler, saygılar sunuyorum. TÜRK-İŞ'imize de, böyle güzel bir toplantı imkânı sağladığı için teşekkür ediyor, bu toplantıların da devamında, teşkilatımıza, çalışma yaşamına fayda sağlayacağına yürekten inanıyorum.

Sendikacılar olarak kendimiz hakkında biraz özeleştiri yapmalı ve işi ciddi olarak ele almalıyız. Kendimize düşen ne ise, inanarak, güvenerek, tabanımıza ve teşkilatımıza götürmek zorundayız. Sözlerle, güzel konuşmalarla bir yere varamayacağımızı bugüne kadar öğrendik. Özellikle şu siyasi krizin olduğu bir ortamda, "yazıklar olsun bizlere ve teşkilatımıza" diyorum. Özelleştirmenin ciddi sancıları varken -özelleşen yerlerin örnekleri ortaya çıktı, devlete geri dönüşü de batan

bankalarla, farklı işyerleriyle- bunu hepimiz yaşarken, özelleştirmeye karşı teşkilatlar olarak, bu krizinden dolayı özelleştirmeyi ciddi olarak ele alan hükümeti, daha etkin çalışarak geri adım attırmaya yönelmemiz lazım.

Teşekkür ediyorum (Alkışlar)

RAMAZAN SARIBAŞ (Genel Maden-İş Genel Eğitim Sekreteri)- Bu toplantıyı düzenleyen TÜRK-İŞ Yönetimine öncelikle teşekkür ediyoruz.

Ben, arkadaşlarımın söylediklerine katılmakla beraber, "çağa hiç ayak uyduracak mıyız, teknolojiyi yakalayacak mıyız?" diye sormak istiyorum. TÜRK-İŞ'imizden bir isteğimiz var; eğitim siteleri kuracak mıyız?.. Ben öncelikle çağa ayak uyduracak eğitim sitelerinin kurulmasını istiyorum. Samsun'da bir yerimiz var ve herkes oradan bahsediyor. Niye doğuda da, İzmir'de de, batıda da yok?.. Samsun'daki kapandı, satıldı, satılacak konularına değinmek istemiyorum. Ben, çağa uygun olarak eğitim sitelerinin kurulmasını istiyorum.

Teknolojinin sendikacılara da gelmesini istiyorum. Çağ, bilgisayar çağı; ama hâlâ biz öyle şeylerden bahsediyoruz ki, koltuklarımızdan mı korkuyoruz, sayılarımızdan mı korkuyoruz, o çağı yakalayamadık. Öncelikle sendika üyelerimizden korkmamamız lazım; bazı arkadaşlarımızın konuşmaları bana öyle geldi. Teknolojiye ayak uydurmak, geleceği düşünmek istiyoruz. Bugünü kurtarmayı bırakalım, gelecekte sendikasızlaşma başlıyor, bu sebeple eğitim sitelerini kuralım.

Saygılar sunuyorum (Alkışlar)

YAHYA BULUT (Türk Metal Sendikası)- Arkadaşımız konuyu açtığı için ben eğitimle ilgili bir konuda katkıda bulunmak istiyorum. Öncelikle TÜRK-İŞ'in acilen WEB Sitesini tamamlaması gerekiyor. Ondan sonra, diğer sendikalardan imkânı olan sendikaların, LINK ile kendi WEB sitelerinin ilişkisini

kurması gerekiyor. Ben bilgisayar kökenli birisiyim ve 2 senelik sendikacıyım, kendi adıma biraz utandım; WEB sitesi hazır değil, diğer sendikalarla ilgili bilgiler orada yok. Başka birisi, bir öğretim görevlisi sendikayla ilgili bir site yapıyor, ticari amaçla bizleri oraya davet ediyor, "biz sizin sayfalarınızı burada yayınlarız" diyor.

Eğitimle ilgisine gelince; aile ve çocuğa ulaşmanın yolu Internet'ten geçiyor. Özellikle TÜRK METAL'in üyeleri ve diğer özel alandaki üyelerin bulunduğu yerde, o teknolojiyi kullanan aile çok. Hemen hemen her üyemizin evinde çocuğuna aldığı bir bilgisayar var. Onlara bedava Internet kullanım imkânı sağlayıp, ciddi bir eğitim yapabiliriz. Bu konuda da bir koordinasyon gerekiyor.

Teşekkür ederim.

ILYAS KÖSTEKLİ- Çok güzel bir öneri, teşekkür ederiz. Bittiyse, alkışlarla arkadaşları yerine alıyoruz (Alkışlar)

Eskiden Orta Asya'da bir âdet varmış; kazanan taraf, kaybeden tarafa bir ziyafet verir, daha sonra kafasını uçurmuş. Yine böyle bir savaş yapılıyor, kazanan taraf, kaybeden tarafın komutanlarını topluyor ve ziyafet veriyor. Rakkaseler, akrobatlar çıkıyor derken, kaybeden tarafın komutanları homurdanmaya başlıyor; "eh, yedik, içtik artık öldürseler bizi de kurtulsak" diye. Bu arada kazanan tarafın komutanı; "buyurun, bir şey mi var da fısıldaşıyorsunuz?" demiş. "Yedik, içtik; adettir, artık bizi öldürecekse, öldürün de biz de kurtulalım" diyor yenilen komutan. Kazanan komutan "yahu biz o işi çoktan yaptık" diyor. Kaybeden komutan şaşırarak; "ne zaman yaptınız?" diye soruyor. Kazanan komutan, "hani elinde kılıçlı bir akrobat çıktı ya, birtakım hareketler yapıyordu, çaktırmadan hepinizin kafasını kesti; sallayın kafanızı göreceksiniz. Sallıyorlar, kafaları patır patır düşüyor.

Arkadaşlar iş ciddi. Artık bazı şeyleri konuşma lüksünde değiliz, gerçekten birlikte olma lüksündeyiz. Çözüm kafada; çözüme biz inanmazsak, kimseyi inandıramayız. Çözüm önerilerimizden birincisi bizim kafamızda olmalı; yüreğimizle, kafamızla bizim bu çözüme inanmamız lazım. Eğer inanmıyorsak kendimizi zorlayalım, başkasını değil; Kendimiz inanmamışsak, başkasını inandıramayız. Hepiniz çok yetenekli insanlarsınız, çok önemli deneyimleriniz var, gerçekten tereciye tere satmaktır size çok şey anlatmaya çalışmak; ama inanın, bu inanma işini bulalım, güvenelim. Bir de moralimizi düzelterek pek bir şey yok bugünlerde; ama kendi kendimizi gaza getirelim, gerçekten iyi günler getireceğiz diyorum, çok teşekkür ediyoruz ve sayın başkanları kürsüye çağırıyorum; buyurun.

SALİH KILIÇ (TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri)- Gerek katılımınızdan, gerek katkılarınızdan dolayı, öncelikle sizlere teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca, yapılmış, yapılmamış, genel kurulda alınmış kararların hayata geçirilip, geçirilemediği ve beklentilere cevap verilip, verilemediği konusundaki sağlıklı özeleştirilerinizden dolayı mutluluk duyuyorum, teşekkür ediyorum.

Bu, işçi hareketinin geleceği için önemli. "Ağaç kökleriyle yaşar" diye bir atasözünün belirttiği ifadeyle, Türk işçi hareketinin ve TÜRK-İŞ'in kökleri sizlersiniz, geleceğe umut verecek insanlar olarak sizlerle yaşayacaktır. Ayrıca, sizler kendi teşkilatınız bünyesinde liderliği kanıtlanmış insanlarsınız. Liderlik mutlaka doğuştan varolan bir özelliktir; ama bu, hem tecrübeyle, hem de bilgiyle zenginleştirilen önemli bir vasıftır. Türkiye artık tepeden inme, ağızdan çıkan sözün kanun sayıldığı bir lider tipini terk ediyor. Bu durumun dünyada da, ülkemizde de böyle olacağını önümüzdeki günlerde hep beraber göreceğiz. Paylaşan, uzlaşan, tartışan, özeleştirilerden korkmayan, kendi statüleri arasındaki farklılığı belirli çizgilerle ortaya koyan anlayışların geliştiği bir

dönemde bu toplantımızı yapıyoruz. 2000 yılı içerisinde yapacağımız bu toplantıya, önce Kasım Krizinin girmesi, arkadan Şubat Krizinin meydana gelmesi engel oldu. Emek Platformu ve kamu toplu iş sözleşmeleri çalışmaları da olunca, biz bu çalışmalar doğrultusunda bugüne geldik.

Burada, güzel eleştirilerle beraber, bizi yönlendirecek çalışmalar ortaya konuldu. Düşüncelerinizden ilham alarak, eğitimde de, örgütlenmede de bazı çalışmalar yapılacaktır. Genel kurul kararlarımız olmakla beraber, oradaki çalışmaların bir komisyon çalışması olması nedeniyle, mutfak çalışması niteliğindeki buradaki çalışmalar daha zengin bir düşünce alışverişi imkânı sağladı. Tabii, yöneticinin bunları algıladığı kadar, derleyip, toparlayıp hayata geçirme görevi ve sorumluluğu vardır. Biz de, genel kurulda da vermiş olduğunuz görevler doğrultusunda bunu hayata geçirmek için, burada elde etmiş olduğumuz bilgi ve düşünceleri kitaplaştırarak, eğilimlerimizi, yöntemlerimizi tespit edeceğiz. Bu kitaplardan, hem teşkilatlarımıza, hem de sizlere birer tane göndereceğiz.

Buradaki bütün düşüncelere cevap mahiyetinde değil; ama biz bütün işlerimizde özeleştiriyi yaparken, Türk gibi başlıyoruz, sonucunu da Türk gibi bitiriyoruz. Bu hepimizin yetişme tarzıyla ilgili olmakla beraber, normal olarak aileden almış olduğumuz eğitim ve kültürden de kaynaklı birtakım izlerin sonucudur. Sendikal hareketin çok zor dönemlerden geçtiğini hep beraber idrak ediyoruz. Bunun sorumluluğunu hep beraber paylaşarak, altında kalmadan nasıl çıkacağımızı işte bu verimli çalışmalarla ortaya koymak zorundayız. Buradaki tespitlerin, sorunların makro düzeyde olanları, Genel Kurula taalluk edenleri var. Onun yanı sıra, Yönetim Kuruluna taalluk eden ve yönetim kurulu kararı doğrultusunda, konfederasyon ve sendikalarımızla ortaklaşa yapacağımız çalışmaların neler olabileceğini de üç termin planına bağlamak gerekiyor. "Acil önlemler diye ifade ettiğimiz, kısa

sürede sonuç alıcı tedbirler neler olmalı, uzun zamana yaygın olarak neler yapabiliriz?" sorularının yanıtı olabilecek bu çalışmaların sonucunda ve bu termin doğrultusunda, önümüzdeki günlerde çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Umutsuzlukta umut yaratan varlık insandır. Siyasette siyasetçiler, ekonomide sorumlu olanlar ve bürokratlar; ama sosyal hadiselerde de sendikacılar ile sivil toplum örgütlerinin rolü çok önemli. Şu anki misyonumuz itibariyle de bu rolü mutlaka gereği gibi yerine getirme sorumluluğumuz vardır.

Burada en çok üzerinde durulan konulardan bir tanesi de örgütlenmenin içeriği. Eğitim şartlarının gelişimine baktığımız zaman, bunların hayata geçirilmesinde bize düşen görevler; burada sizden almış olduğumuz önerileri en kısa zamanda hayata geçirmek ve "bir araya ne zaman geliriz?" sorusuna yanıt vermektir; herhalde 2001 yılının Nisan ayında, tekrar, yine iyi bir mekanda bir arada olmayı amaçlayarak.

Bunun yanı sıra bu toplantının ardından gündemimizde olan bazı olaylar var; öncelikle kamu toplu iş sözleşmelerinin ne olduğu, onun yanı sıra iş güvencesinin hangi safhada olduğu, zorunlu emekliliğin son durumu, özelleştirilen işyerindeki işçilerin, işsiz kalan işçilerin sorunlarıyla beraber örgütlenme ve eğitimdeki stratejiler gibi. Örgütlenme ve eğitimde, bize düşen bütün öneriler doğrultusunda, çalışmalarımızı yeniden gözden geçirerek hayata geçirmek zorunda olduğumuzu ifade etmek isterim.

Onun yanı sıra, kamu toplu iş sözleşmelerinde şu an ki öneri; birinci 6 ay zam yok, ikinci, üçüncü ve dördüncü aylık dönemde 6 aylık TÜFE'ye bağlı ücret uygulaması yapılması şeklinde. Birinci 6 ayda, dördüncü 6 ayda uygulanmak kaydıyla verilen bir ücret teklifi vardı; Başkanlar Kurulumuz bunu reddetti. Dün yapılan görüşmelerde, bizim daha evvel İzmir'de almış olduğumuz Başkanlar Kurulu kararı doğrultusunda tespit etmiş olduğumuz

ilkeye göre, 6 aylık ücret sistemine, 1999-2000'deki sistemimize geçilebileceği noktasında bir yaklaşım belirtisi var. İkincisi, burada birinci 6 ayda vermeleri gereken; örneğin, 2000 yılı son 6 ayında gerçekleşen yüzde 18'lik enflasyon artış oranındaki zammın, "birinci 6 ayda ücrete intikal etsin, ancak fark verilmesin" gibi bir yaklaşım biçimi ortaya çıktı. Kısacası, haziranın 1'inde yapılacak ikinci 6 aylık zammın, o ücret üzerinden yürütülmesi gibi bir yaklaşım var. Bugün HAK-İŞ'le görüşüyorlar, herhalde DİSK'le de görüşecekler, onun sonuçlarından sonra, 2-3 gün içerisinde de TÜRK-İŞ'e de tekliflerini getirecekler.

Özelleştirme nedeniyle işsiz kalan işçilerle ilgili olarak, krizden önce Başbakanlıkta, Başbakanın talimatıyla, bütün bu işlerden sorumlu bürokratlarla beraber yapılmış özel bir toplantı var. Orada alınan prensip kararı; 4046 sayılı Kanunun sınırları içerisinde kalmak kaydıyla, memurlara ve sözleşmeli personele verilmiş hakkın işçilere de uygulanması şeklindeydi. Böylece, özelleştirme nedeniyle işsiz kalan işçilerin, diğer kurum ve kuruluşlara yerleştirilmesi; eğer emekliliğini isteyen varsa, yüzde 30 farklı bir ücretle tazminatını alması mümkün olacaktı. Prensipte mutabakata varıldı, ancak krizin gelmesiyle programın içerisine aksi bir hüküm konuldu ve bunun biraz daha zorlaştırılması doğrultusunda bir engellemeye karşı karşıya kaldık. Bu da TÜRK-İŞ'in asli görevlerinden bir tanesi ve takipçisiyiz.

İkinci bir önemli konu da, zorunlu emeklilik. Bu konu, ekonomik programının, yayımlanan 4 stratejinin içinde de var, ancak bunun hayata geçirilmesi konusunda hükümet içinde "58-60 yaş sınırını iki yıl evvel getirdik, niye bunu getiriyoruz?" tartışması çıktı. Şu an bazı işçi arkadaşlarımızın, Bakanlar Kurulunun tartışmadan rücu etmesiyle, psikolojik yönden, "acaba kıdem tazminatımıza halel mi gelir" gibi birtakım düşünceleri oluştu. TÜRK-İŞ Yönetimi olarak bu konu üzerinde "bunu

kesinlikle yapmayacaksınız" veya "yapmamanız gerekir" diye hassasiyetle duruyoruz.

İş güvencesine gelince -hukukçu arkadaşımız da burada belirli mesafelerde çalışmalar yapıldı. Üniversite temsilcileriyle 2 toplantı yapıldı; orada da kıdem tazminatı konusunda işverenlerin ve üniversitelerin bazı farklı yaklaşımlarından dolayı kesin bir sonuca varılamadı, ancak bunun artık kurtuluşu yok ve öyle veya böyle, uluslararası 158 sayılı sözleşmenin içeriğine uygun bir şekilde çıkacak. Bu, hem Avrupa Birliği sürecindeki Ulusal Programın içerisinde, hem de güçlendirilmiş ekonomik paketin içerisinde var. Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanın da, " tarafların uzlaşmasıyla getirilecek" ifadesiyle yerini bulan bir talep var. Önümüzdeki günlerde hayata geçmemesi halinde bu tartışmanın uluslararası platformda Türkiye aleyhine gelişeceği yönündeki kanaatimi de vurgulamak isterim. O nedenle, bu konuda mutlaka Parlamenta ve parlamenterlere, hem yörelerinizde, hem de Ankara'da yapılacak girişimlerle baskı yapıp, bu yasanın çıkmasını sağlamamız gerekmektedir.

Takdir edersiniz ki, sorunların hepsine birden değinmek mümkün değil. Zaten bu toplantının temel amacı, "eğitim ve örgütlenmedeki geleceğe dönük çalışmalarımızla, sendika hareketinin, TÜRK-İŞ'in ve sendikalarınızın güncel ve genel sorunlarını zaman içerisinde en etkin bir şekilde nasıl çözeriz?" sorusunun yanıtını bulmaktır. Sizlerden aldığımız bilgi ve ufuk açıcı düşüncelerle bunları bütünleştirip, yönetimde de görüştüğten sonra hayata geçirmek için mutlaka ciddi bir çalışma döneminden geçmek zorundayız.

Burada "sendikacılık bitiyor mu?" diye bir ifadede bulunuldu. Evet, sendikacılık dibe vuruyor. Bunun endişeye mahal bir yanı veya yeise kapılacak bir durumu yok; ama sosyolojik bir dönüşüm olarak dünyada kabul edilen bir realite bu. Strategy Moory

araştırmasının ortaya koyduğu 10 eğilimden biri, gelecek yıllarda sendikacılık eğilimi güçlenecek. Neden?.. Biz yüzde 18'lerde örgütlüyüz. Şu anda Türkiye'de tartışılan konulardan bir tanesi örgütlü KİT işçisinin maaşı 560 milyon lira. Onun yanı sıra, örgütsüz işçinin 102 milyon 100 bin, normal olarak toplam örgütlü ve örgütsüz olanların 125 milyon liradır kayıt dışıyla beraber örgütsüz olanların ortalama ücreti.

Dünyada da aynı eğilim var; dünyadaki ortalama örgütlü yapı yüzde 25 oranında. Normal olarak örgütlü toplum gelirini artırılabiliyorsa, örgütsüz toplum da düşük gelirle yönetenlerin ve çalıştıranların iradesi altında kalıyorsa, bu sosyolojik dönüşüm ve etkileşim belki 10 yıl içerisinde bizleri yok edecektir. Belki bizler olmayacağız; ama gelecekte bu, nitelik ve nicelik değiştirecek, varlığını devam ettirecek. O zaman demokrasiden bahsetmek mümkün değil, bu devam edecek; ama belki emek yoğun teknolojiyen, bilgi yoğun teknolojiye değişiyorsa, buradaki öneriler doğrultusunda, bizim de yapısal değişim ve dönüşümlere uyum sağlayarak, geleceğe dönük düşüncelerimizi revize etmek mecburiyetimiz vardır.

"Küçülme zamanı dayanışma, büyüme zamanı rekabet" demiş düşünürler. Onun için bizim burada bütün söylenenler içinde, örgütlenme, eğitim ne olursa olsun teşkilatlar arası dayanışma, konfederasyonlar arası dayanışma; hatta bunu genişletirsek, işkollarının mutlaka değişime uğraması, onun yanısıra 2821-2822'deki değişikliklerle sendikaların yeniden yapılanması konusunda da düşünce oluşumu içerisinde olmak zorunda olduğumuz bir dönemden geçmekteyiz. Bunları mutlaka uzun nefesli düşünerek, zaman içerisinde hayata geçirmek gerekiyor.

Buradaki düşünceleriniz bize rehber olacak. Biz, sizlere ve tabanımıza daha sağlıklı hizmet verebilme, sizin düşüncelerinizle

oluşan bu zenginliği tabana indirerek organize etme görev ve sorumluluğun bilinci içerisindeyiz. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yönetim Kurulu olarak, Genel Kurulun bize vermiş olduğu yetki ve sorumluluk sınırı içerisinde, sizlerden de aldığımız bu bilgi ve ışık doğrultusunda önümüzdeki günlerde sağlıklı ve dinamik çalışmaların yapılmasında yarar vardır diyorum ve bunu da yapacağımıza inanıyorum. Bu konuda sizlerden de destek bekliyoruz ve sizlerle de her zaman dayanışma içerisinde olacağımıza inanıyorum, o pırıltıyı da sizde görüyorum.

Bu vesileyle hepinize teşekkür ediyorum (Alkışlar)

ÇETİN ALTUN- Hepinize saygılarımı sunuyorum. 3 günden beri çok değerli hocalarımızı dinlediniz, kendi aranızda konuştunuz, hatta bugün sabah 08.30'dan beri müzakere halindeyiz. Sayın başkan söylenecek her şeyi söyledi. Bizim fazla söyleyecek bir şeyimiz yok; ama ben her şeyden önce sizlere gösterdiğiniz sabır için teşekkür ediyorum. Gerçekten ülkemizin sıcak olaylarının yaşandığı bu süreçte, yılların birikimiyle, değerli hocalarımızdan aldığımız bilgileri harmanladıktan sonra, buradan işyerlerimize, geldiğimizden daha yeni ve zengin düşüncelerle döneceğimizden hiç şüphemiz yoktur.

Sayın Başkanımın da izah ettiği gibi, 5.5 saattir burada çok konudan bahsedildi ve gerçekten takip edip, not almakta zorlandık. Hatta ve hatta, not alsak bile, onları 5-10 dakikada cevap vermek zor bir olay; çünkü hepimiz sabırsızlıkla valizimizi hazırladık, gideceğimiz saati bekliyoruz, birbirimizi zoraki dinliyoruz. Bu kadar olması bile son derece sevindirici.

Ben sadece şunu söylemek istiyorum; Türkiye'de TÜRK-İŞ, sadece 5 kişilik yönetimden ibaret değildir. Türkiye'nin siyasetinin çürüdüğü bir ortamda, siyasetçilerden kaynaklanan olumsuzluklarla çürüdüğü bir ortamda, çalışanlar, çalışmak için

umut taşıyanlar, nüfusun yüzde 80'i, TÜRK-İŞ'i bir umut ışığı olarak görüyor. "Güvensizlik" diyoruz; güvensizlik halkın arasında değil, güvensizlik sendikal kadronun içerisinde var; yani halkta şu anda bir şey yok. Halkı ve temsil ettiğimiz insanları yönlendirenler bizleriz. Eğer bizler, TÜRK-İŞ'in Başkanından, tüm Yönetim Kuruluna, Türkiye'nin en ücra köşesinde yaşayan üyemize kadar aynı anda düşünme kabiliyetini aşılayamazsak, iletişimi iyi kuramazsak -bunu kuracaklar da bizleriz- iyi bir organizasyon yapamazsak, düşüncelerimizin hayata geçmesi mümkün değildir.

Söylemler güzeldir, düşünmek güzeldir, düşüncenin hayata geçmesi şarttır ve bunun için zemin lazımdır. Her şeyden önce takım elbise giymek isteriz; bunun için kumaşını almamız, terziye gitmemiz ve diktirmemiz lazım. Düşününce, düşüncemizin hayata geçmeyeceğini söylemek için bunu anlatıyorum. Düşüncelerimizin hayata geçmesinin şartı da bunları birlikte yapacak olmamızdır. Bizim birbirimize olan güvenimizi tesis etmemiz lazım. Neden biz bu güveni tesis edemiyoruz?..

Sendikacılığın veya kurumların başarısının temelinde, inanmak, iyi örgütlenmek, iyi bir iletişim ve istihbarat yaratmak ve güven yatmaktadır. Güveni, temsil ettiğimiz insanların bizlere duyduğu güven olarak telakki etmeyelim, halkın duyduğu güven var. Temsil ettiğimiz insanlar bize güven duymuyor, kendi aramızda bize güven duymuyoruz; çünkü biz onları işimize geldiği gibi yönlendiriyoruz. Türkiye'nin şu şartlarda, 5-6 milyon oyla iktidar olduğu bir ortamda, 2 milyonluk bir örgüt olarak, -4 nüfusla çarparsak- 8 milyon kişiyle, Meclise 5 kişi koyamıyoruz. Bu dağınıklığımız devam ettiği sürece, siyasetin üzerinde hakimiyetimizi kuramadığımız müddetçe, kendi aramızda gerçekten sıcak ilişkiler, samimi dostluklar kuramadığımız süre içerisinde bu tür salonlara çok geliriz, düşüncelerimizi söyleriz. Düşüncelerimizi söyleriz; ama düşüncelerimizin hayata geçmesi noktasında kapıdan çıktıktan sonra zemini oluşturmamız lazım.

Sizden ricamız şudur: Her zaman birbirimizde görüşebilecek, konuşabilecek teknolojik imkânımız, telefonumuz, araçlarımız var. Birbirimizden temaslarımızı kesmeyelim, güvenimizi ve samimi duygularımızı birbirimizden esirgemeyelim; çünkü Türk halkının şu anda güven duyduğu en büyük sivil toplum örgütü TÜRK-İŞ'tir. Eğer onda da bir güvensizlik varsa, onu da bertaraf etmek adına, halkın umudu olmaya devam edelim. Başarı bizim elimizde olacaktır, zaferin yolu bizden geçecektir.

Bu seminerin ülke insanına, ülkede çalışanlara hayırlı olmasını diliyorum, katlandığınız için de teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum (Alkışlar)

SALİH KILIÇ (TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri)- Burada çam sakızı, çoban armağanı sertifikamızın verilış programı var. Herkese seri bir şekilde, bir merasime dönüştürmeden verilirse çok memnun oluruz.

Burada bir de güven konusuna değinildi. Eğer, sendikacılar olarak, milletvekilleri olarak, söyleme, davranışa, yaşam tarzımıza çekidüzen vermezsek, ne tabandaki insan inanıyor, ne bakkal inanıyor, ne de bir başkası. Bu değişimi, veyahut da feragat ve özveriyi gösterirsek, güveni de sağlarız. Tabandaki insanın sorunlarına da hüsnüniyetle sarılırsak, mesele kalmaz diyorum.

Tekrar bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum.

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

331.25 ÇAL 2001